

ONDERZOEK NAAR HET PROFIEL VAN DE DOELGROEP ELEKTRONISCH TOEZICHT (ET) MET VOORSTEL TOT VERBETERTRAJECTEN

dr. Emma Jaspaert

dr. Marijke Roosen

Prof. dr. Toine Spapens

Inhoud

<u>LIJST VAN AFKORTINGEN.....</u>	<u>4</u>
<u>VERKLARENDE WOORDENLIJST</u>	<u>5</u>
<u>LIJST VAN FIGUREN</u>	<u>7</u>
<u>LIJST VAN TABELLEN.....</u>	<u>7</u>
<u>1 ALGEMENE INLEIDING</u>	<u>8</u>
1.1 ACHTERGRONDSCHETS	8
1.2 ONDERZOEKSVRAGEN	8
1.3 DATAVERZAMELING EN -ANALYSE	9
1.3.1 KWANTITATIEF LUIK	9
1.3.2 KWALITATIEF LUIK.....	10
1.4 LEESWIJZER	11
<u>2 HET ELEKTRONISCH TOEZICHT IN VLAANDEREN.....</u>	<u>12</u>
2.1 DE OPKOMST VAN HET ET	12
2.2 DE DOELSTELLINGEN VAN HET ET	14
2.3 SOORTEN ET-MODALITEITEN	14
2.3.1 ET ALS STRAFUITVOERINGSMODALITEIT	14
2.3.2 ET ALS AUTONOME STRAF (ETAS).....	16
2.3.3 ET IN DE FASE VAN DE VOORLOPIGE HECHTENIS (ETVH)	17
<u>3 RESULTATEN VAN HET KWANTITATIEVE LUIK</u>	<u>19</u>
3.1 BEKNOPT OVERZICHT VOLLEDIGE TRAJECT VAN ET VOOR DE PERIODE 2015-2021	19
3.2 HET ALGEMEEN PROFIEL VAN PERSONEN ONDER ET	20
3.2.1 ALGEMENE KENMERKEN VAN DE AANGESLOTEN ET-MANDATEN	20
3.2.2 DEMOGRAFISCHE KENMERKEN VAN PERSONEN ONDER ET IN HET ALGEMEEN.....	28
3.3 HET PROFIEL VAN PERSONEN TEN AANZIEN VAN WIE EEN VERZOEK TOT SEINING GEBEURDE	36
3.3.1 KENMERKEN VAN MANDATEN MET VERZOEK TOT SEINING	36
3.3.2 DEMOGRAFISCHE KENMERKEN VAN PERSONEN TEN AANZIEN VAN WIE EEN VERZOEK TOT SEINING GEBEURDE	42
3.4 PROFIEL VAN PERSONEN TEN AANZIEN VAN WIE WERD BESLIST TOT HERROEPING VAN ET.....	50
3.4.1 KENMERKEN VAN HERROEPEN ET-MANDATEN.....	50
3.4.2 PROFIEL VAN PERSONEN WIENS ET WERD HERROEPEN	53
3.5 ANNULATIES VOOR ACTIVATIE	53
3.5.1 VERHOUDING GEANNULEERDE MANDATEN VOOR ACTIVATIE VERSUS AANGESLOTEN MANDATEN	54
3.5.2 ANNULATIES VOOR ACTIVATIE PER ET-MODALITEIT.....	55

3.5.3	REDENEN VOOR EEN ANNULATIE VOOR ACTIVATIE VAN HET ET-MANDAAT.....	56
4	<u>RESULTATEN VAN HET KWALITATIEVE LUIK.....</u>	59
4.1	RESULTATEN INTERVIEWS MET PROFESSIONELE ACTOREN	59
4.1.1	OPVATTINGEN OVER ET.....	59
4.1.2	DOELGROEP VAN ET	61
4.1.3	POSITIEVE ELEMENTEN IN DE HUIDIGE WERKING BIJ ET-MANDATEN	64
4.1.4	VERBETERPUNTEN IN DE HUIDIGE WERKING BIJ ET-MANDATEN	65
4.2	RESULTATEN INTERVIEWS MET PERSONEN ONDER ET	69
4.3	RESULTATEN FOCUSGROEP MET LEDEN VAN DE STUURGROEP	71
4.3.1	CRITERIA VOOR DE TOEKENNING VAN ET	71
4.3.2	HET KANSENBELEID TIJDENS ET	73
4.3.3	INTENTIONELE MANIPULATIE VAN HET MATERIAAL EN ONTVLUCHTINGEN TIJDENS ET	77
4.3.4	COMMUNICATIE EN INFORMATIE-UITWISSELING	81
5	<u>BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN</u>	85
5.1	WAT IS HET ALGEMEEN PROFIEL VAN PERSONEN ONDER ET?	85
5.1.1	KENMERKEN VAN HET ET ZELF	85
5.1.2	DEMOGRAFISCHE KENMERKEN VAN DE PERSOON ONDER ET	86
5.2	WAT IS HET PROFIEL VAN PERSONEN ONDER ET BIJ WIE HET ET NIET SUCCESVOL VERLOOPT?	87
5.2.1	WAT IS HET PROFIEL VAN PERSONEN ONDER ET TEN AANZIEN VAN WIE EEN (VERZOEK TOT) SEINING GEBEURDE TIJDENS HET ET?	87
5.2.2	WAT IS HET PROFIEL VAN PERSONEN ONDER ET TEN AANZIEN VAN WIE DOOR DE OPDRACHTGEVER BESLIST WERD TOT EEN HERROEPING VAN HET ET?.....	91
5.2.3	AANBEVELINGEN M.B.T. HET NIET-SUCCESVOL VERLOOP VAN ET-MANDATEN	93
5.3	IN WELKE MATE KOMEN SEININGEN BIJ INSTALLATIE VAN HET MATERIAAL VOOR EN WAT ZIJN HIERVOOR MOGELIJKE REDENEN?	96
5.4	HOE VERLOOPT DE OPVOLGING VAN DE VERSLAGEN VAN HET VCET NAAR AANLEIDING VAN NIET-NALEVING VAN DE MAATREGELEN?.....	98
6	<u>BESLUIT.....</u>	103
7	<u>REFERENTIES</u>	105

Lijst van afkortingen

AJH	Agentschap Justitie en Handhaving
DDB	Directie Detentiebeheer
DG EPI	Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen (dirG)
ET	Elektronisch toezicht
ETAS	Elektronisch toezicht als autonome straf
ETINT	Elektronisch toezicht bij internering
ETVH	Elektronisch toezicht in de fase van de voorlopige hechtenis
JA	Justitieassistent
JA JH	Justitieassistent verbonden aan het Justitiehuis
JA VCET	Justitieassistent verbonden aan het VCET
JH	Justitiehuis
KI	Kamer van Inbeschuldigingstelling
NICC	Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie
OM	Openbaar Ministerie
OR	Onderzoeksrechter
PSD	Psychosociale Dienst
PV	Proces-verbaal
RK	Raadkamer
SURB	Strafuitvoeringsrechtbank
TD	Thuisdetentie
VCET	Vlaams Centrum voor Elektronisch Toezicht
VI	Voorwaardelijke invrijheidstelling
VOV	Vrijheid onder voorwaarden

Verklarende woordenlijst

Elektronisch Toezicht (ET)

Elektronisch toezicht (ET) is de verzamelnaam voor de opvolging van in verdenking gestelden, veroordeelden en geïnterneerden met behulp van elektronische middelen. Dit kan plaatsvinden door middel van een klassieke enkelband met radiofrequentie (RF) of met een GPS-tracker.

Personen onder ET

In dit onderzoek wordt gesproken over “personen onder ET” om te verwijzen naar de doelgroep die een maatregel of sanctie uitzit onder ET. Het kan hier zowel gaan over verdachten als over veroordeelden en geïnterneerden. Wanneer iemand veroordeeld is, spreken we over het ET als straf. Wanneer iemand nog niet veroordeeld is, maar zich nog bevindt in de fase van de voorlopige hechtenis, of wanneer het ET een onderdeel is van de internering, spreken we over het ET als veiligheidsmaatregel.

Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht (VCET)

Het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht (VCET) is verantwoordelijk voor de opvolging van het ET. In sommige gevallen is dit een gedeelde verantwoordelijkheid met het Justitiehuis, in andere gevallen is het VCET als enige actor betrokken bij de opvolging van het ET. Het VCET bestaat, onder andere, uit de mobiele eenheid, die verantwoordelijk is voor het installeren en ophalen van het materiaal en voor de uitvoering van tussentijdse technische interventies. Daarnaast is er de dienst monitoring, die vanuit een kantoor in Brussel de alarmen opvolgt. De dienst administratie zorgt voor het ingeven van de uurroosters van de personen onder ET in een softwaresysteem, alsook voor andere administratieve taken. De justitieassistenten verbonden aan het VCET (JA VCET) zijn verantwoordelijk voor de ruimere begeleiding en praktische ondersteuning tijdens het ET. Deze justitieassistenten zijn niet te verwarren met de justitieassistenten verbonden aan de Justitiehuisen (JA JH), die in sommige dossiers van ET ook betrokken zijn.

Software en hardware

De opvolging van het ET gebeurt aan de hand van een combinatie van hardware en software. Bij de personen onder toezicht wordt hardware geplaatst afhankelijk van de gebruikte technologie: een enkelband met ofwel een receiver box (bij radiofrequentie), ofwel een GPS-tracker en docking-unit.

De receiver box communiceert via verschillende types radiogolven met de enkelband in de omgeving en wordt idealiter centraal in de woning wordt geplaatst. Bij de installatie van de box wordt de range vastgelegd, de perimeter waarbinnen de receiver box de door de enkelband uitgezonden golven kan opvangen. De perimeter is vastgelegd in een beperkt aantal vaste categorieën afhankelijk van de grootte van de verblijfplaats van de persoon onder ET. De receiver box wisselt via het beschikbare mobiele netwerk data uit met het centrale softwaresysteem dat wordt opgevolgd door het team monitoring van het VCET.

Bij een GPS-installatie dient de justitiabele de GPS-tracker steeds bij zich te houden bij het verlaten van zijn verblijfplaats en wordt de locatie in *realtime* over het mobiele netwerk doorgestuurd.

Vanuit het dossierbeheerssysteem Siset ontvangt het monitoringsysteem informatie over de justitiabelen en het toe te passen uurrooster. Binnen Siset gebeurt alle administratieve opvolging van een mandaat: aansluiting, uurroosterwijziging, behandeling van overtredingen, of afsluiting.

Afhankelijk van de procedure kan de verantwoordelijkheid van bepaalde taken opgenomen worden door het VCET, de justitiehuisen of de gevangnissen.

Uurrooster

Met uitzondering van het ETVH (waar een persoon onder ET, uitgezonderd de wettelijk toegestane verplaatsingen, steeds thuis moet blijven), gaat het ET bij alle andere modaliteiten steeds gepaard met een uurrooster. Daarin wordt vastgelegd op welke uren iemand thuis moet zijn en op welke uren iemand buiten mag zijn. Deze uurroosters worden opgesteld door het VCET zelf of door een JA JH, afhankelijk van het type ET-modaliteit. De naleving ervan wordt steeds gecontroleerd door het VCET.

Voorwaarden

In de uitvoering van het ET moeten de personen onder ET een aantal restricties naleven en in een aantal gevallen ook bijzondere inspanningen leveren. Ten eerste is er het naleven van het uurrooster. Dit is een belangrijke beperking van de vrijheid die eigen is aan het ET. Daarnaast is het mogelijk, afhankelijk van het soort ET, dat de personen onder ET geïndividualiseerde voorwaarden moeten naleven. Dat zijn voorwaarden die zijn toegespitst op de persoonlijke problematiek van de betrokkene die heeft geleid tot het plegen van de feiten. Het doel is om op termijn het risico op recidive te minimaliseren.

Overtreding en herroeping

Indien de onder ET gestelde persoon gedrag vertoont dat niet in overeenstemming is met de opgelegde voorwaarden, is hij of zij in overtreding. Deze overtredingen worden geregistreerd en kunnen leiden tot een herroeping van het ET. In dat geval moet de persoon (in theorie) het resterende deel van de straf uitzitten in de gevangenis. Wanneer een persoon onder ET een overtreding begaat tegenover het naleven van het uurrooster of het materiaal manipuleert (bv. de enkelband proberen los te maken), wordt een alarm gegenereerd bij de dienst monitoring van het VCET. Een alarm is een code die aangeeft over welke overtreding het gaat. Twee voorbeelden van een dergelijk alarm zijn het alarm *LDC*, wat staat voor '*Left During Curfew*' (de persoon heeft de woning verlaten tijdens de gecontroleerde uren), of '*Returned Early*' (de persoon is eerder dan voorzien teruggekeerd en is bijgevolg in de woning tijdens de ongecontroleerde uren). Bij ernstige overtredingen kan de directie van het VCET een verzoek tot seining uitsturen. Hierin meldt het VCET de overtreding aan de opdrachtgever met een vraag tot seining van de persoon onder ET. Dit kan dan mogelijk tot een herroeping van het ET leiden. Bij minder ernstige overtredingen stelt de directie van het VCET een verslag op dat wordt verstuurd naar de opdrachtgever, conform de regelgeving en richtlijnen in de toepasselijke omzendbrieven.

Interventies

Techniekers van de mobiele eenheid voeren interventies uit bij de personen onder ET in hun woning. Daar installeren ze het materiaal en halen ze het weer op aan het einde van het ET. Het is mogelijk dat er tijdens de ET zelf soms ook technische interventies moeten worden uitgevoerd. Dan kan er bijvoorbeeld een techniker van de mobiele eenheid bij de persoon onder ET ter plaatste gaan om technische problemen aan de enkelband of de *receiver box* na te kijken en desgevallend op te lossen.

Lijst van figuren

FIGUUR 1: CIJFERS TRAJECT ET (2015-2021)	20
FIGUUR 2: NIEUWE AANSLUITINGEN PER JAAR	21
FIGUUR 3: AANTAL NIEUWE MANDATEN PER TYPE ET (2015-2022).....	21
FIGUUR 4: OPDRACHTGEVER IN OPGESTARTE ET-MANDATEN (PERIODE 2015-2022)	23
FIGUUR 5: AANTAL ET-MANDATEN PER VLAAMSE GEVANGENIS.....	24
FIGUUR 6: AANTAL ET-MANDATEN PER JUSTITIEHUIS	25
FIGUUR 7: GEMIDDELDE DUUR TOT AANSLUITING PER JAAR.....	25
FIGUUR 8: EVOLUTIE DUURTIJD TOT AANSLUITING PER ET-MODALITEIT	26
FIGUUR 9: GEMIDDELDE DUURTIJD ONDER ET.....	27
FIGUUR 10: EVOLUTIE DUURTIJD ONDER ET PER ET-MODALITEIT.....	28
FIGUUR 11: PROVINCIE WAARIN PERSONEN ONDER ET WONEN.....	29
FIGUUR 12: VERHOUDING TUSSEN ET-MANDATEN MET EN DOSSIERS ZONDER VERZOEK TOT SEINING (2015-2021)	37
FIGUUR 13: AANTAL SEININGEN (LOS VAN ET-MANDAAT) PER JAAR (2015-2021).....	37
FIGUUR 14: REDENEN VOOR VERZOEK TOT SEINING.....	40
FIGUUR 15: AANTAL SEININGEN VERSUS NIET-SEININGEN PER LEEFTIJDSCATEGORIE	43
FIGUUR 16: ONDSCHIED TUSSEN MANDATEN MET OF ZONDER SEINING NAARGELANG WOONPLAATS VAN DE PERSOON ONDER ET	44
FIGUUR 17: RESULTAAT VAN ALLE AFSLUITINGEN IN DE PERIODE 2015-2021 (EXCLUSIEF ANNULATIES VOOR ACTIVATIE).....	51
FIGUUR 18: AANTAL ANNULATIES VAN ET VOOR ACTIVATIE PER JAAR.....	54
FIGUUR 19: VERHOUDING AANGESLOTEN MANDATEN EN MANDATEN GEANNULEERD VOOR ACTIVATIE PER JAAR	55
FIGUUR 20: VERHOUDING ANNULATIES VOOR ACTIVATIE VERSUS AANSLUITING BINNEN ALLE TOEGEKENDE MANDATEN PER ET- MODALITEIT	56
FIGUUR 21: AANTAL ANNULATIES VOOR ACTIVATIE OMWILLE VAN REACTIE OP DISCIPLINAIRE INFO VERSUS ANDERE REDEN PER ET- MODALITEIT	58

Lijst van tabellen

TABEL 1: AANTAL EN RELATIEF AANDEEL VAN ELK TYPE ET PER JAAR WAT BETREFT NIEUWE AANSLUITINGEN	22
TABEL 2: AANTAL EN RELATIEF AANDEEL VAN OPDRACHTGEVERS VOOR ET PER JAAR	23
TABEL 3: DUURTIJD TOT AANSLUITING PER ET-MODALITEIT (GEMIDDELD EN PER JAAR)	26
TABEL 4: DUURTIJD ONDER ET PER ET-MODALITEIT (GEMIDDELD EN PER JAAR VAN AFSLUITING).....	28
TABEL 5: WETTELIJKE STATUS VAN PERSONEN ONDER ET	30
TABEL 6: WETTELIJKE STATUS VAN PERSONEN ONDER ET PER TYPE ET-MODALITEIT	31
TABEL 7: CATEGORISERING EN SUBCATEGORISERING HOOFDDEEL PER ET-MODALITEIT	33
TABEL 8: VERHOUDING MANDATEN MET EN ZONDER VERZOEK TOT SEINING PER ET-MODALITEIT	38
TABEL 9: VERHOUDING MANDATEN MET EN ZONDER VERZOEK TOT SEINING PER OPDRACHTGEVER.....	39
TABEL 10: VERHOUDING MANDATEN MET OF ZONDER SEINING BIJ DE VERSCHILLENDE VLAAMSE GEVANGENISSEN	39
TABEL 11: REDENEN VOOR VERZOEK TOT SEINING PER ET-MODALITEIT	41
TABEL 12: WETTELIJKE STATUS VAN PERSONEN ONDER ET MET OF ZONDER VERZOEK TOT SEINING	45
TABEL 13: OVERZICHT TYPE HOOFDDEEL EN SUBCATEGORIEËN VOOR ALLE DOSSIERS, DOSSIERS ZONDER SEINING EN DOSSIERS MET SEINING.....	46
TABEL 14: RESULTAAT AFSLUITINGEN PER ET-MODALITEIT	51
TABEL 15: AFSLUITINGSRESULTAAT IN MANDATEN MET OF ZONDER VERZOEK TOT SEINING	52
TABEL 16: AFSLUITINGSRESULTAAT IN MANDATEN MET OF ZONDER VERZOEK TOT SEINING PER ET-MODALITEIT	52
TABEL 17: OVERZICHT REDENEN VOOR ANNULATIE VOOR ACTIVATIE (TOTAAL/PER JAAR)	56
TABEL 18: OVERZICHT REDENEN VOOR ANNULATIE VOOR ACTIVATIE PER ET-MODALITEIT	57
TABEL 19: EVOLUTIE ANNULATIES VOOR ACTIVATIE OMWILLE VAN REACTIE OP DISCIPLINAIRE INFO BIJ ETDIRG EN TD	58
TABEL 20: OVERZICHT DEMOGRAFISCHE KENMERKEN PERSONEN ONDER ET.....	86

1 Algemene inleiding

1.1 Achtergrondschets

Het Elektronisch Toezicht (ET) is een sanctie of maatregel die in 2000 in België werd geïntroduceerd en sindsdien steeds in belang is toegenomen (Beyens & Kaminski, 2013; Beyens & Roosen, 2016). Samen met de beleidsmatige belangstelling groeide ook de feitelijke kennis erover. Onderzoek spitste zich onder andere toe op de beleving van personen onder ET (Vanhaelemeesch, 2015), de kans op recidive na het uitzitten van het ET (Renzema & Mayo-Wilson, 2005; Bonta et al., 2000) en de internationale vergelijking van goede partijen inzake ET (Hucklesby et al., 2016).

Het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht (VCET) constateert een aantal aandachtspunten met betrekking tot het ET. Zo is er onvoldoende zicht op het profiel van de personen die onder ET worden geplaatst. Er is derhalve behoefte aan nader inzicht in de achtergrondkenmerken van de personen onder ET. Daarnaast constateert het VCET een aantal problemen bij de opstart van een ET, zoals een annulatie van het ET-mandaat omdat personen niet konden worden aangesloten omdat zij niet aanwezig waren op het moment dat het technische materiaal geïnstalleerd zou worden en om die reden geseind werden. Ook het traject zelf loopt bij een deel van de personen die ET ondergaan, moeizaam. Nader inzicht in seiningen, waarom deze plaatsvonden en welk type personen het betreft, is dan ook gewenst. Tot slot ligt de vraag voor op welke manieren het VCET haar werking verder kan optimaliseren door enerzijds rekening te houden – in de mate van het mogelijke – met de belevingen van personen onder ET, en anderzijds haar samenwerking met andere professionele actoren die betrokken zijn bij het ET verder te stroomlijnen.

Het onderhavige rapport vormt de weerslag van een onderzoek waarin deze vraagpunten aan de orde zijn gesteld. De populatie van personen onder ET is daartoe in kaart gebracht, met bijzondere aandacht voor personen bij wie de maatregel niet succesvol verloopt, mede met het oog op een snelle, kordate en consequente opvolging en responsabiliserende begeleiding van daders en verdachten door het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht (VCET). Daarnaast zijn de inzichten van professionals die betrokken zijn bij ET-trajecten binnen verschillende ET-modaliteiten verzameld in individuele interviews en een focusgroep. Op basis van deze bevindingen worden voorstellen tot verbeteringen geformuleerd om het aantal seiningen, inbreuken en recidieven te doen dalen en de opvolging van personen onder ET verder te stroomlijnen en te optimaliseren.

Het voorliggend onderzoek is door Tilburg University uitgevoerd in opdracht van de Vlaams Minister van Justitie en Handhaving, vertegenwoordigd door het Agentschap justitie en handhaving. Het onderzoek is gestart in het voorjaar 2021 en afgerond in het voorjaar 2023.

1.2 Onderzoeksvragen

Dit onderzoek tracht tegemoet te komen aan de vragen die leven vanuit de praktijk en het beleid. Centraal staan de volgende onderzoeksvragen:

- 1) Wat is het algemeen profiel van personen onder ET?

In het opstellen van dit profiel wordt enerzijds gekeken naar kenmerken van het ET zelf (bv. ET-modaliteit, opdrachtgever, doorlooptijd) en naar demografische kenmerken van de persoon onder ET (bv. geslacht, leeftijd, woonplaats, nationaliteit, wettelijke status, en gepleegde feiten).

- 2) Wat is het profiel van personen onder ET bij wie het ET niet succesvol verloopt?
 - a. Wat is het profiel van personen onder ET ten aanzien van wie een verzoek tot seining gebeurde tijdens het ET?
 - b. Wat is het profiel van personen onder ET ten aanzien van wie de opdrachtgever besliste tot een herroeping van het ET?

Ook voor deze onderzoeksvraag (en subvragen) wordt gekeken naar enerzijds kenmerken van het ET zelf en anderzijds demografische kenmerken van de persoon onder ET. Hierbij zal ook aandacht geschonken worden aan mogelijke verschillen tussen personen bij wiens ET niet succesvol verloopt (hetzij omwille van een verzoek tot seining, hetzij omwille van een herroeping van het ET) en personen wiens ET wel succesvol verliep (i.e., geen verzoeken tot seining en/of positieve afsluiting van het ET).

- 3) In welke mate komen seiningen bij installatie van het materiaal voor en wat zijn hiervoor mogelijke redenen?

Hierbij wordt gekeken naar de ET-mandaten die geannuleerd werden voor activatie als reactie op disciplinaire informatie van het VCET met betrekking tot de aansluiting van het materiaal.

- 4) Hoe verloopt de opvolging van de verslagen van het VCET naar aanleiding van niet-naleving van de maatregelen?

Op basis van informatie uit het kwalitatief luik zal gepoogd worden enkele vaststellingen te doen wat betreft de manier waarop omgegaan wordt met de verslagen van het VCET en welke verbeteringen hier nog mogelijk zijn.

Op basis van de antwoorden op deze onderzoeksvragen zal gepoogd worden enkele verbetervoorstellen te formuleren teneinde het aantal seiningen, zowel bij installatie van het materiaal als tijdens het ET, verder te doen dalen en de opvolging van personen onder ET verder te stroomlijnen.

1.3 Dataverzameling en -analyse

Dit onderzoek hanteert een mixed-method design, waarbij kwantitatieve gegevens worden gecombineerd met kwalitatieve gegevens.

1.3.1 Kwantitatief luik

In een eerste luik zijn kwantitatieve gegevens verzameld en geanalyseerd. Deze kwantitatieve gegevens waren afkomstig uit twee bronnen.

Databestanden van het VCET

Het VCET houdt systematisch gegevens bij over alle aansluitingen, afsluitingen, verzoeken tot seining, en doorlooptijden. Deze databestanden werden verkregen van het VCET voor de periode 2015-2021. In deze bestanden werd gewerkt met ET-mandaatnummers. De analyses van deze databestanden werden uitgevoerd in SPSS. De verkregen gegevens werden voor zover mogelijk gecontroleerd, maar het valt niet uit te sluiten dat deze in sommige gevallen desondanks niet correct door medewerkers van het VCET zijn geregistreerd. In gevallen waarin dit door ons niet met zekerheid kon worden vastgesteld, zijn wij steeds uitgegaan van de verkregen data.

Dossieranalyse met betrekking tot de gepleegde feiten

Op basis van de databestanden werd de groep personen onder ET die geseind werden omwille van intentionele manipulatie van het materiaal en vermoeden van ontvluchting geïsoleerd. Uit deze

populatie werd vervolgens een enkelvoudige aselechte steekproef getrokken van mandaatnummers. Voor deze steekproef werden de dossiers van de personen onder ET opgevraagd via SIDIS Suite en werd de informatie betreffende de gepleegde feiten van deze personen verzameld, geanalyseerd en gecategoriseerd. In totaal werden 322 dossiers uit deze populatie geanalyseerd. Specifiek voor de personen die geseind werden voor intentionele degradatie van het materiaal betreft de aselechte steekproef tevens een representatieve steekproef (n = 271), waardoor we (voorzichtig) uitspraken kunnen doen over het soort delicten die door deze groep worden gepleegd. Daarnaast werden ook 195 dossiers ad random geselecteerd uit de groep personen onder ET bij wie de maatregel zonder een verzoek tot seining is verlopen, teneinde na te gaan of er bepaalde delict types meer of minder aanwezig zijn in de steekproef van personen die werden geseind.

Deze dossieranalyse kende echter haar beperkingen. Het is namelijk niet zo dat er steeds één concreet gepleegd feit is dat gekoppeld kan worden aan het ET. In gevallen van ETVH is het bijvoorbeeld wel duidelijk welk feit (i.e., vermoeden van gepleegd feit) er aanleiding heeft gegeven tot het ET, maar in andere gevallen (bv. EDirG of ETSURB) is het vaak een combinatie van feiten dat is meegewogen bij het toekennen van een ET. Personen kunnen dus meerdere feiten hebben gepleegd, waarbij het onduidelijk is of een specifiek feit, en welk feit dan, de aanleiding heeft gegeven tot het ET. Om die reden werd getracht om één hoofdfeit te identificeren per persoon onder ET. De werkwijze die hier werd aangehouden, is als volgt:

1. Indien slechts één feit werd gepleegd, of steeds dezelfde feiten, werd dit feit als 'hoofdfeit' geïdentificeerd
2. Indien meerdere type feiten werden gepleegd, werd in eerste instantie gekeken of deze onder een overkoepelende criminaliteitsvorm konden worden ondergebracht (bv. wanneer er sprake is van bendevorming in het kader van drugs, maar bijvoorbeeld ook kleine diefstallen, smaad aan de politie of slagen en verwondingen, werd dit ondergebracht onder de noemen drugs bendevorming).
3. Indien er zeer verschillende feiten gepleegd werden, die niet kunnen worden ondergebracht onder één gemeenschappelijke criminaliteitsvorm (bv. seksueel delict en diefstal met braak), wordt als 'hoofdfeit' gekozen voor het feit waarbij de hoogste straf werd gegeven.

1.3.2 Kwalitatief luik

In een tweede fase werd ook kwalitatieve informatie verzameld door middel van interviews en tijdens een focusgroep.

Interviews

In totaal werden 25 kwalitatieve semigestructureerd interviews afgenomen met 31 professionele actoren die betrokken zijn bij de verschillende ET-modaliteiten. Interviews werden afgenomen van 11 justitieassistenten werkzaam binnen de Afdeling Justitiehuisen, 3 personen werkzaam op beleidsniveau binnen de Afdeling Justitiehuisen, 3 personen bij DG EPI, 2 personen werkzaam in een specifieke gevangenis, 4 substituten-procureurs bij het Openbaar Ministerie, 2 voorzitters van Strafvuitvoeringsrechtbanken, 1 voorzitter van een Kamer van Inbeschuldigingstelling, 2 onderzoeksrechters, 2 directieleden van het VCET, en 1 persoon werkzaam op de Afdeling Beleid van het Agentschap Justitie en Handhaving. Veel van deze interviews werden afgenomen tijdens de coronapandemie en moesten daarom digitaal plaatsvinden. Van elk interview werd een verslag opgesteld.

Daarnaast werden ook 8 interviews afgenomen van personen onder ET, om de *lived experience* in kaart te brengen. Deze rekrutering gebeurde in twee fases: in een eerste fase werden 85 personen

gecontacteerd door de justitieassistenten bij het VCET waarbij er het voorbije jaar een herroeping of een seining bij activatie was geweest. De justitieassistenten lichtten het onderzoek kort toe en vroegen toestemming aan de personen om gecontacteerd te worden door de onderzoeker. 15 personen gingen akkoord met een interview, waarvan uiteindelijk 8 interviews werden afgenomen. Deze interviews werden telefonisch afgenomen.

Focusgroep

Tot slot werd ook een focusgroep georganiseerd met de leden van de stuurgroep van dit onderzoek. In totaal namen negen professionals deel aan de focusgroep. Onder hen een voorzitter van een Strafvuistvoeringsrechtbank, een onderzoeksrechter, een voorzitter van een Kamer van Inbeschuldigingstelling, een directeur van een Justitiehuis, een vertegenwoordiger van het Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen, een vertegenwoordiger van de afdeling Beleid van het Agentschap Justitie en Handhaving, en drie directieleden van het VCET. Ook het kabinet was als opdrachtgever vertegenwoordigd door twee medewerkers, in een observerende rol. Het gesprek werd gemodereerd door de onderzoekers.

De deelnemers aan de focusgroep kregen vooraf een korte samenvatting van de (voorlopige) resultaten van het onderzoek, alsook een beschrijving van vier kernthema's die besproken zouden worden tijdens de focusgroep. Deze kernthema's werden in overleg met de opdrachtgever en het VCET vastgelegd en handelden over: a) de criteria voor de toekenning van ET en kwetsbare groepen, b) het kansenbeleid tijdens ET, c) de problematiek van de intentionele manipulatie van het materiaal en ontvluchtingen tijdens ET, en d) de versterking van de communicatielijnen tussen de partners. Elk thema kwam aan bod, waarbij eerst getracht werd om de verbeterpunten te identificeren, om vervolgens te brainstormen over concrete verbetermogelijkheden. Een audio-opname werd gemaakt van de besprekingen tijdens de focusgroep. Deze opname werd daarna getranscribeerd en geanonimiseerd.

1.4 Leeswijzer

Navolgend wordt in **hoofdstuk 2** kort ingegaan op het ontstaan van het Elektronisch Toezicht in Vlaanderen, de doelstellingen van ET en de verschillende soorten ET-modaliteiten. Vervolgens worden in **hoofdstuk 3** de resultaten van de kwantitatieve analyse gepresenteerd. In **hoofdstuk 4** wordt ingegaan op de resultaten uit de kwalitatieve analyse van de interviews met professionals en de focusgroep. Tot slot worden de onderzoeksvragen beantwoord in **hoofdstuk 5** en worden enkele aanbevelingen geformuleerd, en wordt een kort algemeen besluit gegeven in **hoofdstuk 6**.

Voor de lezer die graag een snel overzicht krijgt van het gevoerde onderzoek en de onderzoeksresultaten, maar niet de tijd heeft om het gehele rapport te lezen, volstaat het om zich te beperken tot het lezen van hoofdstuk 5, waarin het onderzoek wordt samengevat en de onderzoeksvragen worden beantwoord.

2 Het Elektronisch Toezicht in Vlaanderen

In dit hoofdstuk wordt een beknopt overzicht gegeven van de evolutie en de doelstellingen van het Elektronisch Toezicht (ET) in België, de soorten modaliteiten binnen het ET en de belangrijkste actoren in de procedure van het ET.

2.1 De opkomst van het ET

De ontstaansgeschiedenis van het ET in België valt terug te voeren naar 1988, wanneer de maatregel voor het eerst ter sprake kwam als mogelijk alternatief voor de voorlopige hechtenis (Beyens, 1996). In 1995 kwam het ET op de politieke agenda te staan, wanneer de toenmalige Minister van Justitie Stefaan De Clerck een literatuurstudie naar de wenselijkheid van ET liet uitvoeren door het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC; Daems, De Decker, Robert & Verbruggen, 2009; Beyens & Roosen, 2016). Hoewel de onderzoekers terughoudend waren over het ET¹, werd in 1998 toch gestart met een pilootproject in de gevangenis van Sint-Gillis, waar 72 gedetineerden met een gevangenisstraf tot 18 maanden een enkelband kregen. Op dat ogenblik werd ET toegepast als *achterdeurstrategie*: gedetineerden moesten een deel van hun straf hebben ondergaan in de gevangenis vooraleer ze in aanmerking kwamen voor ET. Om in aanmerking te komen voor ET moest men daarnaast ook een zinvolle dagbesteding hebben (bv. een professionele activiteit of een opleiding).

Niet lang na de start van het pilootproject werd het ET reeds op ruimere schaal toegepast. In 2000 werd het Nationaal Centrum voor Elektronisch Toezicht (NCET) opgericht. Voor gevangenisstraffen tot drie jaar bleef ET behouden en werd de *voordeurstrategie* toegepast. Personen die een gevangenisstraf tot en met drie jaar opgelegd kregen, moesten bijgevolg niet meer eerst een deel van de straf in de gevangenis ondergaan, maar konden meteen onder ET worden geplaatst.²

Tot 2006 werd het ET voornamelijk via omzendbrieven gereguleerd. In 2006 werd het ET wettelijk verankerd als een door de strafuitvoeringsrechter en de strafuitvoeringsrechtbank (SURB) toe te kennen strafmodaliteit.³ ET kan aan een veroordeelde worden toegekend vanaf zes maanden voordat hij of zij zich in de tijdsvoorwaarden bevindt voor de toekenning van de voorwaardelijke invrijheidstelling (VI). In 2012 werd ook aan de onderzoeksrechter (OR) en de onderzoeksgerechten de mogelijkheid geboden om ET op te leggen als modaliteit van het aanhoudingsbevel.⁴ In 2014 werd ook de Wet tot invoering van het ET als autonome straf⁵ van kracht, dat ET toevoegde als een mogelijke autonome hoofdstraf in correctionele en politiezaken, wanneer het feit van dien aard is dat het gestraft wordt met een gevangenisstraf van ten hoogste een jaar. De straf onder ET moet dan van dezelfde duur zijn als de gevangenisstraf die men anders zou opleggen. Recent, op 1 september 2022, trad ook de nieuwe Wet Externe Rechtspositie (WERP), althans gedeeltelijk, effectief in werking.⁶

¹ De redenen voor de terughoudendheid waren de vrees dat ET zou leiden tot meer controle ten koste van psychosociale ondersteuning en dat ET als een erg intrusieve maatregel beschouwd werd.

² Het onderscheid tussen gevangenisstraffen tot en met drie jaar en die van meer dan drie jaar, ligt in lijn met het Belgische bifurcatiebeleid in de strafuitvoering en berust voornamelijk op pragmatische redenen.

³ Wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, *BS* 15 juni 2006, 30.455.

⁴ Wet 27 december 2012 houdende diverse bepalingen inzake justitie, *BS* 31 januari 2013.

⁵ Wet 7 februari 2014 tot invoering van het elektronisch toezicht als autonome straf, *BS* 28 februari 2014, gewijzigd door de Wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *BS* 19 februari 2019.

⁶ Wet 5 mei 2019 tot wijziging van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de

Waar voordien door het gevangeniswezen beslist werd ET toe te kennen bij gevangenisstraffen van maximaal drie jaar, moet vanaf nu steeds een strafuitvoeringsrechter beslissen over de toekenning van ET bij gevangenisstraffen van meer dan twee jaar en maximaal drie jaar. Deze bevoegdheid zal vervolgens verder uitgebreid worden naar de toekenning van ET bij gevangenisstraffen van twee jaar of minder op 1 september 2023.

Tijdens de beginjaren van het ET werden strikte toelatingscriteria gehanteerd, waarbij bepaalde categorieën veroordeelden werden uitgesloten voor ET. Het ging hierbij om personen die veroordeeld waren voor seksuele misdrijven met minderjarige slachtoffers of voor het handelen in verdovende middelen of hormonen, en problematische veroordeelden, onder wie personen met familiale en relationele problemen en zij die een dreiging vormden voor de publieke veiligheid. Door de spanning tussen deze toelaatbaarheidsvereisten en de ambitie om zoveel mogelijk personen hun gevangenisstraf onder ET te laten uitzitten, werden deze vereisten in de loop der tijd steeds verder versoepeld. Uiteindelijk kwam iedereen in principe in aanmerking voor ET, zij het dat er een aparte procedure diende te worden gevolgd voor seksuele delinquenten met minderjarige slachtoffers. Intussen zijn terrorismedossiers echter uitgesloten voor bepaalde ET-modaliteiten (het kan nog wel in het kader van ETVH of ETSURB). Ook heeft het nieuwe seksueel strafrecht een aantal seksuele delicten uitgesloten voor een toekenning van ETAS.

Tot 1 januari 2015 was het centrum voor elektronisch toezicht nationaal ingebed in het Nationaal Centrum Elektronisch Toezicht (NCET). Als gevolg van de zesde staatshervorming werd het NCET geregionaliseerd en ontstond het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht (VCET). Het VCET bestaat uit diverse operationele teams, waaronder a) een mobiele eenheid, die het materiaal installeert, technische interventies uitvoert en het materiaal opnieuw ophaalt aan het einde van het ET, b) een dienst monitoring, die instaat voor het alarmbeheer van personen onder ET, en c) justitieassistenten (JA VCET), die onder andere de volgende taken op zich neemt: het behandelen van ETAS-dossiers (o.a. verslaglegging, contacten met justitiabelen, parket), het opvolgen van knelpuntdossiers waarvoor intensiever contact vereist is met justitiabelen, het opvolgen, *dispatchen* en behandelen van inkomende vragen, het opnemen van de rol als ondersteunend expert radicalisering binnen het VCET, en het gericht doorverwijzen van justitiabelen naar de reguliere hulp- en dienstverlening.

Deze justitieassistenten bij het VCET (JA VCET) zijn niet te verwarren met de justitieassistenten bij de Justitiehuisen (JA JH). Tot 2007 waren sociaal werkers verbonden aan het NCET (Beyens, 2000). In 2007 werd de psychosociale ondersteuning van personen onder ET echter overgedragen naar de justitieassistenten bij de Justitiehuisen. In 2016 werd de functie van dossierbeheerder bij het VCET gecreëerd, die in 2021 de benaming van justitieassistent bij het VCET (JA VCET) kreeg. Tot recent was de betrokkenheid van de JA JH's verschillend naargelang de duur van het strafrestant van de justitiabele: bij thuisdetentie (strafrestant minder dan 3 maanden) was de JA JH niet betrokken, bij ET -3 jaar (strafrestant meer dan 3 maanden) had de JA JH tot voor kort een informerende rol. Sinds 1 januari 2023 wordt de JA JH echter ook niet meer betrokken in dit soort dossiers, en is het de JA VCET die deze rol overneemt. In gevallen van ET bij gevangenisstraffen van meer dan drie jaar, is het nog steeds de JA JH die aan het begin van het ET een maatschappelijke enquête uitvoert en de verdere opvolging van de personen onder ET op zich neemt.

strafuitvoeringsmodaliteiten tot aanpassing van de procedure voor de strafuitvoeringsrechter voor de vrijheidsstraffen van drie jaar of minder. *BS* 14 juni 2019; Wet 29 juni 2021 tot operationalisering van de procedure voor de uitvoering van vrijheidsstraffen van drie jaar of minder, *BS* 14 juli 2021; Wet 18 mei 2022 tot uitstel van de inwerkingtreding van de bepalingen inzake de uitvoering van vrijheidsstraffen van drie jaar of minder, *BS* 25 mei 2022.

2.2 De doelstellingen van het ET

De doelstellingen van het ET waren sinds de introductie van het ET tweeledig en kunnen gezien worden als een combinatie van systemische en penologische doelstellingen. De systemische doelstellingen van de introductie van het ET waren om de overbevolking in de gevangenissen tegen te gaan en om een goedkoop alternatief voor de gevangenis te introduceren. De penologische doelstellingen hebben betrekking op het faciliteren van re-integratie en het voorkomen van detentieschade (Beyens & Devresse, 2009). Bij het toepassen van het ET als voordeurstrategie kan men echter stellen dat ET een middel is om geïntegreerd te blijven, eerder dan te re-integreren aangezien de gedetineerde niet eerst een deel van de straf in de gevangenis moet uitzitten (Roosen, 2018). ET wordt verder nog beschouwd als een instrument om de geloofwaardigheid van de strafuitvoering te garanderen, aangezien deze in het gedrang kwam doordat gevangenisstraffen tot een jaar niet of slechts gedeeltelijk werden uitgevoerd (Vander Beken, 2013).

Door de combinatie van doelstellingen is het ET volgens Daems een ambivalente straf geworden (Daems, 2020). De manier waarop het ET aanvankelijk werd gebruikt, het zogenaamde “Belgische model van ET”, stelde een balans tussen geïndividualiseerde ondersteuning en technische controle voorop. De gedetineerden moesten een zinvolle dagbesteding hebben en hadden ook regelmatig gesprekken met de sociale assistent, die de naleving van de geïndividualiseerde voorwaarden opvolgde. Het toenmalige NCET volgde daarnaast de naleving van de uurroosters op (Beyens & Devresse, 2009; Beyens & Kaminski, 2013; Beyens & Roosen, 2013). Doorheen de jaren is het evenwicht tussen ondersteuning en controle verschoven naar een nadruk op de technische controle voor de grootste groep van personen onder ET. Wat daar precies de oorzaak van was, wordt in de literatuur niet vermeld. Personen onder ET die een gevangenisstraf tot drie jaar en personen die ET als autonome straf opgelegd kregen, krijgen niet langer automatisch geïndividualiseerde voorwaarden die door een justitieassistent van het justitiehuis worden opgevolgd. Ook bij ET in de fase van de voorlopige hechtenis worden geen individuele voorwaarden opgelegd en wordt geen opvolging voorzien door de justitiehuisen. Deze groepen onder ET worden wel nog telefonisch opgevolgd door de justitieassistenten bij het VCET. Hierbij wordt vooral gefocust op die personen bij wie het ET moeizaam verloopt. De justitiehuisen worden tegenwoordig enkel nog betrokken in mandaten van ET bij personen met een gevangenisstraf hoger dan 3 jaar. Indien men in een mandaat van ET -3 jaar wel geïndividualiseerde voorwaarde opgelegd krijgt, zal de JA JH wel nog steeds de opvolging van de justitiabele opnemen.

2.3 Soorten ET-modaliteiten

Er kunnen verschillende types ET worden onderscheiden. Welk type wordt toegepast is afhankelijk van de fase binnen de strafrechtstketen waarin het ET wordt toegekend alsook van de duur van de eventueel opgelegde gevangenisstraf. Ook de betrokken actoren verschillen per type ET. Daarnaast kan een onderscheid worden gemaakt tussen de actor die verantwoordelijk is voor het opleggen van het ET (de opdrachtgever) en zij die het ET opvolgen.

2.3.1 ET als strafuitvoeringsmodaliteit

Elektronisch toezicht kan worden opgelegd als alternatief voor een gevangenisstraf. Gedetineerden kunnen dan een deel van, of hun gehele gevangenisstraf uitzitten onder ET, afhankelijk van de duur van de gevangenisstraf.

Om in aanmerking te komen voor ET als strafuitvoeringsmodaliteit, vermeldt de ministeriële omzendbrief van 17 juli 2013 de volgende voorwaarden:

- Geen strafbare feiten plegen;
- Telefonisch beschikbaar zijn;
- Een vast verblijfsadres hebben in België en dit enkel aanpassen na akkoord van de gevangenisdirectie (in de praktijk is het de directie van het VCET die akkoord zal gaan met een adreswijziging);
- Gevolg geven aan verzoeken van de gevangenisdirectie, de directie van het VCET en de justitieassistent (waar van toepassing⁷), en de gevraagde attesten overhandigen;
- De modaliteiten van het uitvoeren van het ET naleven, inclusief het uurrooster;
- Het materiaal niet manipuleren.

Hieronder wordt een onderscheid gemaakt tussen de verschillende soorten ET die als strafuitvoeringsmodaliteit van toepassing waren in de periode 2015-2021, aangezien deze periode wordt onderzocht in deze studie. Echter, met de recente gedeeltelijke inwerkingtreding van de nieuwe Wet Externe Rechtspositie, en de overheveling van de beslissingsbevoegdheid omtrent ET bij gevangenisstraffen tot drie jaar van de gevangenisdirectie naar de strafuitvoeringsrechter (in twee fases), zal deze onderverdeling mogelijk veranderen voor de huidige nieuwe mandaten.

2.3.1.1 ET -3 jaar

ET toegekend door het Directoraat-Generaal van de Penitentiaire Instellingen (ETdirG)

ET -3 jaar kan worden toegekend aan personen die tot een gevangenisstraf van maximaal drie jaar veroordeeld werden.⁸ In de periode 2015-2021 lag deze beslissingsbevoegdheid bij het Directoraat-Generaal van de Penitentiaire Instellingen (DirG). Sinds 1 september 2022, met de inwerkingtreding van de Wet Externe Rechtspositie, werd de beslissingsbevoegdheid voor straffen tussen twee en drie jaar reeds overgeheveld naar de strafuitvoeringsrechter. Verwacht wordt dat op 1 september 2023 de beslissingsbevoegdheid voor straffen van minder dan twee jaar ook zal worden overgenomen door de strafuitvoeringsrechter. In de praktijk zal dit betekenen dat gevangenisstraffen onder drie jaar niet langer quasi automatisch zullen worden omgezet in ET.⁹

Bij ET -3 jaar kan de gevangenisdirectie, indien gewenst, individuele voorwaarden opleggen aan de persoon onder ET. In alle gevallen van ET -3 jaar wordt de opvolging sinds 2023 exclusief uitgevoerd door het VCET, behalve wanneer er individuele voorwaarden werden opgelegd.

Thuisdetentie (TD)

Een speciale modaliteit die valt binnen de ET -3 jaar is de thuisdetentie. Indien personen veroordeeld worden tot een gevangenisstraf van acht maanden of minder, en een strafrestant van minder dan drie maanden hebben, kunnen zij in aanmerking komen voor thuisdetentie. Op dit ogenblik is het nog steeds de gevangenisdirectie die beslist om een ET in de vorm van een thuisdetentie op te leggen. Echter, met de inwerkingtreding van de Wet Externe Rechtspositie (WERP; cfr. supra) wordt verwacht dat vanaf 1 september 2023 deze beslissingsbevoegdheid zal worden overgenomen door de

⁷ Vanaf 2023 wordt het Justitiehuis niet meer betrokken in ET bij gevangenisstraffen van minder dan drie jaar (tenzij er geïndividualiseerde voorwaarden werden opgelegd). Het ET wordt in deze gevallen nu opgevolgd door de Justitieassistenten van het VCET (JA VCET). Dit om de werklast bij de Justitiehuisen te verminderen en om een uniforme werking te bewerkstelligen.

⁸ Voor alle misdrijven, met uitzondering van seksuele misdrijven met minderjarige slachtoffers (art. 372 tot 387 Sw). In dat geval zal over het ET beslist moeten worden door de Directie Detentiebeheer (cfr. infra).

⁹ Er zijn echter overgangsbepalingen vastgelegd, dus het oude en het nieuwe systeem zullen nog een tijdje naast elkaar bestaan.

strafuitvoeringsrechter. Door capaciteitsgebrek in de gevangenissen wordt echter voorzien dat de gevangenisdirectie in de praktijk nog enige zeggenschap behoudt.

Bij thuisdetentie kan de veroordeelde de gehele straf onder ET uitzitten. Bij deze vorm van ET is geen voorafgaandelijk maatschappelijk onderzoek nodig en wordt er ook niet voorzien in opvolging door een justitieassistent van het justitiehuis. Bij thuisdetentie kunnen ook geen begeleidingsvoorwaarden worden opgelegd. De opvolging van deze mandaten gebeurt volledig door het VCET.

ET toegekend door de Directie Detentiebeheer (ETDDB)

Indien een persoon veroordeeld is tot een gevangenisstraf tussen één en drie jaar en seksuele misdrijven met minderjarige slachtoffers heeft gepleegd, zal het de Directie Detentiebeheer (DDB) van het gevangeniswezen zijn die een beslissing neemt inzake de toekenning van ET. In deze gevallen zal er steeds op voorhand een maatschappelijk enquête worden uitgevoerd door een justitieassistent van een justitiehuis. Ook zal de DDB in haar beslissing de aanbevelingen van de gevangenisdirectie met betrekking tot een zinvolle dagbesteding in overweging nemen. ETDDB zal enkel worden opgelegd bij afwezigheid van contra-indicaties, die betrekking hebben op:

- De mening van meerderjarige huisgenoten, of hun toestemming;
- De familiale context;
- De huisvesting en omgeving;
- De aard van de feiten;
- Het manifeste risico dat de persoon onder ET de fysiek integriteit van derden zou bedreigen;
- Het risico op het plegen van nieuwe ernstige feiten;
- Het risico dat de persoon onder ET zijn/haar straf zal proberen te ontlopen;
- De houding van de veroordeelde ten aanzien van de gepleegde feiten.

In deze ET-mandaten wordt toegezien op de naleving van de voorwaarden door de JA JH.

2.3.1.2 ET +3 jaar (ETSURB)

Wanneer de gedetineerde een gevangenisstraf van meer dan drie jaar uitzit, zal de strafuitvoeringsrechtbank (SURB) beslissen over het ET. Gedetineerden komen in aanmerking voor ET zes maanden voordat ze in aanmerking komen voor een voorwaardelijke invrijheidstelling (VI). Zodra de VI ingaat, wordt het ET geschorst.

Wanneer de SURB beslist om gedetineerden onder ET te plaatsen, kan zij hen geïndividualiseerde voorwaarden opleggen, zoals bijvoorbeeld begeleiding in het kader van een middelenproblematiek. Voorafgaand aan de eventuele toekenning van ET door de SURB, zal een justitieassistent de woonplaats van de gedetineerde bezoeken en een maatschappelijk enquête opstellen. Daarin worden de leefomstandigheden beschreven, wordt nagegaan of de omstandigheden wenselijk zijn voor het uitvoeren van het ET en worden bijkomende geïndividualiseerde voorwaarden voorgesteld. Daarnaast zal de SURB in haar beslissing ook de uitgebreide informatie over de gedetineerde uit de verslagen van de Psychosociale Dienst (PSD) van de gevangenis in overweging nemen. Vervolgens stelt de SURB samen met de gedetineerde een gedetailleerd sociaal reclasseringsplan op. Tijdens het ET wordt de naleving van de algemene en de geïndividualiseerde voorwaarden opgevolgd door een justitieassistent van het Justitiehuis (JA JH) via regelmatige bureelgesprekken en/of huisbezoeken.

2.3.2 ET als autonome straf (ETAS)

Met de Wet van 7 februari 2014 werd de mogelijkheid gecreëerd om ET ook toe te passen als autonome straf (ETAS). De strafrechter kan ET dan opleggen als hoofdstraf voor feiten die strafbaar

zijn met een gevangenisstraf tot één jaar. Het doel van de wet was om het straffenarsenaal te diversifiëren, om alternatieven te voorzien voor de gevangenisstraf en dusdanig de negatieve effecten van de gevangenisstraf te vermijden. Bij het opleggen van een ETAS moet de strafrechter steeds een vervangende gevangenisstraf uitspreken indien het ET niet wordt nageleefd, met als regel dat één dag onder ET gelijk staat aan één dag in de gevangenis.¹⁰

De onderzoeksrechter, strafrechter of het Openbaar Ministerie (OM) kan een maatschappelijke enquête aanvragen om na te gaan of het ET een geschikte straf is. De JA JH stelt binnen de maand nadat het verzoek werd overgemaakt aan het justitiehuis een rapport op. De uitvoering van een ETAS moet binnen zes maanden na het opleggen ervan worden uitgevoerd (met een eventuele eenmalige verlenging van de termijn met nogmaals zes maanden). De relatief korte termijn voor het uitvoeren van het ETAS wijst op de wens van de wetgever om het ET snel uit te voeren. In het geval dat het ET niet of slechts gedeeltelijk wordt uitgevoerd, kan het OM verzoeken om de rest of het geheel van de straf in de gevangenis uit te zitten.

De strafrechter kan richtlijnen voorzien voor het uitvoeren van het ET, maar kan geen concrete instructies geven. De Wet van 7 februari 2014 voorziet drie algemene voorwaarden voor het uitvoeren van het ETAS:

- Geen misdrijven plegen;
- Een vaste verblijfplaats hebben en eventuele wijzigingen van de verblijfplaats doorgeven aan het OM of het VCET;
- Gevolg geven aan oproepingen van het VCET en de concrete maatregelen door hen bepaald.

De rechter kan geïndividualiseerde voorwaarden opleggen, maar enkel met betrekking tot het slachtoffer, zoals het betalen van een schadevergoeding, een contactverbod of een locatieverbod.

De opvolging van de naleving van het uurrooster gebeurt door het VCET, die in geval van overtreding een melding zal maken bij het OM.

2.3.3 ET in de fase van de voorlopige hechtenis (ETVH)

Een groot aantal personen in de gevangenis bevindt zich in de fase van de voorhechtenis en is dus nog niet definitief veroordeeld. Tussen 1980 en 2009 verdubbelde het aantal voorlopig gehechten (Maes, Van Brakel, De Man, & Mine, 2010). Bovendien heeft België een relatief hoog aantal voorlopig gehechten in vergelijking met andere Europese landen (Van Cauwenberghe, 2008). In januari 2014, met de implementatie van de Wet van 27 december 2012 en de ministeriële omzendbrief ET/SE-3, werd de mogelijkheid geïntroduceerd om het ET ook toe te passen in deze fase van de voorlopige hechtenis (ETVH). De toenmalige Minister van Justitie Annemie Turtelboom stelde als doel om 5 tot 10% van de voorlopig gehechten onder ET te plaatsen.

De controle van ETVH gebeurt aan de hand van GPS-tracking, waarbij de aanwezigheid in de woning wordt gecontroleerd met klassieke radiofrequentie. Zodra de persoon onder ETVH de woning verlaat, schakelt het systeem over op GPS-signalen, zodat nog steeds nauwkeurig de locatie van de persoon kan worden bepaald. De in verdenking gestelde verblijft gedurende de gehele periode op een bepaald adres en mag dit adres enkel verlaten in de volgende gevallen¹¹:

¹⁰ Art. 7 van de Wet van 7 februari 2014.

¹¹ Conform artikel 16, §1, 2^e lid van de Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, en artikel 6 van het Koninklijk Besluit van 26 december 2013 houdende tenuitvoerlegging van Titel II van de wet van 27 december 2012 houdende diverse bepalingen betreffende justitie.

- Noodzakelijkheden in het kader van het gerechtelijk onderzoek (bv. een verhoor);
- Noodzakelijkheden in het kader van de procedures (bv. raadplegen van het gerechtelijk dossier);
- Een andere gerechtelijke procedure;
- Medische noodzakelijkheden;
- Overmacht.

Voor het ETVH gelden dezelfde regels als voor de 'klassieke' voorlopige hechtenis: elke dag onder ETVH staat gelijk aan een dag in de gevangenis. De gevangenisdirectie contacteert de directie van het VCET om een moment voor de installatie van het materiaal te bespreken. De in verdenking gestelde verblijft in de gevangenis in afwachting van deze installatie. De onderzoeksgerechten of de onderzoeksrechters beslissen wanneer de GPS-tracking wordt stopgezet. Het VCET volgt de naleving van de voorwaarden nauwgezet op en doet melding bij de onderzoeksrechter/het parket in geval van vastgestelde overtredingen. Wanneer de onderzoeksgerechten beslissen om het ETVH te herroepen, zal de in verdenking gestelde naar de gevangenis worden gestuurd.

3 Resultaten van het kwantitatieve luik

In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken van de kwantitatieve analyse van de databestanden voor de periode 2015-2021. Hier en daar werden de resultaten aangevuld met enkele cijfers voor het jaar 2022, die apart werden aangeleverd door het VCET (en dus niet berekend werden op basis van de databestanden).

Dit hoofdstuk start met een kort algemeen overzicht in sectie 3.1 van het volledige ET-traject, op basis van de beschikbare cijfers. Vervolgens wordt de structuur van de eerste drie onderzoeksvragen (cfr. supra) aangehouden. In sectie 3.2. wordt het algemeen profiel van personen onder ET besproken. In sectie 3.3. wordt vervolgens gekeken naar de profielen van personen wiens ET niet succesvol verloopt. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds het profiel van personen ten aanzien van wie een verzoek tot seining werd gevraagd tijdens het ET, en anderzijds het profiel van personen ten aanzien van wie de opdrachtgever besliste tot een herroeping van het ET. In sectie 3.4. wordt tot slot gekeken naar de groep ET-mandaten die werden geannuleerd voor activatie.

3.1 Beknopt overzicht volledige traject van ET voor de periode 2015-2021

In de periode 2015-2021 werd 33.501 keer ET toegekend aan een persoon. Van die toekenningen werden 6.495 mandaten (19.6%) geannuleerd voor activatie. Dit betekent dat deze mandaten op dat moment niet werden aangesloten. Dat kan op een latere datum alsnog gebeuren, of er kan een andere maatregel worden opgelegd: annulering wil dus niet zeggen dat er geen strafuitvoering (meer) plaatsvindt. Het VCET kent een nieuw mandaatnummer toe wanneer deze personen alsnog worden aangesloten: daardoor kan helaas niet worden nagegaan hoe vaak dit gebeurt. Er zijn meerdere redenen waarom mandaten geannuleerd worden voor activatie (zie sectie 3.3.1.4). Van de 33.501 toekenningen van ET werden 27.006 mandaten effectief aangesloten in de periode 2015-2021. Dit betekent dus dat 80.6% van alle toegekende ET-mandaten uiteindelijk ook werd aangesloten en verder opgevolgd door het VCET.

Van de 27.006 aangesloten mandaten werd er in 2.730 mandaten minstens één verzoek tot seining door het VCET gedaan, ofwel in 10.1% van de mandaten. Van die mandaten waarin een verzoek tot seining heeft plaatsgevonden, resulteerde uiteindelijk 69.2% (n = 1.890) in een herroeping¹² en 28% (n = 764) in een positieve afronding van het ET.¹³ Van 71 mandaten (2.6%) was de uitkomst van de afsluiting nog onbekend (op basis van de beschikbare data).¹⁴ 5 geseinde personen hebben hun ET niet afgerond omwille van overlijden (0.2%). Bij de 24.276 mandaten waarin geen seining plaatsvond,

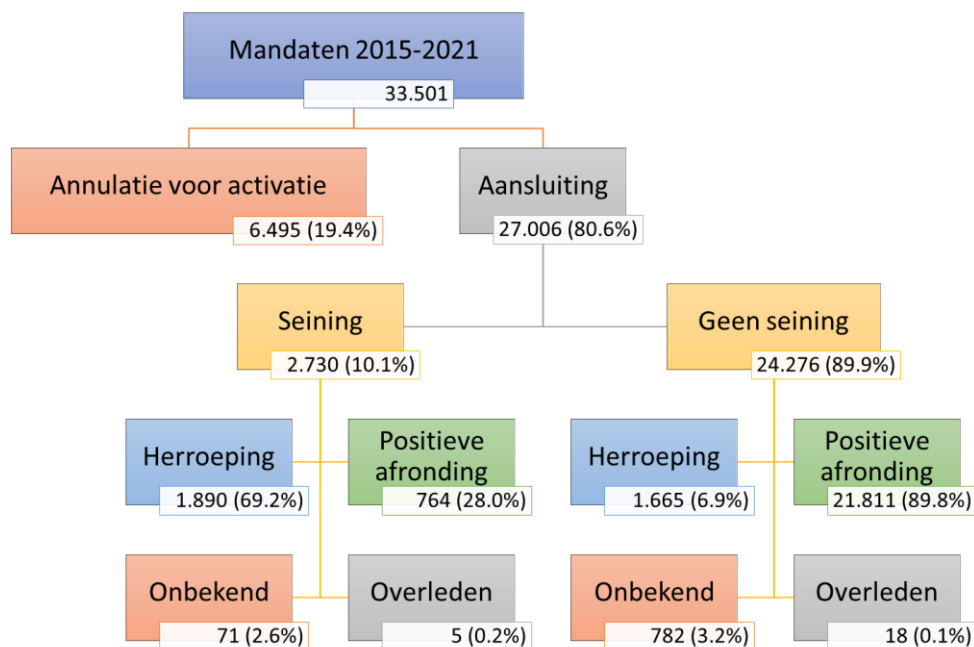
¹² De motivering van de herroeping is in deze gevallen: als reactie op disciplinaire info (67.5%), omwille van een schending van algemene voorwaarden (13.6%), omwille van een schending van de individuele voorwaarden (11.4%), wegens wijziging van de procedure (3.3%), wegens heropsluiting (2.5%), omwille van een bevel tot aanhouding (1.1%), wegens een vrijwillige terugkeer naar de gevangenis (0.4%), wegens een voorlopige aanhouding (0.1%) of een schending van zowel algemene als individuele voorwaarden (0.1%).

¹³ Positieve afronding betekent hier vrijstelling in het kader van de voorlopige hechtenis (5.6%), voorwaardelijke invrijheidstelling (16.2%), strafeinde (6.4%), invrijheidstelling door RK of KI (17.0%), overstap naar beperkte detentie (1.4%), opheffing bevel tot aanhouding (3.1%), en voorlopige invrijheidstelling (49.6%). In 4 gevallen gaat het om een verzet (0.5%).

¹⁴ Door de mandaatnummers van het databestand van aansluitingen te koppelen aan het databestand met seiningen en het databestand van afsluitingen, kon voor 26.153 aangesloten mandaten ook nagegaan worden of deze mandaten succesvol werden afgesloten of werden herroepen. Hoewel de periode in dit onderzoek 2015-2021 betrof, hadden de onderzoekers data tot en met maart 2022 beschikbaar. De 853 die niet konden gelinkt worden aan de afsluitingsstatus, waren dus nog lopende tot na maart 2022.

resulteerde de overgrote meerderheid (89.8%, n = 21.811) in een positieve afronding van het ET¹⁵ en 6.9% (n = 1.665) eindigde uiteindelijk toch in een herroeping¹⁶ van het ET. Van 782 mandaten (3.2%) was de uitkomst van de afsluiting onbekend (op basis van de beschikbare data). 18 personen onder ET (0.1%) hebben hun ET niet afgerond omwille van overlijden.

Figuur 1: Cijfers traject ET (2015-2021)

3.2 Het algemeen profiel van personen onder ET

In deze sectie wordt *het algemeen profiel van personen onder ET* beschreven. Hiervoor zal het profiel in kaart gebracht worden van alle personen die in de periode 2015-2021 onder ET werden gesteld.¹⁷ Eerst zal worden ingegaan op de algemene kenmerken van het ET zelf, zoals de ET-modaliteit, de opdrachtgever en de doorlooptijden. Vervolgens zal worden ingezoomd op de demografische kenmerken van de personen onder ET, zoals leeftijd, geslacht, nationaliteit, woonplaats en het type feit.

3.2.1 Algemene kenmerken van de aangesloten ET-mandaten

Het ET kent een geschiedenis van bijna constante groei. Dat blijkt duidelijk uit het cijfermateriaal dat in het kader van dit onderzoek geanalyseerd werd. In totaal werden tussen 2015 en 2021 27.006 nieuwe mandaten aangemaakt bij het VCET (32.182 met 2022 er bij). In 2015 werden 3.446 nieuwe

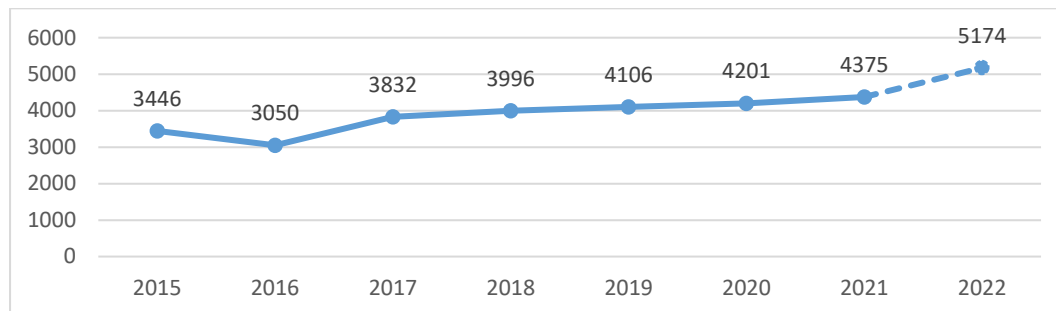
¹⁵ Positieve afronding betekent hier vrijstelling in het kader van de voorlopige hechtenis (1.4%), voorwaardelijke invrijheidstelling (7.2%), strafeinde (1.9%), invrijheidstelling door RK of KI (11.9%), overstap naar beperkte detentie (0.1%), opheffing bevel tot aanhouding (2.3%), en voorlopige invrijheidstelling (74.8%). 0.1% betreft een einde van het mandaat wegens het ontvangen van beroep, 0.4% wegens het aantekenen van verzet.

¹⁶ De motivering voor de herroeping is hier: als reactie op disciplinaire info (28.8%), omwille van een schending van de algemene (21.6%) of individuele (13.0%) voorwaarden (of beiden: 0.2%), wegens een wijziging van de procedure (19.5%), omwille van een bevel tot aanhouding (6.9%), door een heropsluiting (6.8%), omwille van een vrijwillige terugkeer naar de gevangenis (1.5%), wegens een voorlopige aanhouding (0.3%) of een ontvluchting (0.1%), of omwille van overige redenen (1.2%).

¹⁷ Op sommige plaatsen in de tekst wordt ook verwezen naar cijfers van 2022. Deze cijfers werden ons apart aangeleverd door het VCET en werden dus niet berekend op basis van de databestanden die we verkregen van het VCET.

mandaten aangemaakt. In 2016 is er een lichte daling naar 3.050 nieuwe mandaten. In 2017 zien we dan weer een sterke stijging, wanneer er 3.832 nieuwe mandaten worden aangemaakt. In 2018 stijgt het aantal nieuwe aansluitingen verder tot 3.996 en vanaf 2019 worden telkens meer dan 4.000 nieuwe personen aangesloten, met 4.106 nieuwe mandaten in 2019, 4.201 nieuwe mandaten in 2020 en 4.375 nieuwe mandaten in 2021. Het aantal nieuwe mandaten is in 2022 opnieuw sterk gestegen, naar 5.174 aangesloten mandaten.

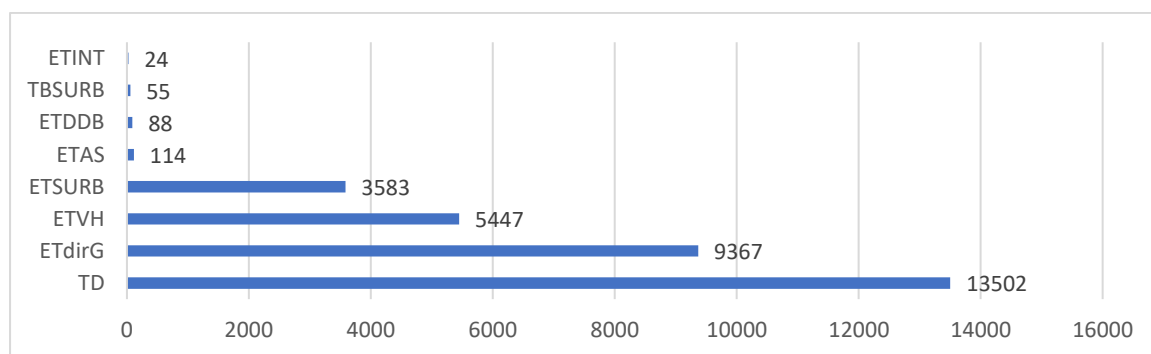
Figuur 2: Nieuwe aansluitingen per jaar

3.2.1.1 Aansluitingen per ET-modaliteit

Wanneer we kijken naar de verdeling over de ET-modaliteiten in de periode 2015-2022 (dus met 2022 bij), blijkt TD de grootste groep met 13.502 (42.0%) aansluitingen. De tweede grootste categorie is het ETdirG (n = 9.367 aansluitingen, 29.1%). 5.447 (16.9%) personen stonden tussen 2015 en 2022 onder ETVH. Daarna volgt ET als strafuitvoeringsmodaliteit voor gevangenisstraffen van meer dan drie jaar (ETSURB), met 3.583 aansluitingen (11.1%). De overige categorieën kennen een klein aantal aansluitingen: 114 personen stonden onder ETAS (0.4%), 88 (0.3%) werden onder ETDDB geplaatst, en 55 (0.2%) stonden ter beschikking van de SURB met ET (TBSURB). Tenslotte werden 24 (0.1%) personen geïnterneerd met ET (ETINT).

Figuur 3: Aantal nieuwe mandaten per type ET (2015-2022)

Wanneer we het aandeel van de verschillende soorten ET-modaliteiten opsplitsen per jaar, zien we schommelingen doorheen de tijd. Zo zien we dat de populatie in thuisdetentie ongeveer 30% van alle mandaten in 2015 betrof (n = 1.038), maar dat dit aandeel steeg tot 43% (n = 1.880) van de nieuwe mandaten in 2021, en een aandeel heeft van 40.5% (n = 2.094) in 2022.

In 2015 betroffen de meeste nieuwe mandaten een ETdirG (n = 1.785, 51.8%), maar doorheen de jaren daalt dit aandeel tot 826 nieuwe mandaten in 2021 (18.9%). Toch zien we ook hier een heropflakking in 2022, met 1.123 nieuwe mandaten ETdirG, goed voor 21.7% van alle nieuwe mandaten in 2022.

Een sterke stijging doorheen de jaren zien we dan weer voor ETVH, waar dit type slechts 5.7% van de mandaten in 2015 betrof (n = 198), maar vervolgens sterk is gestegen naar 1.096 mandaten in 2021 (25.1%), en 1.272 nieuwe mandaten (24.6%) in 2022.

De mandaten van ETSURB zijn de vierde grootste groep, met een aandeel dat ongeveer gelijk blijft doorheen de jaren, van 417 mandaten in 2015 (12.1%) tot 538 mandaten in 2021 (12.3%) en 610 mandaten in 2022 (11.8%).

ETAS, ETDDDB, ETINT en TBSURB betreffen maar een klein aandeel van het aantal nieuwe mandaten per jaar en variëren niet zo sterk over de jaren heen. Misschien wel interessant om te vermelden dat ETAS in 2015 en 2016 niet werd opgelegd omdat deze ET-modaliteit pas in werking is getreden op 1 mei 2016 met de Wet van 7 februari 2014. We zien bij ETAS dat het in 2017 (n = 20) en 2018 (n = 32) reeds regelmatig gebruikt werd, maar daarna weer stagneerde op een tiental in 2021. In 2022 zien we echter opnieuw een stijging in het gebruik van ETAS, tot 26 nieuwe mandaten (0.5% van alle nieuwe mandaten in 2022).

Tabel 1: Aantal en relatief aandeel van elk type ET per jaar wat betreft nieuwe aansluitingen

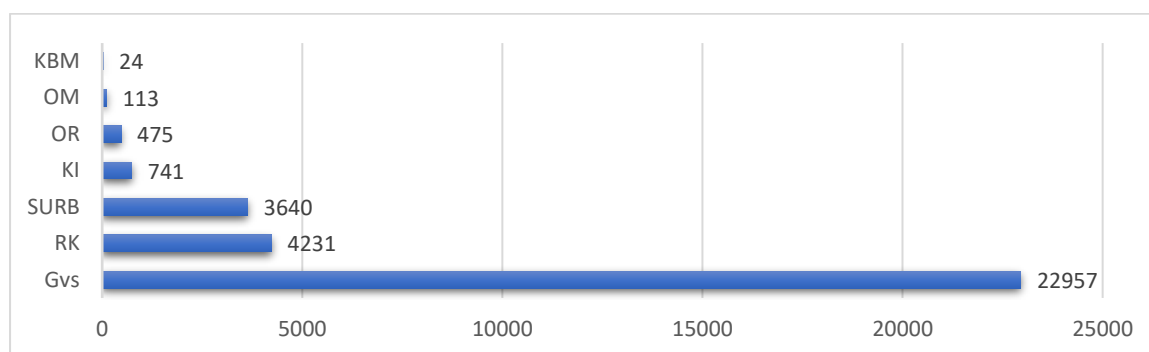
Type ET	Totaal	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
TD	13502	1038 (30.1%)	1016 (33.3%)	1521 (39.7%)	2051 (51.3%)	2038 (49.6%)	1864 (44.4%)	1880 (43.0%)	2094 (40.5%)
ETdirG	9367	1785 (51.8%)	1266 (41.5%)	1433 (37.4%)	1001 (25.1%)	1036 (25.2%)	897 (21.4%)	826 (18.9%)	1123 (21.7%)
ETVH	5447	198 (5.7%)	391 (12.8%)	460 (12.0%)	495 (12.4%)	590 (14.4%)	945 (22.5%)	1096 (25.1%)	1272 (24.6%)
ETSURB	3583	417 (12.1%)	364 (11.9%)	381 (9.9%)	398 (10.0%)	418 (10.2%)	457 (10.9%)	538 (12.3%)	610 (11.8%)
ETAS	114	0 (0.0%)	0 (0.0%)	20 (0.5%)	32 (0.8%)	10 (0.2%)	16 (0.4%)	10 (0.2%)	26 (0.8%)
ETDDDB	88	7 (0.2%)	6 (0.2%)	3 (0.1%)	4 (0.1%)	4 (0.1%)	9 (0.2%)	16 (0.4%)	39 (0.8%)
TBSURB	55	1 (0.0%)	7 (0.2%)	13 (0.3%)	10 (0.3%)	7 (0.2%)	8 (0.2%)	5 (0.1%)	4 (0.1%)
ETINT	24	0 (0.0%)	0 (0.0%)	1 (0.0%)	5 (0.1%)	3 (0.1%)	5 (0.1%)	4 (0.1%)	6 (0.1%)

3.2.1.2 Aansluitingen per opdrachtgever

De grootste groepen personen onder ET zijn diegenen die een TD of een ETdirG uitzitten met een enkelband. Aangezien de beslissingsbevoegdheid voor ETdirG pas op 1 september 2022 werd overgeheveld van de gevangenisdirectie naar de strafuitvoeringsrechter, en de beslissingsbevoegdheid voor TD pas op 1 september 2023 zal worden overgedragen van de gevangenisdirectie naar de strafuitvoeringsrechter, is het niet verwonderlijk dat de belangrijkste opdrachtgever voor nieuwe mandaten in de periode 2015-2022 nog steeds de gevangenisdirectie is. In 71.3% (n = 22.957) van de mandaten kregen de personen onder ET hun maatregel toegekend door de gevangenisdirectie. Meer bepaald gaat dit om alle mandaten van TD, ETDDDB en ETdirG. De tweede grootste opdrachtgever is de Raadkamer, die in 13.2% van de gevallen het ET toekent (n = 4.231). De Raadkamer is de grootste opdrachtgever van ETVH. De SURB is vervolgens in 11.3% van de gevallen (n = 3.640) de opdrachtgever, voor alle mandaten van ETSURB en TSURB. Een kleiner aandeel van de ET-mandaten werd toegekend door de Kamer van Inbeschuldigingstelling (n = 741, 2.3%) en de onderzoeksrechter (n = 475, 1.5%), beiden in het kader van ETVH, het Openbaar Ministerie (n = 113,

0.4%), in het kader van ETAS, en de Kamer ter Bescherming van de Maatschappij (n = 18, 0.1%) in het kader van ETINT.

Figuur 4: Opdrachtgever in opgestarte ET-mandaten (periode 2015-2022)

Als we kijken naar het aandeel van de opdrachtgevers per jaar, dan valt in de eerste plaats een plotse daling van nieuwe ET-mandaten toegekend door de gevangenis op in 2016 in vergelijking met 2015, maar dat herstelt zich in 2017 om dan relatief te stagneren, hoewel het in 2020 en 2021 opnieuw lichtjes daalt. Waar het relatief aandeel van de gevangenis als opdrachtgever in 2015 nog 82.1% van alle opgestarte mandaten betreft, is dit geleidelijk aan gedaald tot een aandeel van 62.2% in 2021, en 62.9% in 2022. De daling in 2016 heeft te maken met een beslissing van de toenmalige Vlaamse minister om in 2016 tijdelijk terug te vallen op een dagcijfer van 900 om de sociale vrede te bewaren en ondertussen maatregelen te treffen om een instroom van personeel bij het VCET te bewerkstelligen. Een sterke stijging zien we bij de Raadkamer, die in 2015 de opdrachtgever was in slechts 4% van alle nieuwe mandaten, tot bijna 20% van de nieuwe mandaten in 2021 en 2022. Dit wordt volgens het VCET verklaard door het feit dat er tijdens de coronapandemie rekening mee werd gehouden dat er zo weinig mogelijk besmettingen zouden plaatsvinden in gevangenis. Daartoe werden door het College van Procureurs-Generaal richtlijnen uitgevaardigd. Ook onderzoeksrechters hielden rekening met de situatie in de gevangenis en beslisten om die reden vaker om ET op te leggen in plaats van een opsluiting in de gevangenis.

Tabel 2: Aantal en relatief aandeel van opdrachtgevers voor ET per jaar

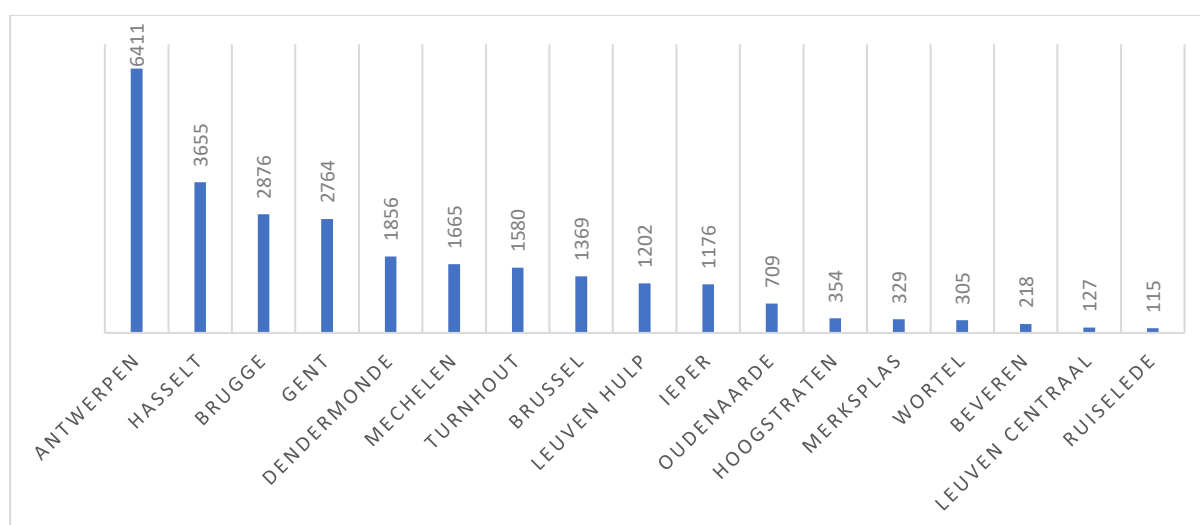
Opdracht-gever	Totaal	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Gevangenis	22957	2830 (82.1%)	2288 (75.0%)	2957 (77.2%)	3056 (76.5%)	3078 (75.0%)	2770 (65.9%)	2722 (62.2%)	3256 (62.9%)
RK	4231	139 (4.0%)	330 (10.8%)	337 (8.8%)	412 (10.3%)	422 (10.3%)	746 (17.8%)	856 (19.6%)	989 (19.1%)
SURB	3640	418 (12.1%)	371 (12.2%)	394 (10.3%)	408 (10.2%)	425 (10.4%)	465 (11.1%)	543 (12.4%)	616 (11.9%)
KI	741	22 (0.6%)	38 (1.2%)	82 (2.1%)	45 (1.1%)	104 (2.5%)	100 (2.4%)	128 (2.9%)	222 (4.3%)
OR	475	37 (1.1%)	23 (0.8%)	41 (1.1%)	38 (1.0%)	64 (1.6%)	99 (2.4%)	112 (2.6%)	61 (1.2%)
OM	113	0 (0.0%)	0 (0.0%)	20 (0.5%)	32 (0.8%)	10 (.02%)	16 (0.4%)	10 (0.2%)	25 (0.5%)
KBM	24	0 (0.0%)	0 (0.0%)	1 (0.0%)	5 (0.1%)	3 (0.1%)	5 (0.1%)	4 (0.1%)	6 (0.1%)

3.2.1.3 Gevangenen en justitiehuis betrokken bij nieuwe ET-mandaten

Voor de periode 2015-2021¹⁸ werd in totaal in 26.711 van de 27.006 dossiers (98.9%) een verantwoordelijke Vlaamse gevangenis toegewezen.¹⁹ De gevangenis waar de meeste ET-dossiers aanhangig waren in de periode 2015-2021 was de gevangenis van Antwerpen (n = 6.411), goed voor 24% van alle ET-dossiers. In de periode 2015-2021 was de gevangenis van Antwerpen steeds betrokken in ongeveer een vijfde tot een vierde van alle ET-mandaten in dat jaar. In 2015 was zij betrokken in 20.3% van alle dossiers, in 2020 was dat 28.2% en in 2021 nog 26%.

Daarna volgden de gevangenen van Hasselt (n = 3.655, 13.7%), Brugge (n = 2.876, 10.8%) en Gent (n = 2.764, 10.3%). Samen waren deze vier gevangenen goed voor bijna 60% van alle ET-mandaten, wat op zich niet verwonderlijk is, aangezien dit ook de gevangenen met de grootste capaciteit in Vlaanderen zijn.

Figuur 5: Aantal ET-mandaten per Vlaamse gevangenis

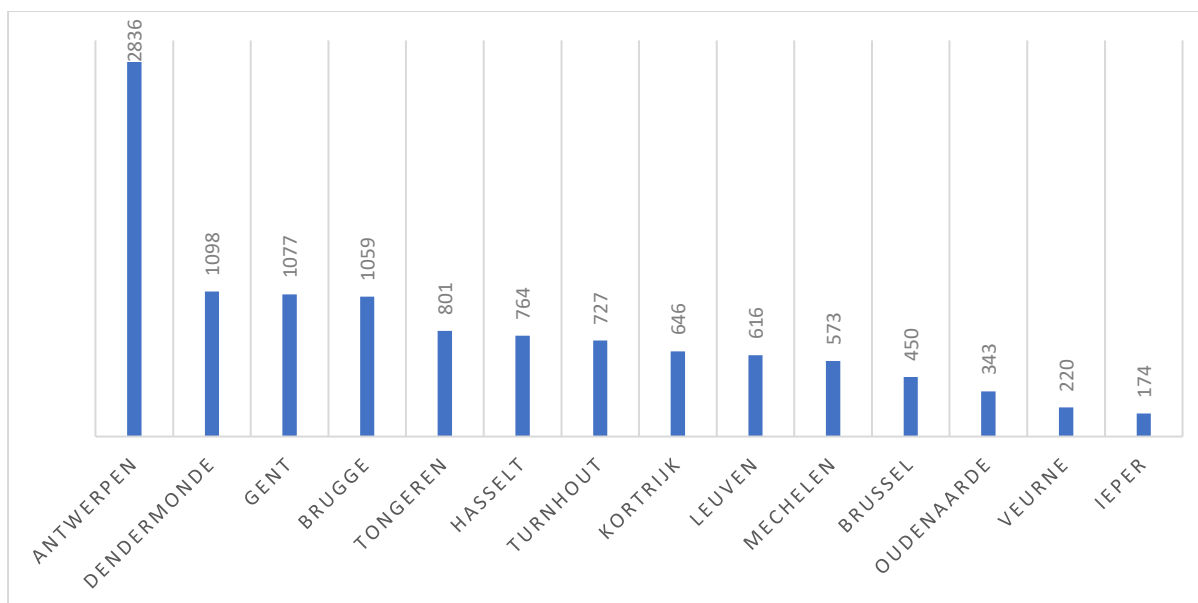

In 11.384 van de 27.006 dossiers (42.2%) was ook een justitiehuis betrokken in de opvolging van de persoon onder ET. Het Justitiehuis dat betrokken was in de meeste ET-mandaten in de periode 2015-2021, namelijk in een vierde van al deze ET-mandaten, was het Justitiehuis van Antwerpen (n = 2.836, 24.9%), gevolgd door de Justitiehuis van Dendermonde (n = 1.098, 9.6%), Gent (n = 1.077, 9.5%) en Brugge (n = 1.059, 9.3%).

¹⁸ Voor deze berekeningen zijn geen cijfergegevens van 2022 ter beschikking van de onderzoekers gesteld.

¹⁹ De Waalse gevangenen worden niet mee opgenomen in de analyses. Ook de gevangenis van Tongeren wordt niet mee opgenomen in de analyses. Deze gevangenis was tot 2020 een Gesloten Federaal Centrum waar uit handen gegeven jongeren waren gehuisvest. Sinds het najaar 2020 huisvest de gevangenis van Tongeren enkel meerderjarige gedetineerden die geen recht hebben op verblijf in België. Voor 2020 was deze gevangenis betrokken bij 4 ET's, na 2020 bij geen enkel ET.

Figuur 6: Aantal ET-mandaten per Justitiehuis

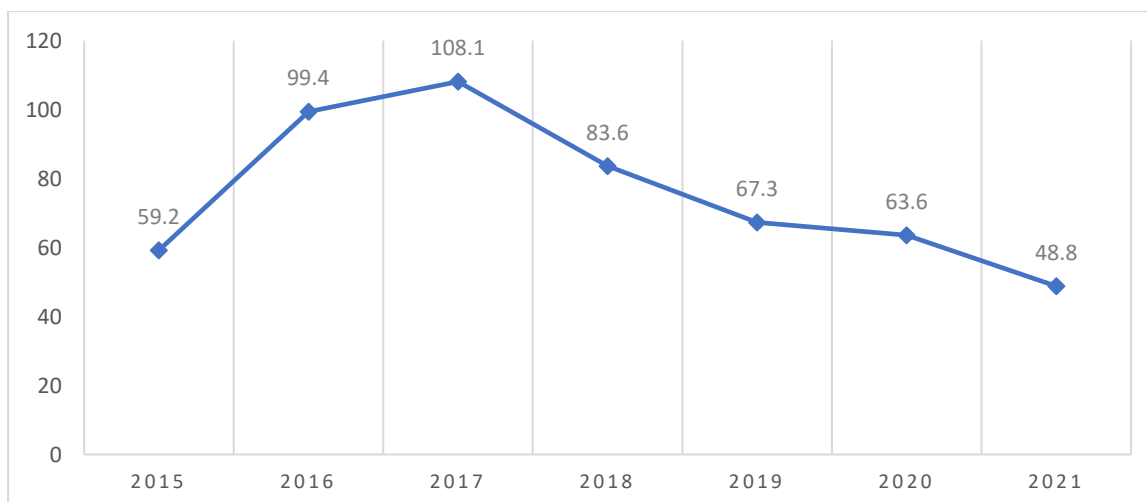

3.2.1.4 Duur tot aansluiting van ET

Over de periode 2015-2021 was de gemiddelde duurtijd tot aansluiting 74,5 dagen ($n = 26.954$, $SD = 73,1$). Het VCET werkt met prioritaire en niet-prioritaire aansluitingen, waarbij mandaten met het gevangeniswezen als opdrachtgever worden aangesloten volgens een slotsysteem (cfr. supra). In 2015 bedroeg de gemiddelde duur tot aansluiting 59,2 dagen. In 2016 kende de gemiddelde duurtijd een sterke stijging tot 99,4 dagen, en ook in 2017 bleef dit verder stijgen tot 108,2 dagen. Daarna daalt de gemiddelde duurtijd tot aansluiting jaarlijks tot 48,8 dagen in 2021.

Er zijn duidelijk significante verschillen in de aansluitingstijd tussen verschillende aanvangsjaren, $F = 369.72$, $df = 6$, $p = .000$. De duurtijd in 2017 is significant hoger dan de andere jaren. Het aantal dagen in 2016 lag vervolgens ook significant hoger dan de andere jaren (behalve 2017). Vervolgens is de duurtijd in 2018 significant hoger dan de overige jaren (behalve 2017 en 2016). De duurtijden in 2015, 2019 en 2020 liggen wat op hetzelfde niveau (2020 verschilt niet significant van 2015 en 2019, maar 2015 en 2019 verschillen wel significant). De duurtijd in 2021 ligt significant lager dan andere jaren.

Figuur 7: Gemiddelde duur tot aansluiting per jaar

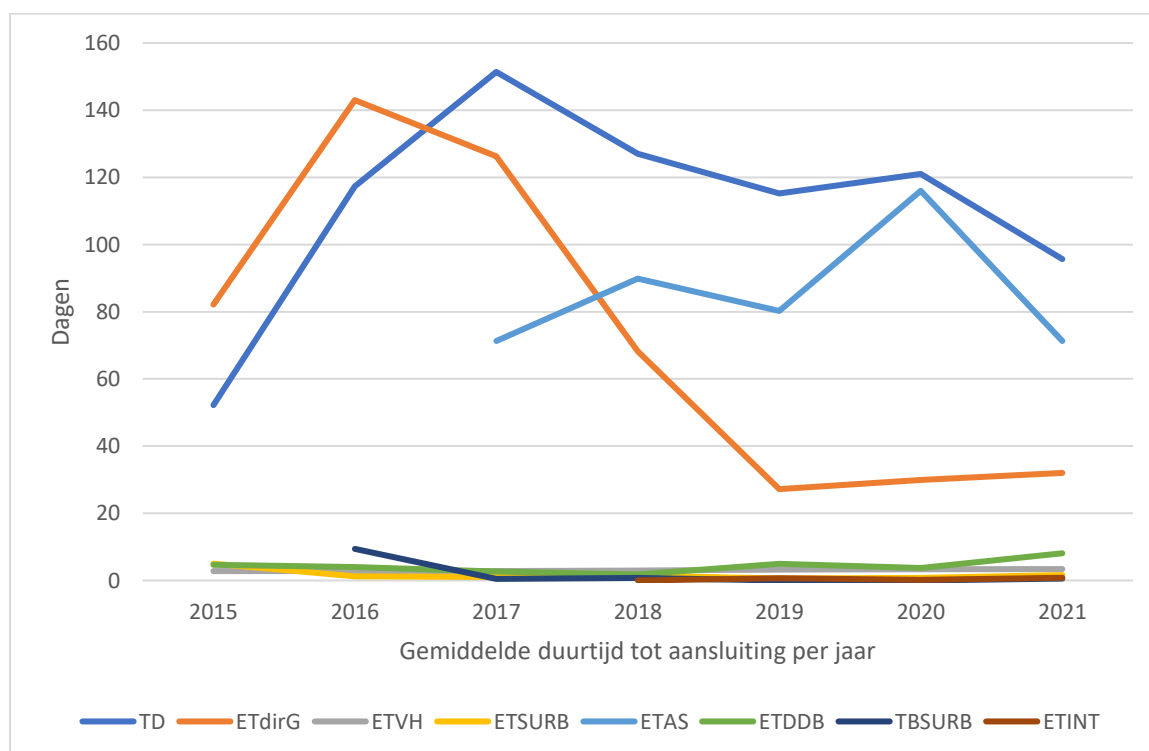
De langste gemiddelde duur tot aansluiting kan gevonden worden voor dossiers van TD (114,3 dagen), gevolgd door ETAS (87,2 dagen) en ETdirG (82,4 dagen). De gemiddelde duur tot aansluiting is daarentegen zeer kort voor ETINT (0,3 dag), ETSURB (1,7 dagen), TBSURB (1,9 dagen), ETVH (3,1 dagen) en ETDDB (5,2 dagen). Er zijn significante verschillen tussen deze gemiddelden, $F = 2453.49$, $df = 7$, $p = .000$. De gemiddelde duurtijd voor TD ligt significant hoger dan bij de andere ET-modaliteiten, gevolgd door ETAS en ETdirG. ETINT, ETSURB, ETVH en ETDDB verschillen onderling niet significant van elkaar. Ook hier valt een duidelijk onderscheid op tussen de prioritaire (bv. ETVH en ETSURB) en de niet-prioritaire (bv. TD en ETdirG) aansluitingen.

Als we dit bekijken per jaar voor elke ET-modaliteit afzonderlijk, valt op dat zowel TD als ETdirG in 2015 een veel lagere duurtijd tot aansluiting hadden in vergelijking met de jaren daarop. Bij TD zien we in 2021 opnieuw een grote daling tot een gemiddelde duurtijd tot aansluiting van 95.7 dagen. Bij ETdirG zien we in 2018 al een grote daling tot 68.2 dagen, en deze daling zet zich verder tot 32.0 dagen in 2021. Bij ETAS valt ook een sterke daling op in gemiddelde duurtijd in 2021 (71.3 dagen) in vergelijking met 2020 (116.0 dagen). Voor de overige modaliteiten bleef de duurtijd over de jaren heen steeds laag.

Tabel 3: Duurtijd tot aansluiting per ET-modaliteit (gemiddeld en per jaar)

Type ET	Gemidd.	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
TD	114.3 d	52.2 d	117.3 d	151.4 d	127.0 d	115.2 d	121.0 d	95.7 d
ETdirG	82.4 d	82.1 d	143.0 d	126.3 d	68.2 d	37.2 d	39.9 d	32.0 d
ETVH	3.1 d	2.8 d	2.8 d	2.8 d	3.0 d	3.2 d	3.3 d	3.4 d
ETSUB	1.7 d	5.0 d	1.2 d	1.0 d	1.4 d	0.6 d	0.8 d	1.6 d
ETAS	87.2 d	/	/	71.3 d	89.9 d	80.2 d	116.0 d	71.3 d
ETDDB	5.2 d	4.7 d	4.0 d	2.7 d	1.8 d	5.0 d	3.7 d	8.1 d
TBSURB	1.9 d	/	9.4 d	0.5 d	0.8 d	0.0 d	0.9 d	0.6 d
ETINT	0.3 d	/	/	/	0.0 d	0.7 d	0.2 d	0.8 d

Figuur 8: Evolutie duurtijd tot aansluiting per ET-modaliteit

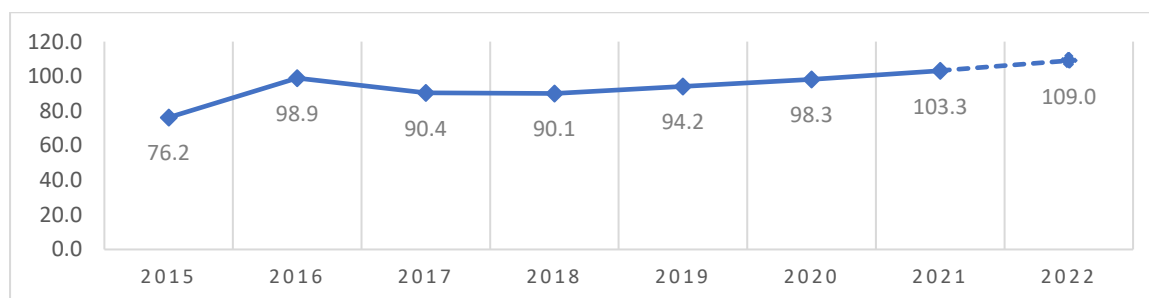

3.2.1.5 Duurtijd onder ET

Om na te gaan wat de gemiddelde duurtijd onder ET is, werd gekeken naar het afsluitingsjaar. Er wordt hier dus niet gekozen voor het aanvangsjaar (zoals bij de overige analyses), omdat veel mandaten uit 2021 nog lopende zijn in 2022, en er dus nog geen gemiddelde duurtijd voor kan worden berekend. Dit kan leiden tot vertekeningen in de data.

Over alle mandaten die afgesloten werden in de periode van 2015-2021 ($n = 25.558$) stond een persoon gemiddeld 93,8 dagen onder ET ($SD = 102,3$). De laagste gemiddelde tijd onder ET was 76,2 dagen bij personen wiens ET afliep in 2015, de hoogste gemiddelde tijd onder ET was 103,3 dagen in 2021. De jaren daartussen schommelt de gemiddelde tijd onder ET tussen 90 en 100 dagen. De verschillen in tijd onder ET tussen de verschillende jaren is statistisch significant, $F = 23.09$, $df = 6$, $p < .001$. Daarin blijkt duidelijk dat de tijd onder ET voor dossiers die afsloten zijn in 2015 significant lager ligt dan in de andere jaren. Bij dossiers afgesloten in 2016 lag de duurtijd significant hoger dan in 2015, 2017 en 2018, maar niet in de jaren 2019 tot en met 2021. De duurtijd van dossiers die eindigden in 2018 ligt significant lager dan in 2020 en 2021, dossiers eindigend in 2019 kennen een duurtijd die significant lager is dan in 2021. De stijgende trend zet zich verder in 2022, waar de afgesloten mandaten een gemiddelde duurtijd hadden van 109 dagen.

Figuur 9: Gemiddelde duurtijd onder ET

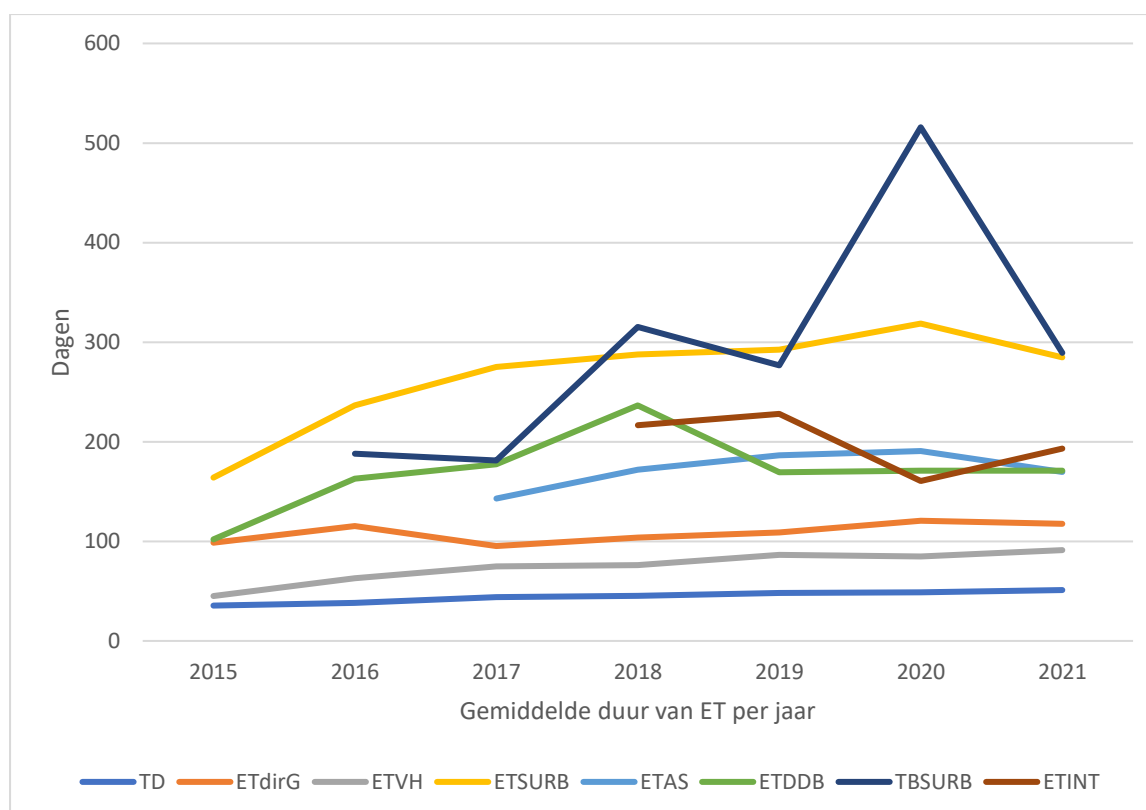
De langste gemiddelde duurtijd kan gevonden worden voor ETSURB, namelijk 275,9 dagen, en voor TBSURB, met 282,1 dagen. ETAS, ETINT en ETDDDB kennen een gemiddelde duurtijd tussen de 165 en 195 dagen. De ET duurde het minst lang voor personen onder thuisdetentie (45,7 dagen), ETVH (80,9 dagen) en EDirG (107,2 dagen). Deze duurtijden zijn significant verschillend van elkaar, $F = 2715.66$, $df = 7$, $p = .000$. De duurtijd onder ETSURB en TBSURB liggen beduidend hoger dan de duurtijd onder andere modaliteiten, wat natuurlijk eigen is aan de aard van deze modaliteiten. De duurtijd onder TD ligt significant lager dan bij alle andere modaliteiten, gevolgd door ETVH en EDirG. De duurtijd onder ETAS, ETDDDB en ETINT verschillen onderling niet significant.

Als we kijken naar de evolutie in gemiddelde looptijd van het ET per modaliteit en per jaar, valt op dat de duurtijd onder ET bij alle modaliteiten (met uitzondering van ETINT) is gestegen ten opzichte van het jaar 2015 (of sinds het startjaar van die modaliteit). Zo is de duurtijd in 2021 ten opzichte van 2015 gestegen met ongeveer 20% voor EDirG en ETAS, met 44% voor TD, 53% voor TDSURB, 68% voor ETDDDB, 74% voor ETSURB, en maar liefst verdubbeld (stijging van 102%) voor ETVH.

Tabel 4: Duurtijd onder ET per ET-modaliteit (gemiddeld en per jaar van afsluiting)

Type ET	Gemidd.	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
TD	45.7 d	35.5 d	38.1 d	43.9 d	45.2 d	48.1 d	48.8 d	51.1 d
ETdirG	107.2 d	98.7 d	115.5 d	95.3 d	103.7 d	108.9 d	120.7 d	117.6 d
ETVH	275.9 d	45.1 d	62.9 d	74.8 d	76.0 d	86.4 d	84.7 d	91.2 d
ETSURB	80.9 d	164.0 d	236.4 d	275.0 d	287.8 d	292.5 d	318.7 d	284.8 d
ETAS	173.3 d	/	/	143.0 d	172.1 d	186.5 d	190.7 d	169.7 d
ETDDB	165.6 d	102.0 d	162.8 d	177.3 d	236.5 d	169.4 d	171.1 d	171.1 d
TBSURB	282.1 d	/	188.0 d	181.2 d	315.3 d	276.6 d	515.8 d	289.4 d
ETINT	194.7 d	/	/	/	216.6 d	228.0 d	160.6 d	193.0 d

Figuur 10: Evolutie duurtijd onder ET per ET-modaliteit

3.2.2 Demografische kenmerken van personen onder ET in het algemeen

In deze sectie beschrijven we het algemeen demografisch profiel van de justitiabelen die werden aangesloten in de periode van 2015 tot 2021. Er wordt hier dus nog geen onderscheid gemaakt tussen personen die tijdens hun ET wel of niet werden geseind.

Een belangrijke kanttekening hier is dat in dit profiel de personen die geseind werden bij activatie en wiens ET dus in feite niet werd opgestart, niet in deze analyses werden opgenomen. De reden hiervoor is dat zij (op dat moment) niet werden aangesloten en dat er bijgevolg geen dossier werd aangemaakt voor deze personen en er dus ook geen persoonsgegevens beschikbaar zijn voor deze groep. De analyses die hierna volgen hebben dus enkel betrekking op personen die effectief werden aangesloten.

3.2.2.1 Leeftijd van personen onder ET

De leeftijd bij aansluiting (in de periode 2015-2021) varieert van 18 tot 85 jaar. De gemiddelde leeftijd is 37,33 jaar ($N = 26.983$, $SD = 11,62$). 32.8% van de personen onder ET vallen in de leeftijdscategorie 25-34 jaar ($n = 8.862$), gevolgd door de leeftijdscategorie 35-44j (28.3%, $n = 7.633$). Daarna volgen de categorieën 45-54 jaar (17.7%, $n = 4.767$) en 18-24 jaar (11.7%, $n = 3.161$). Het aantal personen onder ET die tussen 55 en 64 jaar is (7.3%, $n = 1.973$) of ouder dan 65 jaar (2.2%, $n = 588$), is beperkt.

Er zijn significante verschillen in de gemiddelde leeftijd van de personen onder de verschillende ET-modaliteiten, $F = 107.7$, $df = 7$, $p < .001$, $eta\text{-squared} = 0.03$. De personen onder ETVH ($M = 33$ jaar) zijn significant jonger dan personen uit de andere ET-modaliteiten. De personen onder ETDDDB ($M = 44$ jaar) en TBSURB (46.1 jaar) zijn significant ouder dan de personen uit de andere ET types.

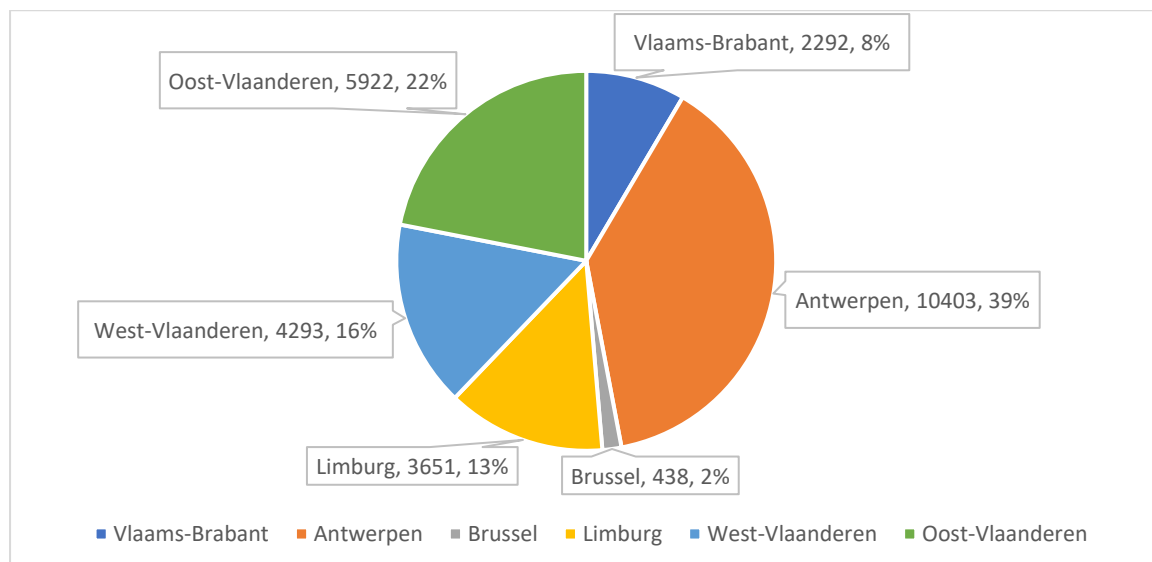
3.2.2.2 Geslacht van personen onder ET

Het overgrote merendeel van de populatie onder ET is man (89%). Slechts 11% is vrouw. Er zijn meer vrouwen dan statistisch verwacht in thuisdetentie (13.8% vrouw), en minder vrouwen dan statistisch verwacht in de modaliteiten ETSURB (4% vrouw), TBSURB (0% vrouw), en ETVH (7.8% vrouw), $\chi^2 (7, n = 27.006) = 308.2$, $p < .001$, $Cramer's V = .11$.

3.2.2.3 Woonplaats (provincie) van personen onder ET

De meeste personen onder ET zijn woonachtig in de provincie Antwerpen ($n = 10.403$, 38.5%), goed voor ongeveer 40% van de populatie die in de periode 2015-2021 een ET is gestart. Hierna volgen Oost-Vlaanderen ($n = 5.922$, 21.9%), West-Vlaanderen ($n = 4.293$, 15.9%) en Limburg ($n = 3.651$, 13.5%). De minste personen onder ET zijn woonachtig in Vlaams-Brabant ($n = 2.292$, 8.5%) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ($n = 438$, 1.6%).

Figuur 11: Provincie waarin personen onder ET wonen

Personen in de modaliteit ETAS komen in verhouding met het totaal aantal personen uit de verschillende provincies significant vaker uit Antwerpen, Vlaams-Brabant of West-Vlaanderen, dan uit Oost-Vlaanderen. Personen in de modaliteit ETSURB wonen statistisch gezien vaker in West-Vlaanderen dan in de andere provincies. Personen uit TBSURB wonen vaker in West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen. Personen in thuisdetentie komen ook statistisch gezien het vaakst uit Oost-Vlaanderen, gevolgd door West-Vlaanderen, Vlaams-Brabant, Limburg, en Antwerpen. Personen in ETVH zijn, in verhouding met het totaal aantal personen uit de verschillende provincies, vaker

woonachtig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, gevolgd door Antwerpen, Limburg, Vlaams-Brabant, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen, χ^2 (35, n = 26.999) = 2904.7, $p < .001$, *Cramer's V* = .15.

3.2.2.4 Nationaliteit van personen onder ET

78.7% van de populatie die aangesloten werd onder ET in de periode 2015-2021 heeft de Belgische nationaliteit (n = 21.114). 3.063 personen (11.4%) hebben een andere Europese nationaliteit, 2.574 personen (9.6%) een nationaliteit van een land buiten Europa, en 90 personen (0.3%) zijn geregistreerde vluchtelingen. Indien we de buitenlandse nationaliteit samenvoegen in één categorie, heeft 21.3% (n = 5.727) van de personen onder ET een buitenlandse nationaliteit.

Er zijn statistisch meer personen met een buitenlandse nationaliteit dan verwacht in de modaliteit ETVH (31.1%), en statistisch gezien minder dan verwacht in de modaliteiten ETSURB (19.3%), TBSURB (7.8%), en thuisdetentie (18.7%), χ^2 (7, n = 26.841) = 296.1, $p < .001$, *Cramer's V* = .11.

3.2.2.5 Wettelijke status van personen onder ET

De twee meest voorkomende wettelijke statussen van personen onder ET zijn de correctioneel veroordeelden tot 1 tot 3 jaar (n = 6.768) en de correctioneel veroordeelden tot 6 maanden tot 1 jaar. Zij maken samen meer dan de helft (56.4%) uit van de gehele populatie. Daarna volgen de correctioneel veroordeelden tot 3 tot 6 maanden (4.248 personen, 16.4%), de beklaagden onder bevel tot aanhouding/uitlevering (2.988 personen, 11.5%), en de correctioneel veroordeelden tot 3 tot 5 jaar (1.460 personen, 5.6%). In de overige groepen zit in verhouding maar een beperkt aantal personen. De overgrote meerderheid van de populatie onder ET betreft correctioneel veroordeelden (85.3% in totaal).

Tabel 5: Wettelijke status van personen onder ET

Wettelijke status	Aantal	%
Correctioneel of tot politiestraf veroordeelde tem 1 maand	56	0.2
Correctioneel veroordeelde tot 1-3 maanden	231	0.9
Correctioneel veroordeelde tot 3-6 maanden	4.248	16.4
Correctioneel veroordeelde tot 6 maanden – 1 jaar	6.768	26.1
Correctioneel veroordeelde tot 1-3 jaar	7.849	30.3
Correctioneel veroordeelde tot 3-5 jaar	1.460	5.6
Correctioneel veroordeelde tot 5-7 jaar	723	2.8
Correctioneel veroordeelde tot 7-10 jaar	475	1.8
Correctioneel veroordeelde tot 10-15 jaar	200	0.8
Correctioneel veroordeelde tot meer dan 15 jaar	63	0.2
Tot levenslange straf veroordeelde	27	0.1
Tot een criminele tijdelijke straf veroordeelde	125	0.5
Veroordeelde – vonnis/arrest niet definitief	579	2.2
Beklaagde onder bevel tot aanhouding - ook voor uitlevering	2.988	11.5
Terbeschikkingstelling SURB	58	0.2
Abnormaal misdrijfpleger – geïnterneerd	17	0.1
Schorsing VI	2	0.0
Vreemdeling ter beschikking van de openbare veiligheid	13	0.1
Niet-definitief geïnterneerde	4	0.0

In staat van beschuldiging	3	0.0
Uitsluitend opgesloten voor plaatsvervangende gevangenisstraf	2	0.0
VI voorlopig opgesloten in afwachting van intrekking	1	0.0

Als we kijken naar de soorten wettelijke status van de justitiabelen in de aparte types ET, dan kan worden opgemerkt dat de groep 'thuisdetentie' voornamelijk bestaat uit correctioneel veroordeelden tot 6 maanden tot 1 jaar (5.071, 45.6%), tot 3-6 maanden (4.144, 37.3%), en tot 1-3 jaar (1.563, 14.1%). De groep EDirG bestaat voornamelijk uit correctioneel veroordeelden tot 1-3 jaar (5.914, 75.9%) en tot 6 maanden tot 1 jaar (1.581, 20.3%). De groep ETVH omvat voornamelijk beklagden onder bevel tot aanhouding/uitlevering (2.854, 71.1%), veroordeelden zonder definitief vonnis of arrest (540, 13.5%) en correctioneel veroordeelden tot 1-3 jaar (325, 8.1%). De groep ETSURB bestaat uit correctioneel veroordeelden tot 3-5 jaar (1235, 43.2%), tot 5-7 jaar (684, 23.9%), tot 7-10 jaar (470, 16.4%) en tot 10-15 jaar (193, 6.7%). ETDDB bestaat voornamelijk uit correctioneel veroordeelden tot 1-3 jaar (45, 93.8%), ETINT logischerwijs volledig uit abnormale misdrijfplegers – geïnterneerden (13, 100%), en TBSURB voornamelijk uit personen die ter beschikking gesteld zijn van de SURB (40, 80%).

Tabel 6: Wettelijke status van personen onder ET per type ET-modaliteit

Type ET	Wettelijke status	Aantal	%
TD (n=11.115)	Correctioneel tot 6 maanden – 1 jaar	5.071	45.6
	Correctioneel tot 3-6 maanden	4144	37.3
	Correctioneel tot 1-3 jaar	1.563	14.1
	Correctioneel tot 1-3 maanden	222	2.0
	Correctioneel of politiestraf tem 1 maand	49	0.4
	Beklaagde onder bevel tot aanhouding/uitlevering	34	0.3
	Correctioneel tot 3-5 jaar	21	0.2
	Veroordeelde – vonnis/arrest niet definitief	8	0.1
	Uitsluitend opgesloten voor plaatsverv. gvs-straf	2	0.0
	Correctioneel tot 5-7 jaar	1	0.0
EDirG (n=7.793)	Correctioneel tot 1-3 jaar	5.914	75.9
	Correctioneel tot 6 maanden – 1 jaar	1.581	20.3
	Correctioneel tot 3-5 jaar	128	1.6
	Correctioneel tot 3-6 maanden	72	0.9
	Beklaagde onder bevel tot aanhouding/uitlevering	53	0.7
	Veroordeelde – vonnis/arrest niet definitief	30	0.4
	Correctioneel tot 5-7 jaar	10	0.1
	Correctioneel tot 1-3 maanden	4	0.1
	Schorsing V.l.	1	0.0
ETVH (n=4.012)	Beklaagde onder bevel tot aanhouding/uitlevering	2.854	71.1
	Veroordeelde – vonnis/arrest niet definitief	540	13.5
	Correctioneel tot 1-3 jaar	325	8.1
	Correctioneel tot 6 maanden – 1 jaar	116	2.9
	Correctioneel tot 3-6 maanden	31	0.8
	Correctioneel tot 5-7 jaar	26	0.6
	Vreemdeling ter beschikking van openbare veiligheid	13	0.3
	Correctioneel tot 3-5 jaar	7	1.8
	Correctioneel of tot politiestraf tem 1 maand	7	0.2

	Correctioneel tot 10-15 jaar	6	0.1
	Correctioneel tot 1-3 maanden	5	0.1
	Correctioneel tot 7-10 jaar	4	0.1
	Niet-definitief geïnterneerde	4	0.1
	Abnormaal misdrijfpleger – geïnterneerd	3	0.1
	In staat van beschuldiging	3	0.1
	Correctioneel tot meer dan 15 jaar	2	0.0
	Tot een criminele tijdelijke straf veroordeelde	1	0.0
	VI voorlopig opgesloten in afwachting van intrekking	1	0.0
ETSURB (n=2.861)	Correctioneel tot 3-5 jaar	1.235	43.2
	Correctioneel tot 5-7 jaar	684	23.9
	Correctioneel tot 7-10 jaar	470	16.4
	Correctioneel tot 10-15 jaar	193	6.7
	Tot een criminele tijdelijke straf veroordeelde	124	4.3
	Correctioneel tot meer dan 15 jaar	61	2.1
	Beklaagde onder bevel tot aanhouding/uitlevering	46	1.6
	Tot levenslange straf veroordeelde	27	0.9
	Terbeschikkingstelling SURB	16	0.6
	Correctioneel tot 1-3 jaar	2	0.1
	Veroordeelde – vonnis/arrest niet definitief	1	0.0
	Abnormaal misdrijfpleger – geïnterneerd	1	0.0
	Schorsing VI	1	0.0
ETDDB (n=48)	Correctioneel 1-3 jaar	45	93.8
	Terbeschikkingstelling SURB	2	4.2
	Correctioneel tot 3-6 maanden	1	2.1
ETINT (n = 13)	Abnormaal misdrijfpleger – geïnterneerd	13	100
TBSURB (n=50)	Terbeschikkingstelling SURB	40	80.0

3.2.2.6 Gepleegde feiten van personen onder ET

Wat betreft het type feiten waarvoor personen onder ET werden veroordeeld (of van worden verdacht in het geval van ETVH) werden 517 dossiers geanalyseerd. Van de 517 mandaten betroffen 170 mandaten een thuisdetentie (32.9%), 160 mandaten een ET -3 jaar (30.9%), 136 mandaten een ETVH²⁰ (26.3%) en 49 mandaten een ET +3 jaar (9.5%). 1 dossier betrof een ETDDB (0.2%), 1 dossier een ETAS (0.2%), geen enkel dossier had betrekking op een ETINT of TBSURB. Er moet indachtig gehouden worden dat op basis van deze dossieranalyse geen representatief profiel gemaakt worden van het type feit(en) dat personen onder ET plegen.

Analyse op basis van een geïdentificeerd 'hoofdfeit'

Er werd getracht een categorisering te maken wat betreft de gepleegde feiten, waarbij een overkoepelend hoofdfeit werd geselecteerd voor elk mandaat (voor de concrete werkwijze, zie 1.3.1). Deze hoofdfeiten werden vervolgens ondergebracht in één van de volgende zes brede categorieën: drugsmisdriven, misdrijf t.a.v. personen, misdrijf t.a.v. goederen, misdrijven tegen de openbare orde,

²⁰ De reden voor de grote oververtegenwoordiging van ETVH in de dossieranalyse is dat we bij de dossiers mét seining specifiek hebben gekeken naar seiningen in het kader van 'intentionele degradatie van het materiaal' en 'ontvluchting'. Deze laatste reden voor seining komt exclusief voor in mandaten van ETVH, vandaar de oververtegenwoordiging in de geselecteerde dossiers.

verkeersmisdrijven, en seksuele misdrijven. Binnen deze zes categorieën werden vervolgens verdere subcategorieën gemaakt. Ook hier moet rekening gehouden worden met het feit dat het hier niet om een representatieve steekproef gaat, en dat deze cijfers dus niet getransponeerd mogen worden naar de totale groep ET-justitiabelen.

In 137 van de 517 mandaten betreft het hoofdmisdrijf een **drugsmisdrijf**, 26.5% van alle onderzochte mandaten. In 119 van de 517 mandaten had het hoofdfeit betrekking op een **misdrijf ten aanzien van personen** (23.0%). In 147 van de 517 mandaten betreft het een **misdrijf ten aanzien van goederen** (28.4%). In 46 van de 517 mandaten ging het om een **misdrijf tegen de openbare orde**, goed voor 8.9% van alle mandaten. In 46 van de 517 mandaten betreft het een **verkeersmisdrijf** (8.9%). 22 van de 517 mandaten betreffen een **seksueel misdrijf** als hoofdfeit, wat overeenkomt met 4.3% van alle mandaten.

Het vaakst voorkomend hoofdfeit per ET-modaliteit is een misdrijf ten aanzien van goederen bij EDirG (29.4%) en TD (26.5%), en een drugsmisdrijf bij ETSURB (40.8%) en ETVH (35.3%). Een analyse²¹ toont geen significante verschillen in het type hoofdmisdrijf voor de verschillende modaliteiten, behalve bij verkeersmisdrijven en drugsmisdrijven, χ^2 (15, n = 515) = 50.98, $p < .001$, *Cramer's V* = .18. Verkeersmisdrijven zijn veel vaker het hoofdfeit in EDirG en TD in vergelijking met ETSURB en ETVH. Drugsmisdrijven zijn minder vaak het hoofdmisdrijf bij TD in vergelijking met ETVH en ETSURB.

Onderstaande tabel toont per ET-modaliteit de misdrijfcategorieën van het in de dossiers geïdentificeerde hoofdfeit. Daarnaast werd getracht om de bredere misdrijven nog verder onder te verdelen in subcategorieën.²²

Tabel 7: Categorisering en subcategorisering hoofdfeit per ET-modaliteit

Misdrijf t.a.v.	EDirG	ETSURB	TD	ETVH
Drugs (totaal)	38 (23.8%)	20 (40.8%)	30 (17.6%)	48 (35.3%)
<i>Algemene inbreuk</i>	19	10	16	19
<i>Bendevorming</i>	8	7	3	22
<i>Bezit</i>	10	1	10	6
<i>Heling</i>	1	1	1	1
<i>Onopzettelijke doding ikv drugs</i>	0	1	0	0
Personen (totaal)	32 (20%)	9 (18.4%)	43 (25.3%)	35 (25.7%)
<i>Afpersing</i>	2	0	0	0
<i>Afpersing met geweld</i>	1	1	0	3
<i>Intrafamiliaal geweld</i>	6	1	5	7
<i>Belaging</i>	1	1	0	5
<i>Belaging met geweld</i>	2	0	4	0
<i>Moord of doodslag</i>	0	0	0	3
<i>Mensenhandel/smokkel</i>	1	0	0	1
<i>Oplichting</i>	2	1	7	4
<i>Vrijheidsberoving/ontvoering</i>	4	0	0	1
<i>Opzettelijke slagen</i>	2	0	14	1

²¹ Omdat de aantallen te klein waren voor ETDDDB en ETAS, werden deze niet opgenomen in de chi kwadraat-analyses.

²² De werkwijze om tot een onderverdeling in subcategorieën te komen, is echter redelijk subjectief. Indien meerdere subtypes werden gepleegd (bv. 'bendevorming' en 'bezit'), werd gekozen om als subcategorie het meest 'ernstige' type misdrijf te kiezen (in het voorbeeld: bendevorming). Echter, deze rangordening is bepaald door de onderzoekers. Anderen zouden hierin mogelijk een andere hiërarchie aanhouden. Om deze reden moet voorzichtig omgegaan worden met deze subcategorisering en geeft dit enkel een indicatief beeld.

<i>Poging moord/doodslag</i>	0	0	0	5
<i>Slagen en verwondingen</i>	11	5	13	3
Goederen (totaal)	47 (29.4%)	17 (34.7%)	45 (26.5%)	38 (27.9%)
<i>Brandstichting</i>	2	1	1	1
<i>Diefstal met braak</i>	7	8	10	15
<i>Diefstal met geweld</i>	23	8	13	16
<i>Gewone diefstal</i>	13	0	19	4
<i>Heling</i>	2	0	2	2
Openbare orde (totaal)	19 (11.9%)	1 (2.0%)	20 (11.8%)	6 (4.4%)
<i>Bedreiging</i>	0	0	1	1
<i>Bedreiging met wapens</i>	1	0	2	0
<i>Bendevorming met wapens</i>	1	0	0	3
<i>Inbreuk/bedrieglijk faillissement</i>	2	0	2	0
<i>Informaticabedrog</i>	1	0	1	0
<i>Terroristische groep</i>	0	1	0	0
<i>Valsheid in geschriften</i>	7	0	2	0
<i>Vernieling/beschadiging</i>	0	0	3	0
<i>Bezit van wapens/springstoffen</i>	2	0	3	1
<i>Weerspannigheid</i>	2	0	3	0
<i>Weerspannigheid met geweld</i>	2	0	3	0
<i>Woonstschennis/zegelverbreking</i>	1	0	0	1
Verkeer (totaal)	21 (13.1%)	0 (0%)	24 (14.1%)	1 (0.7%)
<i>Intoxicatie</i>	5	0	3	0
<i>Geen geldige documenten</i>	2	0	6	0
<i>Rijden tijdens verbod</i>	10	0	13	1
<i>Verkeersinbreuk</i>	2	0	0	0
<i>Vluchtmisdrijf</i>	2	0	2	0
Seksueel (totaal)	3 (1.9%)	2 (4.1%)	8 (4.7%)	8 (5.9%)
<i>Aanranding meerderjarige</i>	0	0	1	2
<i>Aanranding minderjarige</i>	0	1	1	0
<i>Ontucht/aanhitsing minderjarige</i>	0	0	0	1
<i>Openb zedenschennis meerderjarige</i>	0	0	2	0
<i>Openb zedenschennis minderjarige</i>	0	0	2	0
<i>Prostitutie</i>	0	0	1	0
<i>Verkrachting meerderjarige</i>	3	1	0	2
<i>Verkrachting minderjarige</i>	0	0	1	3

Ook werd nagegaan of er mogelijke verschillen zijn in subcategorieën tussen de verschillende ET-modaliteiten.²³ Wat de dossiers met een drugsmisdrijf als hoofdfeit betreft, zien we dat de subcategorie 'bendevorming' significant vaker aanwezig is bij ETVH (n = 22) dan bij TD (n = 3). Voor de overige subcategorieën worden geen verschillen gevonden tussen de ET-modaliteiten, $\chi^2(6, n=131) = 17.29, p = .008, Cramer's V = .26$. Voor wat de dossiers met een misdrijf ten aanzien van personen betreft, werden geen verschillen gevonden in de aanwezigheid van subcategorieën binnen de verschillende ET-modaliteiten, $\chi^2(6, n=112) = 3.84, p = .70$. Voor dossiers met een misdrijf ten aanzien van goederen als hoofdfeit, valt op dat er proportioneel meer 'diefstal met braak' aanwezig is in

²³ Hiervoor hebben we de subcategorieën eerst verder samengevoegd, tot we per misdrijfcategorie aan 2 tot 3 betekenisvolle subcategorieën kwamen. Dit was nodig omdat anders de aantallen in elke groep te klein waren om analyses op te voeren.

dossiers van ETSURB (8 van de 16) dan in dossiers van ETdirG (7 van de 43). Ook zijn 'gewone diefstallen' proportioneel vaker vertegenwoordigd binnen TD (19 van de 42) dan binnen ETVH (4 van de 35) en ETSURB (0 van de 16), $\chi^2(6, n=136) = 23.12, p < .001, Cramer's V = .29$. Voor de overige misdrijfcategorieën (i.e., misdrijven t.a.v. de openbare orde, verkeersmisdrijven en seksuele misdrijven) waren de aantallen in de subcategorieën, zelfs na het samenvoegen van bepaalde subcategorieën, te klein om betrouwbare analyses op uit te voeren.

Analyse op basis van combinaties van misdrijfcategorieën

Naast het trachten te identificeren van één hoofdfeit waarmee de bovenstaande analyses werden uitgevoerd, werd ook gekeken naar alle gepleegde feiten (die vermoedelijk verband houden met het ET dat werd opgelegd). Hier werd niet zozeer gekeken naar het aantal gepleegde feiten, maar wel naar de mate waarin feiten binnen verschillende categorieën aanwezig waren. Opnieuw, het gaat hier niet om een representatieve steekproef, dus onderstaande resultaten moeten voorzichtig geïnterpreteerd worden.

Op basis hiervan kon worden vastgesteld dat er over de 517 mandaten binnen de dossieranalyse:

- In 187 mandaten een drugsmisdrijf werd gepleegd (36.2% van de dossiers)
- In 226 mandaten een misdrijf t.a.v. personen werd gepleegd (43.7% van de dossiers)
- In 224 mandaten een misdrijf t.a.v. goederen werd gepleegd (43.3% van de dossiers)
- In 204 mandaten een misdrijf tegen de openbare orde werd gepleegd (39.5% van de dossiers)
- In 68 mandaten een verkeersmisdrijf werd gepleegd (13.2% van de dossiers)
- In 23 mandaten een seksueel misdrijf werd gepleegd (4.4% van de dossiers)

In bijna de helft van de mandaten ging het over feiten binnen één categorie ($n = 246, 47.6\%$). In 162 mandaten betrof het feiten binnen twee categorieën (31.3%) en bij 80 mandaten ging het om feiten binnen 3 verschillende categorieën (15.5%). Een minderheid van de mandaten bevat feiten uit vier ($n = 23, 4.4\%$) of vijf ($n = 6, 1.2\%$) verschillende categorieën. Het gemiddelde is 1.80 (SD = 0.94). Zoals kan verwacht worden, zijn in dossiers van ETSURB significant meer gepleegde feiten uit verschillende misdrijfcategorieën aanwezig ($M = 2.82$) dan in de andere ET-modaliteiten. Daarna volgen dossiers van ETdirG ($M = 2.00$). Bij dossiers van TD ($M = 1.46$) en ETVH ($M = 1.65$) zijn het aantal feiten uit verschillende misdrijfcategorieën het kleinst, $F(3,514) = 36.37, p < .001, \text{partial eta squared} = .18$).

Wanneer we kijken naar de aanwezigheid van elk van deze misdrijfcategorieën binnen de verschillende ET-modaliteiten (ongeacht dus of het geïdentificeerd werd als het 'hoofdfeit'), kan effectief ook vastgesteld worden dat de meeste misdrijfcategorieën vaker vertegenwoordigd zijn binnen ETSURB dossiers in vergelijking met dossiers van de andere ET-modaliteiten. Drugs misdrijven komen proportioneel vaker voorkomen bij justitiabelen die een ETSURB doorlopen (in 65.3% van de ETSURB dossiers) en het minst vaak bij TD (in 21.2% van de TD dossiers), $\chi^2(3, n=515) = 36.35, p < .001, Cramer's V = .27$. Misdrijven ten aanzien van goederen zijn ook significant vaker aanwezig in dossiers van ETSURB (in 71.4% van de ETSURB dossiers) dan in de andere modaliteiten (resp. in 48.8%, 37.1% en 36.8% van de ETdirG, TD en ETVH dossiers), $\chi^2(3, n=515) = 22.65, p < .001, Cramer's V = .21$. Ook misdrijven ten aanzien van personen zijn significant vaker aanwezig in dossiers van ETSURB (in 65.3% van deze dossiers) dan in dossiers van TD (37.1%) en ETVH (41.2%), maar niet vaker dan in ETdirG (45.6%), $\chi^2(3, n=515) = 12.94, p = .005, Cramer's V = .16$. Hetzelfde zien we voor misdrijven tegen de openbare orde: deze zijn ook vaker vertegenwoordigd in dossiers van ETSURB (in 61.2% van deze dossiers) in vergelijking met dossiers van TD (30%) en ETVH (39%), maar niet significant vaker dan in dossier van ETdirG (43.8%), $\chi^2(3, n=515) = 17.30, p < .001, Cramer's V = .18$. Verkeersmisdrijven worden significant minder vaak gevonden in ETVH dossiers (2.2%) in vergelijking met de andere modaliteiten

(resp. in 19.4%, 14.3% en 15.9% van de EDirG, ETSURB en TD dossiers), $\chi^2(3, n=515) = 20.79, p < .001$, *Cramer's V* = .20. Er konden geen verschillen worden gevonden tussen de aanwezigheid van seksuele misdrijven in de dossiers van de verschillende ET-modaliteiten, $\chi^2(3, n=515) = 4.16, p = .25$.

3.3 Het profiel van personen ten aanzien van wie een verzoek tot seining gebeurde

In deze sectie zal eerst worden ingegaan op het *profiel van personen onder ET ten aanzien van wie een verzoek tot seining gebeurde* door het VCET. Hierbij zal eerst gekeken worden naar enkele kenmerken van het ET op zich en de redenen voor het verzoek tot seining. Daarna zal ingezoomd worden op de demografische kenmerken van deze personen, waarbij vooral aandacht geschonken wordt aan mogelijke verschillen tussen personen ten aanzien van wie een verzoek tot seining gebeurde en personen die een probleemloos ET-traject doorliepen.

Een woordje vooraf bij de bespreking van de verzoeken tot seining. We rapporteren telkens twee mogelijke benaderingen. Een eerste analytische benadering was om te kijken naar de nieuw aangesloten mandaten in de periode 2015-2021 om vervolgens na te gaan in hoeveel van deze mandaten er minstens één verzoek tot seining gebeurde. Dit heeft als voordeel dat het op deze manier goed weergeeft in hoeveel van deze mandaten het traject moeizaam verliep en wat de verhoudingen zijn binnen deze mandaten (bv. verhouding tussen mandaten met of zonder seining per ET-modaliteit). Een andere analytische methode is om te kijken naar alle verzoeken tot seining in de periode 2015-2021. Het voordeel hiervan is dat het een beter beeld geeft van het aantal inbreuken binnen deze periode. Het gaat hier echter ook regelmatig om meerdere seiningen binnen eenzelfde mandaat (alook zijn hier enkele seiningen uit 2015-2021 opgenomen die gebeurden binnen een mandaat dat vóór 2015 werd aangesloten). Het nadeel is dat deze cijfers komen uit een databestand waarin enkel de seiningen werden opgenomen, en er aldus op basis van deze cijfers niet nagegaan kan worden wat de verhoudingen zijn met niet-seiningen voor de verschillende ET-modaliteiten. Om deze reden hebben we beslist om hier steeds beide benaderingen te rapporteren.

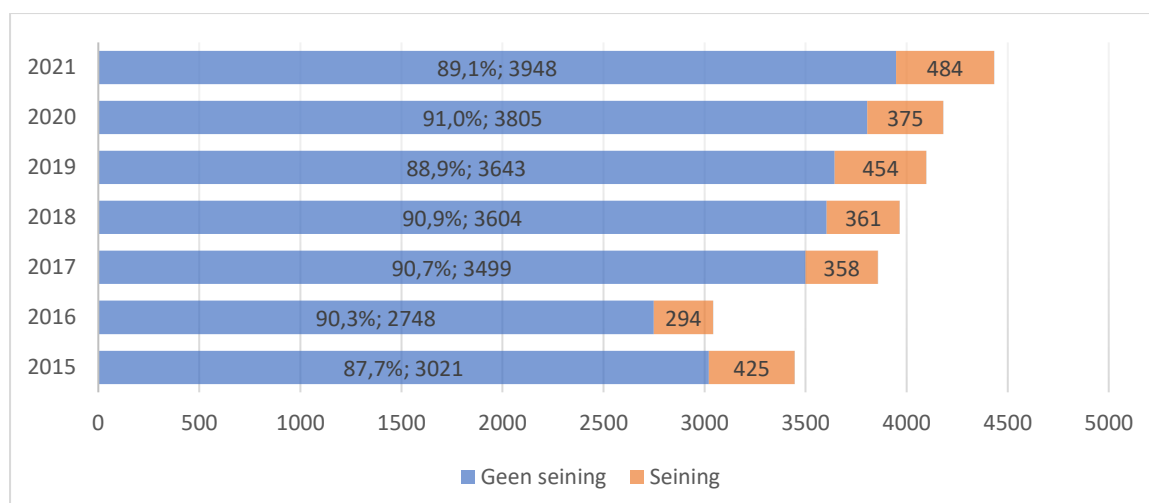
3.3.1 Kenmerken van mandaten met verzoek tot seining

3.3.1.1 Aantal verzoeken tot seining in de periode 2015-2021

In de 27.006 mandaten die werden aangesloten in de periode 2015-2021 gebeurde er in 10.1% van deze mandaten ($n = 2.730$) minstens één verzoek tot seining vanuit het VCET aan de opdrachtgever. Het gemiddeld aantal mandaten waarin een verzoek tot seining werd gedaan per jaar is 393. Er werd het minst geseind in mandaten in 2016 ($n = 294$) en het meest in 2021 ($n = 484$).²⁴

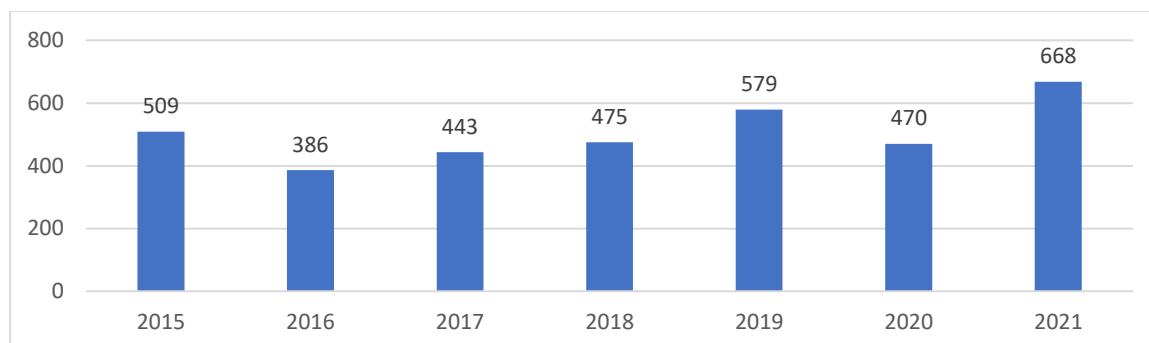
²⁴ Om het jaarlijks aantal mandaten waarin een verzoek tot seining gebeurde te berekenen, hebben we gekeken naar alle seiningen uit de periode 2015-2021. Het totale aantal ($N = 2.751$) ligt hier iets hoger dan de eerder vermelde 2.730 mandaten, omdat hierin ook enkele seiningen zitten die gebeurden in de periode 2015-2021, maar binnen ET-mandaten die vóór 2015 werden aangesloten, en dus niet opgenomen zijn in de eerder gerapporteerde 27.006 nieuwe aansluitingen in 2015-2021.

Figuur 12: Verhouding tussen ET-mandaten met en dossiers zonder verzoek tot seining (2015-2021)

Indien we puur kijken naar het aantal verzoeken tot seining per jaar (los van mandaten), dan werd er in de periode 2015-2021 in totaal 3.530 keer een verzoek tot seining gedaan als reactie op disciplinaire informatie binnen 2.751 dossiers. Dit kan dan ook gaan over meerdere verzoeken tot seining binnen één mandaat, hetzij op verschillende momenten (bv. tweemaal ‘meer dan 4 uur onbereikbaar’ op verschillende dagen), hetzij omwille van verschillende redenen bij één incident (bv. ‘meer dan 4 uur onbereikbaar’ en ‘intentionele degradatie van het materiaal’). In de mandaten waar er een verzoek tot seining plaatsvond, gebeurde dit gemiddeld 1,3 keer. Het maximum aantal verzoeken tot seining binnen één ET-mandaat was 16 keer.

Figuur 13: Aantal seiningen (los van ET-mandaat) per jaar (2015-2021)

3.3.1.2 Verzoeken tot seining per ET-modaliteit

Wat betreft de 27.006 mandaten die werden opgestart in de periode 2015-2021, werd dus in 2.730 mandaten een verzoek tot seining gedaan. De ET-modaliteiten waarin dit het meest gebeurde, waren EDirG (n = 1.142, 41.8%), thuisdetentie (n = 672, 24.6%), ETSURB (n = 547, 20.0%) en ETVH (n = 352, 12.9%).²⁵ Natuurlijk is dit niet zo verwonderlijk, aangezien deze ET-modaliteiten ook veruit het vaakst worden opgelegd. Daarom is het belangrijk om ook naar de verhouding te kijken binnen elke ET-

²⁵ Indien we hier zouden kijken naar de cijfers van alle verzoeken tot seining in de periode 2015-2021 (tweede analytische benadering), zien we toch licht andere cijfers: ET -3j (n = 1.327, 37.6%), ET + 3j (n = 1.018, 28.8%), TD (n = 764, 21.6%), en ETVH (n = 401, 11.4%). In deze benadering valt dus op dat er binnen ET +3 jaar meer verzoeken tot seining gebeurden dan bij TD, en dat het aandeel van ET +3 jaar in deze benadering veel hoger ligt (28.8% in deze benadering versus 20% in de analyse van de 27.006 dossiers). Dit kan dus verklaard worden door de vaststelling dat er binnen mandaten van ET +3 jaar vaker meerdere malen een verzoek tot seining gebeurt.

modaliteit tussen het aantal mandaten waarin er geen seining gebeurde en het aantal mandaten waarin er wel een seining gebeurde. Tabel 8 rapporteert deze verhoudingen²⁶.

Tabel 8: Verhouding mandaten met en zonder verzoek tot seining per ET-modaliteit

	Mandaten zonder verzoek tot seining	Mandaten met verzoek tot seining
TD	10.736 (94.1%)	672 (5.9%)
ETdirG	7.102 (86.1%)	1.142 (13.9%)
ETVH	3.823 (91.6%)	352 (8.4%)
ETSURB	2.426 (81.6%)	547 (18.4%)
ETAS	80 (90.9%)	8 (9.1%)
ETDDB	48 (98.0%)	1 (2.0%)
TBSURB	45 (88.2%)	6 (11.8%)
ETINT	16 (88.9%)	2 (11.1%)

Een chi-kwadraatanalyse toont significante verschillen in de aan- of afwezigheid van een verzoek tot seining in de mandaten binnen de verschillende ET-modaliteiten, $\chi^2 (7, n = 27.006) = 592.1, p < .001$, *Cramer's V* = .15. Concreet gebeuren significant vaker seiningen in verhouding tot niet-seiningen binnen de ET-modaliteiten ETdirG (13.9% mandaten met seining) en ET SURB (18.4% mandaten met seining), en significant minder seiningen binnen de ET-modaliteiten thuisdetentie (5.9% mandaten met seining) en ETVH (8.4% mandaten met seining). Dit kan mogelijk verklaard worden door de relatief langere duurtijd van mandaten ETdirG²⁷ en ETSURB in vergelijking met ET-mandaten van thuisdetentie en ETVH. Een mogelijke hypothese voor de grote mate van succes bij ETVH mandaten zou ook kunnen zijn dat deze personen op het ogenblik van het ET nog niet veroordeeld zijn en dat sommigen van hen een eventuele vrijspraak (of milde straf) niet willen in gevaar brengen door de ET voorwaarden niet na te leven.

3.3.1.3 Verzoeken tot seining per opdrachtgever

In de 2.730 mandaten waarin een verzoek tot seining gebeurde, blijkt de opdrachtgever meestal de gevangenisdirectie (n = 1.815, 66.5%), gevolgd door de SURB (n = 553, 20.3%) en de Raadkamer (n = 286, 10.5%). Het aandeel van de andere opdrachtgevers binnen de mandaten waarin verzocht werd tot seining, is nooit hoger dan 1.5%. Echter, ook hier is het vooral van belang om de verhouding tussen mandaten met en zonder verzoek tot seining te vergelijken per opdrachtgever. Een chi-kwadraatanalyse toont ook hier significante verschillen, $\chi^2 (6, n = 27.006) = 255.6, p < .001$, *Cramer's V* = .10. In verhouding met de mandaten zonder verzoek tot seining, blijkt het aantal mandaten met verzoek tot seining enkel significant hoger bij de SURB als opdrachtgever. Voor de gevangenis, Raadkamer en Kamer van Inbeschuldigingstelling blijken er in verhouding significant vaker mandaten zonder seining te zijn. Er werd geen significant verschil gevonden voor de onderzoeksrechter, het Openbaar Ministerie en de Kamer van de Bescherming van de Maatschappij als opdrachtgevers.

²⁶ In deze tabel en de tabellen 9, 10 en 12 hierna, betekenen de groene cijfers dat er significant vaker mandaten waren zonder verzoek tot seining. De rode cijfers betekenen dat er significant vaker mandaten waren met seining.

²⁷ De duurtijd van mandaten van ET -3 jaar ligt echter wel lager dan voor andere modaliteiten, zoals ETAS, TBSURB, ETDDB en ETINT, maar mogelijk werden voor deze modaliteiten geen significante verschillen gevonden omwille van de kleine aantallen.

Tabel 9: Verhouding mandaten met en zonder verzoek tot seining per opdrachtgever

	Mandaten zonder verzoek tot seining	Mandaten met verzoek tot seining
Gevangenis	17.886 (90.8%)	1.815 (9.2%)
RK	2.956 (91.2%)	286 (8.8%)
SURB	2.471 (81.7%)	553 (18.3%)
KI	484 (93.3%)	35 (6.7%)
OR	383 (92.5%)	31 (7.5%)
OM	80 (90.9%)	8 (9.1%)
KBM	16 (88.9%)	2 (11.1%)

We zoomen nog even verder in op de mandaten in de periode 2015-2021 waarin de gevangenisdirectie opdrachtgever is (n = 19.701). Binnen deze mandaten kijken we nu welke Vlaamse gevangenis de opdrachtgever is en hoe de verhoudingen tussen mandaten zonder en met verzoek tot seining liggen. Een chi-kwadraatanalyse²⁸ toont aan dat er bij sommige Vlaamse gevangenissen een significant verschil is in de verhouding tussen mandaten met en zonder verzoek tot seining, χ^2 (12, n = 19.595) = 36.4, $p < .001$, *Cramer's V* = .04. Bij de gevangenissen van Ieper en Brugge als opdrachtgever zijn er in verhouding significant vaker mandaten met een verzoek tot seining dan statistisch verwacht. Enkel de gevangenis van Hasselt heeft vaker mandaten zonder verzoek tot seining dan statistisch verwacht.

Tabel 10: Verhouding mandaten met of zonder seining bij de verschillende Vlaamse gevangenissen

Gevangenis	Geen seining	Seining	Gevangenis	Geen seining	Seining
Ruiselede	2 (100%)	0 (0%)	Turnhout	928 (92.4%)	76 (7.6%)
Mechelen	835 (91.9%)	74 (8.1%)	Brugge	2.256 (88.9%)	283 (11.1%)
Antwerpen	4.013 (90.5%)	421 (9.5%)	Gent	2.368 (91.6%)	216 (8.4%)
Dendermonde	1523 (89.6%)	177 (10.4%)	Brussel	781 (91.3%)	74 (8.7%)
Hasselt	2.477 (92.2%)	209 (7.8%)	Oudenaarde	553 (92.5%)	45 (7.5%)
Ieper	1005 (88.9%)	125 (11.1%)	Wortel	16 (94.1%)	1 (5.9%)
Leuven Hulp	912 (90.7%)	93 (9.3%)	Hoogstraten	12 (100%)	0 (0%)
Leuven Centraal	1 (50%)	1 (50%)	Beveren	57 (93.4%)	4 (6.6%)
Merksplas	79 (87.8%)	11 (12.2%)			

3.3.1.4 Redenen voor verzoeken tot seining

In deze sectie kijken we naar alle verzoeken tot seining in de periode 2015-2021 (N = 3.530) om na te gaan welke redenen werden gerapporteerd door het VCET als motivering voor het verzoek tot seining. Hierbij worden de categorieën gevolgd zoals deze werden vastgelegd in de regelgeving:

- Meer dan 4 uur onbereikbaar: een persoon is niet thuis wanneer dit moet (of buiten wanneer dit moet) en kan telefonisch meer dan vier uur niet bereikt worden;
- Intentionele degradatie van het materiaal: dit houdt onder andere in dat de persoon onder ET tracht het materiaal te manipuleren of te beschadigen of vernietigen (bv. de enkelband doorknippen, de bewakingsbox in een rivier gooien);

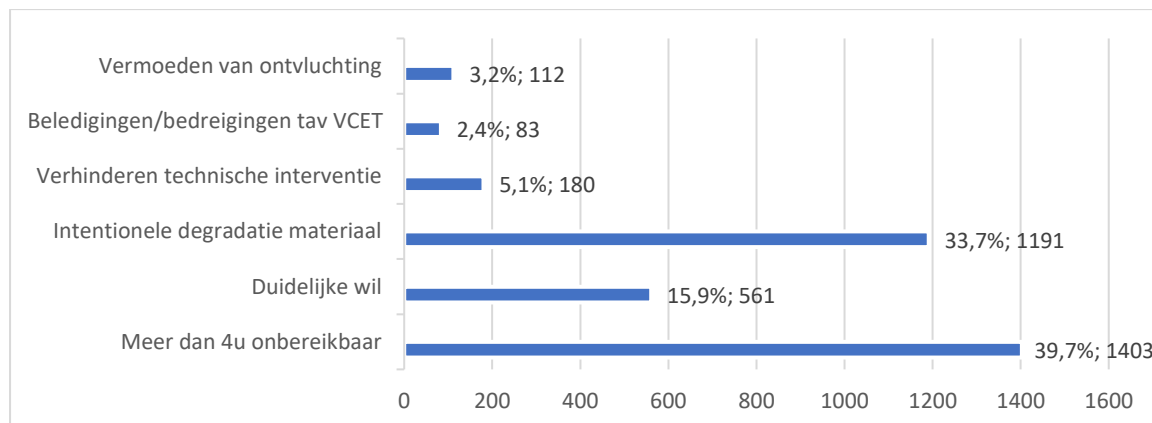
²⁸ Indien alle Vlaamse gevangenissen in de analyse werden opgenomen, kon geen chi-kwadraatanalyse worden uitgevoerd omdat de 'expected count' in meer dan 20% van de cellen kleiner was dan 5. Om die reden hebben we enkele gevangenissen niet opgenomen in de analyse, omwille van het kleine aantal. Deze staan schuin gedrukt in Tabel 10.

- Duidelijke wil: met duidelijke wil wordt bedoeld dat de persoon onder ET meerdere acties onderneemt om zich aan het ET te onttrekken (bv. door zich niet te houden aan zijn uurrooster, zijn enkelband heeft afgedaan, en onbereikbaar is);
- Verhinderen van technische interventie: dit is wanneer personen doelbewust trachten een technische interventie van de mobiele eenheid tegen te houden (bv. door te weigeren om de techniker toegang te verlenen tot de woning);
- Vermoeden van ontvluchting: deze reden wordt gegeven wanneer iemand lange tijd onbereikbaar is en men een vermoeden heeft dat de persoon onder ET probeert te vluchten;
- Beledigingen/bedreigingen ten aanzien van het VCET (of andere personen): deze reden betreft personen onder ET die fysiek of verbaal agressief zijn ten aanzien van de mobiele eenheid of andere betrokken personen.

Er bestaat dus wel een bepaalde mate van overlap tussen de categorieën. Zo kan een ‘duidelijke wil’ in principe ook andere categorieën omvatten (bv. ‘intentionele degradatie van het materiaal’ of ‘meer dan 4 uur onbereikbaar’). Hetzelfde geldt voor het ‘vermoeden van ontvluchting’. Bij ‘intentionele degradatie van het materiaal’ is de persoon onder ET in sommige gevallen nog wel bereikbaar en in andere gevallen niet meer. Deze categorisering maakt het zeer moeilijk om bijvoorbeeld specifiek de situaties te isoleren waar er sprake is van een doelbewuste manipulatie of beschadiging van het materiaal. Ook betreft de categorie ‘vermoeden van ontvluchting’ niet altijd een echte ontvluchting.

Wanneer we, met deze beperkingen in het achterhoofd, kijken naar het aantal vermelde redenen voor de verzoeken tot seining, valt op dat de reden ‘meer dan 4 uur onbereikbaar’ het meeste voorkomt (n = 1.403, 39.7%), gevolgd door ‘intentionele degradatie van het materiaal’ (n = 1.191, 33.7%) en ‘duidelijke wil om zich te onttrekken aan het toezicht van het VCET’ (n = 561, 15.9%). In mindere mate betreft het de reden ‘verhinderen van een technische interventie’ (n = 180, 5.1%), ‘vermoeden van ontvluchting’ (n = 112, 3.2%) en ‘beledigingen/bedreigingen t.a.v. het VCET’ (n = 83, 2.4%).

Figuur 14: Redenen voor verzoek tot seining

Wanneer we de gerapporteerde redenen bekijken per ET-modaliteit, dan kunnen enkele vaststellingen gedaan worden. De reden ‘vermoeden van ontvluchting’ komt enkel voor in mandaten van ETVH. Vermoedelijk is dit omdat hier de bezorgdheid voor ontvluchting groter is. Ook moeten personen onder ETVH in principe altijd thuisblijven (behoudens wettelijk bepaalde uitzonderingen), dus elke afwezigheid is al snel verdacht. Mogelijk wordt een langere afwezigheid van de persoon onder ET bij de andere ET-modaliteiten niet zo snel gekwalificeerd als een ‘ontvluchting’, maar eerder als ‘meer dan 4u onbereikbaar’ of ‘duidelijke wil’. We zien bij ETVH echter ook dat ‘vermoeden van ontvluchting’ (27.9%) niet de meest voorkomende reden voor verzoek tot seining is, maar wel de ‘intentionele degradatie van het materiaal’ (66.3%). Ook valt op dat ‘duidelijke wil’ slechts in drie ET-

modaliteiten als reden genoemd wordt: bij TD is dit de reden in 18.6% van de verzoeken tot seining, bij EDirG in 21.1% en bij ETSURB in 13.7% van de verzoeken tot seining. Bij ETSURB is 'meer dan 4 uur onbereikbaar' het meest voorkomende probleem (60.4%).

Tabel 11: Redenen voor verzoek tot seining per ET-modaliteit

Type ET	Totaal	Vermoeden ontvluchting	Beledigingen tav VCET	Verhinderen technische interventie	Intentionele degradatie materiaal	Duidelijke wil	> 4u niet bereikbaar
TD	764	0 (0%)	27 (3.5%)	45 (5.9%)	279 (36.5%)	142 (18.6%)	271 (35.5%)
EDirG	1.327	0 (0%)	28 (2.1%)	70 (5.3%)	443 (33.4%)	280 (21.1%)	506 (38.1%)
ETVH	401	112 (27.9%)	10 (2.5%)	13 (3.2%)	266 (66.3%)	0 (0%)	0 (0%)
ESURB	1.018	0 (0%)	16 (19.3%)	50 (4.9%)	198 (19.4%)	139 (13.7%)	615 (60.4%)
ETAS	9	0 (0%)	0 (0%)	1 (11.1%)	4 (44.4%)	0 (0%)	4 (44.4%)
ETDDB	1	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (100%)
TBSURB	8	0 (0%)	1 (12.5%)	1 (12.5%)	1 (12.5%)	0 (0%)	5 (62.5%)
ETINT	2	0 (0%)	1 (50%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (50%)

Noot: Gerapporteerde percentages betreffen het aandeel van de specifieke reden voor verzoek tot seining binnen de ET-modaliteit

3.3.1.5 Verslaggeving in het kader van een verzoek tot seining

Op basis van de databestanden is het niet mogelijk om te bepalen welke verzoeken tot seining ook hebben geleid tot een daadwerkelijke seining van de persoon onder ET. Wel kan iets meer inzicht gegeven worden in de verslaggeving die gebeurt door het VCET naar aanleiding van een vastgestelde inbreuk.²⁹

Meer dan de helft van de verzoeken van het VCET betroffen het opstellen van een verslag aan het Directoraat-Generaal (Penitentiare Inrichtingen) in combinatie met een seining bij de politie (n = 2.090, 59.2%). Daarop volgt de zogenaamde 17 bis: een verslag aan de SURB, met een kopie van het verslag aan het Openbaar Ministerie, het Directoraat-Generaal en de betrokken justitieassistent (n = 1.028, 29.1%). In deze gevallen wordt er dus niet onmiddellijk een seining gemaakt. In mindere mate betreft de verslaggeving een verslag aan de onderzoeksrechter (n = 284, 8.0%), een verslag aan de onderzoeksrechter en het Directoraat-Generaal met voorstel tot seining bij de politie (n = 117, 3.3%), of een verslag aan het Directoraat-Generaal zonder seining bij de politie (n = 2, 0.1%).

3.3.1.6 Afsluitingsuitkomst bij mandaten waarbinnen een verzoek tot seining gebeurde

Van de 2.730 mandaten waarin een verzoek tot seining gebeurde, eindigde 28.0% in een positieve afronding (n = 764) en 69.2% in een herroeping door de opdrachtgever (n = 1.890). 71 mandaten (2.6%) waren nog niet afgesloten in de beschikbare databestanden en 5 personen (0.2%) zijn overleden tijdens het ET.

Bij de mandaten met een verzoek tot seining die toch positief werden afgesloten, betekent dit in bijna de helft van de gevallen een voorlopige invrijheidstelling (n = 379, 49.6%), een voorwaardelijke invrijheidstelling (n = 124, 16.2%), een invrijheidsstelling door de Raadkamer of de Kamer van Inbeschuldigingstelling (n = 130, 17.0%), een vrijstelling in het kader van voorlopige hechtenis (art. 33, n = 43, 5.6%), een opheffing van het bevel tot aanhouding door de onderzoeksrechter (n = 24, 3.1%), of een overgang naar beperkte detentie (n = 11, 1.4%). In 6.4% (n = 49) betekent de positieve afsluiting een effectief strafeinde.

²⁹ Op basis van een door de onderzoekers vereenvoudigde variabele in het databestand. De oorspronkelijke variabele bevatte 10 categorieën waarbij er in sommige gevallen sprake was van redelijke overlap. De onderzoekers hebben deze variabele herleid tot 5 categorieën.

Bij de herroepingen bleek de motivering voor de herroeping in 1.276 mandaten rechtstreeks gelinkt te zijn aan het verzoek tot seining door het VCET. Dus, in 67.5% van alle mandaten waarin een verzoek tot seining gebeurde, gaf dit verzoek ook expliciet aanleiding tot een herroeping. Andere regelmatig voorkomende redenen die gegeven werden voor een herroeping zijn een schending van algemene (n = 257, 13.6%) of individuele (n = 214, 11.3%) voorwaarden, of een wijziging van de procedure (n = 62, 3.3%). Het is hierbij dus onduidelijk of dit verband houdt met het verzoek tot seining van het VCET.

Indien we hier opsplitsen per ET-modaliteit, valt op dat men bij TD het vaakst herroept ten gevolge van een verzoek tot seining door het VCET: in 88.8% van de herroepingen bij TD is dit als reactie op disciplinaire info. Daarna volgt EDirG, waar men in 85.9% herroept omwille van een verzoek tot seining. Bij ETAS herroept men in 28.6% van de gevallen³⁰ als reactie op disciplinaire info van het VCET, en bij ETVH in 22.5% van de gevallen.³¹ Opmerkelijk is dat men bij ETSURB slechts in 4.3% van de gevallen herroept als reactie op disciplinaire info.³²

3.3.2 Demografische kenmerken van personen ten aanzien van wie een verzoek tot seining gebeurde

In deze sectie wordt ingezoomd op het profiel van personen waarbij een verzoek tot seining werd uitgestuurd tijdens hun ET traject. Hierbij wordt kort het profiel geschetst, om daarna ook steeds na te gaan of er verschillen zijn in de achtergrondkenmerken van deze personen ten opzichte van personen bij wie er geen verzoek tot seining gebeurde.

3.3.2.1 Leeftijd van personen die geseind werden

De gemiddelde leeftijd van personen onder ET die tijdens hun ET geseind werden, is 35.3 jaar ($SD = 10.4$). Dit is significant jonger dan de personen die niet geseind werden ($M = 37.6$ jaar, $SD = 11.7$), $t(3549.9) = 10.74$, $p < .001$, $Cohen's d = .20$.

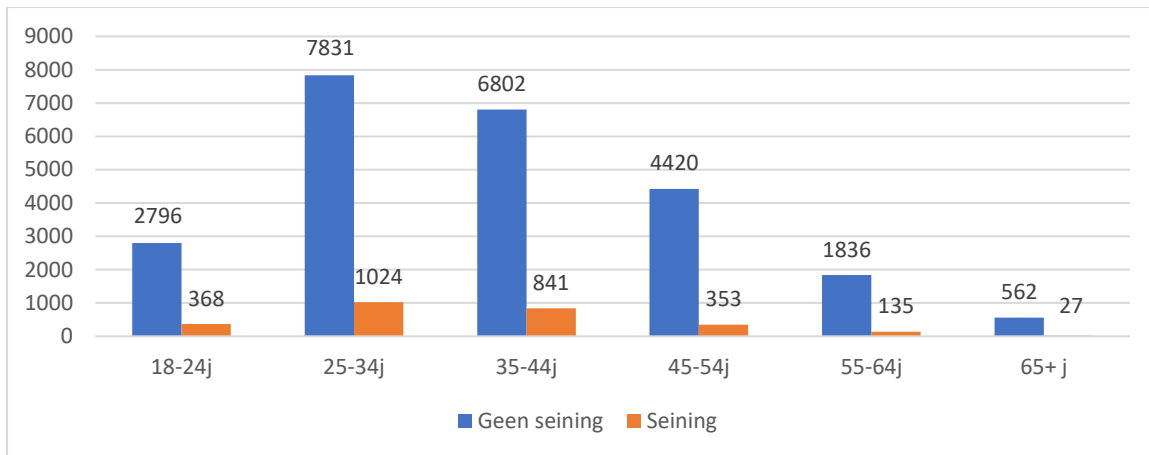
Indien we de leeftijd opdelen in leeftijdscategorieën, valt op dat er een significante grotere kans is dat er sprake is van een seining bij de leeftijdsgroepen 18-24 jaar (11.5%), 25-34 jaar (11.6%) en 35-44 jaar (10.8%), en dat er vervolgens een significant lagere kans is op seiningen bij de oudere leeftijdsgroepen 45-54 jaar (7.3%), 55-64 jaar (6.9%) en 65+ jaar (4.4%), $\chi^2(5, n=26.984) = 118.0$, $p < .001$, $Cramer's V = .07$.

³⁰ Bij ETAS is de belangrijkste reden voor een herroeping een schending van de algemene voorwaarden (57.1%). Het is hier niet duidelijk welke algemene voorwaarden werden geschonden.

³¹ Bij ETVH wordt als motivering voor de herroeping het vaakst de reden 'heropsluiting' (34.1%) of 'schending van de algemene voorwaarden' (30.4%) genoemd. Het is hierbij niet duidelijk wat de reden voor de heropsluiting is of welke algemene voorwaarden er werden geschonden.

³² De belangrijkste redenen bij ETSURB zijn de schending van de individuele voorwaarden (54.3%) of de algemene voorwaarden (37.8%). Het is hier niet duidelijk welke specifieke voorwaarden werden geschonden.

Figuur 15: Aantal seiningen versus niet-seiningen per leeftijdscategorie

De gemiddelde leeftijd van personen bij wie een verzoek tot seining gebeurde, is het hoogst in de modaliteit TBSURB ($M = 47.5$ jaar, $SD = 11.4$) en het laagst in de modaliteit ETVH ($M = 31.9$ jaar, $SD = 10.4$). De gemiddelde leeftijd van de geseinden is significant lager dan de gemiddelde leeftijd van de niet-geseinden in de ET-modaliteiten EDirG (resp. 25.8 jaar en 38.2 jaar; $F(1,8232) = 45.0$, $p < .001$, partial eta squared = .01), ETSURB (resp. 35.2 jaar en 39.7 jaar; $F(1,2969) = 70.7$, $p < .001$, partial eta squared = .02) en thuisdetentie (resp. 36.1 jaar en 38.2 jaar; $F(1,11398) = 20.9$, $p < .001$, partial eta squared = .002).³³ De effectgroottes tonen echter dat deze verschillen nagenoeg verwaarloosbaar zijn.

3.3.2.2 Geslacht van de personen die geseind werden

Van de personen die tijdens hun ET traject werden geseind, zijn 2.474 personen (90.6%) man en 256 (9.4%) vrouw. Er blijkt een significant verband tussen seining en geslacht, $\chi^2(1, n=27.006) = 4.52$, $p = .033$, $\phi = -.013$. Mannen worden significant vaker geseind dan vrouwen: 2.474 van de 24.148 mannen, 256 van de 2.858 vrouwen. Dus, 10.2% van de mannelijke justitiabelen werd geseind tegenover 9% van de vrouwelijke justitiabelen.

Als we kijken naar de verschillende ET-modaliteiten voor de personen die geseind werden tijdens hun ET³⁴, zien we dat vrouwen proportioneel vaker geseind worden in mandaten van EDirG ($n = 131$, 11.5%) en thuisdetentie ($n = 92$, 13.7%), en dat mannen vaker geseind worden in mandaten van ETSURB ($n = 533$, 97.4%) en ETVH ($n = 334$, 94.9%), $\chi^2(3, n=2.713) = 57.9$, $p < .001$.

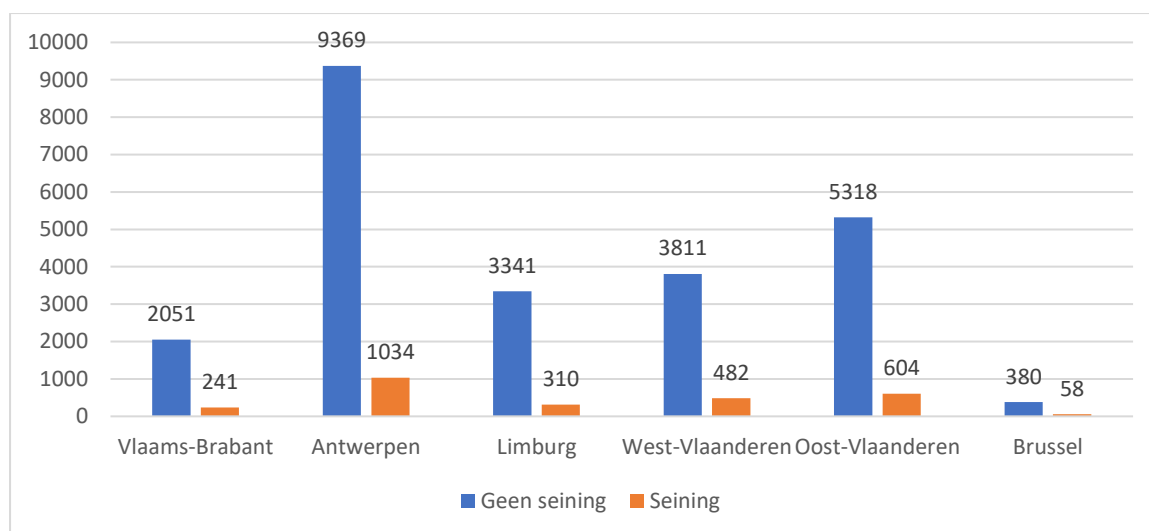
3.3.2.3 Woonplaats (provincie) van personen die geseind werden

De meeste personen die tijdens hun ET geseind werden zijn woonachtig in de provincie Antwerpen ($n = 1.034$, 37.9%), gevolgd door Oost-Vlaanderen ($n = 604$, 22.1%) en West-Vlaanderen ($n = 482$, 17.7%). Ook de woonplaats van de justitiabele heeft een invloed op de kans om al dan niet geseind te zijn, $\chi^2(5, n = 26.999) = 21.96$, $p < .001$, $Cramer's V = .03$. Justitiabelen uit West-Vlaanderen (482 van 4293 personen, 11.2%) en uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (58 van 438 personen, 13.2%) worden in verhouding significant vaker geseind, personen uit Limburg (310 van 3.651 personen, 8.5%) worden significant minder vaak geseind.

³³ Omwille van de lage aantallen geseinde personen in sommige ET-modaliteiten, werd deze analyse enkel uitgevoerd met de vier grootste ET-modaliteiten: ET – 3 jaar, ET + 3 jaar, TD en ETVH.

³⁴ Omwille van de lage aantallen geseinde personen in sommige ET-modaliteiten, werd deze analyse enkel uitgevoerd met de vier grootste ET-modaliteiten: ET – 3 jaar, ET + 3 jaar, TD en ETVH.

Figuur 16: Onderscheid tussen mandaten met of zonder seining naargelang woonplaats van de persoon onder ET

Personen uit West-Vlaanderen worden significant vaker dan personen uit andere provincies geseind in mandaten van EDirG. Bij ETSURB worden personen uit West-Vlaanderen dan weer significant minder vaak geseind dan personen uit andere provincies. Bij TD worden personen uit West- en Oost-Vlaanderen significant vaker geseind dan personen wonend in Brussel, Antwerpen of Limburg. Bij ETVH zijn personen die wonen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest proportioneel sterker vertegenwoordigd in de groep geseinde personen in vergelijking met de andere provincies, $\chi^2(15, n = 2.712) = 271.4, p < .001, Cramer's V = .19$.

3.3.2.4 Nationaliteit van personen die geseind werden

Van alle personen waartegen een verzoek tot seining gebeurde ($N = 2.719$) had 78.2% de Belgische nationaliteit ($n = 2.127$) en 21.8% een buitenlandse nationaliteit ($n = 592$). Nationaliteit is algemeen geen significante voorspeller voor een seining, $\chi^2(1, n=26.841) = .31, p = .58$. Bij justitiabelen met een Belgische nationaliteit blijkt in 10.1% van de mandaten ($n = 2.127$) een verzoek tot seining gebeurd te zijn, voor justitiabelen met een andere nationaliteit is dit 10.4% ($n = 10.3\%$).

Toch zien we wel verschillen indien we nationaliteit bekijken per ET-modaliteit, $\chi^2(3, n = 2.702) = 43.4, p < .001, Cramer's V = .13$. Dan zien we wel dat personen met een niet-Belgische nationaliteit proportioneel significant vaker geseind worden in mandaten van ETVH (35.3%), en minder vaak in mandaten van EDirG (20%).

3.3.2.5 Wettelijke status van personen die geseind werden

De verhoudingen tussen wel of geen verzoek tot seining in dossiers is significant verschillend voor enkele wettelijke statussen, $\chi^2(21, n=26.862) = 703.70, p < .001, Cramer's V = .17$. Zo is de proportie van dossiers met seining significant groter dan verwacht bij correctioneel veroordeelden tot 1-3 jaar (1.082 van 7.836 dossiers, 13.8%), correctioneel veroordeelden tot 3-5 jaar (230 van 1.464 dossiers, 15.7%), correctioneel veroordeelden tot 5-7 jaar (148 van 723 dossiers, 20.5%), correctioneel veroordeelden tot 7-10 jaar (118 van 473 dossiers, 24.9%), en correctioneel veroordeelden tot 10-15 jaar (42 van 202 dossiers, 20.8%). De proportie van dossiers met seining is significant kleiner dan verwacht bij correctioneel veroordeelden tot 1-3 maand (3 van 231 dossiers, 1.3%), correctioneel veroordeelden tot 3-6 maand (153 van 4.245 dossiers, 3.6%), en correctioneel veroordeelden tot 6 maand tot 1 jaar (479 van 6.762 dossiers, 7.1%), en beklaagden onder bevel tot aanhouding/uitlevering (242 van 2.978 dossiers, 8.1%). Bij correctioneel veroordeelden met straffen

van 1 maand tot 1 jaar lijkt een ET dus relatief probleemloos te lopen. Vanaf een correctionele veroordeling vanaf 1 jaar schijnen toch veel vaker problemen op te duiken. Waarom dit zo is, is onduidelijk. Dit kan mogelijk te maken hebben met een kortere duurtijd van het ET bij personen met een lichtere straf, of omdat het in deze gevallen gaat om minder zware feiten. In de andere categorieën werden geen significante verschillen gevonden, maar dat is in veel van deze categorieën ook te wijten aan de kleine aantallen.

Tabel 12: Wettelijke status van personen onder ET met of zonder verzoek tot seining

Wettelijke status	Geen seining	Seining
Correctioneel of tot politiestraf veroordeelde tem 1 maand	53	3 (5.4%)
Correctioneel veroordeelde tot 1-3 maanden	228	3 (1.3%)
Correctioneel veroordeelde tot 3-6 maanden	4.092	153 (3.6%)
Correctioneel veroordeelde tot 6 maanden – 1 jaar	6.283	479 (7.1%)
Correctioneel veroordeelde tot 1-3 jaar	6.754	1.082 (13.8%)
Correctioneel veroordeelde tot 3-5 jaar	1.234	230 (15.7%)
Correctioneel veroordeelde tot 5-7 jaar	575	148 (20.5%)
Correctioneel veroordeelde tot 7-10 jaar	355	118 (24.9%)
Correctioneel veroordeelde tot 10-15 jaar	160	42 (20.8%)
Correctioneel veroordeelde tot meer dan 15 jaar	55	8 (12.5%)
Tot levenslange straf veroordeelde	24	3 (11.1%)
Tot een criminele tijdelijke straf veroordeelde	111	15 (11.9%)
Veroordeelde – vonnis/arrest niet definitief	515	63 (10.9%)
Beklaagde onder bevel tot aanhouding - ook voor uitlevering	2.734	242 (8.1%)
Terbeschikkingstelling SURB	52	6 (10.3%)
Abnormaal misdrijfpleger – geïnterneerd	15	2 (11.8%)
Schorsing VI	1	1 (50%)
Vreemdeling ter beschikking van de openbare veiligheid	11	2 (15.4%)
Niet-definitief geïnterneerde	3	1 (25%)
In staat van beschuldiging	3	0 (0%)
Uitsluitend opgesloten voor plaatsvervangende gevangenisstraf	2	0 (0%)
VI voorlopig opgesloten in afwachting van intrekking	1	0 (0%)

3.3.2.6 Gepleegde feiten van personen die geseind werden

In totaal werden voor 517 mandaten de gepleegde feiten geanalyseerd. Bij 195 van deze aangesloten mandaten (37.3%) was er geen sprake van een seining. In 322 mandaten was er wel sprake van een seining (62.3%). Binnen de mandaten met een seining, gaat het om 271 mandaten (84.2%) waarbij er sprake was van een intentionele degradatie van het materiaal en 51 mandaten (15.8%) waarbij er een vermoeden van ontvluchting was. Enkel voor de mandaten waarbij er sprake was van een intentionele degradatie van het materiaal gaat het om een representatieve steekproef. Over de ET'ers die in de periode 2015-2021 geseind werden omdat zij het materiaal hebben gesaboteerd, kan dus wel algemeen uitspraak gedaan worden over de feiten die zij hebben gepleegd, voor diegenen die niet werden geseind of geseind werden omwille van een vermoeden van ontvluchting, kan dit niet.

Zoals hierboven reeds werd beschreven bij het algemeen profiel van personen onder ET (zie 3.2.2.6), werd getracht een categorisering te maken wat betreft de gepleegde feiten, waarbij een overkoepelend hoofdfeit werd geselecteerd voor elk mandaat (voor de concrete werkwijze, zie 1.3.1).

Deze hoofdfeiten werden ondergebracht in één van de volgende zes brede categorieën: drugsmisdrijven, misdrijf t.a.v. personen, misdrijf t.a.v. goederen, misdrijven tegen de openbare orde, verkeersmisdrijven, en seksuele misdrijven. Binnen deze zes categorieën werden vervolgens verdere subcategorieën gemaakt.

Verschillen in 'hoofdfeit' tussen dossiers met of zonder seining

Wat betreft het hoofdfeit, zien we dat er bij twee misdrijfcategorieën significante verschillen voorkomen in mandaten met seining in vergelijking met ET-mandaten zonder seining, $\chi^2(5, n=517) = 18.98, p = .002, Cramer's V = .19$, maar dat dit wel een beperkte effectgrootte heeft. Personen met een misdrijf ten aanzien van goederen als hoofdfeit behoren proportioneel significant vaker tot de groep die geseind werd (in 73.5% van deze dossiers werd geseind), dan bij de groep die niet geseind werd. Personen die misdrijven tegen de openbare orde pleegden, komen significant minder vaak voor in de groep die geseind werd: in 43.5% van deze dossiers werd geseind. Voor de overige misdrijfcategorieën worden geen significante verschillen geïdentificeerd. We zien dus dat in dossiers waarin een seining gebeurde, het hoofdfeit significant het vaakst een misdrijf ten aanzien van goederen betreft en het minst vaak een misdrijf tegen de openbare orde. We hebben ook gepoogd om te analyseren of er significante verschillen konden worden gevonden voor de subcategorieën binnen één misdrijfcategorie.³⁵ Uit deze chi-kwadraatanalyses kwamen echter geen significante verschillen.

Onderstaande tabel toont per hoofdfeit het aantal dossiers waarin dit het hoofdfeit was en het aantal hiervan waarin geen seining of wel een seining gebeurde. Opgelet: in tegenstelling tot de paragraaf hierboven, waar de gerapporteerde percentages de proportie binnen het specifiek type hoofdfeit betrof, verwijzen de percentages in de tabel naar het relatieve aandeel resp. binnen het totaal aantal dossiers, het totaal aantal dossiers waarin geen seining gebeurde, en het totaal aantal dossiers waarin wel een seining gebeurde.

Tabel 13: Overzicht type hoofdfeit en subcategorieën voor alle dossiers, dossiers zonder seining en dossiers met seining

	Totaal aantal dossiers (n = 517)	Geen seining (n = 195)	Seining (n = 322)
Type drugsmisdrijf (totaal)	137 (26.5%)	59 (30.3%)	78 (24.2%)
<i>Algemene inbreuk</i>	65	31	34
<i>Bendevorming</i>	40	18	22
<i>Bezit</i>	27	10	17
<i>Heling</i>	4	0	4
<i>Onopzettelijke doding</i>	1	0	1
Type misdrijf t.a.v. personen (totaal)	119 (23.0%)	41 (21.0%)	78 (24.2%)
<i>Moord of doodslag</i>	3	0	3
<i>Poging moord of doodslag</i>	7	1	6
<i>Intrafamiliaal geweld</i>	19	6	13
<i>Vrijheidsberoving/ontvoering</i>	5	2	3
<i>Belaging</i>	13	3	10
<i>Afpersing</i>	7	2	5
<i>Mensenhandel of -smokkel</i>	2	1	1
<i>Slagen en verwondingen</i>	32	13	19
<i>Opzettelijke slagen</i>	17	7	10
<i>Oplichting</i>	14	6	8

³⁵ Om dit mogelijk te maken hebben we de subcategorieën eerst nog verder geïntegreerd tot 2 à 3 subcategorieën per type misdrijfcategorie, om de aantallen binnen de cellen voldoende groot te maken voor analyses.

Type misdrijf t.a.v. goederen (totaal)	147 (28.4%)	39 (20.0%)	108 (33.5%)
<i>Brandstichting</i>	5	0	5
<i>Diefstal met geweld</i>	60	18	42
<i>Diefstal met braak</i>	40	7	33
<i>Gewone diefstal</i>	36	12	24
<i>Heling</i>	6	2	4
Type misdrijf t.a.v. openbare orde (totaal)	46 (8.9%)	26 (13.3%)	20 (6.2%)
<i>Bedreiging</i>	5	4	1
<i>Bendevorming</i>	5	2	3
<i>Inbreuk/bedrieglijk faillissement</i>	4	4	0
<i>Informaticabedrog</i>	2	0	2
<i>Valsheid in geschriften</i>	9	8	1
<i>Vernieling of beschadiging</i>	3	3	0
<i>Bezit van wapens/springstoffen</i>	6	2	4
<i>Weerspannigheid</i>	10	3	7
<i>Woonstschennis/zegelverbreking</i>	2	0	2
Type verkeersmisdrijf (totaal)	46 (8.9%)	22 (11.3%)	24 (7.5%)
<i>Intoxicatie</i>	8	3	5
<i>Papieren niet in orde</i>	8	2	6
<i>Rijden tijdens een verbod</i>	24	15	9
<i>Verkeersmisdrijf algemeen</i>	2	1	1
<i>Vluchtmisdrijf</i>	4	1	3
Type seksueel misdrijf (totaal)	22 (4.3%)	8 (4.1%)	14 (4.3%)
<i>Aanranding meerderjarige</i>	3	0	3
<i>Aanranding minderjarige</i>	3	2	1
<i>Ontucht tav minderjarige</i>	1	0	1
<i>Openb. zedenschennis tav meerderj.</i>	2	1	1
<i>Openb. zedenschennis tav minderj.</i>	2	1	1
<i>Aanwerving prostitutie</i>	1	0	1
<i>Verkrachting meerderjarige</i>	6	3	3
<i>Verkrachting minderjarige</i>	4	1	3

Aanwezigheid van misdrijfcategorieën in een dossier en het verband met seiningen

Wanneer we kijken naar de aanwezigheid van elk van deze misdrijfcategorieën tussen de gepleegde feiten (dus los van het geïdentificeerde 'hoofdfeit'), dan zien we dat de aanwezigheid van misdrijven ten aanzien van goederen, $\chi^2(1, n=517) = 14.40, p < .001, Phi = .17$, de aanwezigheid van misdrijven ten aanzien van personen, $\chi^2(1, n=517) = 4.05, p = .04, Phi = .09$, en misdrijven tegen de openbare orde, $\chi^2(1, n=517) = 4.51, p = .03, Phi = .10$, in een dossier significant vaker voorkomt bij de seiningen van intentionele degradatie van het materiaal en vermoedens van ontvluchting, dan bij de mandaten zonder seining. De effectgroottes van deze significanties zijn echter zeer klein. Er werden geen verschillen gevonden voor drugs misdrijven, verkeersmisdrijven en seksuele misdrijven.

We stellen ook een significant verband vast tussen het plegen van misdrijven uit meerdere misdrijfcategorieën en seining in het kader van intentionele degradatie van het materiaal en/of een vermoeden tot ontvluchting. Een independent samples t-test toont dat personen die geseind werden significant misdrijven uit verschillende categorieën plegen ($M = 1.94, SD = .97$) dan personen die niet werden geseind ($M = 1.57, SD = .84$), $F = 1.09, df = 515, p < .001, Cohen's d = -.40$.

Analyse van dossiers met seining omwille van intentionele degradatie van het materiaal

Zoals hierboven vermeld, werd voor de seiningen die betrekking hadden op 'intentionele degradatie van het materiaal' een representatieve steekproef getrokken (N = 271). Hier zien we dat het hoofdfeit een drugsmisdrijf betreft in 23.6% (n = 64 van de 271) van de mandaten met seining wegens intentionele degradatie van het materiaal, waarvan 29 algemene inbreuken (45.3%), 18 situaties van bendevorming in het kader van drugs (28.1%), 12 handelden over het onwettig bezit van drugs (18.8%), 4 een heling betroffen (6.3%), en 1 een onopzettelijke doding ten gevolge van drugs (1.6%).

In 24.0% van de mandaten gaat om een misdrijf ten aanzien van personen (n = 65 van 271). Hierbij gaat het om 3 moorden of doodslagen (4.6%), 5 pogingen tot moord of doodslag (7.7%), 10 gevallen van IFG (15.4%), 3 vrijheidsberovingen of ontvoeringen (4.6%), 8 situaties van belaging (12.3%), 3 afpersingen (4.6%), 1 situatie van mensenhandel of -smokkel (1.5%), 17 situaties van opzettelijke slagen en verwondingen (26.2%), 10 situaties van opzettelijke slagen (15.4%), en 5 oplichtingen (7.7%).

In 34.3% van de mandaten betreft het een misdrijf ten aanzien van goederen (n = 93 van 271), waarbij het in 4 gevallen om brandstichting gaat (4.3%), in 36 mandaten om diefstal met geweld (38.7%), in 27 mandaten om diefstal met braak (29.0%), in 22 gevallen om een gewone diefstal (23.7%) en in 4 gevallen om heling (4.3%).

Ook gaat het in 5.9% van de mandaten om een misdrijf tegen de openbare orde (n = 16 van 271). Hierbij gaat het 2 keer om bendevorming (12.5%), 2 keer om informaticabedrog (12.5%) en 1 maal om valsheid in geschriften (6.3%). In 3 gevallen gaat het om een bezit van wapens of springstoffen (18.8%), bij 7 mandaten betreft het weerspanningheid (43.8%), en 1 keer gaat het om woonstschennis of zegelverbreking (6.3%).

Bij 8.9% van de mandaten gaat het om een verkeersmisdrijf (n = 24 van 271). Hierbij gaat het om 5 situaties van intoxicatie (20.8%), 6 gevallen waarin de papieren niet in orde waren (25.0%), 9 maal rijden tijdens een verbod (37.5%), 1 algemeen verkeersmisdrijf (4.2%) en 3 vluchtmisdrijven (12.5%).

In 3.3% van de mandaten betreft het om een seksueel misdrijf (n = 9 van 271), met name 3 aanrandingen van meerderjarigen (33.3%), 1 aanranding van een minderjarige (11.1%), 1 openbare zedenschennis ten aanzien van een meerderjarige (11.1%) en 1 ten aanzien van een minderjarige (11.1%), 1 maal aanzetten tot prostitutie (11.1%) en 2 verkrachtingen van meerderjarigen (22.2%).

Een chi-kwadraat analyse toont aan dat bij dossiers waarin een seining gebeurde omwille van intentionele degradatie van het materiaal het hoofdfeit significant vaker een misdrijf ten aanzien van goederen is (in 34.3% van de geseinde dossiers) dan een drugsmisdrijf of een misdrijf tegen de openbare orde betreft (resp. 23.6% en 5.9%), $\chi^2(5, n=466) = 18.35, p = .003, Cramer's V = .20$. In vergelijking met dossiers waarin niet werd geseind, is het aandeel van personen die een misdrijf ten aanzien van goederen pleegden hoger in de dossiers met seining omwille van intentionele degradatie van het materiaal (in 70.5% van deze dossiers werd geseind), en het aandeel van personen die een misdrijf tegen de openbare orde pleegden (in 38.1% van deze dossiers werd geseind) significant lager. Er kan dus gesteld worden dat personen die als hoofdfeit een misdrijf tegen goederen plegen, een risicogroep zijn voor het intentioneel beschadigen van het materiaal, al moet gezegd worden dat dit een relatief kleine effectgrootte heeft ($Cramer's V = .20$). Er werd ook gekeken naar mogelijke verschillen tussen seiningen omwille van intentionele degradatie van het materiaal en niet-seiningen binnen de subcategorieën per misdrijftype. Er worden echter geen verschillen gevonden binnen de subcategorieën.

3.3.2.7 Koppeling van achtergrondkenmerken aan redenen voor seining

In 1.403 dossiers werd een verzoek tot seining gedaan omdat de persoon onder ET **meer dan vier uur onbereikbaar** was. In de meeste van deze gevallen ging het om een ETSURB-mandaat (n = 615, 43.8%), gevolgd door EDirG (n = 506, 36.1%) en TD (n = 271, 19.3%). Ze komen vooral uit de leeftijdscategorieën 25-34 jaar (n = 549, 39.1%) en 35-44 jaar (n = 466, 33.2%). Personen jonger dan 24 jaar of ouder dan 55 jaar zijn significant minder vertegenwoordigd in deze reden voor seining. 91.9% van deze personen is man (n = 1.290). 79.5% van hen heeft de Belgische nationaliteit (n = 1.114).

180 dossiers betroffen een verzoek tot seining omwille van het **verhinderen van een technische interventie**. Dit ging voornamelijk over dossiers van EDirG (n = 70, 38.9%), ETSURB (n = 50, 27.8%) en TD (n = 45, 25.0%). De meeste van deze personen vallen in de leeftijdscategorieën 35-44 jaar (n = 65, 36.3%) en 25-34 jaar (n = 54, 30.2%). Toch valt op dat personen boven de 55 jaar in verhouding vaker om deze reden worden geseind dan personen jonger dan 55 jaar. 87.8% van hen is man (n = 158). 80.3% heeft de Belgische nationaliteit.

83 dossiers betroffen een verzoek tot seining omwille van **beledigingen of bedreigingen ten aanzien van het VCET of anderen**. Dit gebeurt het vaakst in EDirG-mandaten (n = 28, 33.7%) en TD-mandaten (n = 27, 32.5%). Ongeveer de helft van hen valt in de leeftijdscategorie 25-34 jaar (n = 42, 50.6%). 95.2% (n = 79) is man. 67.1% heeft de Belgische nationaliteit (n = 55). Hier valt op dat personen met een niet-Belgische nationaliteit proportioneel vaker voorkomen in deze reden voor seining dan personen met een Belgische nationaliteit.

In 112 dossiers werd een verzoek tot seining gedaan omwille van een **vermoeden van ontvluchting**. In al deze dossiers ging het om een ET voorlopige hechtenis. Slechts één van hen was een vrouw (0.9%). In verhouding vallen mannen dus significant vaker onder deze reden tot seining dan vrouwen. Personen bij wie een vermoeden van ontvluchting bestaat, behoren het vaakst tot de leeftijdscategorieën 18-24 jaar (n = 44, 39.3%), 35-44 jaar (n = 31, 27.7%) en 25-34 jaar (n = 27, 24.1%). Hier valt op dat de leeftijdscategorie 18-24 jaar proportioneel vaker is vertegenwoordigd in deze reden tot seining. 61.6% van hen heeft de Belgische nationaliteit (n = 69). Ook hier zien we een significante grotere aanwezigheid van personen met een niet-Belgische nationaliteit.

In 1.191 dossiers werd een verzoek tot seining gedaan omwille van **intentionele degradatie van het materiaal**. Dit gebeurde het vaakst in dossiers van ET -3j (n = 443, 37.2%), gevolgd door TD (n = 279, 23.4%), ETVH (n = 266, 22.3%) en ET + (n = 198, 16.6%). 90.5% (n = 1078) is man. De meesten komen uit de leeftijdscategorie 25-34 jaar (n = 457, 38.4%) en 35-44 jaar (n = 340, 28.6%). 75.6% heeft de Belgische nationaliteit (n = 896). Ook hier zijn personen met een niet-Belgische nationaliteit significant vaker aanwezig.

In 561 gevallen was een **duidelijke wil** de reden voor verzoek tot seining. Deze personen kwamen allen uit de groepen EDirG (n = 280, 49.9%), TD (n = 142, 25.3%) en ETSURB (n = 139, 24.8%). 88.9% is man. Ongeveer 40% komt uit de leeftijdsgroep 25-34 jaar, gevolgd door 28% uit 35-44 jaar en 13% uit 18-24 jaar. 84.0% heeft de Belgische nationaliteit. Bij deze reden voor seining zijn personen met een Belgische nationaliteit proportioneel vaker vertegenwoordigd dan personen met een niet-Belgische nationaliteit.

Binnen deze redenen tot seining, zijn dus enkele significante verschillen terug te vinden wat betreft persoonskenmerken, maar de effectgrootte van deze verschillen is zeer klein. Wat de leeftijd betreft, zien we dat personen tussen 18 en 24 jaar proportioneel vaker vertegenwoordigd zijn in de seiningen omwille van vermoeden van ontvluchting en intentionele degradatie van het materiaal, personen tussen 25 en 54 jaar vaker in de seiningen omwille van meer dan vier uur onbereikbaarheid, en

personen ouder dan 55 jaar tot slot vaker in de seiningen omwille van het verhinderen van een technische interventie, $\chi^2(25, n=3526) = 157.21, p < .001, Cramer's V = .09$. Wat nationaliteit betreft, zijn personen met een niet-Belgische nationaliteit statistisch gezien vaker dan verwacht vertegenwoordigd bij seiningen omwille van intentionele degradatie van het materiaal, beledigingen of bedreigingen ten aanzien van het VCET, en vermoedens van ontvluchting. Zij zijn statistisch minder vaak vertegenwoordigd bij seiningen omwille van een duidelijke wil om zich te onttrekken aan het toezicht van het VCET, $\chi^2(5, n=3516) = 41.34, p < .001, Cramer's V = .11$. Wat geslacht betreft, zien we enkel dat vrouwen significant minder vaak aanwezig zijn in de groep seiningen omwille van vermoeden van ontvluchting, $\chi^2(5, n=3530) = 17.92, p = .003, Cramer's V = .07$.

3.4 Profiel van personen ten aanzien van wie werd beslist tot herroeping van ET

In deze sectie wordt vervolgens het *profiel van personen ten aanzien van wie de opdrachtgever besliste tot een herroeping van het ET* beschreven. Hierbij wordt opnieuw nagegaan wat de kenmerken zijn van het ET op zich en welke demografische kenmerken deze groep personen heeft. Tevens zal ook worden nagegaan of er een verband is tussen verzoeken tot seining en een uiteindelijke herroeping van het ET.

3.4.1 Kenmerken van herroepen ET-mandaten

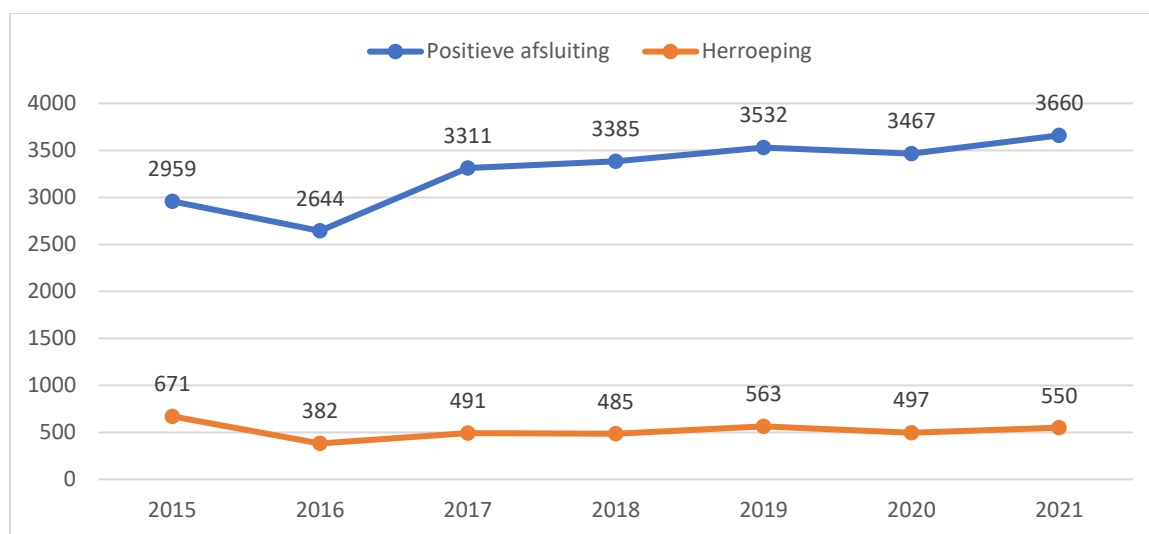
In de periode 2015-2021 werden in totaal 33.118 mandaten afgesloten. Opgelet: dit omvat meer mandaten dan enkel degenen die werden opgestart in de periode 2015-2021 ($n = 27.006$). Sommige mandaten die afgesloten werden in de periode 2015-2021 kunnen ook dossiers zijn die opgestart werden voor 2015. Ook werden 6.495 van deze mandaten reeds geannuleerd voor activatie (19.6%) (voor meer informatie, zie hoofdstuk 3.5). In dit hoofdstuk kijken we enkel naar de opgestarte mandaten en laten we de mandaten die geannuleerd werden voor activatie buiten beschouwing.

In totaal werden 26.623 aangesloten mandaten afgesloten in de periode 2015-2021 (dus exclusief de mandaten die geannuleerd werden voor activatie). Het gemiddeld aantal afgesloten mandaten per jaar is 3.803 mandaten, met de minste afsluitingen in 2016 ($n = 2.031$) en de meeste in 2021 ($n = 4.214$).

Er kan vastgesteld worden dat het ET in de meerderheid van de gevallen succesvol werd afgerond. Dit is het geval in 22.958 mandaten, goed voor 86.2% van de mandaten die effectief werden opgestart. In totaal werden 3.639 mandaten herroepen. Dat is 13.7% van de effectief aangesloten mandaten.³⁶ In verhouding waren er enkel in 2015 meer herroepingen dan statistisch verwacht. In 2018 en 2020 waren er meer positieve afsluitingen dan statistisch verwacht, $\chi^2(6, n = 26.597) = 85.8, p < .001, Cramer's V = .06$.

³⁶ 26 mandaten werden afgesloten omwille van het overlijden van de justitiabele (0.1%). Het verschil met het totaalcijfer in figuur 1 wordt verklaard doordat in de hier beschreven cijfers ook mandaten zijn opgenomen die werden aangesloten voor 2015.

Figuur 17: Resultaat van alle afsluitingen in de periode 2015-2021 (exclusief annulaties voor activatie)

3.4.1.1 Resultaat van de afsluitingen per ET-modaliteit

Als we de afsluitingsuitkomsten per type ET bekijken (n = 26.597), dan valt op dat de verhoudingen tussen positieve afsluiting en herroeping als afsluitingsresultaat redelijk verschillen tussen de verschillende ET-modaliteiten. Het percentage positieve afsluitingen ligt het hoogst voor thuisdetentie (92.9%), en het laagst voor ETAS (72.6%). Wat betreft de verhoudingen tussen positieve afsluiting en herroeping, wijst een chi-kwadraat, $\chi^2(7, n = 26.597) = 1044, p < .001, Cramer's V = .20$, op enkele significanties. Zo is de kans op een herroeping (in vergelijking met een positieve afsluiting) significant hoger dan verwacht bij ETAS, ETdirG en ETSURB. De kans op een herroeping is dan weer significant lager dan verwacht bij thuisdetentie en ETVH.

Tabel 14: Resultaat afsluitingen per ET-modaliteit

	Positieve afsluiting	Herroeping
ETAS	61 (72.6%)	23 (27.4%)
ETDDB	36 (83.7%)	7 (16.3%)
ETdirG	6.679 (78.8%)	1.792 (21.2%)
ETINT	11 (73.3%)	4 (26.7%)
ETSURB	2.176 (77.8%)	620 (22.2%)
TBSURB	39 (88.6%)	5 (11.4%)
TD	10.405 (92.9%)	796 (7.1%)
ETVH	3.551 (90.1%)	392 (9.9%)

3.4.1.2 Herroeping of positieve afsluiting in mandaten met of zonder verzoek tot seining

In het databestand met de 27.006 aansluitingen in de periode van 2015-2021 kon aan 26.153 de afsluitingsuitkomst worden gelinkt. Daarvan bleken 23 mandaten afgesloten te zijn omwille van het overlijden van de justitiabele. Deze mandaten worden in de verdere analyses niet mee opgenomen. De volgende resultaten hebben dus betrekking op 26.130 afgesloten mandaten.³⁷ In totaal werden 22.575 van deze mandaten positief afgesloten, goed voor 86.4% van de mandaten. In 3.555 mandaten kwam het tot een herroeping (13.6%). Een chi-kwadraat (met Yates Continuity Correction), $\chi^2(1, n =$

³⁷ In deze analyse zitten dus enkel de mandaten die daadwerkelijk werden aangesloten. De mandaten die werden geannuleerd voor activatie zijn niet opgenomen in deze analyse.

26.130) = 8335, $p < .001$, $phi = .57$, toont zoals verwacht aan dat de kans op een herroeping significant groter is indien er een verzoek tot seining gebeurde, en de kans op een positieve afsluiting ook significant hoger is indien er geen verzoek tot seining gebeurde in het ET-mandaat.

Tabel 15: Afsluitingsresultaat in mandaten met of zonder verzoek tot seining

	Positieve afsluiting	Herroeping
Geen seining	21.811 (92.9%)	1.665 (7.1%)
Seining	764 (28.8%)	1.890 (71.2%)

Als we ook dit opsplitsen per ET-modaliteit, vallen enkele significante verschillen op.³⁸ Indien er in een mandaat een verzoek tot seining gebeurde, dan is de kans dat dit toch tot een positieve afsluiting komt het grootst bij ETVH, gevolgd door ETSURB, gevolgd door thuisdetentie, en het kleinst voor EDirG, $\chi^2 (3, n = 2.639) = 222.5$, $p < .001$, *Cramer's V* = .29. Een mogelijke reden waarom de kans op een positieve afsluiting, ondanks een verzoek tot seining, het grootst is bij ETVH kan zijn dat het VCET heel streng opvolgt in ETVH-mandaten en alle (kleine) overtredingen zal melden. Zoals zal blijken uit de kwalitatieve analyse (cfr. infra), wordt niet altijd gevolg gegeven aan dit soort kleinere overtredingen (bv. omdat de onderzoeksrechter de vaststelling niet als een echte overtreding beschouwt of omdat hij onvoldoende kan bewijzen dat het effectief om een overtreding gaat).

Indien er in een mandaat geen verzoek tot seining gebeurde, is de kans dat dit toch leidt tot een herroeping het grootst bij ETSURB en EDirG, gevolgd door ETVH, en het kleinst bij TD, $\chi^2 (3, n = 23.299) = 610.3$, $p < .001$, *Cramer's V* = .16. Hier is een mogelijke verklaring dat de kans op herroeping, ondanks dat er geen verzoek tot seining gebeurde, het grootst is bij ETSURB en EDirG omdat er bijvoorbeeld sprake is van niet-naleving van individuele voorwaarden of het plegen van nieuwe feiten.

Tabel 16: Afsluitingsresultaat in mandaten met of zonder verzoek tot seining per ET-modaliteit

		Positieve afsluiting	Herroeping
EDirG	Geen seining	6.080 (88.3%)	803 (11.7%)
	Seining	204 (18.1%)	922 (81.9%)
ETSUBB	Geen seining	1.829 (87.3%)	265 (12.7%)
	Seining	180 (35.4%)	328 (64.6%)
TD	Geen seining	10.362 (97.1%)	307 (2.9%)
	Seining	178 (26.6%)	492 (73.4%)
ETVH	Geen seining	3.393 (92.9%)	260 (7.1%)
	Seining	197 (58.8%)	138 (41.2%)
ETAS	Geen seining	60 (77.9%)	17 (22.1%)
	Seining	1 (12.5%)	7 (87.5%)
ETDDB	Geen seining	36 (83.7%)	7 (16.3%)
	Seining	1 (100%)	0 (0%)
ETINT	Geen seining	12 (80.0%)	3 (20.0%)
	Seining	0 (0%)	1 (100%)
TBSURB	Geen seining	39 (92.9%)	3 (7.1%)
	Seining	3 (60.0%)	2 (40.0%)

³⁸ Indien we alle ET-modaliteiten opnamen in de analyse kon er geen chi-kwadraatanalyse worden uitgevoerd omdat de 'expected count' in meer dan 20% van de cellen kleiner was dan 5. Om die reden hebben we enkele ET-modaliteiten niet opgenomen in de analyse, omwille van de kleine aantallen. Deze staan schuins gedrukt in Tabel 16.

3.4.2 Profiel van personen wiens ET werd herroepen

In deze sectie wordt kort ingegaan op het profiel van personen wiens ET werd herroepen (N = 3.555), waarbij ook aandacht zal besteed worden aan mogelijke verschillen in demografische kenmerken tussen de groep van personen wiens ET werd herroepen en personen wiens ET positief afgesloten werd.

De gemiddelde leeftijd van personen wiens ET werd herroepen is 35.6 jaar (SD = 10.37 jaar). De meesten komen uit de leeftijdscategorieën 25-34 jaar (n = 1.337, 37.6%) en 34-44 jaar (n = 1.079, 30.4%). Ook hier is de grootste groep woonachtig in de provincie Antwerpen (n = 1.357, 38.2%), gevolgd door Oost-Vlaanderen (n = 775, 21.8%) en West-Vlaanderen (n = 618, 17.4%). 79% van de personen wiens ET herroepen werd, heeft de Belgische nationaliteit, en 91% is man. De wettelijke status van deze groep is het vaakst een correctionele veroordeling tot 1 tot 3 jaar (44.3%), gevolgd door een correctionele veroordeling tot 6 maand tot 1 jaar (15.3%) en beklagden onder bevel tot aanhouding of uitlevering (12.4%).

Personen wiens ET herroepen wordt, komen significant vaker uit de leeftijdsgroepen 25-34 jaar (15.5%), 34-44 jaar (14.6%) dan personen wiens ET positief afgesloten werd, en significant minder vaak uit de leeftijdsgroepen 45-54 jaar (11.1%), 55-64 (8.6%) en +65 jaar (6.4%), $\chi^2(5, n=26.108) = 122.9, p < .001, Cramer's V = .07$. Ook zien we dat personen woonachtig in West-Vlaanderen iets meer kans hebben om hun ET herroepen te zien, en personen woonachtig in Limburg iets minder kans, $\chi^2(5, n=26.123) = 13.3, p = .02, Cramer's V = .02$. Er is geen verschil wat nationaliteit betreft tussen personen wiens ET herroepen wordt en personen wiens ET positief afgesloten wordt, $\chi^2(1, n=25.965) = .25, p = .61$. De kans dat een ET herroepen wordt, is groter voor mannen (13.9%) dan voor vrouwen (11.5%), $\chi^2(1, n=26.130) = 12.3, p < .001, Phi = -.02$. De effectgroottes tonen echter dat deze verschillen nagenoeg verwaarloosbaar zijn.

Vervolgens werd ook nagegaan of er specifiek bij de groep personen waarbij er een verzoek tot seining gebeurde, verschillen gevonden werden wat betreft hun demografische kenmerken tussen het afsluiten van het ET met een herroeping dan wel met een positieve afronding. Hierbij zien we dat personen die geseind werden tijdens hun ET en woonachtig zijn in Antwerpen een kleinere kans op herroeping (66%) hebben dan op een positieve afsluiting, en dat personen die geseind werden tijdens hun ET en woonachtig zijn in Limburg of West-Vlaanderen net een grotere kans hebben op een herroeping (resp. 77.2% en 76.3%) dan op een positieve afsluiting, $\chi^2(5, n=2.653) = 29.46, p < .001, Cramer's V = .11$. Leeftijd, nationaliteit en geslacht zijn geen voorspellers voor de afsluitingsuitkomst bij de groep personen die geseind werden tijdens het ET (resp. $\chi^2(5, n=2.653) = 6.26, p = .28; \chi^2(1, n=2.643) = 2.78, p = .08; \chi^2(1, n=2.654) = 2.75, p = .10$).

Wat het type gepleegde 'hoofdfeit' betreft, zien we dat binnen de dossiers die werden geanalyseerd indicatief dat de personen die als hoofdfeit een misdrijf ten aanzien van goederen hebben gepleegd significant vaker een herroeping kenden (in 51.0% van deze dossiers) en personen die als hoofdfeit een misdrijf tegen de openbare orde pleegden significant vaker een succesvolle afronding van hun ET kenden (in 72.7% van deze dossiers), $\chi^2(5, n=512) = 29.46, p = 0.02, Cramer's V = .16$. Deze grotere kans hangt vermoedelijk samen met het feit dat in dossiers met een misdrijf ten aanzien van goederen significant vaker geseind wordt dan in dossiers met een misdrijf tegen de openbare orde.

3.5 Annulaties voor activatie

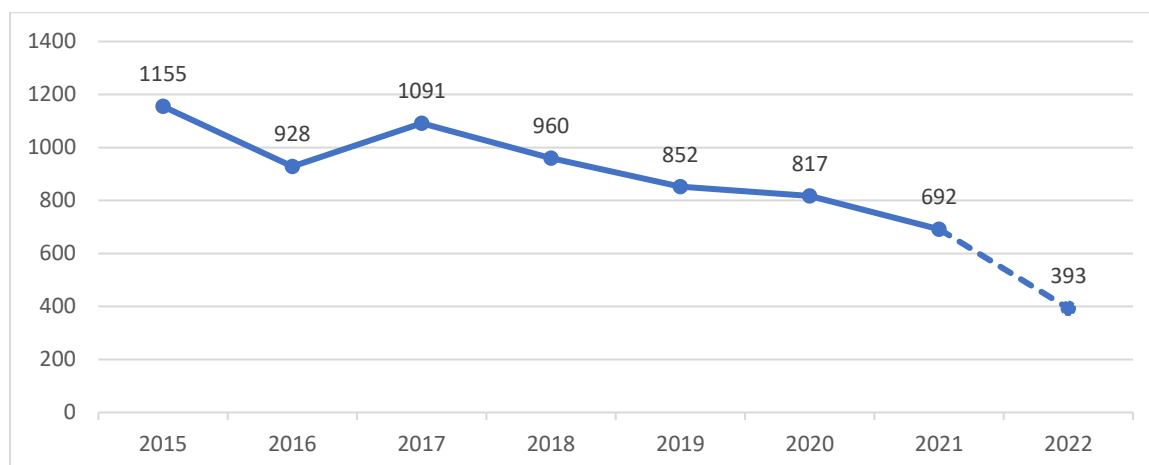
Zoals hierboven reeds vermeld, zijn er ook een heel aantal ET-mandaten die worden toegekend door de opdrachtgever, maar die vervolgens geannuleerd worden vooraleer het mandaat geactiveerd kan

worden. In deze sectie zal worden ingegaan op deze annulaties van ET-mandaten voor activatie en de redenen hiervoor.

3.5.1 Verhouding geannuleerde mandaten voor activatie versus aangesloten mandaten

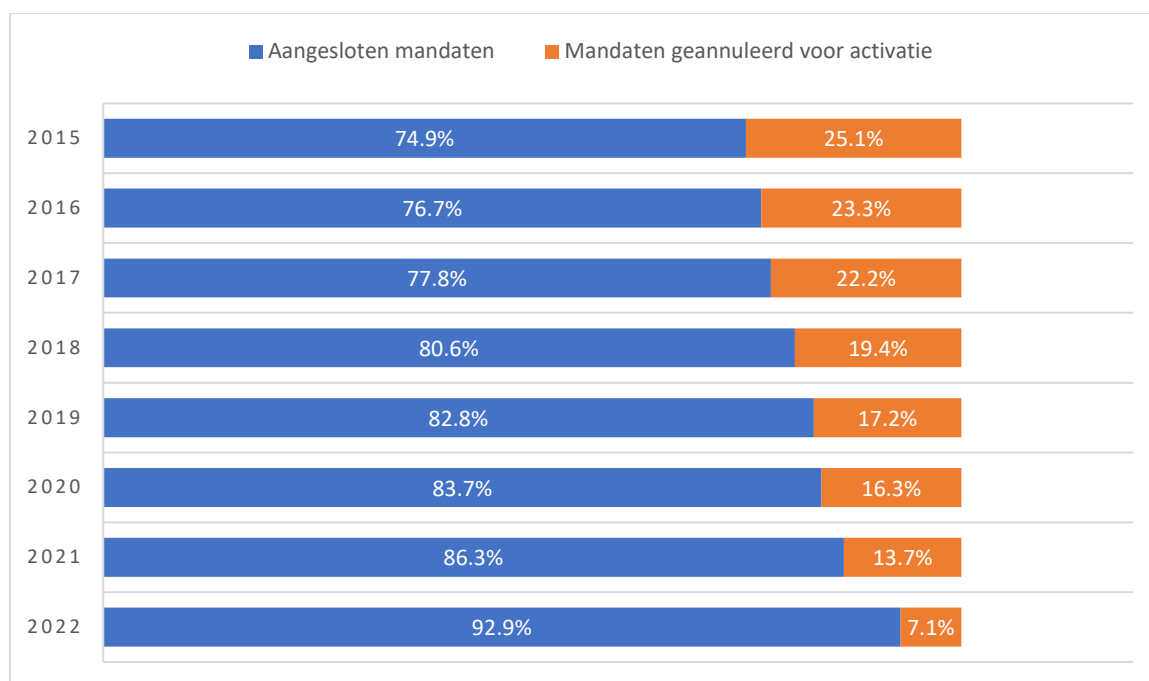
Hiervoor kijken we opnieuw naar alle afgesloten mandaten (N = 33.118) in de periode 2015-2021. In totaal werden 6.495 van deze mandaten geannuleerd voor activatie (19.6%). Met uitzondering van 2016 (n = 928) en 2017 (n = 1.091) kan over de jaren heen een dalende trend worden waargenomen, van 1.155 geannuleerde ET-mandaten voor activatie in 2015 tot 692 geannuleerde ET-mandaten voor activatie in 2021. De bijkomende gegevens ontvangen over het jaar 2022 toont dat deze daling sterk wordt verdergezet, tot slechts 393 ET-mandaten die voor activatie werden geannuleerd in 2022.

Figuur 18: Aantal annulaties van ET voor activatie per jaar

We kunnen dit verder nuanceren indien we kijken naar het aandeel annulaties voor activatie in verhouding met het aantal aangesloten mandaten per jaar (zie Figuur 19). Daar zien we dat het procentueel aantal toegekende mandaten dat wordt geannuleerd voor activatie sterk daalt over de jaren heen, van 25.1% van alle toegekende mandaten in 2015 tot slechts 7.1% van alle toegekende mandaten in 2022. De dalende trend wordt mede verklaard door extra inspanningen door het VCET, waarmee in het najaar van 2016 werd gestart. Op dat moment zijn dossierbeheerders in dienst getreden bij het VCET (later justitieassistenten genoemd). Zij kregen als opdracht om de justitiabelen vóór activatie te contacteren en hen de nodige informatie te verschaffen. Daarnaast is in juni 2018 een proefproject uitgevoerd om de telefonische contacten te vervangen door de justitiabelen een brief te versturen met de nodige informatie over de activatie en opstart van het elektronisch toezicht. In oktober 2019 is beslist om de justitiabelen naast het telefonisch contact opnemen ook een informatiebrief te sturen met alle informatie over de aanvang van het ET en de aanvraag van een uurrooster. Thans wordt gewerkt aan verdere verbeteringen, bijvoorbeeld door te onderzoeken of een automatische sms kan worden gestuurd wanneer een justitiabele een activatiedatum heeft ontvangen en het onderhouden van contacten via een e-portaal (digitaal platform).

Figuur 19: Verhouding aangesloten mandaten en mandaten geannuleerd voor activatie per jaar

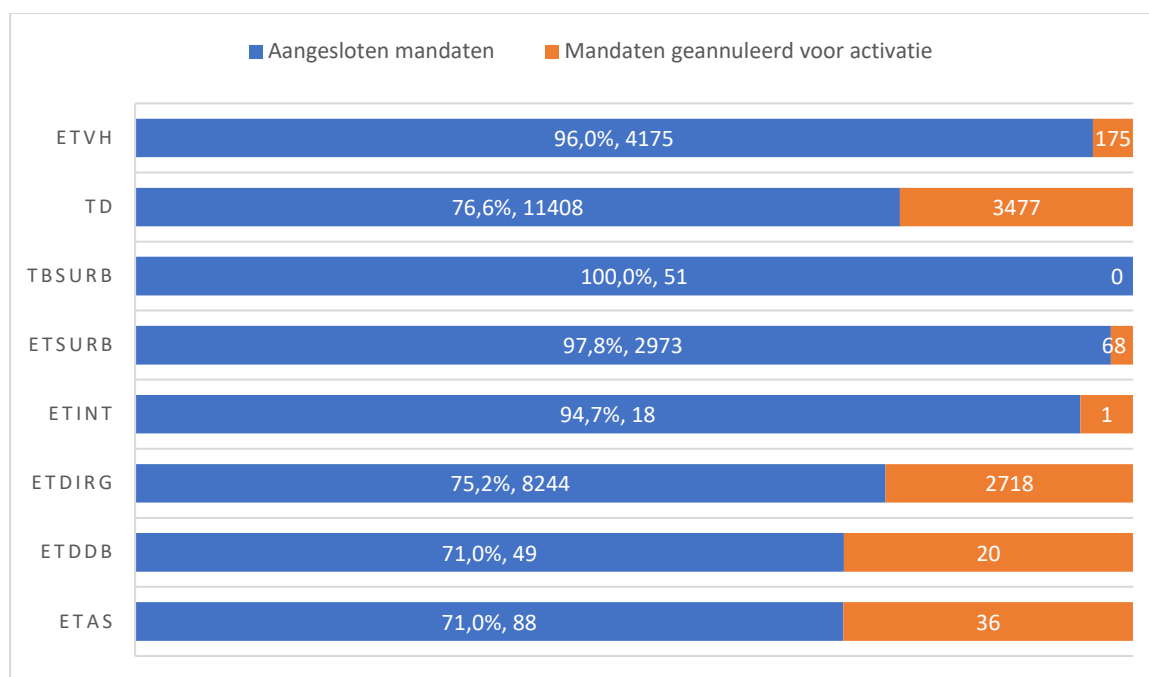

3.5.2 Annulaties voor activatie per ET-modaliteit

De verhouding binnen het totaal aantal toegekende ET-mandaten (N = 33.501) tussen het totaal aantal annulaties (19.4%) en het totaal aantal aangesloten ET-mandaten (80.6%) leert ons echter nog niet welke ET-modaliteiten in verhouding veel van de toekenningen geannuleerd zien worden voordat ze effectief worden aangesloten. Als we die verhouding onder de loop nemen, dan valt op dat zowel bij ETAS als ETDDB in verhouding de meeste toegekende mandaten worden geannuleerd voor activatie. Bij beiden is dit 29% van alle toegekende mandaten.³⁹ Bij ETAS is dit vooral te wijten aan een schending van de individuele voorwaarden, bij ETDDB wordt meestal geannuleerd op verzoek van de opdrachtgever zelf of omwille van een wijziging van procedure (zie Tabel 18). Daarop volgen ETdirG en TD, respectievelijk met 24.8% en 23.4% van alle toegekende mandaten. Dit staat in duidelijk contrast met de drie andere ET-modaliteiten waar in verhouding zeer weinig mandaten geannuleerd worden voor activatie: bij ETINT wordt slechts in 5.3% van alle toekenningen geannuleerd voor activatie, bij ETVH is dit in 4% van alle toekenningen, bij ETSURB is dit in 2.2% van de toegekende mandaten, en bij TBSURB voor geen enkel toegekend mandaat. Omgekeerd wil dit dus zeggen dat van alle toegekende mandaten in elke ET-modaliteit, 100% effectief aangesloten wordt bij TBSURB, 97.8% bij ETSURB, 96% bij ETVH, en 94.7% bij ETINT, terwijl het aansluitingspercentage beduidend lager ligt bij de andere modaliteiten: ‘slechts’ 76.6% bij TD, 75.2% bij ETdirG, en 71% bij zowel ETDDB en ETAS. Dit heeft deels te maken met het feit dat dossiers afkomstig van de rechterlijke macht prioritair worden aangesloten (bv. ETVH en ETSURB), terwijl men bij mandaten waarbij de gevangenisdirectie de opdrachtgever is (bv. TD en ETdirG) werkt met een slotsysteem dat enkele maanden in de toekomst openstaat om een tijdslot te bepalen voor de activatie van de enkelband. In deze gevallen gebeurt het dus sneller dat er iets tussenkomt dat een annulatie van het ET-mandaat tot gevolg kan hebben.

³⁹ Het is uiteraard belangrijk om te melden dat deze absolute cijfers laag liggen, bijvoorbeeld in vergelijking met een ETdirG of een TD (ETDDB: 69 mandaten in de periode 2015-2021, ETAS: 124 mandaten in 2015-2021).

Figuur 20: Verhouding annulaties voor activatie versus aansluiting binnen alle toegekende mandaten per ET-modaliteit

3.5.3 Redenen voor een annulatie voor activatie van het ET-mandaat

Er zijn meerdere redenen waarom een ET geannuleerd wordt voor activatie. De meest voorkomende reden is omwille van een reactie op disciplinaire informatie (n = 2.869, 44.2%). Dit betreft verzoeken tot seining door het VCET op het moment van de aansluiting, bijvoorbeeld omdat de justitiabele niet aanwezig was op de afspraak om het materiaal aan te sluiten. Tabel 17 toont ook het aantal annulaties voor activatie omwille van een reactie op disciplinaire informatie van het VCET. Hier zien we een dalende trend vanaf 2017. Daarnaast waren de twee andere meest voorkomende redenen een annulatie op vraag van de opdrachtgever (n = 1.099, 16.9%) en een annulatie omdat niet voldaan was aan de algemene voorwaarden (n = 691, 10.6%).

Tabel 17: Overzicht redenen voor annulatie voor activatie (totaal/per jaar)

Reden annulatie voor activatie	Totaal	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Beroep ontvangen	39	39	0	0	0	0	0	0	0
Beroep OM	5	0	0	1	0	3	1	0	0
Wijziging procedure	596	122	66	98	65	70	80	95	70
Overleden	35	0	7	6	4	5	6	7	2
Op vraag van justitieassistent	13	11	2	0	0	0	0	0	0
Op vraag van opdrachtgever	1.099	309	301	197	115	74	53	50	26
Op vraag van VCET	268	160	12	13	38	7	27	11	2
Op vraag van justitiabele	197	21	41	26	30	31	28	20	21
Niet goedgekeurde adreswijziging	8	7	1	0	0	0	0	0	0
Verzet	316	23	42	47	59	50	54	41	28
Algemene voorwaarden onvoldaan	691	0	63	166	117	143	119	83	0
Schending individuele voorwaarden	24	0	0	4	7	4	2	7	1
Opheffing bevel tot aanhouding	15	0	0	2	2	2	5	4	0
Bevel tot aanhouding	245	0	25	52	55	35	51	27	15
Voorlopige invrijheidstelling	75	0	0	0	20	20	27	8	5
Reactie op disciplinaire info	2.869	463	368	479	448	408	364	339	197

Twee ET-modaliteiten kijken bij uitstek de meeste annulaties voor activatie: TD, met 53.5% van alle annulaties voor activatie, en EDirG, met 41.8% van alle annulaties. TBSURB kende geen annulaties voor activatie. Als we kijken naar de redenen voor een annulatie voor activatie per ET-modaliteit, valt op dat TD en EDirG duidelijk het meest te maken hebben met annulaties omwille van een reactie op disciplinaire informatie. 1.679 van deze personen werd een TD toegekend, en 1.156 van deze personen zou starten met een EDirG, samen goed voor 98.8% van alle annulaties voor activatie omwille van een verzoek tot seining door het VCET bij aansluiting.

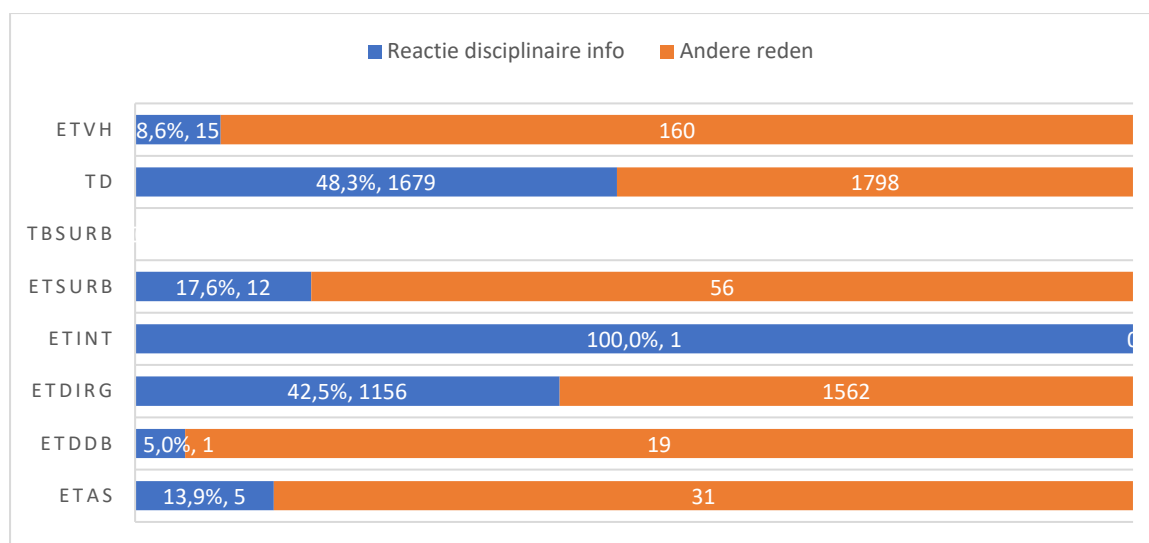
In alle andere ET-modaliteiten is het aantal annulaties voor activatie omwille van een reactie op disciplinaire info beperkt (maximum n = 15). Bij deze ET-modaliteiten zijn andere redenen voor een annulatie voor activatie prominenter: bij ETAS is de reden vooral de schending van individuele voorwaarden, bij ETDDB is het meestal omwille van een wijziging in de procedure of op vraag van de opdrachtgever, bij ETSURB en ETVH gebeurt de annulatie meestal op vraag van de opdrachtgever.

Tabel 18: Overzicht reden voor annulatie voor activatie per ET-modaliteit

Reden annulatie voor activatie	Totaal	ETAS	ETDDB	EDirG	ETINT	ETSUB	TD	ETVH
Beroep ontvangen	39	0	0	24	0	0	15	0
Beroep OM	5	0	0	0	0	0	0	5
Wijziging procedure	596	2	9	288	0	5	291	1
Overleden	35	0	0	12	0	0	23	0
Op vraag van justitieassistent	13	0	0	12	0	1	0	0
Op vraag van opdrachtgever	1.099	0	9	493	0	47	417	135
Op vraag van VCET	268	0	1	150	0	2	111	4
Op vraag van justitiabele	197	5	0	84	0	0	108	0
Niet goedgekeurde adreswijziging	8	0	0	5	0	1	2	0
Verzet	316	0	0	110	0	0	206	0
Algemene voorwaarden onvoldaan	691	0	0	302	0	0	389	0
Schending individuele voorwaarden	24	23	0	0	0	0	1	0
Opheffing bevel tot aanhouding	15	0	0	0	0	0	0	15
Bevel tot aanhouding	245	1	0	70	0	0	174	0
Voorlopige invrijheidstelling	75	0	0	12	0	0	63	0
Reactie op disciplinaire info	2.869	5	1	1156	1	12	1679	15
TOTAAL AANTAL PER MODALITEIT		36 (0.6%)	20 (0.3%)	2718 (41.8%)	1 (0.0%)	68 (1.0%)	3477 (53.5%)	175 (2.7%)

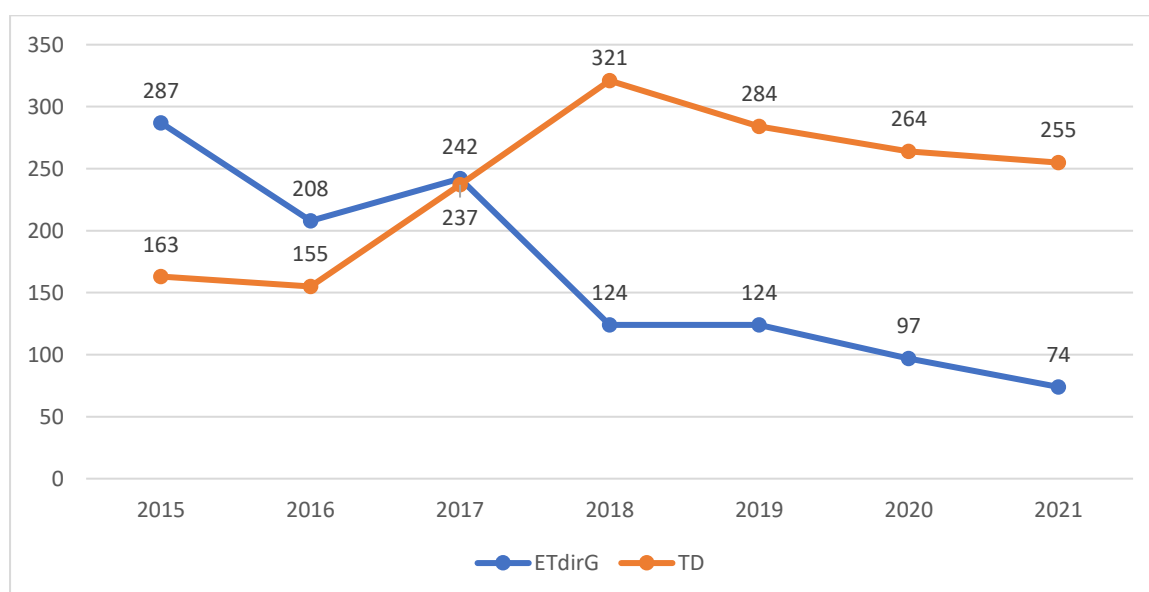
Indien we het aantal annulaties omwille van een reactie op disciplinaire informatie van het VCET bekijken in verhouding met andere redenen (zie Figuur 21), valt dus op dat TD en EDirG veel meer annulaties vanwege een reactie op disciplinaire info hebben (resp. 48.3% en 42.5%) dan andere redenen voor annulatie in vergelijking met de andere ET-modaliteiten. ETINT kende slechts één annulatie voor activering, en dit was ook omwille van een reactie op disciplinaire info. TBSURB kende geen annulaties voor activering.

Figuur 21: Aantal annulaties voor activatie omwille van reactie op disciplinaire info versus andere reden per ET-modaliteit

Om verder te nuanceren, werd ook gekeken naar het aantal annulaties voor activatie omwille van een reactie op disciplinaire info over de jaren heen, specifiek voor ETdirG en TD. Dan valt op dat er een sterke daling kan worden waargenomen bij mandaten van ETdirG wat betreft annulaties omwille van reactie op disciplinaire info. Dat is over de hele periode een daling met 75%. Omgekeerd is er echter wel een stijging bij mandaten van TD, hoewel daar ook een lichtjes dalende trend zichtbaar is sinds 2018, maar deze is nog niet teruggekeerd naar het niveau van 2015. Over de hele periode betekent dit een stijging met 56% in 2021 ten opzichte van 2015. Echter valt hier ook een hele sterke stijging op in 2017 en 2018. Over die twee jaar is het aantal annulaties omwille van een reactie op disciplinaire info meer dan verdubbeld voor TD. Wat hiervan de oorzaak is, kon niet worden achterhaald op basis van de beschikbare data.

Tabel 19: Evolutie annulaties voor activatie omwille van reactie op disciplinaire info bij ETdirG en TD

4 Resultaten van het kwalitatieve luik

Het kwalitatief luik van dit onderzoek bestond enerzijds uit 25 interviews met 31 professionele actoren die betrokken zijn bij ET en 8 interviews bij personen onder ET, en anderzijds uit een focusgroep met negen professionals betrokken bij verschillende ET-modaliteiten (voor meer informatie: zie 1.3.2). Hieronder worden de belangrijkste bevindingen besproken.

4.1 Resultaten interviews met professionele actoren

In de bespreking van de resultaten van de interviews met professionele actoren, zal worden ingezoomd op enkele belangrijke algemene opvattingen van de geïnterviewden met betrekking tot ET, hun meningen over de groep bij wie ET moeizamer verloopt, en hun percepties over de aspecten die momenteel goed verlopen binnen het ET-traject en de mogelijke verbeterpunten.

4.1.1 Opvattingen over ET

4.1.1.1 De ‘weg der geleidelijkheid’

Bij het *ET +3 jaar*, dat steeds wordt toegekend door de SURB, wordt vaak de ‘weg der geleidelijkheid’ gevolgd. Dit wil zeggen dat men stapsgewijs een strafuitvoeringsmodaliteit met meer vrijheid toekent, vaak met eerst een toekenning van een beperkte detentie (BD), daarna een ET, en pas daarna een voorwaardelijke invrijheidstelling (VI). De meningen over die weg der geleidelijkheid zijn gemengd. Twee respondenten geven aan dat de weg der geleidelijkheid belangrijk is (R4, R16). De justitiabele kan zichzelf zo steeds opnieuw bewijzen en meer vrijheid krijgen naarmate hij heeft aangetoond dat hij met die vrijheid overweg kan. Het voordeel daarvan is dat mensen zo de positieve elementen van de vrijheid krijgen, maar toch nog binnen een kader dat hen wat structuur kan bieden.

Andere respondenten zijn echter kritischer ten aanzien van de weg der geleidelijkheid. Ten eerste is deze aanpak niet voor elke justitiabele ideaal of noodzakelijk (R1, R4, R10, R14). Men stelt zich bijvoorbeeld de vraag of iemand met een behoorlijk vaste structuur en weinig kans op herval, of een persoon die uit een transitiehuis komt en al heeft bewezen om te kunnen met structuur, nog nood heeft aan een strak uurrooster. Deze personen zouden misschien beter gedijen met een VI. Ook zou het volgen van de weg der geleidelijkheid demotiverend werken voor justitiabelen, want vaak krijgen ze hierdoor een maatregel met meer controle dan wat er gevraagd wordt (bv. een BD of een ET), terwijl ze de tijdsvoorwaarde al bereikt hebben om in aanmerking te komen voor VI. Dit leidt tot een uitholling van de BD en het ET, omdat het voor de justitiabele ‘slechts’ een maatregel is in afwachting van de VI. Ten tweede zou deze aanpak een significante impact hebben op de Justitiehuisen, doordat dit leidt tot zeer veel lopende beperkte detenties en ETs, met zeer veel op te volgen uurroosters als gevolg. Een derde bezorgdheid bij deze aanpak is het mogelijke risico op *net widening*, waarbij steeds meer personen één of meerdere aansluitende maatregelen opgelegd krijgen, terwijl zij voorheen misschien meteen een VI zouden gekregen hebben (R4). Er zou volgens deze respondenten veel meer casusgericht gewerkt moeten worden, waarbij men nagaat voor welke personen de weg der geleidelijkheid nuttig is en een meerwaarde biedt, en voor welke personen niet. Op dit moment wordt ET inefficiënt ingezet en moeten gekeken worden hoe de (beperkte) middelen maximaal ingezet kunnen worden voor die personen die de controle van ET wel kunnen gebruiken.

4.1.1.2 Het doel van ET

Gekoppeld aan de vraag om eens na te denken over de weg der geleidelijkheid, is ook de vraag om af te wegen wat precies het doel is van *ET als strafuitvoeringsmodaliteit* (R1, R2, R11). Ligt de nadruk bij ET op het punitieve aspect of op het re-integrerende aspect? Men is van mening dat de huidige

invulling van het ET een eerder punitief karakter heeft. Indien het doel van het ET is om de re-integratie te bevorderen, dan lijken de mogelijkheden, vooral bij *ET – 3 jaar*, te beperkt te zijn. ET -3 jaar wordt gezien als een pure strafuitvoering, zonder omkadering en begeleiding vanuit de Justitiehuisen of mogelijkheden om voorwaarden (bv. een behandeling) op te leggen.⁴⁰ De straf wordt dan wel uitgevoerd, maar de vraag stelt zich dan of men niet meer toekomstgericht moet proberen te werken tijdens de uitvoering van het ET, zoals dat oorspronkelijk ook bedoeld was.

4.1.1.3 *ET versus andere strafuitvoeringsmodaliteiten of maatregelen*

Een bepaalde groep justitiabelen valt voor ET uit de boot omwille van het gebrek aan een stabiele woonplaats, wat een voorwaarde is om ET toegekend te krijgen. Voor deze gevallen zouden *transitiehuisen* heel nuttig kunnen zijn (R16). In transitiehuisen komt men terecht wanneer men de gevangenis mag verlaten, maar geen vaste woonplaats hebben. Het zou zinvol zijn om gedetineerden die geen vaste woon- of verblijfplaats hebben om hun ET uit te zitten, in zo'n transitiehuis hun ET te laten aanvangen.

Voor sommige justitiabelen zouden de *detentiehuisen* een goed alternatief kunnen zijn. Detentiehuisen zijn kleinschalige inrichtingen waar kortgestraften (-3 jaar) met een laag veiligheidsrisico in kleine groepen leven en individueel begeleid worden. Zij zetten vooral in op dynamische veiligheid. De justitiabelen zitten niet meer op een cel, krijgen de vrijheid om overdag naar buiten te gaan, en starten meteen met psychosociale begeleiding in het detentiehuis. Op dit moment bestaat er één detentiehuis in België (in Kortrijk), maar verwacht wordt dat er tegen 2025 meerdere detentiehuisen operationeel zullen zijn. Dan zal veel meer individueel gekeken kunnen worden welke modaliteit voor de justitiabele de beste kans biedt op een succesvolle re-integratie: een ET – 3 jaar zonder voorwaarden of een korter verblijf in een detentiehuis met de mogelijkheid om te blijven werken en begeleiding op te starten (R16, R17).

Bij personen die strafeinde naderen, lijkt ET te kort om echt aan de voorwaarden te werken. In deze gevallen lijkt VI meer geschikt, omdat men meer ruimte heeft om echt te werken aan de problemen die aan de basis van de feiten liggen (R1, R4). De druk is bij VI minder groot, omdat je niet rond uurroosters moet werken. De justitiabele heeft dan letterlijk meer tijd om aan de voorwaarden te werken. Toch kan ET ook een meerwaarde hebben tegenover VI (R14). Als het reclasseringsplan voor een VI nog niet op punt staat (bv. wegens gebrek aan middelen bij de PSD van de gevangenis), dan is het risico vaak te groot om VI al op te starten. Na toekenning van een VI kan men de voorwaarden namelijk niet meer verstrengen, enkel nog versoepelen. In deze gevallen kan ET wel opgestart worden, en kan de justitiabele wel al gecontroleerd aan het werk of begeleiding zoeken, met de hulp van de justitieassistenten.

In het kader van ETVH zou men vaak liever opteren voor een invrijheidstelling onder voorwaarden (VOV), zeker in dossiers waarbij sprake is van psychologische of verslavingsproblematieken. Bij ETVH mag de in verdenking gestelde namelijk slechts om een beperkt aantal redenen het huis verlaten (i.e., bij medische noodzaak of in het kader van oproepingen door justitiële overheden). Dit wordt aangevoeld als te restrictief, omdat dit een mogelijke rehabilitatie van de persoon sterk bemoeilijkt (R15, R23, R24). De persoon is namelijk niet in de mogelijkheid om bijvoorbeeld een ambulante begeleiding of een behandeling te volgen in een bepaalde instelling in het kader van zijn problematieken, of om afspraken te maken bij de VDAB of het OCMW om werk te zoeken en zijn administratieve zaken op orde te brengen (wat beschouwd wordt als een belangrijk aspect om uit de marginaliteit en de

⁴⁰ Men mag echter de specifieke rol niet vergeten die de JA VCET in dit kader vervult, aangezien zij toch ook een bepaalde mate van persoonlijke opvolging bieden.

criminaliteit te geraken). Dat is wel mogelijk bij een VOV. Personen onder VOV kunnen worden opgevolgd door een justitieassistent en kunnen verplicht worden om in te stappen in een uitgetekend begeleidingstraject. Het probleem bij VOV is dat er maar weinig mensen in slagen om in het kader van een voorlopige hechtenis een dergelijk traject op te starten, omdat veel gespecialiseerde instellingen alleen in zee willen gaan met mensen die echt bereid zijn om aan hun problematiek te werken en/of nog niet willen starten met een traject zolang er geen definitief vonnis is (in verband met het vermoeden van onschuld én de kans dat het hulpverleningstraject niet zal kunnen worden afgerond). Ook zijn de vrijheidsbeperkingen die je kan opleggen in het kader van VOV beperkter dan bij ETVH. Een ETVH met meer flexibiliteit zou daarom volgens de respondenten een ideale maatregel zijn om, onder een strakkere controle dan bij VOV, meteen ook te beginnen werken aan rehabilitatie.

4.1.2 Doelgroep van ET

Tijdens de interviews werd de vraag gesteld of er bepaalde doelgroepen zijn waarvoor ET eerder wel of niet aangewezen is. Geen enkele respondent was van mening dat er bepaalde groepen personen zijn die per definitie zouden moeten worden uitgesloten voor ET. Velen gaven aan dat dit geval per geval bekeken moet worden. Toch werden er wel enkele elementen aangehaald die een succesvol verloop van ET kunnen bemoeilijken of waarbij er extra voorzichtigheid is geboden. Deze elementen kunnen we onderbrengen in drie categorieën: a) specifieke feiten die zich meer of minder lenen tot ET, b) persoonskenmerken die een rol spelen in de haalbaarheid van ET, en c) situationele elementen die een invloed kunnen hebben op het succes van ET.

4.1.2.1 De gepleegde feiten

ET wordt niet beschouwd als ideaal voor mensen die veroordeeld werden voor **criminele activiteiten die zij tijdens een ET van thuis uit verder kunnen zetten**. Zo kunnen mensen die drugsdelicten hebben gepleegd, verder handel blijven drijven van thuis uit. Ook bij zedendelinquenten die minderjarigen benaderden via het Internet of thuis afspraken maakten met minderjarigen, blijft het risico op recidive groot. Hetzelfde met personen die via het Internet mensen oplichten. Er is in deze gevallen geen toezicht op wat de persoon onder ET binnen de muren van zijn woonst doet.

Ook voor personen wiens **feiten gekoppeld zijn aan een zware verslavingsproblematiek**, is een ET vaak niet de meest geschikte oplossing. Ook zij kunnen hun middelengebruik thuis verder zetten. Ook kan er onder ET vaak onvoldoende gewerkt worden aan een verslavingsproblematiek, zeker in het kader van een ET -3 jaar of een ETVH, waarin geen voorwaarden kunnen worden opgelegd. Echter, sommige respondenten zien in dit geval de gevangenis niet als een beter alternatief, aangezien drugs daar evenzeer voorhanden blijkt. In deze gevallen blijkt de bereidheid van de persoon om aan zijn problematiek te werken, een belangrijke factor. ET kan in dat geval een structuur bieden en binnen het kader van een ET +3 jaar kan wel begeleiding en behandeling opgestart worden.

Een ander type feit dat regelmatig vermeld wordt, zijn feiten van **intrafamiliaal geweld (IFG)**. Respondenten zijn van mening dat dit niet zozeer een exclusiecriteria moet zijn, maar dat dit wel een extra bezorgdheid is waar voldoende aandacht aan moet worden besteed. ET is op zich sowieso al sterk conflict-aanwakkerend, omdat je niet zomaar naar buiten kan gaan om af te koelen wanneer er spanningen zijn of tijdens geweldssituaties. In de praktijk zal men het wel toestaan dat men op dat moment even de woning verlaat, indien ze onmiddellijk het VCET hiervan verwittigen. Er zijn ook enkele andere elementen waar men rekening mee moet houden bij feiten van IFG. In gevallen dat de persoon onder ET zijn ET zou willen uitzitten bij zijn partner, die eerder het slachtoffer was van het IFG, rijst de vraag in welke mate deze partner daar volledig vrijwillig mee kan instemmen. Volgens sommigen moet er bij feiten van IFG daarom altijd vertrokken worden van een maatschappelijke enquête waarbij expliciet wordt nagegaan hoe de justitiabele én diens partner staan tegenover de

feiten en het ET. Sommige respondenten geven ook aan dat zij in hun beslissing in dossiers met feiten van IFG nooit zullen toestaan dat een persoon zijn ET uitvoert in dezelfde woning als zijn partner (of eender ander familielid dat het slachtoffer was van het IFG, bv. kinderen of ouders). Dit is echter niet wettelijk bepaald. Een bijkomende praktische moeilijkheid in dergelijke dossiers is ook dat, wanneer er sprake was of is van een instabiele, conflictueuze relatie, dat de relatie tijdens het ET (tijdelijk) op de klippen kan lopen en de justitiabele niet meer in de woning kan blijven wonen. Aangezien een vast verblijfadres een voorwaarde is voor ET, moet dan zeer snel een nieuw verblijfadres gevonden en goedgekeurd worden of moet de persoon opnieuw naar de gevangenis. Dit is zeker bij ETSURB een frustratie van de betrokken professionele actoren, omdat de woonplaats een belangrijke pijler is van het reclasseringsplan. Een alternatieve woonst is dan een nieuw aspect in het reclasseringsplan dat niet gecontroleerd werd, en dan moet er op korte termijn een nieuw maatschappelijk onderzoek uitgevoerd worden.

Veel van de bijzondere elementen in het kader van IFG zijn ook van toepassing bij personen die **zedeneiten** hebben gepleegd, zeker die feiten waar de omgeving slachtoffer van is geweest. Naast het risico op het verder zetten van sommige types zedendelicten van thuis uit, is zeker ook het plots veranderen van verblijfplaats tijdens ET problematisch, zeker in geval van zedeneiten ten aanzien van minderjarigen. Als ze dan bijvoorbeeld bij een nieuwe partner gaan wonen die minderjarige kinderen heeft of een nieuwe partner trekt met minderjarige kinderen bij de persoon onder ET in, dan zijn de betrokken professionele actoren daar niet altijd meteen van op de hoogte. Het risico op recidive blijft in geval van zedeneiten groot.

Om dezelfde reden als hierboven vermeld, is ET vaak ook niet geschikt voor personen die feiten pleegden waarbij een **sterke psychiatrische component** meespeelt. Vaak hebben zij (residentiële) begeleiding en behandeling nodig die niet binnen alle ET-modaliteiten kan voorzien worden. Zelfs in die modaliteiten waar dergelijke voorwaarden wel kunnen worden opgelegd, botst men regelmatig tegen de lange wachttijden en soms weigerachtige houding van gespecialiseerde instellingen.

4.1.2.2 Persoonskenmerken

Er werd door de respondenten vooral veel nadruk gelegd op bepaalde persoonskenmerken die het ET-traject behoorlijk kunnen bemoeilijken. Deze elementen moeten niet beschouwd worden als exclusiecriteria, maar het zijn wel factoren waar rekening mee gehouden zou moeten worden bij de beslissing om ET al dan niet toe te kennen en/of de opvolging van het ET.

Beperkte cognitieve vaardigheden

Voor zwakbegaafden of mensen met beperkte cognitieve vaardigheden kent het ET extra uitdagingen. Bij ET moeten justitiabelen zelf zorgen dat ze het uurrooster geregeld te krijgen en zich daaraan te houden. Vaak zullen zij het systeem niet goed begrijpen en zullen ze het moeilijk hebben om te vatten wat het nut is van het uurrooster. Ook voor mensen die bijvoorbeeld analfabeet zijn of de klok niet kunnen lezen, kent ET grote uitdagingen. Zo'n uurrooster geeft hen te veel stress. Soms durven deze mensen niet meer naar buiten, gaan uit angst dat ze (ongewild) een overtreding zullen begaan. Soms merken ze ook dat het niet goed loopt, maar durven of kunnen ze de daarop niet anticiperen, waardoor het probleem escaleert en het door de justitieassistent niet meer geredieerd kan worden.

Anderstaligheid

Ook voor mensen die de Nederlandse of Franse taal niet machtig zijn, gelden gelijkaardige moeilijkheden. Vaak zullen zij de uitleg en de documenten onvoldoende begrijpen. Onder ET moet er

veel administratief geregeld worden en het is bijzonder complex om alles uitgelegd te krijgen als iemand de taal niet machtig is, zelfs in aanwezigheid van een tolk. Daarnaast gebeuren veel gesprekken telefonisch, wat ook zeer moeizaam verloopt met een tolk. Het is moeilijker om een goed reclasseringsplan op te stellen of om uitgebreide en/of flexibele uurroosters op te stellen, omdat de communicatiekwaliteit veel beperkter is en ze daarom het proces of het systeem niet goed begrijpen.

Gebrek aan structuur en organisatie

Bij ET komt heel veel administratie kijken. Bepaalde personen ervaren veel moeilijkheden om hun administratieve verplichtingen op te volgen en komen zo regelmatig in de problemen. Ook zijn er personen die mogelijk niet in staat zijn om zich aan te passen aan een dermate gestructureerd leven, waar men het uurrooster strikt moet volgen en hun leven reeds weken vooruit moeten plannen. Een respondent geeft hier als voorbeeld personen die dakloos zijn geweest, en gedurende lange tijd geen structuur hebben gehad. Personen onder ET zullen dus een bepaalde mate van discipline aan de dag moeten kunnen leggen om het eigen leven te organiseren en te structureren.

Multi-, psychische of verslavingsproblematiek

Zoals reeds aangegeven in 4.1.2.1, is ET voor personen met een ernstige psychische, verslavings- of multi-problematiek niet altijd een geschikte maatregel of sanctie. De voornaamste reden hiervoor is dat er tijdens een ET vaak niet de gepaste hulpverlening en behandeling kan worden opgestart. Maar personen met een dergelijke problematiek hebben het vaak ook heel moeilijk om hun uurrooster na te leven en om vooruit te plannen.

Agressieproblematiek

Een ernstige agressieproblematiek, ook wanneer er geen sprake is van IFG, kan worden beschouwd als een tegenindicatie om ET toe te kennen. Zoals eerder vermeld, kan ET sterk conflict-aanwakkerend zijn. In dergelijke gevallen moet steeds nagegaan worden wat het mogelijke risico is voor derden indien er indicaties zijn dat iemand potentieel licht ontvlambaar is, niet in het minste voor de personen die met hem samenwonen.

4.1.2.3 Situationele elementen

Mensen in opname of residentiële setting

Voor mensen die in een residentiële setting verblijven, is ET vaak overbodig. Mensen in opname hebben vaak al een opgelegd kader en worden daarenboven al begeleid. Of, ze hebben net een heel ruim uurrooster nodig om mee te kunnen functioneren binnen de instelling. Vaak zitten geïnterneerden nog veel meer met ups en downs, waardoor ze zich niet gemakkelijk aan het uurrooster kunnen houden (bv. omwille van een acute psychose). Velen kunnen het systeem niet aan en dat is niet bevorderlijk voor hun geestestoestand.

Werkomstandigheden

ET is niet ideaal voor mensen met een zelfstandige activiteit of met een beroep in de bouw of de transportsector. Deze mensen hebben vaak een heel onregelmatig uurrooster. Het probleem is dat de uurroosters voor hen dan heel ruim gemaakt moeten worden, waardoor deze nagenoeg nutteloos worden.

Financiële problemen

Voor iemand die het financieel heel moeilijk heeft, is ET zeer problematisch. ET houdt een aantal deuren gesloten voor deze mensen, ook al nemen ze deel aan de maatschappij. Dit is vooral het geval

wat het OCMW betreft, hoewel daar wel wat verbetering in is gekomen. Een groot pijnpunt hierin is de ET -3j. Iemand onder ET ontvangt zijn werkloosheidsuitkering niet of mag zijn leefloon niet behouden. Zij vallen dan financieel terug op een leefvergoeding die veel lager ligt dan het huidige leefloon. Vaak is het zelfs ontoereikend voor de huishuur. Zeker voor alleenstaanden, die geen partner hebben met een extra inkomen, kan dit tot zware financiële problemen leiden. Deze mensen komen dan echt in de armoede terecht.

Medebewoners

Er zou ook steeds gekeken moeten worden naar de derden bij wie de persoon onder ET zal verblijven. Kinderen, bejaarde ouders, mensen met andere kwetsbaarheden, dat moet in rekening gebracht worden. Iemand met een drugsproblematiek, moet je bijvoorbeeld niet onderbrengen op een adres van iemand die zelf ook een zware middelenverslaving heeft. Mensen gaan ook vaak nogal snel akkoord dat hun partner, kind, ouder of vriend het ET bij hen mag uitzitten, maar beseffen niet altijd ten volle wat dit met zich meebrengt.

Onstabiele of conflictueuze liefdesrelatie

Dit wordt beschouwd als een ernstige risicofactor. Het hangt ook sterk samen met de eerder vermelde agressieproblematiek. Er zijn heel wat instabiele knipperlichtrelaties. Het voornaamste risico is hier escalatie van geweld binnen het gezin, maar ook het stopzetten van de relatie waardoor de justitiabele uit de woning wordt gezet en dus op zeer korte termijn een nieuwe woonruimte moet vinden.

Opvang- en begeleidingsmogelijkheden

Het is voor mensen met een specifieke problematiek soms ook zeer moeilijk om opvang of begeleiding te vinden. Vaak wordt doorverwezen naar dezelfde instellingen (bv. Asster, Fides, Sint-Lucia), waardoor er grote wachtlijsten zijn. Veel instellingen staan ook weigerachtig om gedetineerden op te vangen, waardoor ET (of VI) niet mogelijk is en mensen langer dan nodig in de gevangenis moeten blijven.

Vluchtgevaar

Zeker in het kader van voorlopige hechtenis (ETVH), blijft er steeds een risico op ontvluchting of onttrekking aan het ET bestaan. Als mensen hun enkelband uitdoen, dan is meteen ook alle contact verbroken. Dit blijkt volgens de betrokken actoren echter zeer weinig voor te komen. Zij menen dat de constante en strenge monitoring dat gevaar voldoende opvangt. Als een persoon de enkelband verwijderd en vlucht, dan is dat meteen geweten en wordt er onmiddellijk nationaal geseind.

Collusiegevaar

Ook bestaat er een collusiegevaar bij ET in het kader van voorlopige hechtenis, vooral in dossiers van georganiseerde criminaliteit. Zeker wanneer het onderzoek nog lopende is en je nog aan het zoeken bent naar bewijselementen of nog bepaalde personen moet verhoren, is het vaak moeilijk om al over te gaan tot het toekennen van ETVH.

4.1.3 Positieve elementen in de huidige werking bij ET-mandaten

4.1.3.1 Duidelijke professionalisering van het VCET

Er wordt opgemerkt vanuit de Justitiehuisen dat er sterk werd geïnvesteerd in het VCET de laatste jaren, waardoor er meer stabiliteit en professionaliteit is in het VCET, en de communicatie tussen het VCET en de justitiehuisen steeds beter verloopt. De introductie van de justitieassistenten bij het VCET wordt als een zeer positief gegeven ervaren (al vinden sommige respondenten het wel verwarrend

voor justitiabelen dat zij ook de naam 'justitieassistent' kregen). Het VCET heeft hiermee een soort tussenniveau gecreëerd tussen de dienst monitoring en de directie, wat de opvolging van de ET-mandaten sterk verbeterd heeft. In de nabije toekomst zal het team van justitieassistenten binnen het VCET nog verder uitgebreid worden en recent (sedert 1 juni 2023) kreeg het team ook een teamverantwoordelijke. De justitieassistenten van de Justitiehuzen hebben nu ook een contactpersoon binnen het VCET, waardoor ze gemakkelijker rechtstreeks vragen kunnen stellen aan het VCET. Ook wordt het geapprecieerd dat de dienst monitoring van het VCET meedenkt indien de justitieassistent van het JH problemen signaleert. Ook lijken justitiabelen tegenwoordig ook makkelijker hun weg te vinden naar het VCET.

4.1.3.2 Het Siset-systeem en andere informatie-uitwisseling tussen actoren

Hoewel een respondent eerder aanhaalde dat het systeem wat log en omslachtig is, geeft een andere respondent aan het lijstje met niet-naleving van het uurrooster waarbij de JA JH moet verifiëren of dat klopt of niet, wel te appreciëren. Dit is beter dan de aparte ET box, waar ze minder geneigd zijn om naar te kijken omdat daar minder van hen wordt verwacht. Ook het systeem met de disciplinaire informatie vindt deze respondent op zich wel goed.

De meeste respondenten zijn over het algemeen ook tevreden met de informatie-uitwisseling tussen de professionele actoren, hoewel er ook hier uiteraard nog werkpunten zijn (zie 4.1.4). Bij ETSURB wordt aangegeven dat de SURB een schat aan waardevolle informatie ontvangt met de PSD van de gevangenis, en dat er een goede verstandhouding is tussen beide actoren. Ook tussen de justitiehuzen en het VCET verloopt de informatie-uitwisseling vlot. Via het VCET krijgen de justitiehuzen heel veel informatie, meestal over concrete zaken (bv. wanneer iemand een uurrooster niet heeft gevolgd en welke uitleg men daaraan heeft gegeven). Daarnaast geven de onderzoeksrechters aan dat zij het heel goed vinden dat zij bij elke overtreding van een persoon onder ETVH een melding ontvangen van het VCET. Deze meldingen worden meestal toegevoegd aan het dossier van de in verdenking gestelden, wat aan hen een duidelijke boodschap geeft dat ze nauwgezet worden opgevolgd. Echter, de informatie in de melding is soms te beperkt en mist soms bewijskracht om bijvoorbeeld doelbewuste manipulatie te bewijzen, waardoor de onderzoeksrechters hier soms weinig gevolg aan kunnen geven (zie hierover 4.1.4.11). De informatie-uitwisseling met de instellingen verloopt wel moeizamer, gegeven het beroepsgeheim van de therapeuten binnen die instellingen.

4.1.4 Verbeterpunten in de huidige werking bij ET-mandaten

In de interviews werd voornamelijk ingegaan op de elementen waar de actoren in de ET-procedures in het algemeen, en in de werking van het VCET specifiek, momenteel nog tegen aan lopen. Deze werkpunten zijn van allerlei aard, en zijn dus niet alleen toe te schrijven aan de werking van het VCET.

4.1.4.1 Gebrek aan coherentie in het beleid binnen de verschillende strafuitvoeringsrechtbanken

Het beleid dat wordt gevoerd binnen de verschillende SURBs is heel afhankelijk van bij welke SURB men terecht komt en wie daar de voorzitter is. Er zou veel meer coherentie moeten zijn op een hoger niveau, om zo continuïteit te kunnen bewerkstelligen over SURBs heen en doorheen de tijd.

4.1.4.2 Beperkt gezamenlijk beleid over ET actoren heen

Strafuitvoering is een ketenverhaal en je kan nooit één schakel uit de keten halen en alleen die schakel beoordelen. Alles moet in rekening worden gebracht. Eén van de zwaktes binnen het strafuitvoeringsbeleid is dat het geheel nooit op een ordentelijke manier wordt samengebracht. Samenwerken en samen beleid voeren, gebeurt te weinig. Capaciteitsissues en schaarste van middelen zullen er altijd zijn, en net daarom is het belangrijk om met elkaar te spreken en tot een

gezamenlijk beleid te komen. Actoren van justitie, iedereen op niveau van vervolging, berechting en uitvoering, zou veel meer structureel en operationeel afspraken moeten maken rond capaciteitsbeheer.

4.1.4.3 Onverwachte aanpassingen aan het reclasseringsplan bij ET +3 jaar

De maatschappelijke enquête die wordt uitgevoerd door de justitieassistenten in het kader van ETSURB speelt eigenlijk enkel een rol in de eerste fase, waarin het reclasseringsplan wordt opgesteld, met het oog op de toekenning van de modaliteit. Echter, vaak loopt er toch iets mis tijdens het ET of moet iemand plots verhuizen, en dan heeft de SURB daar eigenlijk weinig informatie over. Reclasseringsplannen worden heel grondig voorbereid en dan worden die in de eerste weken soms al helemaal veranderd, terwijl de nieuwe elementen in het plan niet gecontroleerd werden. Op dat moment is het heel moeilijk om een reclassering te herroepen omdat men bijvoorbeeld een andere job of woonst heeft, en dan wordt de rechtbank voor voldongen feiten gesteld. Een oplossing zou kunnen zijn om de woonst als voorwaarde op te leggen. Dat betekent dan dat de woonst niet mag gewijzigd worden zonder toestemming van de rechtbank, en dat er dus eerst een verzoekschrift moet worden ingediend en een nieuwe maatschappelijke enquête moet worden uitgevoerd. Zeker wanneer de persoon onder ET bijvoorbeeld zedenfeiten heeft gepleegd ten aanzien van minderjarigen, kan dit helpen om te voorkomen dat zij plots gaan inwonen bij een nieuwe partner met minderjarige kinderen zonder dat men hier voldoende zicht op heeft. Bij uitbreiding zou ook de samenstelling van de bewoners in een woonst als voorwaarde kunnen worden opgenomen, om ook bescherming te kunnen bieden in geval van zedenfeiten dat er bijvoorbeeld niet zomaar een nieuwe partner met minderjarige kinderen bij de justitiabele kan gaan inwonen. Deze voorwaarde zou dan wel op regelmatige basis moeten worden gecontroleerd.

4.1.4.4 Overbevolking in de gevangenissen

De overbevolking in de gevangenissen zorgt voor veel frustraties bij professionals die betrokken zijn bij ET, vooral bij ET – 3 jaar. Enerzijds wordt er een mogelijk verschil in kansenbeleid opgemerkt, waarbij gevangenisdirecties veel meer kansen lijken te geven alvorens het ET van justitiabelen te herroepen, om te vermijden dat ze de justitiabele opnieuw moeten intekenen in de gevangenis. Daarnaast hebben sommige respondenten ook de indruk dat dit een soort gevoel van ‘straffeloosheid’ teweegbrengt bij personen die onder ET gesteld moeten worden. Vanuit het VCET wordt opgemerkt dat personen die aangesloten moeten worden in het kader van een thuisdetentie of een ET – 3 jaar regelmatig niet aanwezig zijn op het moment van de aansluiting, omdat daar eigenlijk weinig gevolgen aan verbonden zijn voor de justitiabele. Die persoon wordt dan geseind, door de politie geïntercepteerd en terug naar de gevangenis gebracht. Vaak wordt die persoon daar gewoon terug naar huis gestuurd in strafonderbreking en krijgt hij een nieuwe aansluitingsdatum. Men heeft het gevoel dat sommige personen hier misbruik van maken om zo hun ET uit te stellen tot een moment dat ‘beter past’ voor hen. Het gebeurt in dit soort dossiers niet zo vaak, volgens deze respondenten, dat de justitiabele toch terug de gevangenis in moet. Nochtans vergen niet-succesvolle aansluitingen veel middelen en mankracht van het VCET en de politiediensten, wat soms tot frustraties kan leiden. Uiteraard is er ook veel begrip voor de moeilijke situatie waarin de gevangenissen zich bevinden en verstaat men ook wel dat het voor de gevangenissen vaak gewoon niet mogelijk is om al deze personen opnieuw binnen te nemen. In dat opzicht kijkt men voorzichtig positief naar de komst van (extra) detentiehuisen, die mogelijk een deel van dit probleem zouden kunnen opvangen, al zal dit vooral afhangen van de invulling die de FOD Justitie aan deze detentiehuisen zal geven.

4.1.4.5 Achterstand op gebied van digitalisering en automatisering

Een sterkere mate van digitalisering en automatisering zou verder kunnen bijdragen aan een beter capaciteitsbeheer. Er zijn reeds veel stappen gezet met het geïntegreerd justitieel systeem en met I+ Belgium, waardoor die werking al veel meer op elkaar is afgestemd. Maar vooral binnen de reclassering is nog veel ruimte om meer gebruik te maken van digitalisering en automatisering. Dit kan worden aangewend om sneller en efficiënter tot verslaggeving te komen, bijvoorbeeld. Maar de basis is momenteel nog niet voldoende. Er bestaat een resem databanken naast elkaar, zoals SIDIS, Siset, I+ Belgium, GEJO en die databanken communiceren veel te weinig met elkaar. In eenzelfde dossier moet bijgevolg vaak een enorme administratie gebeuren. Er is ook nog onvoldoende uitwisseling tussen Siset en SIPAR. Digitalisering en automatisering is altijd een tool van gemeenschappelijk gedragen beleid. Met het systeem GEJO zie je ook dat dit faciliterend werkt: je zet actoren samen en je maakt samen afspraken. Beleid en digitalisering hangen sterk samen: het is de zoektocht naar hoe je de schaarse middelen zo efficiënt mogelijk inzet.

4.1.4.6 Onduidelijkheden wat betreft taakin-vulling VCET

Het is voor sommige respondenten, voornamelijk bij de justitieassistenten van de justitiehuisen, nog niet altijd helemaal duidelijk wie de leiding neemt binnen het VCET: het ene directielid neemt deze beslissing, het andere directielid neemt die beslissing. Ook bij de dienst monitoring is het soms onduidelijk welke beslissingsmacht zij hebben. Als een persoon onder ET in overtreding gaat, zal de ene medewerker van de monitoring dat laten openstaan en vragen aan het JH om dat te verifiëren, terwijl een andere medewerker meteen een automatische herberekening zal opzetten. Een andere respondent ervaart de JA VCETs soms ook als te strikt, met te weinig oog voor de context. Ook wordt informatie binnen het VCET niet altijd doorgegeven tijdens een shift wissel, wat verwarrend is voor de justitiabelen. Vanuit het VCET wordt aangegeven dat het kader van justitieassistenten steeds verder uitbreidt en dat zij bijvoorbeeld ook recent een teamverantwoordelijke hebben aangesteld om de gebruikte methodologie door de justitieassistenten verder aan te scherpen.

4.1.4.7 Beperkte mogelijkheden om ET te koppelen aan voorwaarden of een behandeling

Bij mandaten van ET – 3 jaar en ETVH is het quasi niet mogelijk om individuele voorwaarden (bv. een contactverbod) of een behandeling of begeleiding in het kader van een specifieke problematiek op te leggen. Dit wordt als een ernstig gemis ervaren, zeker bij de onderzoeksrechters in het kader van ETVH. Vaak zijn de personen aan wie zij ETVH verlenen, mensen die voor de eerste keer in contact komen met justitie. Voor deze personen is het enorm zinvol om hen buiten de gevangenis te houden en het ET te benutten als een mogelijkheid om de rehabilitatie reeds op te starten, om zo toekomstige recidive te kunnen voorkomen. Zij kaarten niet alleen het feit aan dat er geen voorwaarden gekoppeld kunnen worden aan het ETVH, maar ook dat de vrijheid bij deze personen zo beperkt wordt dat zij ook niet in staat zijn om zich administratief op orde te stellen (bv. zij kunnen geen afspraak maken bij de VDAB, het OCMW, de gemeente, of andere instanties), terwijl dit hen net kan helpen om uit de marginaliteit en de criminaliteit te geraken. In deze gevallen zou natuurlijk ook een VOV kunnen worden opgelegd, maar daar zijn de vrijheidsbeperkende mogelijkheden dan weer gelimiteerd.

Bij ET – 3 jaar en thuisdetentie wordt dit ook wel ervaren als een gemis, maar in mindere mate. Toch zou het ook hier goed zijn, moesten bijvoorbeeld mensen met een verslavings- of psychische problematiek reeds een behandeling opgelegd kunnen krijgen. Men spreekt in het kader van ET -3 jaar ook regelmatig van een 'naakt ET', omdat deze personen ook niet opgevolgd worden door een justitieassistent van het JH. Echter, met de komst van de justitieassistenten bij het VCET is dit wel veranderd. Nu volgen deze justitieassistenten bij het VCET de dossiers waarbij bepaalde problemen en problematieken worden opgemerkt, zeer kort op. Zo hebben ze bijvoorbeeld wekelijks

telefonische contactmomenten met deze justitiabelen, trachten ze hen in contact te brengen met hulpverleningsinstanties, en wordt bijvoorbeeld soms de wijkagent gevraagd om even langs te gaan om de thuissituatie in te schatten.

Maar zelfs in ET-modaliteiten waar wel voorwaarden of een behandelingstraject kunnen worden opgelegd (bv. ETSURB), loopt dit vaak moeizaam. Opvang is een groot probleem. Vaak wordt doorverwezen naar dezelfde residentiële (psychiatrische) instellingen, maar veel instellingen tonen weinig animo om gedetineerden op te vangen. Daardoor is ET of VI niet mogelijk en blijven mensen langer dan nodig in de gevangenis.

4.1.4.8 Moeilijkheden in contactname van justitiabelen met het VCET

De informatiedeling over de niet-naleving van uurroosters verloopt momenteel via automatische e-mails, wat niet altijd even duidelijk is. Ook zijn de documenten die de justitiabelen van het VCET ontvangen en moeten invullen, soms moeilijk leesbaar en gebruiksonvriendelijk. Momenteel is wel een project rond een nieuw e-portaal lopende, waar men ook sterk wil inzetten op het faciliteren van de communicatie en informatiedeling.

Ook werd opgemerkt dat justitiabelen (en professionele actoren) wel altijd kunnen bellen naar de dienst monitoring, maar dat zij telefonisch niet altijd even vlot bereikbaar zijn. In dit verband wordt ook het betalend nummer van de dienst monitoring als heikel punt geïdentificeerd. Dit is niet altijd evident voor justitiabelen die vaak al weinig financiële middelen hebben, zeker omdat van hen ook wordt verwacht dat zij het VCET verwittigen als ze afwijken van het uurrooster.

4.1.4.9 Te lage leefvergoeding voor personen onder ET

Voor mensen die vallen onder ET +3j speelt dit misschien wat minder een rol (omdat daar vaak meer ingezet wordt op tewerkstelling en voorbereiding), maar de groep ET -3j is hierin een heel kwetsbare groep. Iemand onder ET (behalve bij ETAS) heeft geen recht op een leefloon, wel op werkloosheidsuitkering. Wanneer een persoon echter geen aanspraak kan maken op een werkloosheidsuitkering (bv. omdat hij onvoldoende dagen gewerkt heeft of niet beschikbaar is voor de arbeidsmarkt, zoals in het geval van een ETVH), valt deze terug op een leefvergoeding dat wordt uitgekeerd door de FOD Justitie. Deze leefvergoeding is echter zeer laag, lager dan het leefloon (dat wordt beschouwd als absoluut minimum om menswaardig te kunnen leven). Met dergelijke bedragen kan je nauwelijks huur of een vergoeding van het daklozencentrum betalen, en komt men terecht in financiële problemen. Meerdere justitieassistenten stellen zich bijgevolg de vraag of men op federaal niveau niet zou moeten beslissen dat ook personen onder ET, die op de rol van een strafinrichting ingeschreven staan, een leefloon kunnen krijgen, of dat de leefvergoeding gelijkgesteld wordt aan het leefloon.

4.1.4.10 Twee procedures bij intentionele degradatie of onttrekking in het kader van ETVH

Door de onderzoeksrechters wordt er gewezen op een onduidelijkheid die gecreëerd werd door de wetgever in de procedure die moet toegepast worden wanneer er (mogelijk) sprake is van sabotage van de apparatuur tijdens een ET of een vermoeden tot ontvluchting. In deze gevallen zal het VCET een verzoek tot seining doen. Er zijn echter twee verschillende pistes die daarna gevolgd kunnen worden. Artikel 24bis, paragraaf 1, van de Wet op de Voorlopige hechtenis staat de onderzoeksrechter toe om in elke stand van het geding ambtshalve of op vordering van de procureur des Konings te beslissen om een bevel tot aanhouding die uitgevoerd werd onder hechtenis onder ET, ten uitvoer te leggen in de gevangenis. Via deze piste kan de onderzoeksrechter dus de modaliteit ETVH intrekken. Daarnaast vermeldt artikel 24bis, paragraaf 4, echter ook een andere piste, namelijk dat de persoon onder ET op bevel van de procureur des Konings terug in de gevangenis worden geplaatst, waarna de

onderzoeksrechter een procedure dient in te voeren waarin hij binnen de vijf werkdagen een uitspraak moet doen over het al dan niet herroepen van het ETVH. Dit zorgt soms voor onduidelijkheid, niet alleen bij de onderzoeksrechters, maar ook bij het VCET, wie in deze gevallen het initiatief zal of moet nemen. Soms kijken het openbaar ministerie en de onderzoeksrechter dan naar elkaar, of starten ze gelijklopend een verschillende procedure op zonder daarvan op de hoogte te zijn. In veel arrondissementen werd intern wel afgesproken welke procedure men zal volgen, maar dit is mogelijk verschillend binnen de gerechtelijke arrondissementen onderling en ook het VCET is hiervan niet op de hoogte. De onderzoeksrechters geven hier meteen ook aan dat het VCET best sowieso ook steeds de onderzoeksrechter op de hoogte brengt.

4.1.4.11 Beperkte bewijswaarde van het beknopt rapport van het VCET bij vermoedelijke intentionele degradatie van het materiaal

Gekoppeld aan het voorgaande punt, zijn de onderzoeksrechters ook van mening dat het rapport dat zij ontvangen van het VCET indien er volgens het VCET sprake is van doelbewuste manipulatie of sabotage van het materiaal een te beperkte bewijswaarde heeft. Vaak bevat dit rapport enkel de vaststelling van de techniekers die ter plaatse gaan, maar wordt er geen fotomateriaal toegevoegd of een duidelijke omschrijving van de sabotage gegeven. Onderzoeksrechters zijn geen technici en hebben het soms moeilijk om op basis van de beperkte informatie die zij krijgen, in te schatten wat de omvang is van de manipulatie en wat de waarschijnlijkheid is dat dit het gevolg is van doelbewuste sabotage (en bijvoorbeeld niet van een technische interferentie of malfunctie). De sabotage moet met voldoende zekerheid bewezen geacht kunnen worden en onderbouwd worden met bewijsstukken. Helaas is dit volgens een geïnterviewde niet steeds het geval, wat maakt dat men dergelijke procedures opstart om dan soms vast te moeten stellen dat men de sabotage onvoldoende kan bewijzen.

4.2 Resultaten interviews met personen onder ET

Uit de interviews met de (voormalige) personen onder ET konden enkele thema's worden onderscheiden die regelmatig aangehaald werden door de personen onder ET. Hierbij is het belangrijk te benadrukken dat hieronder de subjectieve beleving wordt weergegeven van enkele justitiabelen, maar dat dit niet noodzakelijk overeen komt met de objectieve waarheid.

Aansluiting

Bij enkele justitiabelen ging de aansluiting heel moeizaam. Sommigen gaven aan heel lang te hebben moeten wachten op de aansluitingsdag. Het zou volgens de justitiabelen beter zijn dat men hierbij ook een tijdslot voor de aansluiting communiceert (niet enkel een specifieke dag). Ook geven sommige aan dat ze wel thuis waren voor de aansluiting, maar dat ze toch geseind werden (bv. omdat de deurbel niet werkte of omdat de techniekers het huis via de GPS niet konden vinden). Het wordt als frustrerend ervaren dat ze zich hierdoor opnieuw in de gevangenis moesten aanmelden om een nieuwe afspraak te maken. Eén justitiabele geeft wel aan dat hij wegens omstandigheden niet heel de dag thuis kon zijn (omwille van een doktersafspraak) en dat hier door de techniekers wel rekening mee gehouden werd.

Aanmelding gevangenis

Velen hekelden de lange wachttijden in de gevangenis voor het aanvragen van een (nieuwe) afspraak tot aansluiting. Sommigen spreken van een wachttijd van 4u, anderen zaten bijna heel de dag te wachten. Ze hadden hierover op voorhand ook geen informatie gekregen van de gevangenis, dus

hadden die lange wachttijd niet geanticipeerd (wat zorgde voor problemen inzake eten en drinken, en medicatie die ze niet bij hadden).

Flexibiliteit qua uren

Er is veel frustratie dat er zeer rigide wordt omgesprongen met de uurroosters en dat de 'bewijslast' om bepaalde uren toegekend te krijgen (bv. voor het werk) zeer hoog ligt. Sommigen vonden het heel moeilijk om werk-gerelateerde zaken te regelen (bv. als zelfstandige) of om praktische zaken te regelen met betrekking tot het ophalen van kinderen op school (bv. in het kader van een co-ouderschap). Eén respondent geeft aan dat hij liever een langere periode een enkelband zou dragen in ruil voor iets meer flexibiliteit om bijvoorbeeld zijn kinderen te kunnen ophalen van school. Een andere respondent heeft een verlenging gekregen van 18-21 dagen omdat hij niet op tijd terug thuis was van de begrafenis van zijn vader. Een andere werkte in de bouw en kreeg een verlenging van zijn ET omdat hij soms niet tijdig terug kon zijn van een werf. Als hij in de file stond, moest hij daar foto's van nemen en de doorsturen. Hij vond dat een beetje 'machtsmisbruik' aan het VCET.

Contact met VCET

Sommigen gaven aan heel weinig contact gehad te hebben met het VCET, omdat ze liever zelf hun plan trokken ("een schone deal: ieder doet zijn ding"). Een andere persoon had enkele keren contact gehad, maar was daar mee gestopt, omdat ze altijd hetzelfde zeiden ("dat er niets aan gedaan kon worden, dat dat de uitspraak was"). Een andere justitiabele vindt dat ze zich verstopten achter 'de regels' en dat er eigenlijk niet naar hem geluisterd werd of rekening gehouden werd met zijn situatie. Een andere persoon vond het vervelend dat ze mailde naar het VCET dat ze bijvoorbeeld iets later thuis zou zijn, maar dan toch door hen werd opgebeld omdat haar communicatie intern niet was doorgegeven. Op zich vonden de meesten wel dat ze bij het VCET meestal wel heel vriendelijk waren. Eén iemand gaf aan dat de communicatie door de taalbarrière moeizaam verliep.

Documentatie doorgeven

ET vergt veel administratie van de justitiabele. Hierbij wordt soms te weinig rekening gehouden met de leefomstandigheden van de justitiabele. Zo kon één respondent zijn papieren niet tijdig opsturen per post, omwille van zijn invaliditeit, waarop hij prompt werd geseind. Ook heeft hij thuis geen internet en moest hij dus naar buiten om zijn bijlage 5 te kunnen doorsturen. Deze respondent gaf ook aan dat het VCET een enorme bewijslast vergt. Zo was het bewijs van een lening en een attest van de bankdirecteur volgens hem voor het VCET niet voldoende om zijn start als zelfstandige aan te tonen. Een andere respondent werkte met interim contracten en wist niet dat hij elke week opnieuw zijn contract moest doorsturen, maar hij heeft hiervoor wel enkel een waarschuwing gekregen.

Contact met justitieassistent

In de interviews staat weinig over eventuele contact(en) met justitieassistenten. Slechts één persoon meldt expliciet dat hij zijn justitieassistent éénmaal heeft gesproken. Twee andere vermelden expliciet dat zij nooit contact hebben gehad met hun justitieassistent.

Verderzetten drugsverslaving

Twee personen gaven aan te kampen met een verslaving, die ze gewoon verder konden zetten tijdens het ET. Eén persoon kreeg hierdoor initieel als voorwaarde een regelmatige urinecontrole, maar die voorwaarde werd niet verlengd. Hij ziet zijn enkelband als een gunst: als hij zich houdt aan de voorwaarden, dan kan hij thuis gewoon zijn druggebruik verder zetten (hij werkt ook niet). De andere drugsverslaafde justitiabele was ook dakloos. Zijn ET kon hij bij vrienden uitzitten, maar hij was door

niemand geholpen bij het vinden van een woning. Tijdens zijn ET heeft hij met behulp van Kans wel een eigen woning kunnen vinden.

4.3 Resultaten focusgroep met leden van de stuurgroep

De focusgroep was gestructureerd rond vier thema's die hieronder uitgebreid aan bod komen. Deze thema's betreffen de vraag rond eventuele criteria voor de toekenning van ET, de ervaringen met het huidige kansenbeleid inzake ET, de specifieke aanpak van intentionele degradatie van het materiaal en vermoedens van ontvluchting, en de mogelijke verbetering van de communicatie en informatie-uitwisseling.

4.3.1 Criteria voor de toekenning van ET

Eén van de kernthema's betrof de vraag of ET wel geschikt is voor iedereen, en of de criteria voor de toekenning van ET mogelijk verder moeten worden aangescherpt. De deelnemers aan de focusgroep waren echter unaniem van mening dat ET niet per definitie zou mogen worden uitgesloten voor bepaalde doelgroepen. Meermaals wordt aangehaald dat de beslissing om ET toe te kennen, of eerder welke andere straf of maatregel, 'à la tête du client' moet gebeuren. *"Eigenlijk moeten al onze beslissingen tailormade zijn. Dat is geen bandwerk. Je hebt de feiten en achter de feiten heb je de persoon"* (OR). Ze zullen zelf beslissen welke maatregel hen het meest geschikt lijkt voor de persoon die zij voor hun hebben. Dit neemt echter niet weg dat zij momenteel niet altijd een goed zicht hebben op die persoon achter de feiten. Vooral in het kader van ETVH moet men vaak werken met zeer beperkte informatie over de verdachte, maar ook bij andere ET-modaliteiten ontbreekt soms belangrijke informatie. Centraal in de discussie over de toekenning van de ET, maar overkoepelend ook bij alle andere kernthema's, is de duidelijke nood aan meer, betere, up-to-date informatie en informatie-uitwisseling (zie hierover 4.3.4).

Echte exclusiecriteria zouden er volgens de professionele actoren dus niet mogen zijn, er moet steeds naar het totaalplaatje gekeken worden. Toch houdt men wel met bepaalde criteria rekening in de beslissing om ET toe te kennen, zonder dat deze per definitie bepaalde groepen volledig uitsluit.

Ten eerste zijn er bepaalde **externe criteria** die een ET kunnen verhinderen of sterk bemoeilijken. Bijvoorbeeld, er zijn heel wat **residentiële settingen die het volgen van ET niet toelaten**, waardoor ET voor sommige personen, die nood hebben aan residentiële begeleiding, niet mogelijk is. Daarnaast kunnen verdachten of justitiabelen die **geen Belgisch verblijfsadres** hebben, niet starten met een ET. Ook als de persoon een verblijfsadres heeft, is het belangrijk dat de **medebewoners op dat adres ook akkoord zijn** dat die persoon het ET bij hen uitzit. Het KI vraagt daarom bijvoorbeeld dat advocaten stukken neerleggen waaruit blijkt dat alle meerderjarige medebewoners toestemmen in een ET, ook al is dit geen wettelijke verplichting. Want indien zij dit niet doen, zeker in het kader van ETVH, zou dit kunnen leiden tot gevaarlijke situaties: dan is het goed mogelijk dat men daar staat aan de woning om die persoon aan te sluiten onder ETVH en dat een andere medebewoner laat weten dat toch niet te willen. Dan wordt die persoon gemeld dat hij zich terug bij de gevangenis moet aanbieden, en dan kan het soms wel een tijdje duren voordat die persoon effectief terug in de gevangenis zit. *"En dan heb je een verdachte die weet dat hij de gevangenis in moet, maar nu los is. En die doet uiteraard geen gekke dingen, biedt zich af en toe aan bij de gevangenis op een uur dat de griffie gesloten is en waarbij de gevangenis laat weten dat hij nu niet ingecheckt kan worden en morgen moet terugkomen."* (OR). Ook de gevangenis zal hier deels rekening mee houden in hun beslissing. Als de gedetineerde een eigen officieel adres heeft, dan doen ze dat niet. Maar wel als de gedetineerde zijn ET bij een vriend of familielid wil uitzetten. In dat geval zal de PSD van de gevangenis wel eerst contact opnemen met die personen. Wat betreft de groep van gedetineerden onder ET, doet het VCET ook twee vaststellingen

wat betreft hun verblijfsadres. Een eerste vaststelling is dat sommige justitiabelen toch aan de controle op het verblijfsadres weten te ontsnappen, want het gebeurt dat zij een referentieadres opgeven van het OCMW. Gelukkig kent het VCET deze adressen ondertussen heel goed en kunnen zij dit meteen detecteren. Een tweede vaststelling is dat deze populatie gedetineerden onder ET zeer veel verhuist: ze hebben een adres opgegeven in de gevangenis, en nog voor ze starten willen ze alweer verhuizen. Het VCET steekt hier heel veel tijd in: *“Ja, wij steken daar toch ontzettend veel tijd in om ook officiële documenten te vragen. Waar ga je naar toe? Heb je een huurovereenkomst? Heb je meerderjarige huisgenoten? We zoeken dat adres op om te zien wie er nog op dat adres woont. En ook heel belangrijk, zeker in het kader van IFG-dossiers moeten we ons altijd bewust zijn van: deze persoon heeft een ander adres opgegeven in de gevangenis, en wil nu plotseling nog verhuizen. Dat is vreemd, welke feiten heeft hij gepleegd en waar gaat die persoon dan nu naartoe?”* (VCET).

Ten tweede dienen ook altijd de **wettelijke criteria** in acht genomen te worden. Die zijn niet hetzelfde voor elk type ET. Bij een ETVH zal men bijvoorbeeld wettelijk moeten rekening houden met het vluchtgevaar, de SURB moet dit voor een ETSURB echter niet. Wat dat risico op ontvluchting, en daarnaast ook collusie, betreft: dat is dus zeer prevalent in de modaliteit ETVH. Dat risico kan je nooit volledig uitsluiten met een modaliteit zoals ET: *“We hebben van dag één gezegd dat we ETVH niet als volwaardig alternatief voor de voorlopige hechtenis beschouwen. Want als je uw enkelband wil doorknippen, dan ben je weg en dan moeten we je gaan opsporen. (...) Recidivegevaar opvangen kan je ook niet echt doen. En collusiegevaar, daar moet ik al helemaal geen tekening bij maken.”⁴¹ (...) ETVH is niet hetzelfde als een voorlopige hechtenis. Het is een tool, waarvan we weten wat de beperkingen en de mogelijkheden zijn. Maar als onderzoeksrechter heb je gewoon al niet veel tools in je ‘bakje’: het is vrijlaten, vrijheid onder voorwaarden, ET of aanhouden”* (OR).

Ten derde zijn er ook enkele **situaties die het ET risicovoller maken**, en waar vaak rekening mee gehouden wordt in de beslissing om ET toe te kennen. Hierbij worden twee belangrijke aspecten aangehaald. Vooreerst is voorzichtigheid steeds aangewezen in situaties waarbij de **criminele activiteit onder ET kan verdergezet worden in de thuiscontext**. Hierbij denkt men aan iemand die drugs dealt en zijn handeltje van thuis verder kan zetten, of iemand die veroordeeld werd voor intrafamiliaal geweld die thuis opnieuw geweld kan gebruiken ten aanzien van gezinsleden. Daarnaast lijkt het **hebben van ernstige impulscontrolestoornissen** het risico op recidive ook sterk te vergroten. Dit is zeker het geval in het kader van ETVH, waar geen mogelijkheid is tot het opleggen van begeleiding of behandeling voor die problematiek: *“Omdat wij maar heel beperkt bijkomende voorwaarden kunnen koppelen aan een ET, dus je kan dat niet koppelen aan een bijkomende voorwaarde om zich bijvoorbeeld psychiatrisch of psychologisch te begeleiden. Dus als er zeer ernstige indicaties zijn dat iemand een enorme impulscontroleproblematiek heeft en je die dan in een thuissituatie plaatst of bij zijn ouders, dan gaat de druk die deze mensen ervaren sowieso verhogen en het risico op die impulsdoorbraken is dan natuurlijk veel groter”* (KI). Opnieuw wordt er benadrukt dat dit niet betekent dat iedereen die dergelijke feiten heeft gepleegd of dit soort problematiek heeft, per definitie moet geweerd worden voor ET, maar dat voorzichtigheid in deze situaties wel geboden is.

Wat betreft de toekenning van ET, werden in de focusgroep ook enkele concrete suggesties ter verbetering besproken:

⁴¹ Toch kan het volgens de onderzoeksrechter in de focusgroep net ook goed zijn om sommigen ETVH op te leggen in plaats van een voorlopige hechtenis: *“(…) Ook bij drugsdealers heb je mannen waarvan je ziet dat die dat wel gaan snappen. En eigenlijk komt dat vaak goed uit, want ik ga deze naar gevangenis X sturen, de andere naar gevangenis Y, om collusiegevaar te voorkomen (...). En die derde ga ik ET geven, want die heeft toch getuigd van een aantal inzichten en is meegaand geweest in het onderzoek”* (OR).

1. In het kader van ETVH is men vragende partij om een **ETVH mét modaliteiten** te kunnen opleggen, zodat personen onder ET wel naar een psychiater of in therapie kunnen gaan. Momenteel zijn de voorwaarden binnen ETVH zeer strikt en mag een persoon slechts om enkele wettelijk bepaalde redenen het huis verlaten. Een persoon onder ETVH toelaten om het huis te verlaten voor het volgen van een hulpverleningstraject, is momenteel niet mogelijk. Hiervoor is dus een wetswijziging nodig.
2. Voor alle ET-modaliteiten is het van groot belang dat men kan beschikken over voldoende informatie, die volledig en up-to-date is. Een bron van informatie dat bijvoorbeeld meestal ter beschikking is van de actoren bij het beslissen over ET, is het federaal strafregister van de persoon voor hen. Echter, dit strafregister schiet momenteel te kort. Het is vaak niet up-to-date en er ontbreekt belangrijke informatie over de eerdere toekenning en het verloop van bepaalde maatregelen die onder de bevoegdheid van de Vlaamse overheid vallen (bv. werkstraffen, ET, VOV). Er wordt voorgesteld om na te gaan in welke mate het juridisch-technisch mogelijk zou zijn om, naast het federaal strafregister, ook een soort **Vlaams strafregister** te ontwikkelen, waar professionele actoren een actueel overzicht zouden kunnen krijgen van alle maatregelen die de persoon reeds toegekend werden, welke voorwaarden hieraan gekoppeld waren, en of deze maatregel succesvol is voltooid of niet (zie ook 4.3.4).

4.3.2 Het kansenbeleid tijdens ET

Over het algemeen zijn de deelnemers in de focusgroep van mening dat Justitie zeer veel kansen geeft aan justitiabelen. Dit geldt niet alleen voor de kansen die gegeven worden binnen ET, maar bij alle straffen en maatregelen. Dit kan leiden tot een soort gevoel van straffeloosheid bij justitiabelen. Deels heeft dit te maken met de niet-uitvoering van gevangenisstraffen, waarbij justitiabelen soms al meerdere malen veroordeeld zijn geweest tot een gevangenisstraf, maar vaak nog geen dag effectief in de gevangenis hebben verbleven. Zoiets kan indirect ook zijn weerslag hebben op andere maatregelen, zoals ET of een werkstraf, waarbij men het gevoel kan krijgen dat er ook daar niet echt gevolg zal gegeven worden aan het niet-naleven van de voorwaarden. *“Ze nemen wat Justitie doet ook niet altijd serieus en schrikken dan ook als ze na zoveel straffen, of als ze door een onderzoeksrechter in voorlopige hechtenis, wel direct een straf moeten uitvoeren. Maar ook met enkelbanden kan dat het geval zijn. Want ze knippen dat door, en wat is het gevolg daarvan eigenlijk?”* (SURB).

Op zich vindt men het niet een dermate groot probleem dat personen binnen een ET-modaliteit best wat kansen krijgen. Ook hier komt naar voor dat men steeds individueel wilt beoordelen, *à la tête du client*, welke overtreding dient te leiden tot welk gevolg, en daarbij rekening wil houden met de totaliteit van omstandigheden. Tijdens de focusgroep valt echter wel op dat de verschillende professionele actoren soms een ander idee hebben van wat een overtreding is en wat daarmee gedaan moet worden. Vanuit het VCET stelt men zich regelmatig de vraag wat de andere actoren doen met al hun meldingen en verzoeken tot seining, en groeit er soms wel wat frustratie als ze moeten vaststellen dat er eigenlijk weinig reactie of gevolg aan gegeven wordt. Anderzijds wordt duidelijk dat het deels ook te maken heeft met andere factoren (bv. te weinig bewijskracht, andere visie op de ernst van de overtreding), die als gevolg hebben dat er niet altijd een gevolg kan gegeven worden aan dergelijke vaststellingen en meldingen van het VCET.

Een belangrijk discussiepunt tijdens de focusgroep was de vraag: *“wanneer is er een overtreding?”*. Wat het VCET meldt als een overtreding, is dit misschien niet altijd voor de andere professionele actoren. Of althans, het is misschien niet altijd een overtreding waar per se gevolg aan gegeven moet worden. In het kader van **ETVH** wordt er bijvoorbeeld zeer nauw opgevolgd door het VCET, met behulp van een GPS-systeem (een ander systeem dan wat er gebruikt wordt bij de overige ET-modaliteiten).

Zelfs bij een zeer korte technische non-detectie van een persoon onder ETVH, zal het VCET dit per mail melden aan de onderzoeksrechter. De informatie die de onderzoeksrechter hierrond van het VCET ontvangt, wordt echter soms als te summier en beknopt ervaren. Dit leidt tot twee moeilijkheden.

Ten eerste kent ETVH een heel strikt regime, waarbij men enkel voor bepaalde wettelijke uitzonderingen het huis mag verlaten. Soms zijn er echter situaties waarin men **een gesignaleerde overtreding van het VCET niet echt beschouwt als een overtreding**. Een voorbeeld dat hierbij wordt aangehaald is wanneer personen onder ETVH naar de Raadkamer moeten gaan en daar te horen krijgen dat ze terug naar de gevangenis moeten. Dit kan echter niet altijd meteen, soms heeft de gevangenis wat tijd nodig om de komst van deze persoon voor te bereiden. Dan gebeurt het dat die persoon onder ET nog even gaat wandelen of snel iets gaat eten vooraleer ze naar de gevangenis gaan, hoewel ze onder ETVH eigenlijk strikt genomen meteen terug naar huis zouden moeten. *“Als het VCET dat ziet als een inbreuk, dan denken zij vast van mij: waarom doet die onderzoeksrechter daar nu niets mee, met die inbreuk. Ja, die heeft een hamburger gegeten. Als we die allemaal terug naar de gevangenis moeten sturen, dan hebben we een probleem”* (OR). In dit verband geeft het VCET wel aan dat ze hierin wel wat zijn geëvolueerd en meer pragmatischer zijn geworden. In zo’n gevallen wordt er door hen niet verwacht dat daar een reactie op komt, maar ze vinden het wel belangrijk om dit mee te geven als informatie. Toch kan dit tot wat bezorgdheid leiden bij de onderzoeksrechters, die zoveel meldingen binnenkrijgen, en niet willen dat het VCET denkt dat zij daar niet op reageren vanuit een soort laksheid. De vraag werpt zich dan op of het VCET al deze overtredingen moeten melden of dat ze daar misschien zelf al een soort van schifting in moeten maken. *“Als zo iets regelmatig gebeurt, dan doen we wel een technische interventie om te kijken of er iets mis is met het materiaal. Als daar niets mis mee is, en dat gebeurt regelmatig, dan denk ik wel dat dat belangrijk kan zijn. En dan is de vraag of die verantwoordelijkheid helemaal bij het VCET ligt om te beslissen: dit gaan we wel of niet doorgeven. Ik denk dat we daar wel kunnen gaan naar afspraken, maar we moeten ook wel opletten dat er achteraf niet wordt gezegd: ah, maar jullie hebben mij dat niet doorgegeven”* (VCET). Iedereen in de focusgroep is het er wel over eens dat het VCET best alle inbreuken in het kader van ETVH meldt aan de onderzoeksrechter. Er wordt wel geopperd dat het interessant zou zijn om aan die meldingen al een vorm van ‘ernstgraad’ te koppelen, waarbij het VCET mogelijk al een eerste inschatting maakt van de ernst van de overtreding, maar waar het nog steeds de verantwoordelijkheid is van de onderzoeksrechter om daar finaal in te beslissen.

Ten tweede hangt het geven van kansen aan personen onder ET sterk samen met het feit dat de meldingen van (mogelijke) overtredingen van het VCET zeer summier zijn en vaak **niet verifieerbaar zijn of weinig bewijswaarde** hebben: *“Een overtreding is voor mij: duidelijk weten dat, los van technische onzekerheden, iemand zijn woning heeft verlaten. (...) Als je het niet kan verifiëren, dan wilt dat juridisch zeggen ‘in dubio pro reo’, dat je het niet weet, dan het kan of niet kan. (...) Daar kan ik niets mee”* (OR). In dit verband spelen ook de beperkingen van het GPS-systeem, en de technische moeilijkheid wat betreft technische non-detecties. Het GPS-systeem bestaat in principe uit twee onderdelen: een enkelband en een box die in huis wordt geplaatst. Als het VCET een non-detectie signaleert, betekent dit meestal dat de enkelband buiten het bereik van de box is gegaan. *“Met die GPS, daar kunnen wel echt een track & trace doen, en volgen waar hij is, op basis van zijn gsm en die box. Maar als die box in huis blijft, dan zien wij: die beweegt niet. Maar wat wij dan wel zien is dat zijn enkelband niet dicht genoeg is bij die box”* (VCET). Het VCET kan dus niet altijd met zekerheid vaststellen dat die persoon de woning heeft verlaten, want als iemand bijvoorbeeld naar de zolder of de kelder is gegaan, waar geen perimeter-test is gedaan, dan is hij nog wel technisch in de woning, maar niet detecteerbaar. Dit is voor andere professionele actoren niet altijd even duidelijk, omdat zij beschikken over te weinig technische kennis over de werking van het materiaal en omdat deze uitleg ook meestal niet gegeven wordt door het VCET wanneer zij dergelijke situaties melden. Dat is dus

soms een grijze zone, maar toch acht het VCET het belangrijk om dit te melden: *We proberen daar in het directieteam wel een stuk de redelijkheid aan te halen, want je zit bijvoorbeeld maar met een minuut non-detectie. Maar soms kan er op een paar minuten wel iets gebeuren, als iemand in een appartement woont. Dus dat is altijd een afweging, zeker als het gaat over korte non-detecties*" (VCET). Het probleem bij dit soort meldingen is echter dat de onderzoeksrechter niet altijd vaststaand kan bewijzen dat de persoon effectief de woning heeft verlaten. Moest echter wel vaststaand blijken dat die persoon het huis heeft verlaten, dan zal daar wel onmiddellijk gevolg aan gegeven worden. Hierbij geven zowel de onderzoeksrechter als de voorzitter van de KI aan dat voor hen een non-detectie van een kwartier of langer beschouwd wordt als een ernstige situatie: *"Als ik daar geen rationele uitleg voor krijg waaraan dat kwartier besteed is of hoe dat komt, dan is dat voor mij een probleem"* (KI).

Bij de **andere ET-modaliteiten** wordt er gewerkt met een ander systeem op basis van radiofrequentie, waarbij het VCET alleen kan zien of iemand thuis is of niet. Deze personen onder ET worden dus niet via een GPS-systeem gevolgd. Over het algemeen zal hier men hier veel milder zijn bij overtredingen, in vergelijking met ETVH. Hieraan gekoppeld stelt het VCET bij ET als strafuitvoeringsmodaliteit wel vast dat daar vaak ontzettend veel overtredingen zijn, tot op het punt dat het VCET zelfs herberekeningen niet meer kan uitvoeren omdat er te weinig vrije uren zijn. Dit draagt volgens hen bij tot het gevoel van straffeloosheid bij deze justitiabelen: *"En dat betekent wel dat betrokkene eigenlijk het gevoel heeft van: 'ok, ik kom te laat binnen, want er gebeurt noch niets, want ze kunnen toch niet aan mijn vrije tijd zitten, omdat er bijna geen vrije tijd is'. (...) Dat ze het gevoel hebben: 'ah ja, hier gebeurt niets, of hier komt ook geen antwoord op'"* (VCET). Ook voor het VCET wordt het soms als frustrerend ervaren dat er, zelfs na zoveel overtredingen, vaak geen gevolg aan gegeven wordt.

In het kader van **ETSURB**, is het in dit verband belangrijk te weten dat de SURB steeds afhangt van het initiatiefrecht van het OM om de zaak voor te brengen. De SURB ontvangt wel steeds de verslagen van de justitieassistent van het Justitiehuis, waarin deze overtredingen wel opgelijst staan, maar mogen hier wettelijk niets mee doen. Het is dus het OM die moet afwegen of zij, na kennisname van één of meerdere overtredingen, overgaat tot het instellen van een vordering bij de SURB: *"Wij kunnen niet zelf overgaan tot een schorsing, herroeping of herziening. Die mogelijkheid hebben wij wettelijk niet. Enkel als het OM een vordering bij ons instelt, kunnen wij dat doen. Dus het zou interessant zijn om te zien: brengt het OM dat bij ons en doen wij vervolgens niets? (...) Of wordt het gewoon nooit voor ons gebracht?"* (SURB). Aangezien het OM niet deelnam aan de focusgroep, kon dit gegeven niet verder worden bevraagd.

In het kader van **ETdirG en thuisdetentie** geeft DG EPI aan dat ze in dit verband inderdaad wel veel kansen geven aan hun justitiabelen onder ET, omwille van de overbevolkingsproblematiek. Er is dan ook begrip dat dit kansenbeleid tot frustraties kan leiden bij het VCET en de politie: *"Want VCET laat seinen, politie pakt op, ze komen bij ons, wij zien ze en we sturen ze terug buiten. De politie heeft daar dan heel veel werk in gestoken om er achter te zitten en dan zien ze de dag nadien dat de betrokkene terug thuis zit. (...) Anderzijds moeten we toch ook wel vaststellen dat, ook al wordt er geseind, wij dikwijls wel redenen hebben om te zeggen dat dat voor ons gerechtvaardigd is, of dat we een reden kunnen weerhouden waarom er effectief die afwezigheid is geweest, dus waar we wel een nieuwe kans geven"* (DG EPI). DG EPI stelt zich hierbij de vraag of het bijvoorbeeld wel altijd nodig is om de politie meteen hiermee te belasten, en of het niet mogelijk is om hierin de verantwoordelijkheid meer te leggen bij de justitiabele zelf, waarbij hem gevraagd wordt zich zelf aan te melden bij de gevangenis. Ook blijkt dat DG EPI bezig is met initiatieven, in overleg met het VCET, waarbij zij voor een aantal kleine overtredingen de verlengingen zelf willen laten beoordelen door het VCET en dat zij enkel nog zelf beslissen bij grotere overtredingen.

Wat voor het VCET in het hele kansenbeleid wel heel erg moeilijk vinden is als één van hun medewerkers op het terrein geconfronteerd wordt met fysiek en/of ernstig verbaal geweld (bv. bij een aansluiting), dat zij dit melden in Siset en een apart verslag opmaken voor de opdrachtgever, en dan vaststellen dat er in dat dossier helemaal geen reactie op komt: *“En als wij dan vaststellen dat in dat dossier ook niets gebeurt, dat de betrokkene ook geen dag extra in hechtenis wordt genomen, maar in strafonderbreking terug gaat, dan is dat voor ons een moeilijke. Dan is dat choquerend.”* (VCET). In zo'n situaties wordt het VCET door andere deelnemers aan de focusgroep aangeraden om dan telkens klacht neer te leggen als werkgever (zodat de medewerker die slachtoffer werd anoniem kan blijven). Dan wordt dit beschouwd worden als een nieuw feit ten aanzien van iemand die voor Justitie werkt (bv. slagen en verwondingen met werkonbekwaamheid). In dat geval moet de justitiabele opnieuw voorgeleid worden voor nieuwe feiten, en kan er op die manier toch een gevolg aan gegeven worden.

Ook hier is een vaststelling, in het algemeen voor alle justitiële straffen en maatregelen, dat er een grote samenhang is tussen het kansenbeleid dat wordt aangehouden en de informatie die men heeft en uitwisselt bij het beoordelen van overtredingen en het geven van nieuwe kansen. *“Als je geen informatie hebt, dan worden er heel veel kansen gegeven die misschien niet zouden gegeven worden als je wel over die informatie beschikt”* (AJH). Binnen de ET-modaliteiten lijkt er echter wel best een uitgebreide informatie-uitwisseling te zijn, via de meldingen en verzoeken tot seining vanuit het VCET. Enkel kan de technische uitleg en bewijskracht van de meldingen, zeker in geval van ETVH, nog wat verbeterd worden.

Wat betreft het kansenbeleid, worden er in de focusgroep enkele suggesties ter verbetering gegeven:

1. Op zich is iedereen akkoord dat het VCET best elke overtreding binnen ET blijft melden aan de opdrachtgevers. Mogelijk kan worden nagegaan in welke mate er een mogelijkheid is om aan dat soort melding meteen ook een **inschatting van de ernst van de overtreding** gekoppeld kan worden. Dit zou bijvoorbeeld bereikt kunnen worden met kleurencodes. Dit zou vooral in het kader van ETVH nuttig kunnen zijn. Dit zou als voordeel hebben dat opdrachtgevers gemakkelijker kunnen inschatten in welke mate het VCET met de melding vooral beoogt te informeren en in welke gevallen het VCET de specifieke context van de overtreding toch als ernstig beoordeelt en een reactie van de opdrachtgever aangewezen zou zijn. Ook kan onderzocht worden of deze kleurencodes (of een bijkomende categorisering) kunnen gekoppeld worden aan de bewijskracht van de vaststelling van de overtreding.
2. Zoals hierboven reeds vermeld, zijn de meldingen van overtredingen die het VCET stuurt naar de onderzoeksrechters in het kader van ETVH, zeer summier en hebben ze weinig bewijskracht. Het zou goed zijn dat het VCET overgaat tot **meer uitgebreide meldingen** met: a) een meer uitgebreide beschrijving geeft van de vaststellingen, b) een technische uitleg geeft bij de vaststelling (en wat dit betekent in termen van 'zekerheid' van de vaststelling), en c) fotomateriaal toevoegt (zeker in het kader van manipulatie van het materiaal, zie 4.3.3). Hierdoor zal een onderzoeksrechter beter kunnen inschatten wat de ernst van de overtreding is en in welke mate hij deze overtreding kan bewijzen ten aanzien van de verdachte onder ET.
3. In het kader van EDirG en thuisdetentie werd vastgesteld dat er vaak veel overtredingen zijn, wat zorgt voor veel werk voor de politie om telkens die personen op te pakken en terug naar de gevangenis te gaan. Er wordt gesuggereerd door DG EPI om daarin eventueel te evolueren naar een **ander systeem, initieel zonder tussenkomst van de politie**, indien er door het VCET een overtreding (bv. meer dan 4 uur afwezig) werd vastgesteld: *“Kunnen we eventueel niet overgaan tot een systeem waarbij er in eerste instantie tegen de justitiabele zelf gezegd wordt: ‘jij moet u nu binnen de 24u aanbieden aan de gevangenis’? Dat maakt dat de politie niet moet tussenkomen.*

(...) En als de justitiabele dat niet doet: 1) dat ze dan wel door de politie worden opgepakt en binnengebracht, en 2) dat je een reden te meer hebt om aan te nemen dat hij zich wellicht effectief aan zijn straf wilt onttrekken.” (DG EPI). Vanuit het VCET is men echter wel van mening dat dit mogelijk het gevoel van straffeloosheid kan vergroten bij justitiabelen, en dat dit voorstel ook een verhoging kan betekenen van de werklast bij het VCET.

4. Uit deze discussie bleek ook reeds dat er een gebrek is aan technische kennis bij de professionele actoren over de werking van het systeem dat wordt gebruikt bij ET, op welke manier non-detecties worden vastgesteld, en wat hieruit kan worden afgeleid (en wat niet). Alle deelnemers waren daarom van mening dat er nog sterker moet worden ingezet op **vorming en informeren van opdrachtgevers en andere professionele actoren** over het verloop van ET en voornamelijk ook de werking van het technisch materiaal (zie ook 4.3.3).

4.3.3 Intentionele manipulatie van het materiaal en ontvluchtingen tijdens ET

Er werd tijdens de focusgroep ook specifiek ingegaan op de problematiek van de intentionele manipulatie en degradatie van het materiaal tijdens het ET alsook de situatie waarbij er (vermoedelijk) sprake is van een ontvluchting. In deze context werd er voornamelijk gefocust op het ETVH en minder op de andere ET-modaliteiten.

Wat betreft ETVH, kan onder meer verwezen worden naar een moeilijkheid die reeds aangehaald werd in 4.3.2, namelijk het probleem van de **bewijskracht van een melding inzake intentionele manipulatie van het materiaal** (al dan niet met het oog op ontvluchting). Zo’n melding heeft onvoldoende bewijswaarde als er enkel vermeld wordt dat het materiaal beschadigd werd. Bij een dergelijke vaststellingen is het aangewezen dat het VCET omstandig beschrijft en visueel weergeeft (bv. met foto’s) wat werd vastgesteld, hoe het materiaal werd aangetroffen, wat de manipulatie inhoudt en wat de waarschijnlijkheid is dat deze manipulatie doelbewust gebeurde. *“Als ik foto’s krijg en een uitleg van: kijk, dat is het normale systeem, dat kan normaal niet open, en hier is dat wel open. En dan misschien de kennis die je opdoet op die andere opleidingen, en dan heb je een dossiertje. Want wat jullie meestal niet weten, is dat als ik die persoon nu uitnodig en verhoor, daar wordt over gedebatteerd. Daar wordt spel over gemaakt. (...) Dus je hebt wel documentatie nodig. En hoe beter dat die documentatie is, hoe sterker uw dossier” (OR).*

Daarnaast worden inzake de intentionele manipulatie en de ontvluchting nog drie andere moeilijkheden aangekaart voor ETVH. Ten eerste gebeuren, zeker in het kader van ETVH, veel **seiningen ’s nachts** (bv. omwille van een non-detectie De mobiele eenheid van het VCET werkt ’s nachts niet, dus kunnen dan niet meteen ter plaatse gaan om de eerste vaststellingen te doen, bijvoorbeeld van sabotage van het materiaal. Het is dan dus eigenlijk de politie, die de persoon onder ET gaat halen of zoeken om hem, op vraag van de magistraat, naar de gevangenis te brengen, die de eerste vaststellingen van mogelijke manipulatie kan doen. Maar op dit moment doen zij dat niet. Zij hebben momenteel ook niet de (technische) kennis en opleiding om de (soms subtiele) manipulatie voldoende te herkennen en de intentionaliteit daarvan in te schatten. In zo’n situaties heeft de onderzoeksrechter enkel de melding van het VCET ter beschikking: *“Ja, want de politie doet ook geen vaststellingen naar de mogelijke schending van het materiaal. Dus dan is het voor ons heel moeilijk. Dan wordt een seining gedaan, de politie gaat die man halen en brengt die [op vraag van de magistraat] naar de gevangenis. Dan zien we die man na die tijd en dan vraag ik: ‘waar staat nu ergens gedocumenteerd, buiten die mail dat het VCET naar ons stuurt in CC, wat er nu aan de hand is? En heeft die man eigenlijk al de kans gehad om dat uit te leggen?’. Meestal niet. Want dan verhoor je die man, en dan zegt die: ik ben daar niet mee akkoord, want dat en dat heeft zich voorgedaan. En dan zit je weer vast.” (OR).*

Ten tweede heeft de wetgever **onduidelijkheid gecreëerd in wie aan zet is na de vaststelling van een inbreuk in het kader van ETVH**, doordat twee mogelijke procedures werden gecreëerd in de Wet betreffende de voorlopige hechtenis.⁴² In de ene procedure (art. 24bis, par. 1) kan de onderzoeksrechter, ambtshalve of op vordering van de procureur des Konings, beslissen dat een voorlopige hechtenis onder ET ten uitvoer gelegd zal worden in de gevangenis. De onderzoeksrechter kan dus, bijvoorbeeld bij een vaststelling van sabotage van het materiaal of een (vermoedelijke) ontvluchting, zelf de nodige opdrachten geven aan de politie. In de andere procedure (art. 24bis, par. 4) kan de procureur des Konings opdracht geven aan de politie om de persoon onder ETVH naar de gevangenis te brengen, wanneer de persoon onder ETVH o.a. de voorwaarden niet naleeft of zich heeft onttrokken aan het ET. In dit geval heeft de onderzoeksrechter vervolgens vijf dagen de tijd om die persoon te verhoren en vervolgens te beslissen over het al dan niet voortzetten van de voorlopige hechtenis in de gevangenis. *“Het probleem is dus dat daar geen eenvormigheid in is en dat je dan soms als twee koeien naar een trein aan het kijken bent, van wie gaat nu wat doen?”* (OR). Dus enerzijds kan dit leiden tot een (ongewilde en ongewenste) vertraging in de reactie op de overtreding, maar anderzijds kan dit er ook toe leiden dat er twee parallelle procedures worden opgestart, één door de onderzoeksrechter en één door de procureur des Konings, zonder dat ze dit meteen van elkaar weten. Binnen sommige gerechtelijke arrondissementen zijn er daarom hierover interne afspraken gemaakt via circulaire, maar voor het VCET is het niet altijd duidelijk wie ze moeten aanspreken. Nu sturen ze meestal de melding zowel naar de parketmagistraat als naar de onderzoeksrechter. *“Als daar staat: de parketmagistraat van wacht werd daarvan in kennis gesteld, dan denk ik: ja, dan wordt die paragraaf 4 gevolgd, dus ik moet niets doen. Als ze zeggen: er is nog geen enkele magistraat in kennis gesteld, we richten ons rechtstreeks tot u, mijnheer de OR, dan weet ik: ik ben aan zet. Dan ga ik een opdracht moeten geven aan de politie.”* (OR). Op de vraag of het VCET hun manier van melden (en ten aanzien van wie ze het verzoek tot seining richten) zou moeten aanpassen aan de interne richtlijnen van de individuele gerechtelijke arrondissementen, is men over het algemeen van mening dat deze verantwoordelijkheid niet ligt bij het VCET: *“Nee, moest ik op het VCET zitten, ik zou doen wat jullie nu doen: én melden de OR én aan het parket, en ze moeten zelf dan maar zien hoe ze het oplossen”* (SURB). Een bijkomend probleem is ook dat, als de procureur des Konings overgaat tot vordering (en niet de onderzoeksrechter), het niet altijd duidelijk is of die vordert volgens paragraaf 1 of paragraaf 4: *“Dus als de procureur vordert, is het dan nog handig te weten: vordert die volgens paragraaf 1 of paragraaf 4? Want in paragraaf 4 is er een hele procedure die zich op gang trekt, en in paragraaf 1 niet”* (OR).

Ten derde stelt er zich een moeilijkheid wanneer een persoon onder ETVH na een seining omtrent een vermoedelijke intentionele sabotage van het materiaal en/of ontvluchting wordt binnengebracht bij de gevangenis door de politie na beslissing van een magistraat. In de twee procedures die voorzien werden door de wetgever (cfr. supra), **kan de procureur ook mondeling bevelen aan de politie om de persoon onder ETVH terug naar de gevangenis te brengen**. Dat hoeft niet noodzakelijk met een schriftelijk bevel. *“Ja, want wij merken zelfs in de gevangenis (...) dat men soms alleen op basis van de seining bij ons staat, en dat hier geen verdere beslissing in is, noch van het parket, noch van de OR. (...) Dan wordt die dus teruggebracht bij ons, maar zonder dat daar enige beslissing aan vast hangt, noch van een herroeping, noch van een vattingsbevel, zonder eigenlijk een hechtenistitel. De politie weet dan ook niet goed wat ze met die persoon moeten doen. Die staan daar dan met die man aan het loket van de griffie. En dan is dat bij ons van: wat doen we daar nu mee? Nemen we hem aan of niet?”* (DG EPI). Het is, zeker in het kader van een vermoeden tot ontvluchting bij ETVH, uiteraard zeer belangrijk dat die persoon op dat moment effectief wordt binnen genomen bij de gevangenis. Toch beschikt DG EPI blijkbaar niet altijd over duidelijke informatie over wat van hen verwacht wordt en weet ook de

⁴² Wet 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, B.S. 14 augustus 1990.

politie vaak niet wat ze moeten doen. In sommige gerechtelijke arrondissementen is het wel de gewoonte dat als er mondeling gevorderd wordt, dit daags nadien schriftelijk bevestigd wordt, maar in andere gevallen moet de gevangenisdirectie zelf de dag nadien de griffie bellen om iets op papier te krijgen.

Een hieraan gekoppelde vraag die zich stelt, specifiek bij ontvluchtingen, is **wanneer DG EPI die persoon in SIDIS op 'ontvlucht' kan of mag zetten**. Volgens DG EPI gebeurt dat niet meteen. *“Nu denk ik niet dat we dat doen. We laten dat gewoon verder lopen. Stel dat die inderdaad zijn enkelband doorknipt en naar het buitenland vlucht, die wordt pas binnen 2 maanden opgepakt, dan loopt die uitvoering van die straf verder. Er is een seining, het VCET stuurt dat naar de onderzoeksrechter en naar het OM, maar worden wij daar als gevangenis van ingelicht? Van de seining wel, maar van de vordering ook? (...) Zelfs als er wordt gevorderd op basis van paragraaf 1 of 4, dan nog geeft ons dat geen duidelijkheid of wij die in ontvluchting moeten zetten of niet.”* (DG EPI). In principe zal een persoon onder ETVH pas effectief als voortvluchtig beschouwd worden als de magistraat dat beslist: *“Dus als ik zeg: nee, voor mij is er niets aan de hand, dan is hij niet voortvluchtig geweest. (...) Dan mag die persoon zijn termijn verder aantikken en in rekening worden gebracht van zijn strafuitvoering”* (OR). Dus, het gebeurt bij ETVH dat de straftermijn gewoon verder loopt, ook al is de persoon onder ET op dat moment ontvlucht. Het is ook niet altijd duidelijk voor DG EPI of er sprake is van een (vermoedelijk) ontvluchting, omdat men om meerdere redenen kan seinen: *“Maar dan kijk ik: waarvoor seint men? Voor een tijdelijke onbereikbaarheid, maar dat hij nadien wel terug is? Er kan geseind worden voor verschillende redenen, hé. Er kan geseind worden omdat het bandje is doorgeknipt, en je weet dat hij de piste in is, of het kan zijn om een tijdelijke onbereikbaarheid”* (DG EPI). Er wordt geopperd dat die beslissing of er effectief sprake is van een ontvluchting en de straftermijn al dan niet moet worden stopgezet, losstaat van de signalisatie van die persoon als 'ontvlucht' in SIDIS: *“In mijn idee is SIDIS een weergave van hoe jullie het op dat moment zien: of hij zit in de gevangenis, of hij heeft een enkelband aan, of niets meer. Maar SIDIS is geen juridische beoordeling. SIDIS heeft ook geen wettelijke waarde of iets dergelijks. Dus wat daar nadien door de gevangene of de persoon onder ET over gezegd wordt, dat zal dan nadien wel beoordeeld worden door of de OR of de RK of de rechter ten gronde. Maar ik denk niet dat dat een probleem is voor jullie om te zeggen: die zit niet meer onder ET, want hij is niet gedetecteerd, of hij zit niet meer in de gevangenis, want die is ontvlucht. Ook al heeft die nadien misschien een perfect wettelijke uitleg.”* (SURB).

Toch blijft het een moeilijke vraag hoe het zit met de strafberekening na een seining. Bij **ET -3 jaar** is dat redelijk duidelijk: er wordt een bijlage 10 opgemaakt, de seining wordt opgestuurd, het EMS-controlesysteem wordt stopgezet, DG EPI zet die persoon in SIDIS als 'in ontvluchting', en de detentiedagen stoppen. Voor **ETSURB** is de procedure ook helder: er wordt dan een 17bis uitgestuurd, maar het mandaat in EMS wordt niet afgesloten. Net zoals in ETVH dossiers zal het VCET verder blijven opvolgen. Het verschil met ETVH dossiers is dat het VCET bij ETVH ook de politie verwittigt, terwijl zij bij ETSURB enkel een soort meldingsverslag opmaken. De detentiedagen blijven bij ETSURB dus wel gewoon lopen totdat het OM het initiatief neemt om te vorderen en de SURB beslist tot herroeping van het ET. Voor **ETVH** is het echter helemaal niet duidelijk wanneer ze de telling van detentiedagen moeten stopzetten: *“Is dat effectief op de dag van de seining, of op de dag van de vordering, of op de dag van terug binnen komen in de gevangenis, of op de dag van de herroeping? Die berekening is heel moeilijk en ik weet dat ze nu verschillend worden toegepast”* (DG EPI).

Daarnaast is er ook de vraag of er altijd een **gevolg gegeven wordt aan inbreuken van intentionele manipulatie van het materiaal en/of (pogingen tot) ontvluchting**. Bij ETVH is het voor de aanwezige onderzoeksrechter zo dat dergelijke manipulatie daadwerkelijk het einde betekent van het ETVH voor die persoon, op voorwaarde dat het opzet van de manipulatie effectief bewezen kan worden. Ook

voor de voorzitter van de KI zal eender welke schending van de voorwaarden in de meeste gevallen ook leiden tot een nieuwe aanhouding. Het is echter niet geweten of dit bij andere onderzoeksrechters of KI's ook het geval is. Door DG EPI zal er in het kader van **thuisdetentie en EDirG** niet altijd worden herroepen bij manipulatie van het materiaal: *“Dan zal dat inderdaad ook afhangen van de reden of het verhaal dat die persoon daarrond naar voor brengt. (...) Ik ga er wel vanuit, als men effectief vaststelt dat er een risico op ontvluchting is of dat er gemanipuleerd is in functie van een eventuele ontvluchting of onttrekking van de straf, dat er dan wel gevolg aan gegeven wordt”* (DG EPI). Bij **ETSURB** moet er bij de toekenning van het ET door de SURB geen rekening gehouden worden met het risico op ontvluchting. Een vordering door het OM of een herroeping van het ET door de SURB enkel omwille van manipulatie van het materiaal gebeurt dan ook weinig. Meestal zal dit pas het geval zijn indien dit in combinatie is met problemen met de naleving van andere voorwaarden. Dit kan soms wel leiden tot wat frustratie bij het VCET: *“Als er een zware overtreding is, wordt er een 17bis gestuurd. Maar inderdaad, wat wij merken bij ET +3 jaar, is dat je daar een stukje een totaalconcept hebt. Wat voor ons soms ook frustrerend kan zijn”* (VCET). Ook hier geeft de voorzitter van de SURB aan dat zij afhankelijk zijn van de vordering door het OM, en dat zij dus enkel gevolg kunnen geven aan de overtredingen als deze door het OM bij haar wordt gebracht. Er wordt het VCET daarom ook aangeraden dat, als ze het gevoel hebben dat er te weinig gereageerd wordt op dergelijke zware overtredingen, ze dit best eens bespreken met het OM.

Ook wat betreft die specifieke situaties waarin er sprake is van een intentionele manipulatie of sabotage van het materiaal, meestal gekoppeld aan een vermoeden van ontvluchten, worden in de focusgroep enkele mogelijke verbeteringen geopperd:

1. Een mogelijke oplossing voor de onduidelijkheid wanneer een (vermoedelijk) ontvluchtte persoon in SIDIS als 'ontvlucht' moet worden gezet en de detentiedagen (tijdelijk) worden stopgezet, is om **het vermoeden van ontvluchting explicieter te vermelden in het verzoek tot seining**. Als het VCET in het verzoek tot seining kan opnemen dat het gaat om een *vermoedelijke* ontvluchting, aangezien zij niet kunnen beslissen of het effectief een ontvluchting is (die beslissing ligt bij de magistraat), dan kan dit een bevestiging zijn voor DG EPI om de telling van de detentiedagen stop te zetten. Als er wordt geseind in het kader van andere elementen, dan kan DG EPI de telling laten verder lopen. *“Want als hij voortvluchtig is, dan lijkt het mij evident dat we het dossier in ontvluchting zetten en de dagen stopzetten. Het probleem is dat het VCET ook seint in het kader van andere elementen die niet noodzakelijk met een ontvluchting te maken hebben. Dus misschien moeten we daar iets rond die communicatie veranderen waardoor wij het weten wanneer wij het dossier bij ons zien?”* (DG EPI). Andere actoren leken hier ook voorstander van te zijn: *“Dat lijkt me wel helder. Want als het VCET zegt: hij is weg-weg, dan is het voor DG EPI helder. Als het VCET zegt: ‘hij is thuis, maar we denken dat hij misschien weggeweest is’, dan is het wachten op de beslissing van de rechter die zegt: voor mij ben je weggeweest of niet”* (OR). Natuurlijk is het ook daar niet altijd even zwart-wit, want een persoon kan bijvoorbeeld een viertal uren weg zijn, en dan terug thuis komen, maar de seining is dan al uitgestuurd. Echter, er kan achteraf nog steeds een hertelling gebeuren, indien er uiteindelijk beslist wordt dat er wel of geen sprake is van ontvluchting.
2. De twee procedures die in de Wet op de voorlopige hechtenis worden voorzien, leiden regelmatig tot verwarring, zowel bij de onderzoeksrechter en de procureur die beiden naar elkaar kijken, als bij het VCET die niet altijd weet of, en door wie, hun verzoek tot seining verder wordt opgevolgd. Idealiter vereist dit een **wetswijziging** om te komen tot één standaard procedure. Maar zolang dit niet het geval is, zou het wenselijk zijn dat het VCET hun verzoek tot seining blijft richten aan de onderzoeksrechter én de procureur des Konings, maar hierbij ook **expliciet vraagt wie de zaak verder opneemt**: *“Kan u per kerende bevestigen of de procureur deze zaak opneemt*

overeenkomstig artikel 24bis, paragraaf 4, of zal een beslissing over betrokkene door de onderzoeksrechter genomen worden op grond van paragraaf 1? Dat zou voor mij al helder zijn, want dan kan ik vragen aan mijn collega wat hij gaat doen. Doet die niets, dan weet ik dat ik het moet doen” (OR). Dit maakt ook dat het VCET sneller een duidelijker zicht heeft op wie de verdere opvolging in handen neemt.

3. Daarnaast wordt ook in dit kader de nadruk gelegd op het **belang van vorming van de professionele actoren**. Magistraten moeten goed weten hoe het materiaal werkt en er uit ziet, op welke manieren dat materiaal kan worden gemanipuleerd, en hoe waarschijnlijk het is dat de specifieke manipulatie intentioneel was. Daarnaast wordt ook het belang benadrukt, met name in ETVH dossiers, om politiepersoneel op te leiden om eerste vaststellingen van manipulatie te kunnen doen en te documenteren, in gevallen dat het VCET niet meteen ter plaatste kan gaan (bv. 's nachts). *“De instroom zou wel kunnen gereguleerd worden. Dat je zegt van: ‘ok, wij kiezen er voor dat na de seining de politie ter plaatse gaat, en dat die politie misschien ook iets documenteert’. Want ik denk niet dat de mensen van het VCET altijd de mogelijk hebben om daar foto’s te gaan nemen dan. Als die persoon een zak rond die enkelband heeft gedaan, dat kan daar door de politie zo worden aangetroffen, hé?”* (OR). Hieraan gekoppeld is het daarnaast ook noodzakelijk dat het VCET, of desgevallend de politie, een duidelijke omschrijving van de manipulatie (met visueel materiaal) en inschatting van de mate van ‘intentionaliteit’ van de manipulatie, kan bezorgen aan de onderzoeksrechter, zodat die een goed onderbouwd dossier heeft om hierover te beslissen.

4.3.4 Communicatie en informatie-uitwisseling

Wat betreft de informatie-uitwisseling werden reeds een groot aantal elementen aangehaald in de voorgaande kernthema’s.

Wat betreft **ETVH** is het duidelijk dat zij weinig informatie ter beschikking hebben om hun beslissingen tot toekenning of herroeping van ETVH te onderbouwen. Bij de beslissing tot toekenning van ETVH maakt de korte arrestatietermijn in België van 48u dat men vaak moet werken wat op dat moment in het dossier beschikbaar is, en men niet steeds de tijd heeft om verdere opzoekingen te vragen. Onderzoekers en KI’s zijn al blij als ze eens een verslag van een justitieassistent hebben, of als er wat in de Algemene Nationale Gegevensbank (ANG) van de politie te vinden is. Ook hebben onderzoekers in sommige gerechtelijke arrondissementen niet altijd veel tijd om een grondig gesprek te voeren met de verdachte. Dat maakt dat ze regelmatig geen goed of volledig beeld kunnen krijgen van een persoon. Ook als er eerdere vonnissen beschikbaar zijn, kan men daar niet altijd veel uit afleiden: *“Ik had vorige week nog iemand die voorgeleid werd met een heel intense (...) problematiek waarbij men schrik had dat er iets zou gebeuren. Dan heb ik vonnissen van mijn collega’s om mij te leiden in mijn beslissing, die effectief schrijven in de vonnissen: ‘gelet op de ...’. Daar ben je ook niets mee, want je kan die problematiek niet achterhalen uit een zin waarin staat: we kennen allemaal het dossier. Nee, wij kennen het dossier niet.”* (OR). Specifiek voor de RK of de KI zijn er soms ook wat moeilijkheden bij de doorstroom van informatie vanuit de onderzoeksgerechten. Net zoals bij eerdere vonnissen zijn ook de aanhoudingsmandaten die zij ontvangen van onderzoekers niet altijd zo informatief: *“Er zijn bepaalde (lokale) rechtbanken waar ik uit een aanhoudingsmandaat niets kan opmaken, alleen dat er ernstige aanwijzingen zijn van schuld, gelet op de eerste vaststellingen van de verbalisanten zoals beschreven in een proces-verbaal, zonder dat daar iets over vermeld wordt. En dan zijn er ook gelukkig meer en meer onderzoekers die een mandaat maken waarbij je uit lezing van dat mandaat al een hele hoop informatie kan terugkoppelen naar uw dossier”* (KI). Daarnaast blijken ook niet alle onderzoekers de meldingen van het VCET te voegen aan het dossier, waardoor deze informatie niet tot bij de KI komt (en bij uitbreiding ook niet bij de gevangenis

of de SURB in een latere fase): *“De onderzoeksrechter hier aan tafel print die meldingen uit en steekt dat in het gerechtelijk dossier, maar er zijn ook veel onderzoeksrechters die dat gewoon in hun mail laten zitten. Wij zien dat soort mails met meldingen van het VCET niet zo vaak op de KI. Als de onderzoeksrechter ze niet heeft uitgeprint en heeft laten inscannen in zijn elektronisch dossier, dan zien wij die niet. Het VCET gaat er vanuit: het is door ons gemeld aan de OR, dus de RK of het KI zullen dat ook wel weten, maar dat is dus geen automatisme”* (KI). Dat lijkt echter toch wenselijk: *“Los van de beslissing van de onderzoeksrechter, kunnen wij op de KI, in bepaalde gevallen, in principe beslissen om zo’n ET terug te draaien. En dan kan die informatie potentieel wel relevant zijn”* (KI).

Er wordt gesteld dat het OM wel zou moeten weten **welke voorwaarden iemand reeds opgelegd gekregen heeft** en of die werden nageleefd, maar dit blijkt niet altijd het geval. Het OM zou ook een beknopt voorlichtingsverslag kunnen vragen aan het Justitiehuis, ook in het kader van dossiers voor de RK of de KI, maar de realiteit leert dat dit moeilijk is: *“In het kader van de voorlopige hechtenisproblematiek, hebben wij niet de mogelijkheid om, als die informatie er niet is, om te zeggen: ‘we stellen de zaak nog eens 2-3 dagen uit om aan het OM toe te laten om die informatie bij te voegen’. Want de harde realiteit is: er zijn 15 dagen om de zaak voor de KI te brengen. Drie vierde van de zaken wordt op dag 14 of 15 voor de KI gebracht en vastgesteld. Wat betekent dat als die informatie er dan niet is, ik zelfs niet meer de mogelijkheid heb om dat op te vragen bij het OM. Want als men vanuit de verdediging geen uitstel vraagt of men verzet zich daartegen, dan moeten wij toch beslissen op basis van die informatie die we niet hebben”* (KI).

Ingevolge de zaak Julie Van Espen heeft het College een **checklist voor het OM** opgesteld van de elementen die zij zouden moeten voorleggen aan de rechtbank. Dit is echter nog maar een relatief recente checklist en ze wordt daarom nog niet overal toegepast. Maar in de toekomst zou dit wel tot verbetering moeten leiden inzake de informatie die beschikbaar is, ook voor onderzoeksrechters en het KI.

Als correctioneel rechter heb je de mogelijkheid om een voorlichtingsrapport aan te vragen aan het Justitiehuis alvorens te beslissen tot het toekennen van een **ET-modaliteit** (ETAS). Justitieassistenten kunnen meer tijd nemen om na te gaan wat die persoon vroeger al heeft gedaan inzake werkstraffen of ET, en hoe dat toen verlopen is. In het verleden mochten zij die informatie niet delen, maar dat mag ondertussen wel al. Soms heeft men zo’n maatschappelijke enquête natuurlijk niet nodig en kan de rechter de geschiktheid van een ET wel zelf afleiden uit het strafregister.

Voor **ETSURB** heeft de SURB best veel informatie ter beschikking dankzij de uitgebreide rapporten van de PSD van de gevangenis. Op basis van deze informatie wordt er een sociaal reclasseringsplan opgemaakt en kan de PSD een maatschappelijk enquête aanvragen aan het Justitiehuis, die vervolgens een advies zal verlenen betreffende het opvangmilieu van de gedetineerde. Hoe dat zal evolueren voor ET -3 jaar, waarvan de bevoegdheid nu (deels) ook bij de strafuitvoeringsrechter ligt, is nog onduidelijk. Mogelijk zal dit wel anders zijn, omdat deze personen minder lang in de gevangenis gezeten hebben vooraleer ze hun ET opstarten.

Hoewel sommige opdrachtgevers van ET dus wel wat informatie hebben, kan duidelijk worden gesteld dat er toch ook veel informatie in de doorstroming tussen actoren verloren gaat, en dat er bepaalde belangrijke informatie vaak ontbreekt in het nemen van beslissingen inzake de toekenning en/of herroepingen van ET. Een groot pijnpunt dat hier werd aangehaald (en ook eerder reeds werd vermeld; zie 4.3.1), is het **federaal strafregister**. Dat strafregister is vaak helemaal niet up-to-date: *“Bijvoorbeeld veroordelingen die nu minder dan, ik zeg maar, zes maanden eerder zijn uitgesproken, staan er heel dikwijls nog niet op”* (KI), en *“Het is al gebeurd dat ik een blanco strafregister krijg van mensen die ik al meermaals gezien heb”* (SURB). Ook staat er niet op of die persoon een opgelegde

gevangenisstraf heeft uitgezeten, welke voorwaarden opgelegd werden bij een eventuele uitstel van straf, of wanneer iemand is vrijgekomen: *“Hoe dikwijls dat wij moeten vragen aan iemand: een veroordeling met grotendeels uitstel, met probatievoorwaarden en noem maar op, ... Welke voorwaarden heb je gekregen? Want dat staat niet in het strafregister. En dan zeggen die mensen meestal dat ze het niet meer weten. Dan moeten ze heel diep nadenken. En heb je dan effectief die begeleiding of cursus gevolgd? En volledig gevolgd? Dan zijn wij afhankelijk louter en alleen van hetgeen dat die mensen daar zelf over willen verklaren.”* (KI). Eerdere maatregelen inzake ET en werkstraffen zouden normaliter ook vermeld moeten worden op het strafregister, maar dit is vaak ook niet up-to-date. Ook wordt niet vermeld hoe die maatregelen verliepen en of ze (volledig) werden uitgevoerd.

Die beperkte doorstroming van informatie treft trouwens niet alleen opdrachtgevers van ET, **ook voor de Justitiehuisen** is dit soms heel frustrerend: *“Want dan krijgen we iemand die voor de 5^e keer een probatie krijgt, waar we al vier keer bij hebben vastgesteld: die doet niets, die beweegt niet, die heeft geen zin om een begeleiding te volgen, die wilt geen urinecontroles doen. Dan komen ze weer voor de rechtbank, krijgen ze weer probatie, en dan denken we: man, die is daar weer. En dan moeten we zoeken: wie wilt die nog begeleiden?”* (JH). In dit soort dossiers zou het heel nuttig zijn dat er een manier is waarop die ervaringen bij de Justitiehuisen teruggekoppeld kunnen worden aan de opdrachtgevers: *“Ik zou heel dankbaar zijn moest ik dat soort informatie van een justitieassistent ontvangen, want dan wordt het tenminste ook een eerlijk gesprek met de verdachte die voor u zit. Want dan kan je zeggen: ‘Ik hoor wel dit van uw vroegere justitieassistent’. En de advocaat zegt dan: ‘ja, maar, hij heeft de perfecte situatie thuis voor ET en...’. Maar dan kan je zeggen: ‘Maar je bent nooit gegaan naar uw eerder opgelegde werkstraf?’”* (OR). Op zich worden de verslagen van de justitieassistenten wel opgeladen in het Geïntegreerd Elektronisch Justitieel Opvolgingsdossier (GEJO), maar er wordt opgemerkt dat niet iedereen daar toegang tot heeft. Het Hof van Beroep heeft daar bijvoorbeeld geen toegang toe. Behalve in Brussel, zouden wel alle Vlaamse OMs toegang moeten hebben tot GEJO en moeten zij hiervoor ook geen artikel 17 meer vragen. In principe kan het OM dit dus opladen en dat gewoon neerleggen voor de RK of KI.

Om de informatiedoorstroming te faciliteren zou een oplossing kunnen zijn om de maatregelen waarvoor de Vlaamse overheid bevoegd is ook te vermelden op het federaal strafregister. Dit lost echter het probleem niet op van het niet up-to-date zijn van dat strafregister. Een andere oplossing zou zijn om een apart Vlaams strafregister aan te maken, waarin je op één blad kan zien wat die persoon in het verleden allemaal al opgelegd kreeg en (al dan niet succesvol) heeft doorlopen. Je hebt niet altijd de tijd als opdrachtgever om al die informatie zelf op te zoeken of aan te vragen. Met een Vlaams strafregister zou je heel snel en overzichtelijk kunnen aanbieden: *“Dan krijg je een heel rapport en dan kan je gewoon zien: werkstraf in 2005, uitgevoerd: 0 uur van de 50 uur. Zoiets zou daaronder kunnen staan. Voorwaarden: je kan natuurlijk niet in detail gaan, maar je zou daar wel kunnen melden of het correct uitgevoerd werd tot op het einde of herroepen werd. (...) En anders dan die uittreksels uit GEJO, wat het parket dus vaak niet doet, is het strafregister wel een automatisme dat zij voegen, omdat het in de wet voorzien is dat je geen uitstel meer kunt geven als er x aantal straffen zijn opgelegd. Dus juridisch is dat van belang. Dus het zou goed zijn moesten zij het automatisme krijgen om dat Vlaams strafregister er ook altijd bij te voegen. Ik denk dat dat een meerwaarde zou kunnen zijn, op voorwaarde dat het up-to-date is natuurlijk”* (SURB). Het is echter niet zo dat de opdrachtgevers zeggen dat ze categoriek ‘neen’ zouden zeggen tegen ET in sommige gevallen indien zij zouden beschikken over deze extra informatie. Maar het zal wel leiden tot meer weloverwogen en onderbouwde beslissingen in individuele dossiers. Toch heeft dit ook als keerzijde dat er mogelijk minder ETs of andere modaliteiten zullen worden opgelegd en dat dit ook een impact zal hebben op de gevangenispopulatie: *“De realiteit zal zijn dat als we die informatie hebben, dat dit ongetwijfeld*

aanleiding zal geven tot een wat kritischere reflectie, en dat dit potentieel zal leiden tot een hoger aantal gevallen waarin je geen voorwaarden geeft of geen ET toestaat. (...) Het vraagt wel heel wat professionele en menselijke moed om soms te beslissen om iemand niet naar de gevangenis te sturen. Want dat is dikwijls de gemakkelijkste oplossing, maar daarom niet altijd de beste. Hoe meer pijlers je hebt om dat aan af te toetsen, hoe gefundeerder die beslissingen kunnen zijn" (KI).

5 Beantwoording van de onderzoeksvragen

In dit hoofdstuk worden de resultaten kort samengevat en wordt een antwoord geboden op de verschillende onderzoeksvragen en deelvragen. Hieraan worden ook steeds enkele aanbevelingen gekoppeld.

5.1 Wat is het algemeen profiel van personen onder ET?

Om zicht te krijgen op de globale populatie van personen onder ET werd via kwantitatieve data-analyse getracht om het profiel in kaart te brengen van alle personen die in de periode 2015-2021 onder ET werden gesteld, in het algemeen en per ET-modaliteit. Dit werd verder aangevuld met een dossieranalyse om inzicht te krijgen in het type feiten dat gepleegd werd. Vervolgens wordt deze sectie ook aangevuld met informatie uit de interviews en de focusgroep.

5.1.1 Kenmerken van het ET zelf

In het algemeen kent ET in de periode 2015-2021 een bijna constante groei. In totaal werden in deze periode 27.006 nieuwe mandaten geactiveerd (32.182 met 2022 er bij). In 2015 werden 3.446 mandaten aangemaakt, in 2022 waren dit maar liefst 5.174. Dit betekent een procentuele toename van 50% in aantal nieuwe mandaten per jaar.

Over de gehele periode van 2015-2021 blijkt **TD de grootste groep, met 42% van alle aansluitingen**, gevolgd door EDirG (29.1%), ETVH (16.9%) en ETSURB (11.1%). Over de jaren heen vallen echter wel enkele verschuivingen op wat betreft ET-modaliteiten. In 2015 was EDirG nog de meest voorkomende modaliteit met een aandeel van meer dan de helft van alle nieuwe aansluitingen (51.8%), maar dit aandeel daalt doorheen de jaren naar 18.9% in 2021. Omgekeerd zien we een sterke stijging in het aandeel van ETVH: van 5.7% van alle aangesloten mandaten in 2015 naar 25.1% in 2021. TD kent ook een gevoelige stijging, van 30.1% in 2015 naar 43.0% in 2021. Het aandeel van de andere ET-modaliteiten (i.e., ETSURB, ETAS, ETDDDB, TBSURB en ETINT) blijft relatief stabiel over de jaren heen.

De grootste opdrachtgever in deze periode is duidelijk de gevangenis (71.3% van alle mandaten), die betrokken is in alle mandaten van TD, ETDDDB en EDirG. Hier dient uiteraard de kanttekening bij gemaakt te worden dat de beslissingsbevoegdheid sinds 1 september 2022 werd overgeheveld van de gevangenisdirectie naar de strafuitvoeringsrechter, en dat de beslissingsbevoegdheid voor TD op 1 september 2023 ook zal worden overgedragen aan de strafuitvoeringsrechter. In de jaren na 2021 zal dus vermoedelijk een verschuiving plaatsvinden in het aandeel van de gevangenisdirectie als opdrachtgever. De tweede grootste opdrachtgever is de Raadkamer (13.2%), die betrokken is in mandaten van ETVH. De SURB is vervolgens in 11.3% van de gevallen de opdrachtgever, voor alle mandaten van ETSURB en TSURB. In mindere mate is de opdrachtgever de KI (2.3%; i.k.v. ETVH), de onderzoeksrechter (1.5%, i.k.v. ETVH), het OM (0.4%, i.k.v. ETAS) en de KBM (0.1%; i.k.v. ETINT).

De gemiddelde duurtijd tussen toekenning van het ET een aansluiting van het ET bedraagt 74,5 dagen. In 2015 bedroeg deze tijd tot aansluiting 59,2 dagen, om dan sterk te stijgen in 2016 en 2017 (met 108,1 dagen als piek), en vervolgens weer sterk te dalen vanaf 2018 tot een gemiddelde aansluitingstijd van 48,8 dagen in 2021. Er is ook een duidelijk significant verschil zichtbaar tussen de gemiddelde duur tot aansluiting voor mandaten van TD (114,3 dagen), ETAS (87,2 dagen) en EDirG (82,4 dagen), tegenover mandaten van ETIN (0,3 dag), ETSURB (1,7 dag), TBSURB (1,9 dag) en ETVH (3,1 dagen). Dit is vermoedelijk het gevolg van de opdeling in prioritaire (bv. ETVH en ETSURB) en niet-prioritaire (bv. TD en EDirG) aansluiting. Bij mandaten met het gevangeniswezen als opdrachtgever wordt er namelijk gewerkt met een slotsysteem van enkele maanden, wat de langere duurtijd tot aansluiting kan verklaren. Ook valt op dat de gemiddelde duurtijd voor TD, EDirG en in mindere mate

ETAS veel meer schommelt over de jaren heen, wat uiteraard ook een invloed heeft op de gemiddelde duurtijd voor heel deze periode. Vooral bij EDirG zien we in 2016 en 2017 een sterke stijging ten opzichte van 2015 (82.1 dagen), om dan zeer sterk te dalen tot een gemiddelde duurtijd van 32 dagen in 2021. Dus ten opzichte van de start van de onderzochte periode (2015), is de gemiddelde duurtijd van EDirG in 2021 wel meer dan gehalveerd. Bij TD zien we ook een heel sterke stijging na 2015, maar daar blijft de gemiddelde duurtijd in 2021 wel nog steeds bijna dubbel zo hoog als in 2015. Bij ETAS blijft de gemiddelde duurtijd relatief stabiel, met uitzondering van een sterke piek in 2020 (116 dagen). Dit heeft zich echter opnieuw hersteld in 2021.

De gemiddelde duurtijd onder ET in de periode 2015-2021 is 93,8 dagen (95 dagen als 2022 ook meegerekend wordt). De tijd onder ET is in 2022 (109 dagen), ten opzichte van 2015 (76,2 dagen), toegenomen met 43%. Er is dus niet alleen een stijging zichtbaar in het aantal mandaten van ET per jaar, maar ook een toename in de looptijd van het ET. Behoudens ETINT, is de looptijd van het ET in alle modaliteiten gestegen in vergelijking met 2015: met ongeveer 20% voor EDirG en ETAS, met 44% voor TD, 53% voor TBSURB, 68% voor ETDDB, 74% voor ETSURB, en meer dan verdubbeld (102%) voor ETVH.

5.1.2 Demografische kenmerken van de persoon onder ET

Over alle ET-modaliteiten heen, is het ‘typische’ profiel van de persoon onder ET een Belgische (78.7%) man (89%) met een leeftijd van 37 jaar, woonachtig in Antwerpen (38.5%). Verder valt op dat vrouwen statistisch gezien oververtegenwoordigd zijn in TD en ondervertegenwoordigd in ETSURB, TBSURB, ETVH en ETINT. Personen met een niet-Belgische nationaliteit zijn oververtegenwoordigd in ETVH, en ondervertegenwoordigd in ETSURB, TBSURB en TD. De gemiddelde leeftijd van personen onder ET is significant jonger in ETVH, en significant ouder in ETDDB en TBSURB. Bij de meeste ET-modaliteiten is de grootste groep personen woonachtig in de provincie Antwerpen. Voor ETDDB woont de grootste groep in Oost-Vlaanderen, voor TBSURB in West-Vlaanderen, en voor ETINT wonen er evenveel personen in Vlaams-Brabant en in Antwerpen. De onderlinge verschillen wat betreft demografische kenmerken tussen de verschillende ET-modaliteiten kennen echter zeer kleine effectgroottes. De gevonden verschillen zijn dus weinig betekenisvol of praktisch relevant.

Tabel 20: Overzicht demografische kenmerken personen onder ET

	Geslacht		Leeftijd	Nationaliteit		Woonplaats
	Man	Vrouw		Belg	Niet-Belg	
Algemeen	89%	11%	37.3 j	78.7%	21.3%	38.5% Antw.
ETAS	95.5%	4.5%	38.7 j	77.3%	22.7%	52.3% Antw.
ETDDB	98.0%	2.0%	44.0 j (↑)	87.8%	12.2%	34.7% O-Vl.
EDirG	89.8%	10.2%	37.9 j	78.6%	21.4%	34.6% Antw.
ETINT	100%	0.0% (↓)	38.6 j	80.0%	20.0%	27.8% Antw. & Vl-Br.
ETSUB	96.0%	4.0% (↓)	38.9 j	80.7%	19.3% (↓)	41.1% Antw.
TBSURB	100%	0.0% (↓)	46.1 j (↑)	92.2%	7.8% (↓)	37.3% W-Vl.
TD	86.2%	13.8% (↑)	38.1 j	81.3%	18.7% (↓)	31.3% Antw.
ETVH	92.2%	7.8% (↓)	33.3 j (↓)	68.9%	31.1% (↑)	64.3% Antw.

Over heel de groep personen onder ET zijn de twee meest voorkomende wettelijke statussen de correctioneel veroordeelden tot 1 tot 3 jaar (30.3%) en de correctioneel veroordeelden tot 6 maanden tot 1 jaar (26.1%). Dit is uiteraard niet zo verwonderlijk, aangezien dit personen zijn die in aanmerking komen voor TD, en TD ook de grootste ET-modaliteit is.

Wat de **gepleegde feiten** betreft, werd een dossieranalyse uitgevoerd op 517 dossiers. Deze steekproef is echter niet representatief voor heel de ET-populatie en de resultaten van deze analyses moeten dus met veel voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Wat uit de analyse binnen de steekproef alvast opvalt, is dat **de drie meest voorkomende misdrijfcategorieën bij elke ET-modaliteit de drugsmisdrijven, misdrijven ten aanzien van personen en misdrijven ten aanzien van goederen zijn**. Misdrijven tegen de openbare orde en verkeersmisdrijven werden veel minder als hoofdfeit geïdentificeerd. Uiteraard betekent dit niet dat dergelijke misdrijven niet aanwezig zijn binnen de geanalyseerde dossiers, maar dat zij niet het belangrijkste misdrijf vormen. Ook valt op dat seksuele misdrijven niet zo vertegenwoordigd zijn in de dossiers: slechts in 23 van de 517 dossiers (4.4%) pleegde de persoon onder ET een seksueel misdrijf. Mogelijk gebeurt hier dus al een soort voorselectie, waarbij personen die seksuele feiten hebben gepleegd veel minder snel worden toegelaten tot het ET. **Bij dossiers van ETSURB blijken de personen onder ET, zoals verwacht ook vaker dan bij de andere modaliteiten feiten te plegen uit verschillende misdrijfcategorieën**. Dat is meteen ook de verklaring waarom er binnen ETSURB dossiers proportioneel vaker drugsmisdrijven, misdrijven ten aanzien van goederen, misdrijven ten aanzien van personen, en misdrijven tegen de openbare orde worden gepleegd. Ook ergens te verwachten is dat verkeersmisdrijven significant minder vaak voorkomen in dossiers van ETVH in vergelijking met de andere modaliteiten.

5.2 Wat is het profiel van personen onder ET bij wie het ET niet succesvol verloopt?

5.2.1 Wat is het profiel van personen onder ET ten aanzien van wie een (verzoek tot) seining gebeurde tijdens het ET?

5.2.1.1 Kenmerken van een ET met verzoek tot seining

In 10.1% van alle aangesloten mandaten in 2015-2021 (N = 27.006) werd er minstens één verzoek tot seining vanuit het VCET gedaan aan de opdrachtgever van het ET-mandaat. In verhouding tot mandaten zonder seining, werd significant meer geseind in de ET-modaliteiten ETSURB (18.4% van de ETSURB-mandaten) en EDirG (13.9% van de EDirG-mandaten). Er werd significant minder geseind bij ETVH (8.4% van de ETVH-mandaten) en TD (5.9% van de TD-mandaten). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat ETSURB en EDirG-mandaten een langere duurtijd (resp. gemiddeld 275.9 dagen en 107.2 dagen) hebben dan TD en ETVH (resp. 45.7 dagen en 80.9 dagen), waardoor de kans op seining groter is. Daarnaast is het ook mogelijk dat, specifiek bij ETVH, de zeer strenge opvolging door het VCET en het feit dat deze personen nog niet veroordeeld zijn (en dus hun kansen op een vrijspraak of milde straf niet in het gedrag willen brengen), ook een rol spelen in de beperkte hoeveelheid seiningen binnen ETVH-mandaten.

Gekoppeld aan het voorgaande zien we dan ook dat **de opdrachtgever van ET-mandaten met seining vaker de SURB is (18.3% mandaten met seining)**, aangezien zij in 100% van de ETSURB mandaten opdrachtgever zijn, en dat de **gevangenis, de Raadkamer en de Kamer van Inbeschuldigingstelling, in verhouding als opdrachtgever minder vaak betrokken zijn in ET-mandaten met een verzoek tot seining (resp. 9.2%, 8.8% en 6.7% mandaten met seining)**.

Er werd het **meest verzocht tot een seining omwille van een situatie waarin de persoon onder ET 'meer dan 4 uur onbereikbaar' is** (39.7% van alle verzoeken tot seining). Hierna volgen de redenen 'intentionele degradatie van het materiaal (33.7%) en 'de duidelijke wil om zich te onttrekken aan het toezicht van het VCET' (15.9%). Slechts in 3.2% van de verzoeken tot seining betreft het een 'vermoeden van ontvluchting' en deze reden wordt ook enkel opgegeven in het kader van ETVH. Aangezien het risico op ontvluchting bij ET als strafuitvoeringsmodaliteit niet echt een toetsingscriterium is, zal hier mogelijk vaker gekozen worden voor 'meer dan 4 uur onbereikbaar' of

‘duidelijke wil om zich te onttrekken’ als reden voor het verzoek tot seining. Bij EDirG, ETSURB, ETDDB, TBSURB en ETINT is de reden ‘meer dan 4 uur onbereikbaar’ de meest voorkomende reden om over te gaan tot een verzoek tot seining. Bij TD en ETVH is de meest voorkomende reden de ‘intentionele degradatie van het materiaal’. Bij ETAS komen beide redenen evenveel voor.

Op basis van de beschikbare gegevens is het niet mogelijk om te bepalen hoeveel verzoeken tot seining daadwerkelijk hebben geleid tot een effectieve seining. Wel kan gesteld worden dat **67.5% van de mandaten waarin een verzoek tot seining gebeurde, expliciet aanleiding hebben gegeven tot een herroeping**. In deze gevallen werd als motivering voor de herroeping gesteld dat het een reactie was op de disciplinaire info die werd ontvangen van het VCET. Dit bleek het vaakst het geval bij TD (in 88.8% van de mandaten met seining), gevolgd door EDirG (in 85.9% van de mandaten met seining). DG EPI lijkt dus toch zeer veel waarde te hechten aan de verslaggeving van het VCET. Bij ETAS en ETVH leiden slechts ongeveer 1 op 4 mandaten waarin geseind werd rechtstreeks tot een herroeping. ETSURB scoort hier behoorlijk laag: hier herroept men slechts in 4.3% expliciet op basis van een verzoek tot seining door het VCET. De belangrijkste redenen voor een herroeping bij ETSURB zijn de schending van de individuele of algemene voorwaarden. Het is ook hier natuurlijk niet helemaal uitgesloten dat dit mede ingegeven wordt door meldingen van het VCET.

5.2.1.2 Kenmerken van personen onder ET die werden geseind tijdens hun ET

Het ‘typische’ profiel van een persoon onder ET ten aanzien van wie een verzoek tot seining werd gevraagd, is ook hier een Belgische (78.2%) man (90.6%) van gemiddeld 35.6 jaar, woonachtig in de provincie Antwerpen (37.9%). Personen onder ET die worden geseind zijn dus significant jonger dan personen die niet werden geseind, met name bij personen onder een EDirG, ETSURB, en TD. De kans om geseind te worden is ook groter bij personen met een leeftijd tot 44 jaar, en is significant lager voor personen vanaf 45 jaar. Over het algemeen hebben mannen een grotere kans om geseind te worden tijdens het ET (10.2% van de mannelijke justitiabelen versus 9% van de vrouwelijke justitiabelen). Toch zien we dat de kans op seining mede afhankelijk is van de ET-modaliteit: vrouwen worden proportioneel vaker geseind in EDirG en TD in vergelijking met de andere modaliteiten, mannen proportioneel vaker in ETSURB en ETVH. Personen die woonachtig zijn in West-Vlaanderen (voornamelijk binnen EDirG en TD) of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (voornamelijk bij ETVH) hebben een licht verhoogde kans op een verzoek tot seining, personen wonend in Limburg hebben dan weer een iets lagere kans op een verzoek tot seining. In het algemeen is nationaliteit geen significante voorspeller voor een verzoek tot seining. Toch zien we hier ook enkele verschillen naargelang de ET-modaliteit: personen met een niet-Belgische nationaliteit worden, in vergelijking met de andere modaliteiten, significant vaker geseind in ETVH (35.3% van de geseinden heeft een niet-Belgische nationaliteit) en minder vaak in EDirG (20% van de geseinden heeft een niet-Belgische nationaliteit).

Echter, **de effectgroottes van de gevonden verschillen tussen de groep geseinden en de groep niet-geseinden zijn allen zeer zwak, waardoor ze weinig waarde hebben en weinig praktisch relevant zijn.** Op basis van deze gegevens is het dus niet aangewezen om hieraan beleidsmatige gevolgen te geven. Op basis van de kwantitatieve gegevens kan er dus geen ‘risicoprofiel’ worden weerhouden wat betreft de demografische kenmerken van de justitiabelen.

Indien we even kijken naar de redenen tot seining, dan is er een grotere kans dat mannen, zeer jonge justitiabelen (18-24 jaar) of personen met een niet-Belgische nationaliteit worden geseind omwille van een ‘vermoeden van ontvluchting’. Ook bij ‘intentionele degradatie van het materiaal’ en ‘beledigingen of bedreigingen ten aanzien van personeel van het VCET’ zijn personen met een niet-Belgische nationaliteit proportioneel vaker betrokken. Het omgekeerde is dan weer het geval bij de

reden 'duidelijke wil om zich te onttrekken aan het toezicht van het VCET': daar blijken personen met een Belgische nationaliteit proportioneel oververtegenwoordigd. Verder zien we ook nog dat personen tussen de leeftijd van 25 en 54 jaar in verhouding vaker geseind worden omwille van 'meer dan vier uur onbereikbaar' dan jonge (18-24 jaar) of oudere (+55 jaar) justitiabelen. Tot slot valt ook op dat oudere justitiabelen (+55 jaar) proportioneel vaker geseind worden omwille van het 'verhinderen van de technische installatie'. Ook hier zijn de effectgroottes echter zeer klein.

Wat de wettelijke status betreft, valt op dat de **kans op seining kleiner is voor correctioneel veroordeelden tot 1 jaar en voor beklaagden onder bevel tot aanhouding of uitlevering, en dat de kans significant hoger is voor personen die correctioneel veroordeeld werden voor straffen hoger dan 1 jaar**. Ook dit verschil heeft een zwakke effectgrootte, dus is weinig praktisch relevant. Waarom dit verschil gevonden wordt, is onduidelijk. Mogelijke hypothesen zijn dat personen met een correctionele veroordeling van minder dan 1 jaar over het algemeen minder ernstige feiten hebben gepleegd of dat deze groep veel meer bestaat uit 'first time offenders', in vergelijking met personen die een zwaardere straf opgelegd krijgen. Anderzijds valt op dat deze wettelijke statussen kunnen gelinkt worden aan specifieke ET-modaliteiten. Zo zijn het dus vooral personen die in aanmerking komen voor TD of ETVH een kleinere kans hebben. Eerder werd ook al vastgesteld dat de kans op seiningen voor deze modaliteiten ook effectief kleiner is. Hier werd ook als mogelijke hypothese geopperd dat de kortere duurtijd van deze modaliteiten, in vergelijking met ETdirG en ETSURB, mogelijk kan verklaren waarom er in deze modaliteiten minder verzoeken tot seining gebeuren tijdens het ET.

Wat gepleegde feiten betreft, is voorzichtigheid geboden in de interpretatie van de resultaten. **Personen die een misdrijf ten aanzien van goederen (e.g., diefstal, heling, brandstichting) gepleegd hebben (als geïdentificeerd 'hoofdfeit') lijken meer kans te hebben op een seining, personen die een misdrijf tegen de openbare orde (e.g., bezit van wapen, weerspanning, beschadiging van openbare eigendom) pleegden hebben minder kans op seining**. Wanneer we kijken naar alle gepleegde feiten (en dus niet enkel naar het geïdentificeerde 'hoofdfeit') lijken misdrijven ten aanzien van goederen, personen en tegen de openbare orde vaker voor te komen bij seiningen omwille van intentionele degradatie van het materiaal en vermoedens van ontvluchting. De effectgroottes zijn echter ook hier weer zeer klein. Een gemiddelde effectgrootte wordt wel gevonden voor het plegen van misdrijven uit verschillende misdrijfcategorieën: hoe meer een persoon feiten pleegt uit verschillende misdrijfcategorieën, hoe groter de kans op seining. Dit kan mogelijk verklaard worden doordat deze personen ook vaak meer misdrijven in het algemeen pleegden, en kan dus een indicatie zijn dat 'veelplegers' toch een groter risico hebben op seining tijdens het ET. Opgelet: het gaat hier ook enkel om seiningen omwille van intentionele degradatie van het materiaal en pogingen tot ontvluchting (dit laatste is exclusief aanwezig bij ETVH). Mogelijk worden andere resultaten gevonden moest de steekproef ook andere redenen tot seining bevatten. Deze resultaten kunnen dus niet zomaar veralgemeend worden naar de gehele populatie geseinden.

In de interviews en de focusgroep werd wel verwezen naar enkele types van misdrijven waar extra voorzichtigheid geboden is. Zo wordt als hekel punt vermeld dat sommige types misdrijven makkelijk van thuis uit verder te zetten zijn, zoals drugsmisdrijven (bv. handeldrijven van thuis uit), zedendelinquentie (bv. minderjarigen benaderen via het Internet en thuis afspreken), of intrafamiliaal geweld. Ook personen met een zware verslavingsproblematiek kunnen thuis blijven gebruiken. Uit de dossieranalyse lijken dit soort delicten in eerste instantie niet oververtegenwoordigd in de groep van personen die werden geseind (althans niet voor 'intentionele degradatie van het materiaal' of 'vermoeden van ontvluchting'), maar hier dient opnieuw vermeld te worden dat de dossieranalyse niet representatief is voor de gehele populatie onder ET. Voorzichtig kan gezegd worden dat het er

niet op lijkt dat deze groep vaker dan anderen het voorwerp zijn van een verzoek tot seining door het VCET. Mogelijk heeft dit ook te maken met het feit dat zij juist relatief probleemloos hun delictgedrag kunnen verder zetten achter gesloten deuren, zolang zij van de radar van het VCET blijven. Zo gaf ook één justitiabele in een interview aan dat hij zich net plichtsbewust houdt aan de opgelegde voorwaarden, om zo zijn druggebruik thuis verder te kunnen zetten.

5.2.1.3 *Andere factoren*

Zowel in de interviews als tijdens de focusgroep kwamen ook enkele andere factoren aan bod die men in verband brengt met een grotere kans op een moeizaam verloop van het ET.

Zo wordt ET niet als best geschikt geacht voor personen met een zware verslavingsproblematiek of ernstige psychische of psychiatrische problematieken. De reden die hiervoor gegeven wordt is dat ET vaak niet het kader biedt om al een doorgedreven hulpverleningstraject op te starten voor deze mensen. Dit is zeker het geval in het kader van ET of een ET – 3 jaar. Bij ET + 3 jaar (ETSURB) zijn er wel mogelijkheden om voorwaarden met betrekking tot behandeling en psychologische begeleiding op te leggen. In dit verband worden dan echter de lange wachttijden gehekeld alsook het feit dat sommige (residentiële) hulpverleningscentra en instellingen eerder weigerachtig staan om justitiabelen op te vangen.

Ook indien er sprake is van intrafamiliaal geweld, vinden de professionele actoren dat voorzichtigheid geboden. Dit is vooral omdat ET veel vrijheidsbeperkingen oplegt, en ook een zware last plaatst op de medebewoners van de justitiabele. Deze aspecten kunnen conflicten aanwakkeren en in dergelijke gevallen beperkt het ET de mogelijkheden om even het huis uit te gaan en 'uit te waaien'. Het is in het kader van feiten van intrafamiliaal geweld niet wettelijk verplicht om een ET in de gezinswoning te weigeren. Toch lijken sommige actoren in hun besluitvorming dit informeel wel al systematisch te verbieden. Maar ook breder is het hebben van een duidelijke, ernstige agressie- of impulscontroleproblematiek een mogelijk probleem in het kader van ET, omdat het het risico vergroot voor eender welke medebewoner van de justitiabele, zelfs al wordt het ET niet uitgezeten in de gezinswoning (maar bijvoorbeeld bij (groot)ouders, een tante of een goede vriend).

Ook valt het op dat personen die in een onstabiele liefdesrelatie zitten, dan vaak uit huis worden gezet door de partner en dan vaak van woonst veranderen. Dit zorgt voor veel extra werk voor het VCET en leidt ook tot situaties dat de justitiabele al ergens anders gaat wonen, maar dat de betrokken professionele actoren nog geen zicht hebben op die gezinssituatie en of daar mogelijk risico's aan verbonden zijn (bv. voor minderjarige medebewoners). Ook in het geval van zedenfeiten, zeker ten aanzien van minderjarigen, is het echt cruciaal dat men op voorhand goed kan nagaan of er minderjarige kinderen bij de justitiabele leven. Hier is het plots (moeten) veranderen van woning tijdens het ET eens te meer problematisch, omdat men dus regelmatig al veranderd is van woning, zonder dat deze nieuwe gezinssamenstelling grondig werd onderzocht.

Qua persoonlijkheid kan de justitiabele ook enkele kwetsbaarheden bezitten die een ET-traject kunnen bemoeilijken. Voor personen met beperkte cognitieve vaardigheden is het begrijpen van alle procedures en het regelen en opvolgen van het uurrooster soms heel moeilijk. Dat is ook het geval voor mensen die analfabeet of anderstalig zijn is dit niet altijd eenvoudig. Ook personen die weinig structuur kennen of weinig organisatorische vaardigheden kunnen extra moeilijkheden ervaren met het volgen van een opgelegd uurrooster waardoor bijvoorbeeld de kans op seining omwille van 'meer dan 4 uur onbereikbaar' groter kan zijn.

5.2.2 Wat is het profiel van personen onder ET ten aanzien van wie door de opdrachtgever beslist werd tot een herroeping van het ET?

5.2.2.1 Kenmerken van het ET dat wordt herroepen

In de periode 2015-2021 werden in totaal 26.623 ET-mandaten afgesloten.⁴³ Van al deze mandaten eindigde 86.2% in een positieve afsluiting. 13.7% eindigde in een herroeping.⁴⁴ **Net geen 1 op 7 mandaten eindigt dus in een herroeping.**

Het percentage herroepingen ligt significant hoger bij de ET-modaliteiten ETAS (27.4%), ETSURB (22.2%) en EDirG (21.2%), waar iets meer dan 1 op 5 mandaten van ETSURB en EDirG eindigen in een herroeping en iets meer dan 1 op 4 mandaten bij ETAS. Er wordt significant minder vaak herroepen bij ET-mandaten van TD (7.1%) en ETVH (9.9%): minder dan 1 op 10 van deze mandaten leidt tot een herroeping.

Een significante voorspeller voor een herroeping van een ET-mandaat is overduidelijk wanneer er een verzoek tot seining gebeurde door het VCET tijdens het mandaat. In de mandaten waar er geen verzoek tot seining werd gedaan, eindigt 92.9% in een uiteindelijke positieve afsluiting. Toch leidt dus ook 7.1% tot een herroeping. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer er nieuwe feiten gepleegd werden tijdens het ET. Echter, uit de analyse blijkt dat de reden voor de herroeping hier toch ook in meer dan 1 op 4 van de gevallen een 'reactie op disciplinaire info' betreft. Het is niet duidelijk of het hier alsnog over verzoeken tot seining gaat (die niet werden geregistreerd in het databestand) of dat deze herroepingen gebeurden op basis van andere informatie aangeleverd door het VCET. **Bij mandaten waarin een verzoek tot seining gebeurde, eindigde 71.2% in een herroeping.** Dit kan echter ook om andere redenen zijn dan rechtstreeks omwille van het verzoek tot seining. Op basis van de kwantitatieve gegevens kan gesteld worden dat in 67.5% van de mandaten waar er een verzoek tot seining gebeurde, de herroeping het rechtstreekse gevolg is van het verzoek tot seining door het VCET.

De kans op een herroeping in een mandaat waarin er een verzoek tot seining gebeurde is significant kleiner bij ETVH (41.2%) dan bij de andere ET-modaliteiten. Dit heeft mogelijk te maken met het feit dat men bij ETVH gebruik maakt van een ander systeem (met GPS-tracking) en zeer snel een verzoek tot seining uitstuurt bij een korte afwezigheid. Het is dan uiteindelijk aan de onderzoeksgerechten om te bepalen of het gaat om een zwaarwichtige overtreding én of er voldoende bewijslast is dat de persoon onder ETVH effectief de voorwaarden van het ET heeft geschonden. Dit is niet altijd het geval, waardoor men vaak geen gevolg geeft of kan geven aan dergelijke verzoeken tot seining (zie ook **Fout! V erwijzingsbron niet gevonden.**). **De kans op een herroeping in mandaten waarin een verzoek tot seining gebeurde is het grootst bij EDirG (81.9%).**

De kans dat mandaten zonder verzoek tot seining alsnog in een herroeping uitmonden, is het grootst bij ETSURB (12.7%) en EDirG (11.7%), en het kleinst bij TD (2.9%). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat mandaten van TD een relatief korte duurtijd hebben (gemiddeld 45.7 dagen), in vergelijking met EDirG (107.2 dagen) en zeker in vergelijking met ETSURB (gemiddeld 275.9 dagen). Tijdens een dergelijk lange duurtijd van het ET, is de kans groter dat er ook andere redenen meespelen die kunnen leiden tot een herroeping.

⁴³ Het gaat hier enkel om effectief opgestarte ET-mandaten, de mandaten die geannuleerd werden voor activatie worden hier niet meegeteld.

⁴⁴ 26 mandaten werden afgesloten omwille van het overlijden van de justitiabele (0.1%).

5.2.2.2 Kenmerken van personen wiens ET werd herroepen

De gemiddelde leeftijd van personen wiens ET werd herroepen is 36 jaar. De meesten (68%) zijn tussen de 25 en 44 jaar oud. 91% van deze groep personen is man en 79% heeft de Belgische nationaliteit. Ook hier woont de grootste groep in de provincie Antwerpen (38.2%), gevolgd door Oost-Vlaanderen (21.8%) en West-Vlaanderen (17.4%). De meesten (44.3%) zijn correctioneel veroordeelden tot 1 tot 3 jaar, gevolgd door correctioneel veroordeelden tot 6 maand tot 1 jaar (15.3%) en beklagden onder bevel tot aanhouding of uitlevering (12.4%).

Wat de gepleegde feiten betreft, zien we dat **als een persoon (onder andere) een misdrijf ten aanzien van goederen heeft gepleegd, die een grotere kans heeft op een herroeping, en dat personen die een misdrijf tegen de openbare orde hebben gepleegd, een lagere kans hebben op een herroeping.** Dit hangt vermoedelijk samen met het feit dat in dossiers met een misdrijf ten aanzien van goederen als geïdentificeerd hoofdfeit significant vaker wordt geseind dan in dossiers met een misdrijf tegen de openbare orde. Echter, er moet hier rekening gehouden worden met de zeer kleine effectgrootte en het feit dat het hier niet om een representatieve steekproef gaat. We zijn hier ook nagegaan of er indicaties te vinden zijn in de reden voor de herroeping (in het kader van herroepingen specifiek: schending van individuele of algemene voorwaarden, heropsluiting of reactie op disciplinaire info) dat bepaalde misdrijfcategorieën mogelijk vaker herroepen worden omwille van het plegen van nieuwe feiten (opgelet: dit kunnen we niet rechtstreeks nagaan, maar we gaan uit dat de opgegeven reden hiervoor 'schending van algemene voorwaarden' of 'heropsluiting' zou zijn, eerder dan 'reactie op disciplinaire info'). We vinden hier echter geen significante verschillen. **Het lijkt dus niet zo te zijn dat een bepaald misdrijftype een verhoogde kans inhoudt op het plegen van nieuwe feiten tijdens het ET.**

Personen wiens ET herroepen wordt, komen significant vaker uit de leeftijdsgroep 25-44 jaar dan personen wiens ET eindigde in een positieve afsluiting, en significant minder vaak uit de leeftijdsgroep +45 jaar. Ook zien we dat personen woonachtig in West-Vlaanderen iets meer kans hebben om hun ET herroepen te zien, en personen woonachtig in Limburg iets minder kans. Er is geen verschil wat nationaliteit betreft tussen personen wiens ET herroepen wordt en personen wiens ET eindigt in een invrijheidstelling. De kans dat een ET herroepen wordt, is wel groter voor mannen dan voor vrouwen. De effectgroottes tonen echter dat deze verschillen nagenoeg verwaarloosbaar zijn.

Eerder werd beschreven dat een verzoek tot seining een significante voorspeller is voor een herroeping van het ET. **Er werd daarnaast ook nagegaan of de kans op een herroeping na een verzoek tot seining groter was voor personen met bepaalde demografische kenmerken. Hierbij werd geen verschil gevonden wat betreft leeftijd, nationaliteit en geslacht. Dit betekent dat die beslissing niet afhangt van dergelijke persoonskenmerken, hetgeen positief kan worden geduid.** Wel zien we dat er personen die wonen in Antwerpen een significant kleinere kans maken op een herroeping na een verzoek tot seining (66%), in vergelijking met personen uit Limburg en West-Vlaanderen, die een grotere kans hebben op een herroeping na een verzoek tot seining (resp. 77.2% en 76.3%) dan op een positieve afsluiting. Inzake de personen die geseind werden en woonachtig zijn in Limburg, is dit wel een frappante vaststelling: in het algemeen hebben personen uit Limburg iets minder kans op een herroeping dan op een positieve afsluiting, maar indien er tijdens hun mandaat een verzoek tot seining gebeurde, hebben ze juist een iets grotere kans op een herroeping. Hoe dat verschil moet worden verklaard, valt uit de beschikbare informatie helaas niet op te maken.

5.2.2.3 *Andere factoren*

Wat andere factoren betreft die mogelijk een invloed hebben op het moeizaam en niet-succesvol verloop van het ET, kan hier in de eerste plaats verwezen worden naar de factoren besproken in 5.2.1.3 (andere factoren bij seining).

Specifiek in het kader van herroepingen, bestaat ook de vrees op vluchtgevaar, collusiegevaar of recidivegevaar. Het plegen van nieuwe feiten is daar uiteraard een grote bezorgdheid. Uit tentatieve statistische analyses op de onderzochte dossiers kon niet worden vastgesteld dat bepaalde misdrijftypes in grotere mate herroepen worden omwille van de redenen 'schending van algemene voorwaarden' of 'heropsluiting'. Er zijn echter geen data voorhanden die expliciet melding maken van het plegen van nieuwe feiten, dus een mogelijk rechtstreeks verband kon niet worden nagegaan. Uit de interviews blijkt wel dat men van mening is dat het recidivegevaar groter is bij delicten die thuis kunnen worden verdergezet (e.g., druggebruik of drughandel, intrafamiliaal geweld, zedendelicten) of bij personen met een agressie- of impulscontroleproblematiek. Statistische analyses tonen echter dat deze delicttypes (i.e., drugsmisdriven, misdrijven ten aanzien van personen, seksuele misdrijven) niet vaker herroepen worden dan andere types. Integendeel, misdrijven ten aanzien van goederen (e.g., diefstal, heling) blijken net iets meer vertegenwoordigd te zijn binnen de herroepingen.

5.2.3 *Aanbevelingen m.b.t. het niet-succesvol verloop van ET-mandaten*

Wat duidelijk wordt uit de statistische analyses wat betreft de profielen van personen onder ET in het algemeen en personen onder ET bij wie het ET moeizaam of niet-succesvol verloopt, is dat er wel enkele significante verschillen in de profielen van deze personen kunnen worden vastgesteld, maar dat de effectgroottes van de gevonden verschillen zwak tot irrelevant zijn en praktisch weinig bruikbaar zijn. Op basis van deze analyses kan dus ook geen 'risicoprofiel' worden weerhouden van personen die vanwege hun persoonskenmerken of gepleegde feiten minder in aanmerking zouden komen voor ET. Uit de interviews en de focusgroep blijkt dan weer dat personen wel bepaalde eigenschappen kunnen hebben die het succesvol verloop van een ET kunnen bemoeilijken, maar hierbij wordt systematisch aangegeven dat geen van deze eigenschappen, zowel wat betreft persoonlijkheid als gepleegde feiten, bij voorbaat zouden mogen leiden tot een uitsluiting voor een ET. Alleen het hebben van een ernstige impulscontrole- of agressieproblematiek zou voor sommigen een duidelijke contra-indicatie zijn, aangezien hier het risico op agressiedelicten ook net versterkt wordt door de aard van het ET en het de veiligheid van (vooral) medebewoners van de persoon onder ET in gevaar brengen.

Op basis van de beschikbare informatie kunnen enkele verbetervoorstellen worden geformuleerd:

1. Extra opvolging bij personen die een delict hebben gepleegd dat ze thuis kunnen verderzetten

Bij personen die delicten hebben gepleegd die tijdens een ET in principe thuis verdergezet kunnen worden (e.g., drugsdelicten, zedenfeiten met contactname via het Internet) lijkt het niet aangewezen om deze bij voorbaat uit te sluiten voor ET. Echter, een meer doorgedreven opvolging van wat er zich 'achter gesloten deuren' afspeelt zou hier aangewezen kunnen zijn. Aangezien deze personen mogelijk net veel beter de voorwaarden van het VCET naleven, om niet te veel op te vallen, is het aangewezen dat deze extra opvolging niet door het VCET gebeurt. In dit verband kan mogelijk gedacht worden aan het betrekken van een justitieassistent van een justitiehuis of eventueel de wijkagent, die op regelmatige basis (onverwachte) huisbezoeken kan doen of een extra oogje in het zeil kan houden.

2. Wettelijk verbod op ET in de gezinswoning na feiten van intrafamiliaal geweld

Wanneer personen feiten van intrafamiliaal geweld hebben gepleegd, is er geen wettelijke beperking op de woonst waar deze personen hun ET uitzitten. Dat kan, wettelijk gezien, dus ook in de gezinswoning. Hier wordt door meerdere professionele geopperd dat dit een onwenselijke situatie is, aangezien ET conflict aanwakkerend is. Sommige opdrachtgevers weigeren informeel wel reeds het uitzitten van een ET in de gezinswoning in deze gevallen, maar dat is dus niet wettelijk verplicht. Het is aan te raden om toch wettelijk te verbieden dat personen die feiten van IFG hebben gepleegd een ET ondergaan in de gezinswoning, of bij personen die eerder slachtoffer zijn geweest van het IFG (bv. ouders of grootouders). Zolang dit nog niet wettelijk verplicht is, lijkt het wenselijk om reeds informeel opdrachtgevers te stimuleren om deze regel toe te passen.

3. Woonst als een verplichte voorwaarde

Bij bepaalde groepen justitiabelen onder ET (bv. bij de groep onder ETdirG) wordt vastgesteld door het VCET dat er een enorm verloop is wat betreft woonplaatsen. Vaak zijn zij al opnieuw van woonplaats veranderd voor de start van het ET. Dit zorgt voor een grote extra werklast voor het VCET. Ook op niveau van de SURB wordt aangegeven dat dit soms leidt tot onzekere toestanden, zeker wanneer de justitiabele zedenfeiten ten aanzien van minderjarigen heeft gepleegd. Omwille van bepaalde redenen verhuist de justitiabele tijdens het ET en kan niet altijd op voorhand worden nagegaan of de nieuwe gezinssamenstelling voldoet aan de voorwaarden (bv. geen minderjarige kinderen aanwezig). Op zo'n momenten is de justitiabele reeds verhuisd, maar werd nog geen nieuw maatschappelijk onderzoek gedaan. Dit kan leiden tot risicovolle situaties in termen van recidive. Hierbij wordt vanuit de SURB geopperd op de woonst op te leggen als een verplichte voorwaarde. Bij verandering van woonplaats zal in dat geval steeds eerst toestemming gevraagd moeten worden van een rechter. Zo kan beter opgevolgd worden waar deze persoon naartoe verhuist en of de samenstelling in de nieuwe woonst geschikt is. Ook kan een dergelijke procedure justitiabelen weerhouden om 'te pas en te onpas' van woonst te veranderen, wat de werklast van het VCET kan verminderen. Hierbij zal wel rekening moeten gehouden worden dat dit ook kan betekenen dat een justitiabele plots zonder woonst zit (bv. wanneer een relatie eindigt of wanneer de medebewoners niet meer willen dat de justitiabele bij hen woont) en dus eerst toestemming moet vragen aan de rechter om van woonst te veranderen. In deze gevallen zal de justitiabele dan in afwachting van die goedkeuring zich terug moeten melden bij de gevangenis. Gezien de overbevolking van de gevangenissen, kan dit voor een extra last zorgen voor de gevangenissen. Het is dan namelijk niet aangewezen om die persoon in strafonderbreking de gevangenis te laten verlaten, want de kans is dan groot dat hij op dat moment gewoon toch gaat wonen in de nieuwe woonst waarvoor hij goedkeuring heeft gevraagd bij de rechter. In deze gevallen zal de justitiabele dus toch effectief moeten worden opgenomen in de gevangenis. Hierbij kan ook gedacht worden aan andere mogelijke tijdelijke verblijfplaatsen, zoals een transitie- of detentiehuis.

4. Mogelijkheden exploreren om een aanbod van online hulpverlening en *e-mental health tools* voor personen onder ET uit te werken

Voor personen onder ET met een psychische, psychiatrische of verslavingsproblematiek zijn er enkele moeilijkheden wat betreft de toegang tot hulpverlening. Bij sommige ET-modaliteiten kunnen weinig tot geen voorwaarden in het kader van gepaste hulpverlening worden opgelegd. Bij modaliteiten waar dit wel mogelijk is (bv. ETSURB), lijken zich dan weer problemen voor te doen wat betreft de toegankelijkheid tot de hulpverlening: veel instanties (bv. Asster, Fides) hebben te kampen met zeer lange wachttijden, en residentiële instellingen staan regelmatig weigerachtig voor justitieel cliënteel. Wat betreft ETVH zijn de opdrachtgevers van ETVH voorstander van het mogelijk maken om bijkomende voorwaarden op te leggen om psychiatrische of psychologische begeleiding te volgen tijdens het ET. Gezien de strikte vrijheidsbeperking bij ETVH (24/7 behoudens enkele wettelijke uitzonderingen) is dat nu niet mogelijk. Vanuit het Vlaams kabinet bestaat hier echter de vrees dat hiermee het doel van ETVH wordt uitgehold. Wat betreft de moeilijke toegankelijkheid tot hulpverleningsinstanties bij ET-modaliteiten waar dergelijke voorwaarden wel kunnen opgelegd worden, lijkt het belangrijk om inspanningen te doen om aan tafel te gaan zitten met residentiële instellingen om de redenen te achterhalen waarom zij weigerachtig staan ten aanzien van justitieel cliënteel en op welke manier er toch een aanbod en/of toegang kan worden bewerkstelligd voor justitiabelen tijdens hun ET. De lange wachttijden voor bepaalde hulpverlening is een algemeen probleem, niet alleen bij justitieel cliënteel. In dit verband kan gedacht worden aan het ontwikkelen van een digitaal hulpverleningsaanbod. Het domein van *e-mental health* is in volle opmars, en heeft een extra impuls gekregen tijdens de coronapandemie. Zo kan bijvoorbeeld gedacht worden aan (verplichte) online hulpgesprekken. Deze zouden bij ETVH dan bijvoorbeeld als voorwaarde kunnen opgelegd worden, zonder te raken aan de uitholling van de vrijheidsbeperking van ETVH. Verder bestaat er evolutie in onderzoek naar en de ontwikkeling van *e-mental health tools*, die met behulp van zelf te volgen online modules, taken en doelstellingen, en een opvolging 'achter de schermen' een heel hulpverleningstraject aanbieden. De scope van dit onderzoek is natuurlijk niet om hier de stand van zaken op dit domein uit de doeken te doen, maar het lijkt zeker opportuun om verder na te gaan wat reeds beschikbaar/ontwikkeld is, welke tools of online hulpverleningsprogramma's effectief zijn, en hoe dit eventueel aangepast en ingezet kan worden voor de justitiële doelgroep. Dit zou niet alleen interessant kunnen zijn voor personen onder ET, maar ook voor personen in de gevangenis, of personen die andere maatregelen opgelegd krijgen (bv. VOV of probatie).

5. Volledige, concrete en up-to-date informatie verschaffen aan opdrachtgevers over de justitiabele zodat zij hun beslissing op zoveel mogelijk informatie kunnen baseren

Het is duidelijk dat de opdrachtgevers vooral op maat willen werken, 'à la tête du client'. De opdrachtgevers willen zelf kunnen beslissen voor welke persoon zij een ET het meest geschikt achten, en ze willen die doen op basis van de eigen inschatting. Concluderend kan gesteld worden dat er weinig aanwijzingen zijn om bepaalde personen of plegers van bepaalde feiten bij voorbaat uit te sluiten voor ET. Wel lijkt het zeker aangewezen om de informatie waarover opdrachtgevers kunnen beschikken bij het nemen van hun 'beslissing op maat', verder uit te breiden en te optimaliseren. Opdrachtgevers missen soms namelijk vooral informatie, die volledig, correct en up-to-date is. Vooral bij de modaliteit ETVH moet men op basis van zeer beperkte informatie een

beslissing nemen over het al dan niet toekennen van een ET. Binnen de korte arrestatietermijn van 48 uur is het vaak niet mogelijk om verdere opzoekingen te vragen, en moet men het vaak doen met de beperkte documenten (bv. een aanhoudingsmandaat, een eerder vonnis) die in het dossier beschikbaar zijn, maar die ook niet altijd even informatief blijken. Maar ook bij de andere modaliteiten zijn respondenten van mening dat belangrijke informatie vaak ontbreekt. Een grote bron van frustratie is hierbij het federaal strafregister, dat vaak niet volledig en up-to-date is en waarin relevante informatie ontbreekt omtrent de toekenning en het verloop van bepaalde maatregelen (bv. werkstraffen, ET, VOV) die onder de bevoegdheid van de Vlaamse overheid vallen. Vaak moet men dit dan navragen bij de justitiabele zelf en is men afhankelijk van wat die persoon zelf wenst verklaren, waarbij tevens moet worden aangenomen dat deze informatie waarheidsgetrouw is. Daarnaast blijkt ook dat het OM nog niet altijd het automatisme heeft om alle noodzakelijke informatie, bijvoorbeeld de uittreksels uit GEJO, te voegen aan het dossier.

Het is dus van groot belang dat opdrachtgevers meteen alle informatie in hun dossier hebben. Daarom wordt er ook geopperd om na te denken over de uitwerking van een soort 'Vlaams strafregister', waar op een bondige en heldere manier informatie van alle eerder opgelegde maatregelen (bv. probatie, werkstraf, ET) wordt opgelijst, waarbij men ook kan zien welke voorwaarden er werden opgelegd en/of de justitiabele de maatregel succesvol heeft doorlopen. Het OM zal, net zoals bij het federaal strafregister, mogelijk meer het automatisme hebben om dit Vlaams strafregister te voegen aan het dossier. Anderzijds zou ook verder kunnen ingezet worden op het 'verplichten' van het voegen van bepaalde informatie, zoals de uittreksels van het GEJO. Ingevolge de zaak Julie Van Espen heeft het College een checklist voor het OM opgesteld van de elementen die zij zouden moeten voorleggen aan de rechtbank, maar deze wordt nog niet overal toegepast. Het strekt dan ook de aanbeveling dat inspanningen worden geleverd om deze lijst algemeen bekend te maken, en professionele actoren verder te sensibiliseren om steeds die lijst te volgen.

5.3 In welke mate komen seiningen bij installatie van het materiaal voor en wat zijn hiervoor mogelijke redenen?

In de periode 2015-2021 werd **net geen 20% van alle toegekende ET-mandaten (19.4%) geannuleerd voor activatie**. Er kan echter wel een sterke dalende trend in de annulaties voor activatie worden waargenomen: in 2015 werd 25.1% van de toegekende ET-mandaten geannuleerd voor activatie, in 2021 is dit nog maar 13.7%. Dit zet zich ook verder in 2022, met een annulatie voor activatie van slechts 7.1% van alle in 2022 toegekende ET-mandaten.

Wat het aantal annulaties voor activatie per ET-modaliteit betreft, valt een duidelijke **breuklijn op tussen de ET-mandaten ETAS, ETDDB⁴⁵, ETdirG en TD, waar het aantal annulaties relatief hoog ligt (tussen 23.4% en 29%), en de ET-mandaten TSURB, ETINT, ETVH en ETSURB, waar het aantal annulaties zeer laag ligt (tussen 0% en 5.3%)**. Dit kan grotendeels verklaard worden door het feit dat

⁴⁵ Het dient vermeld te worden dat het percentage annulaties voor activatie bij ETDDB over de periode 2015-2021 relatief hoog ligt (29.0%), maar dat dit voornamelijk te wijten is aan een heel hoog percentage van annulaties in 2015 (70.8% van de 24 toegekende ETDDB-mandaten). In 2016 zakte het aantal annulaties voor ETDDB naar 14.3%, in de periode 2017-2020 werd geen enkel ETDDB-mandaat geannuleerd, en ook in 2021 was dit slechts 11.1% (2 van de 18 mandaten).

dossiers afkomstig van de rechterlijke macht steeds prioritair worden aangesloten, terwijl mandaten toegekend door het gevangeniswezen als niet-prioritair worden aangesloten. Men werkt daar met een soort slotsysteem, waarbij de enkelband binnen een bepaalde periode van enkele maanden dient te worden aangesloten. Dit is ook zichtbaar in de duur tot aansluiting binnen de verschillende ET-modaliteiten. De langste duurtijden tot aansluiting werden namelijk gevonden voor TD (114.3 dagen), ETAS (87.2 dagen) en EDirG (82.4 dagen), terwijl de duurtijden voor de andere ET-modaliteiten significant lager liggen (tussen 0.3 dagen en 5.2 dagen).

Hoewel er meerdere redenen zijn om een ET-mandaat te annuleren voor activatie, werd in dit onderzoek voornamelijk gefocust op de annulaties als reactie op disciplinaire informatie van het VCET (bv. omwille van afwezigheid op het moment van geplande aansluiting). In de periode 2015-2021 betrof **44.2% van alle annulaties voor activatie een reactie op disciplinaire informatie**. De twee ET-modaliteiten waar het vaakst geannuleerd wordt omwille van een reactie op disciplinaire informatie zijn de TD (58.5%) en EDirG (40.3%). Bij EDirG en TD vallen ook wel twee zeer verschillende evoluties op wat betreft het aantal annulaties voor activatie omwille van een reactie op disciplinaire informatie. Waar we een duidelijke dalende trend zien bij EDirG (van 287 dergelijke annulaties in 2015 tot 74 in 2021, een daling met bijna 75%), zien we bij TD net een stijging (van 163 dergelijke annulaties in 2015 tot 255 in 2021, een stijging met 55%), dat zich voornamelijk lijkt te situeren in de jaren 2017 en 2018.

Hierna zijn de andere regelmatig voorkomende redenen voor een annulatie voor activatie een annulatie op vraag van de opdrachtgever (16.9%) en een annulatie omdat niet voldaan was aan de algemene voorwaarden (10.6%). Het is echter niet duidelijk wat de redenen zijn voor een annulatie op vraag van de opdrachtgever en/of aan welke algemene voorwaarden er dan doorgaans niet voldaan is.

Concluderend kan gesteld worden dat het duidelijk is dat er een sterke dalende trend te zien is in het aantal annulaties voor activatie. Hierbij valt vooral op dat, wat betreft de 'grote' ET-modaliteiten, mandaten van EDirG en TD veel vaker worden geannuleerd voor activatie dan bijvoorbeeld ETSURB of ETVH. Dit lijkt duidelijk verband te houden met het verschillende systeem van aansluiting en het verschil tussen prioritaire en niet-prioritaire aansluitingen. Mandaten met de rechterlijke macht als opdrachtgever (bv. ETSURB of ETVH) kennen een prioritaire aansluiting. Dit wil zeggen dat deze mandaten slechts ten laatste enkele dagen na het vonnis worden aangesloten en geactiveerd. Bij mandaten waarbij het gevangeniswezen de opdrachtgever is, wordt gewerkt met niet-prioritaire aansluiting. Hier werkt men met een slotsysteem, waar binnen een vooropgestelde periode van enkele maanden een aansluitingsdatum moet worden gezocht. Personen zijn dan vaak in strafonderbreking en zitten dus niet altijd per se in de gevangenis in die tussenperiode. In deze tussenperiode is het natuurlijk sneller mogelijk dat er iets gebeurt (bv. een beroep dat wordt aangetekend, het plegen van nieuwe feiten). Ook wordt opgemerkt door het VCET dat in dit geval een soort straffeloosheid lijkt te bestaan bij de justitiabelen. Indien zij bijvoorbeeld niet aanwezig zijn op het moment van aansluiting, moeten zij zich melden bij de gevangenis, maar gaan zij omwille van de overbevolking in de gevangenis vaak meteen terug in strafonderbreking. De gevolgen zijn voor de justitiabele te beperkt. Men stelt dan ook vast dat justitiabelen op die manier de start van het ET lijken 'uit te stellen' tot een meer 'geschikt' moment.

Vanaf 2016 heeft het VCET een aantal inspanningen geleverd om het aantal annulaties voor activatie ten gevolge van een reactie op disciplinaire info terug te dringen. Dit lijkt zeker zijn vruchten af te werpen voor mandaten van EDirG. Bij mandaten van TD lijkt zich de laatste jaren ook een daling ingezet te hebben, maar kon de sterke stijging van aantal annulaties in 2017 en 2018 nog niet volledig worden teruggedrongen. Wat de oorzaak is van deze sterke stijging, kan niet worden achterhaald op basis van de beschikbare informatie.

1. Herbekijken van het slotsysteem bij aansluitingen met DG EPI als opdrachtgever (ETdirG, TD) om de duurtijd tot aansluiting en het aantal annulaties voor activatie te verminderen

Het systeem van de niet-prioritaire aansluitingen met behulp van het slotsysteem lijkt annulaties omwille van een reactie op disciplinaire info in de hand te werken. Uiteraard zijn er praktische redenen om dit systeem aan te houden. Toch kan gekeken worden naar manieren om de justitiabele tijdens deze ‘tussenperiode’ extra te informeren. Het VCET levert hierin alvast extra inspanningen de laatste jaren. Het is aan te raden om dit zeker te blijven aanhouden. Met de overheveling van de beslissingsbevoegdheid van DG EPI naar de strafuitvoeringsrechter dient ook goed opgevolgd te worden of er veranderingen zichtbaar zijn in de duur tot aansluiting en het percentage annulaties voor activatie, om snel zicht te krijgen op hoe dit zich evolueert en welke inspanningen er kunnen geleverd worden om het aantal activaties voor annulatie bij ETdirG en TD in te dijken.

2. Verzwaren van de gevolgen van een annulatie voor activatie vanwege een reactie op disciplinaire info (i.e., vanwege problemen op het moment van geplande aansluiting)

Een grotere moeilijkheid lijkt vooral de indruk van straffeloosheid bij justitiabelen te zijn. Doordat de tijd tussen toekenning en aansluiting veel langer is bij personen onder ETdirG en TD en er niet echt ernstige gevolgen worden gekoppeld aan het bijvoorbeeld niet aanwezig zijn op het geplande moment van aansluiting, lijkt het probleem zich niet alleen te liggen bij een eventueel gebrek aan informatie (het ‘niet meer weten’ of ‘vergeten zijn’), maar zou het ook een doelbewuste poging kunnen zijn om het ET nog een tijdje uit te stellen. Om dit tegen te gaan, lijkt de enige mogelijkheid om de gevolgen van een annulatie wegens reactie op disciplinaire info tegen te gaan, te verzwaren. Als justitiabelen duidelijk weten dat er stevige consequenties zijn indien zij niet aanwezig zijn op het moment van de aansluiting, dan zou dit een daling in aantal annulaties teweeg kunnen brengen. Natuurlijk, dit verschuift de last wel naar de gevangenen, die in dat geval de justitiabelen toch in de gevangenis zullen moeten opnemen. Gezien de overbevolkingsproblematiek staan zij daar uiteraard niet voor te springen, en is het soms gewoon niet mogelijk om dergelijke personen opnieuw in de gevangenis op te nemen. Ook hier kan dan eventueel gekeken worden of er, in plaats van een strafonderbreking, geen tijdelijke andere maatregel kan worden opgelegd (bv. in een transitiehuis of detentiehuis). Men zou de gevolgen anderzijds ook kunnen laten doorwegen in het ET zelf: dat wanneer een mandaat niet kan worden aangesloten omwille van een reactie op disciplinaire info, dit gevolgen heeft voor het ET wanneer het uiteindelijk wel kan worden aangesloten (bv. een langere ET-periode, of minder vrije uren). Het ligt echter niet binnen de scope van dit onderzoek op de praktische haalbaarheid hiervan na te gaan.

5.4 Hoe verloopt de opvolging van de verslagen van het VCET naar aanleiding van niet-naleving van de maatregelen?

Uit de interviews blijkt dat andere professionele actoren van mening zijn dat het VCET de voorbije jaren sterk geprofessionaliseerd is en dat de communicatie met het VCET nu veel beter verloopt. De introductie van de justitieassistenten bij het VCET wordt als een grotere verbetering gezien, omdat het een soort tussenniveau heeft gecreëerd tussen de dienst monitoring en de directie, wat de opvolging van de ET-mandaten sterk verbeterd heeft. Vooral justitieassistenten van de Justitiehuisen

zijn zeer positief over deze evolutie. Zij hebben nu ook een concrete contactpersoon binnen het VCET, wat een snelle contactname en afstemming vergemakkelijkt heeft.

Concreet wat betreft de informatie-uitwisseling met het VCET, is men over het algemeen ook heel positief. Justitieassistenten van de justitiehuizen zijn van mening dat zij van het VCET heel veel concrete informatie krijgen (bv. wanneer iemand een uurrooster niet heeft gevolgd en welke uitleg de justitiabele daarvoor had), en vinden dat het Siset-systeem goed werkt voor die informatie-uitwisseling (ook al geeft één respondent aan dit nog steeds een te log systeem te vinden). Toch wordt geopperd, ook door andere professionele actoren, dat er te veel databanken naast elkaar werken, zoals SIDIS, Siset, I+ Belgium en GEJO, en dat die databanken nog veel te weinig met elkaar communiceren. Dit heeft een grote impact op de administratie die moet gebeuren in eenzelfde dossier. Verdere digitalisering en automatisering zouden ervoor kunnen zorgen dat de schaarse middelen die beschikbaar zijn, zo efficiënt mogelijk kunnen ingezet worden.

Vanuit de SURB, in het kader van ETSURB, lijkt men vooral veel informatie te halen uit de verslagen van de PSD's van de gevangenen. Uit de statistische analyses bleek dat men in het kader van ETSURB zelden herroept omwille van een reactie op disciplinaire info. Natuurlijk is de SURB in hun besluitvorming afhankelijk van het OM: enkel wat het OM voegt aan het dossier, kunnen zij mee in rekening nemen in hun besluitvorming. Aangezien het OM niet aanwezig was tijdens de focusgroep, kon geen verdere informatie verzameld worden over hun selectie- en besluitvormingsproces in het kader van het aanbrengen van informatie bij de SURB. Vervolgonderzoek zou kunnen nagaan in welke mate zij rekening houden met de verslaggeving van het VCET.

Uit de interviews kwam niet veel informatie wat betreft de informatie-uitwisseling tussen DG EPI en het VCET, maar uit de statistische analyses blijkt wel dat DG EPI als opdrachtgever het meest herroept op basis van een reactie op disciplinaire informatie. In meer dan 80% van de verzoeken tot seining van het VCET, volgt er een herroeping door DG EPI. Het lijkt er dus wel op dat zij in grote mate rekening houden met de verslaggeving van het VCET.

De meeste informatie over de verslaggeving en de opvolging daarvan had betrekking op ETVH. In het kader van ETVH vindt men het op zich heel goed dat bij elke overtreding van een persoon onder ETVH een melding wordt gestuurd door het VCET naar de betrokken opdrachtgevers (i.e., onderzoeksrechter, KI, RK). Toch kaarten de opdrachtgevers van ETVH enkele knelpunten aan.

Een eerste issue betreft de vele meldingen die de onderzoeksgerechten ontvangen van het VCET in het kader van een ETVH. Bij ETVH werkt het VCET met een ander toezichtstelsel dan bij de andere ET-modaliteiten (i.e., een GPS-systeem). Hierbij worden de meeste non-detecties per e-mail gemeld aan de onderzoeksrechter en de procureur. Hoewel bij de opdrachtgevers (onderzoeksrechter, RK, KI) het idee leeft dat alle non-detecties per definitie worden gemeld, blijkt het VCET daarin toch al een eerste schifting te maken, via een beoordeling door een operationeel directielid op basis van alle voorhanden zijnde elementen uit het dossier. Desalniettemin worden de meeste non-detecties wel gemeld aan de opdrachtgevers van ET. Het wordt op zich wel als positief ervaren dat het VCET streng toeziet op de naleving van de voorwaarden bij ETVH. Echter, dit zorgt voor een grote toestroom van meldingen bij de onderzoeksgerechten waar vaak geen gevolg aan gegeven kan worden. De reden hiervoor is ten eerste dat niet al deze meldingen van overtredingen als even zwaarwichtige overtredingen worden beschouwd door de onderzoeksrechter (of de procureur) (bv. als iemand even een hamburger gaat eten na een Raadkamer-zitting alvorens zich te gaan aanmelden bij de gevangenis). Men is van mening dat het VCET hierin echter niet zelf een selectie moet maken, en vaak niet kan maken, in welke inbreuken voldoende ernstig zijn om gemeld te worden en welke niet (het VCET heeft namelijk onvoldoende zicht op het specifieke dossier en mogelijke locaties die relevant zijn

in het kader van het dossier), maar misschien kan het wel nuttig zijn dat het VCET al een eerste inschatting maakt van de ernst van de overtreding.

Ten tweede speelt er in het kader van ETVH ook een extra moeilijkheid mee, namelijk het belang van de bewijswaarde van de melding of het verslag van het VCET. Indien het VCET een non-detectie vaststelt of een (poging tot) manipulatie van het materiaal, in welke mate kan er met voldoende zekerheid gesteld worden dat die persoon effectief het huis heeft verlaten of het materiaal heeft proberen te manipuleren? Als men de overtreding niet kan verifiëren, dan is het voor een onderzoeksrechter zeer moeilijk om hier gevolg aan te geven. De meldingen door het VCET zijn regelmatig te summier voor een onderzoeksrechter om voldoende bewijskracht te hebben, hoewel men aangeeft dat dit de laatste tijd al veel verbeterd is. Hierbij wordt ook duidelijk dat er een gebrek is aan (technische) kennis van de opdrachtgevers (niet alleen de opdrachtgevers van ETVH) over de werking van het materiaal dat wordt gebruikt bij ET en op welke manieren moedwillige manipulatie van dat materiaal zichtbaar is.

Een derde moeilijkheid die werd aangehaald in het kader van ETVH, maar waar het VCET in principe niet bij betrokken is, is de onduidelijkheid die werd gecreëerd door de wetgever wat betreft de persoon die aan zet is na de vaststelling van een inbreuk tijdens het ETVH. Hier zijn namelijk twee procedures die kunnen worden gevolgd. In de ene procedure (art. 24bis, par. 1 Wet betreffende de voorlopige hechtenis) kan een onderzoeksrechter, ambtshalve of op vordering van de procureur des Konings, beslissen dat een voorlopige hechtenis onder ET ten uitvoer gelegd zal worden in de gevangenis. Deze twee procedures maken dat er twee personen het initiatief kunnen nemen na een inbreuk, en dat dit soms leidt tot vertraging omdat geen van beide initiatief neemt, of tot het opstarten van parallelle procedures. Hoewel er binnen verschillende gerechtelijke arrondissementen al specifieke interne afspraken zijn gemaakt via circulaires, is het voor het VCET niet altijd duidelijk wie moet worden aangesproken en wie gevolg zal geven aan de melding. Daarnaast gaf de voorzitter van de Raadkamer tijdens de focusgroep ook aan dat de informatie-uitwisseling tussen de onderzoeksrechter en de Raadkamer niet altijd optimaal verloopt. De Raadkamer heeft geen kennis van de meldingen die het VCET doet naar de onderzoeksrechter in een specifiek dossier, enkel indien de onderzoeksrechter al deze meldingen uitprint en voegt aan het dossier. Dat blijkt echter niet de standaardpraktijk bij alle onderzoeksrechters. In dat geval heeft de Raadkamer ook geen kennis van eerdere meldingen van het VCET.

Wat betreft de specifieke problematiek van het 'vermoeden van ontvluchting', dat zich ook voornamelijk situeert binnen het kader van ETVH, is een pertinente vraag, waarop de deelnemers van de focusgroep geen eensluidend antwoord hadden, wanneer DG EPI een persoon in SIDIS op 'ontvlucht' kan of mag zetten nadat er een verzoek tot seining werd gedaan omwille van een vermoeden van ontvluchting. In principe wordt zo'n persoon door DG EPI pas op 'ontvlucht' gezet als de magistraat beslist dat er effectief sprake was van een ontvluchting. Maar dat betekent ook dat de uitvoering van de straf mogelijk verder loopt zolang die persoon op de vlucht is. Echter, anderen opperen dat SIDIS enkel een weergave is van hoe DG EPI het op dat moment zien, en dat SIDIS geen wettelijke waarde heeft. Een bijkomende moeilijkheid is hier ook dat DG EPI niet altijd de concrete reden van het verzoek tot seining kent.

Op basis van deze analyse, kunnen de volgende aanbevelingen geformuleerd worden:

1. Inschatting van de ernst van een overtreding door het VCET, bijvoorbeeld aan de hand van kleurencodes

Nagaan wat de mogelijkheid is om bij meldingen van overtredingen in het kader van ETVH meteen ook een inschatting te maken van de ernst van de overtreding (volgens het VCET). Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van kleurencodes (bv. geel – oranje – rood) of cijfers (bv. categorie A – B – C). Dit heeft als voordeel dat de onderzoeksrechter of de procureur sneller kan inschatten of het noodzakelijk is om een direct gevolg te geven aan de melding en maakt ook duidelijker of het VCET met de specifieke melding vooral beoogt te informeren (in het kader van de volledigheid voor het dossier) of de overtreding toch voldoende ernstig vindt dat een reactie van de onderzoeksrechter aangewezen is. Dit vereist wel een verdere grondige discussie en afbakening van de verschillende categorieën, en een akkoord over welk type overtredingen tot welke categorie behoren. Bij uitbreiding zou een dergelijke categorisering van de ernst van de overtreding ook interessant kunnen zijn voor de andere ET-modaliteiten. Mogelijk helpt dit de opdrachtgevers (of het OM) om de overtredingen te prioriteren in termen van noodzakelijke verdere stappen en kan dit ook het gevoel bij het VCET vergroten dat men consequent aan de slag gaat met de meldingen en verslagen van het VCET.

2. Meer omstandige verslaggeving bij overtredingen, vooral in het kader van ETVH

Aangezien het vooral bij ETVH van groot belang is dat een door het VCET gemelde overtreding van een persoon onder ETVH 'bewezen' kan worden, en opdrachtgevers aangeven dat het verslag van het VCET op dat vlak soms te summier is, is het wenselijk om de verslaggeving verder uit te werken. Een verslag zou bij voorkeur steeds de volgende aspecten moeten bevatten: a) een meer omstandige beschrijving van de vaststellingen, b) een technische uitleg bij de vaststellingen (bv. hoe ziet de enkelband er normaal uit, wat stelt men vast, hoe moeilijk is het om dergelijke schade 'onbewust' aan te brengen aan een enkelband), c) een indicatie van de zekerheid waarmee men de overtreding kan vaststellen (dit is deels ook gekoppeld aan bv. een technische uitleg over hoe technische non-detecties werken en wat dat concreet betekent), en d) voldoende fotomateriaal (zeker in het kader van manipulatie van het materiaal).

3. Meer frequente (technische) vorming aan en informering van opdrachtgever en andere actoren over het verloop en de werking van ET

Voornamelijk uit de kwalitatieve analyse kwam duidelijk naar voor dat er bij de opdrachtgevers vaak een gemis is aan kennis over de technische werking van het materiaal en het systeem dat tijdens het ET wordt gebruikt door het VCET om de justitiabele op te volgen. Verdergaande (technische) vorming lijkt daarom een must en zou ook sterk geapprecieerd worden door de opdrachtgevers. Dit is niet alleen van belang in het kader van ETVH, maar ook in het kader van andere ET-modaliteiten. Hierbij kan ook gedacht worden aan een vorming specifiek voor de politie, aangezien zij soms 's

nachts worden opgeroepen om een persoon onder ET die een overtreding heeft begaan aan te houden, en hierbij mogelijk relevante eerste vaststellingen kunnen doen en documenteren.

4. Verder onderzoek naar bewijskracht van non-detecties

Zoals hierboven vermeld, is het belangrijk dat een non-detectie voldoende bewijswaarde heeft om een overtreding vast te stellen. Verder onderzoek lijkt dan ook aangewezen over hoe men de bewijskracht van technische non-detecties sterker kan maken. Bijvoorbeeld, of het wenselijk en mogelijk is om de zolder en kelder van een woning (of een deeltje van de tuin) mee op te nemen in de perimeter dat gedetecteerd wordt? Of welke materialen (bv. zink) leiden tot inferenties bij het technisch materiaal en in welke mate dit kan leiden tot een technische non-detectie? Hoe meer onzekerheden men kan uitsluiten, hoe sterker de bewijswaarde wordt van een non-detectie. Dit is niet alleen nuttig voor ETVH, maar ook voor de andere ET-modaliteiten. Hoe meer men andere mogelijke verklaringen kan uitsluiten, hoe sterker de vaststellingen.

5. Bij een verzoek tot seining i.k.v. een vermoeden van ontvluchting bij ETVH, dit expliciet vermelden in de verslaggeving met vraag aan DG EPI om straftermijn (tijdelijk) stop te zetten

Het is aanbevolen dat het VCET in haar verzoek tot seining explicieter vermeldt wanneer het gaat om een vermoedelijke ontvluchting in het kader van een ETVH (i.e., de persoon is niet meer aanwezig op het opgegeven adres). In deze gevallen zet DG EPI het dossier meteen in ontvluchting en wordt de straftermijn tijdelijk stopgezet. Na de beslissing van een rechter of het al dan niet gaat om een effectieve ontvluchting, kan er nog een eventuele hertelling gebeuren in de straftermijn.

6 Besluit

Uit dit onderzoek blijkt dat het Elektronisch Toezicht doorheen de jaren steeds vaker wordt toegekend en dat ET-mandaten ook steeds vaker effectief worden aangesloten. Het aantal annulaties voor activatie is, in vergelijking met 2015, zeer sterk gedaald. Hierbij blijft de voornaamste reden voor deze annulaties wel een reactie op disciplinaire informatie van het VCET (bv. wegens afwezigheid van de justitiabele bij de geplande aansluiting), vooral binnen de mandaten EDirG en TD.

Bij de aangesloten mandaten vallen vooral de daling in aantal mandaten van EDirG (van 51.8% van alle mandaten in 2015 naar 21.7% in 2022) en de opmars van ETVH (van 5.7% van alle mandaten in 2015 naar 24.6% in 2022) op. Ook valt op dat ETAS tot op heden relatief weinig wordt opgelegd. De algemene duur tussen toekenning van het ET en aansluiting van het ET is sinds 2017, toen de duurtijd het hoogst was (gemiddeld 108 dagen), meer dan gehalveerd tot een gemiddelde van 49 dagen in 2021. Dit lijkt te wijzen op een doorgedreven professionalisering bij het VCET in de afgelopen jaren.

In ongeveer 1 op 10 aangesloten mandaten gebeurt er een verzoek tot seining. Daarbij valt op dat de kans op seining groter is bij EDirG en ETSURB, en kleiner bij TD en ETVH. Specifiek in het kader van ETVH toont dit o.i. aan dat ET als alternatief voor de voorlopige hechtenis zeker een meerwaarde is. De meest voorkomende reden om over te gaan tot een verzoek tot seining is het meer dan vier uur onbereikbaar zijn van de persoon onder ET (39.7%). Ook de intentionele degradatie van het materiaal is een veel voorkomende reden (33.7%). Hoewel er enkele verschillen werden gevonden in de achtergrondkenmerken tussen personen die geseind werden en personen die niet geseind werden tijdens hun ET, zijn de verschillen zeer klein en niet voorspellend genoeg om er beleidsconsequenties aan te koppelen. Ook kan niet gesteld worden dat personen die bepaalde specifieke types delicten plegen, bij voorbaat zouden moeten worden uitgesloten omwille van een sterk verhoogde kans op problemen tijdens het ET.

Uit de kwalitatieve data (interviews en focusgroepen) blijkt duidelijk dat men geen voorstander is om *a priori* al bepaalde doelgroepen uit te sluiten voor ET. Men vindt het cruciaal dat er *à la tête du client* beslist kan worden of ET een geschikte maatregel zou kunnen zijn. Hierbij geeft men wel aan dat er uiteraard enkele situaties zijn waarin men voorzichtiger moet zijn in de beslissing tot toekenning van een ET, bijvoorbeeld bij personen met ernstige impulscontrolestoornissen, personen die hun criminele activiteiten van thuis uit verder kunnen zetten, of in situaties van intrafamiliaal geweld of zedendelicten ten aanzien van minderjarigen. Hierin zijn de professionele actoren voornamelijk vragende partij voor een verdere optimalisering van de informatie-uitwisseling tussen actoren. Om betere beslissingen 'op maat' te kunnen nemen, is het noodzakelijk dat de actoren snel een volledig up-to-date overzicht krijgen, niet alleen van eerdere veroordelingen, maar ook van eerder opgelegde maatregelen (bv. eerdere ETs of werkstraffen), de voorwaarden die hierbij werden opgelegd, en de mate waarin de maatregel al dan niet succesvol is doorlopen. Eventueel is de ontwikkeling van een Vlaams strafregister hier een mogelijkheid, alsook de verdere uitbreiding en beschikbaarstelling van GEJO.

Wat betreft de werking van het VCET, is men over het algemeen zeer positief. De verbeterpunten situeren zich voornamelijk in een meer gedetailleerde verslaggeving, en dan met name in het kader van ETVH (waar een vermoedelijke overtreding vaststaand bewezen moet worden). Hierbij wordt voornamelijk gedacht aan het verschaffen van meer concrete technische informatie over een eventuele manipulatie van het materiaal, het toevoegen van foto's van de vastgestelde overtreding, het werken met kleurcodes om een eerste inschatting te maken van de ernst van de overtreding (en

desgevallend ook de bewijskracht), en een duidelijkere vermelding indien het gaat om een vermoeden van ontvluchting.

Het lijkt ook cruciaal om verder in te zetten op de vorming van professionele actoren inzake ET, en dan voornamelijk over de technische werking van het materiaal dat wordt gebruikt en wat een non-detectie net betekent. De focusgroep toonde ook aan dat het een grote meerwaarde is voor alle betrokken professionele actoren om af en toe eens samen aan tafel te gaan zitten. ET is een ketenverhaal, waarin samenwerking en het maken van structurele en operationele afspraken van uitermate groot belang is.

Tot slot geven we graag nog enkele aanbevelingen mee die toekomstig onderzoek naar ET zouden kunnen vergemakkelijken. In dit onderzoek hebben we zeer grondige kwantitatieve analyses uitgevoerd op het databestand dat ons werd aangeleverd door het VCET, waarbij we enkele beperkingen hebben ervaren. Ten eerste lijkt het ons aangewezen om een onderscheid te maken tussen de 'verzoeken tot seining vanuit het VCET' en of er daaropvolgend effectief een seining gebeurde. Dit konden wij namelijk niet afleiden uit de data. Ten tweede is er duidelijke overlap te merken in de redenen voor een verzoek tot seining (e.g., 'meer dan 4 uur onbereikbaar', 'duidelijke wil', 'intentionele degradatie van materiaal'). De categorie 'duidelijke wil' lijkt bijvoorbeeld andere categorieën te omvatten. Het strekt de aanbeveling om deze categorieën opnieuw te evalueren en desgevallend aan te passen. Ook beschikt het VCET over veel categorische data, waaronder vaak veel categorieën vallen (wat statistische analyses sterk bemoeilijkt) of waar categorieën niet systematisch op dezelfde manier worden ingegeven in het databestand. Het is volgens ons dus wenselijk om de manier waarop data wordt ingevoerd in het systeem bij het VCET nog eens grondig te bekijken en desgevallend te optimaliseren. Tot slot bleek het in de dossieranalyse, om de gepleegde feiten na te gaan, uitermate moeilijk om te identificeren welk feit, of welke combinatie van feiten, hebben geresulteerd in het toekennen van een ET. Het lijkt ons daarom wenselijk om de specifieke feiten waarvoor het ET wordt toegekend ergens expliciet aan te geven.

7 Referenties

Juridische bronnen

Wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, *BS 15 juni 2006*.

Wet 27 december 2012 houdende diverse bepalingen inzake justitie, *BS 31 januari 2013*.

Wet 7 februari 2014 tot invoering van het elektronisch toezicht als autonome straf, *BS 28 februari 2014*, gewijzigd door de Wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *BS 19 februari 2019*.

Wet 5 mei 2019 tot wijziging van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten tot aanpassing van de procedure voor de strafuitvoeringsrechter voor de vrijheidsstraffen van drie jaar of minder. *BS 14 juni 2019*.

Wet 29 juni 2021 tot operationalisering van de procedure voor de uitvoering van vrijheidsstraffen van drie jaar of minder, *BS 14 juli 2021*.

Wet 18 mei 2022 tot uitstel van de inwerkingtreding van de bepalingen inzake de uitvoering van vrijheidsstraffen van drie jaar of minder, *BS 25 mei 2022*.

Ministeriële omzendbrief nr.º: ET/SE-2 van 17 juli 2013 betreffende de reglementering inzake het elektronisch toezicht als uitvoeringsmodaliteit voor gevangenisstraffen waarvan het totaal in uitvoering zijnde gevangenisstraffen drie jaar niet overschrijdt.

Sociaalwetenschappelijke bronnen

Beyens, K. (1996). Elektronisch toezicht. Een oplossing voor de Belgische strafrechtsbedeling?. *Panopticon*, 17(5), 473.

Beyens, K., & Devresse, M. S. (2009). Elektronisch toezicht in België tussen 2000 en 2005. Een terugblik op de toekomst? In T. Daems, S. De Decker, L. Robert, & F. Verbruggen (Eds.), *Elektronisch toezicht. De virtuele gevangenis als reële oplossing?* (pp. 61-74). Leuven: Universitaire Pers Leuven.

Beyens, K., & Kaminski, D. (2013). Is the sky the limit? Eagerness for electronic monitoring in Belgium. In M. Nellis, K. Beyens, & D. Kaminsky (Eds.), *Electronically Monitored Punishment* (pp. 162-183). Oxon: Routledge.

Beyens, K. & Roosen, M. (2013). Electronic monitoring in Belgium: a penological analysis of current and future orientations. *European Journal of Probation*, 5(3), 56-70.

Beyens, K., & Roosen, M. (2016). Suspects being watched in real time: Introducing GPS tracking in Belgium. *Journal of technology in human services*, 34(1), 102-116.

Bonta, J., Wallace-Capretta, S. en Rooney, J. (2000). Can Electronic Monitoring make a difference? An evaluation of three Canadian programs. *Crime & Delinquency*, 46(1), 61-75.

- Daems, T. (2020). *Electronic Monitoring. Tagging offenders in a culture of surveillance*. Palgrave macmillan.
- Daems, T., De Decker, S., Robert, L. en Verbruggen, F. (eds.) (2009). *Elektronisch toezicht. De virtuele gevangenis als reële oplossing?* Leuven: Universitaire Pers Leuven.
- Hucklesby, A., Beyens, K., Boone, M., Dunkel, F., Mclvor, G., & Graham, H. (2016). Creativity and effectiveness in the use of electronic monitoring: A case study of five jurisdictions. <https://dspace.stir.ac.uk/bitstream/1893/23603/1/Electronic%20Monitoring%20Comparative%20Synthesis%20Report.pdf>
- Maes, E., Van Brakel, R., De Man, C., & Mine, B. (2010). Toepassingsmogelijkheden van het elektronisch toezicht in het kader van de voorlopige hechtenis. [https://nicc.fgov.be/upload/files/ODcriminologie/prononceetapplicationdespeinesetmesures/condamnationspenales/EINDRAPPORT_ET_VH_def\(rapport\).pdf](https://nicc.fgov.be/upload/files/ODcriminologie/prononceetapplicationdespeinesetmesures/condamnationspenales/EINDRAPPORT_ET_VH_def(rapport).pdf)
- Raes, A., & Snacken, S. (2004). The future of remand custody and its alternatives in Belgium. *The Howard Journal of Criminal Justice*, 43(5), 506-517.
- Renzema, M., & Mayo-Wilson, E. (2005). Can electronic monitoring reduce crime for moderate to high-risk offenders? *Journal of Experimental Criminology*, 1, 215-237.
- Van Cauwenberghe, K. (2013). Voorlopige hechtenis nieuwe stijl: detentie onder elektronisch toezicht. *Panopticon*, 34(1), 58-60.
- Vander Beken, T. (2013). Van vette vis tot dieetpil. Vijftien jaar elektronisch toezicht in België. In: T. Daems, T. Vander Beken en D. Vanhaelemeesch (Eds.), *De machines van Justitie: Vijftien jaar elektronisch toezicht in België* (pp. 11-41). Antwerpen: Maklu.
- Vanhaelemeesch, D. (2015). *De beleving van het elektronisch toezicht in vergelijking met de gevangenisstraf*. Ghent University.